﴿يَا قَوْمَنَا أَجِيبُوا دَاعِيَ اللهِ﴾

"Ey halkım! Allah'ın davetçisine uyun!"

(Ahkaf, 46/31)

الوَجِيز

في

عَقِيدَةِ السَّلَفِ الصَّالِح

أَهْلِ السُّنَّةِ وَالجَمَاعَة

SELEF-İ SÂLİHÎN

EHL-İ SÜNNET VE'L-CEMAAT

AKÎDESİ

الوجيز في عقيدة السلف الصالح

Özgün Adı:
el-Vecîz fî Akîdeti's-Selefi's-Sâlih
Telif:
Abdullah b. Abdulhamîd el-Eserî
Çeviri: Ahmed İyibildiren
Mustafa Öztürk
Redaksiyon: Mustafa Yiğit
Yayına Hazırlık: Guraba
Kapak: Ahmet Mayalı
Baskı-Cilt: Step Ajans
Guraba Yayınları: 13
ISBN: 978-975-8810-46-8
M. 2011 / H. 1432
3. Baskı
HER HAKKI SAKLIDIR

GURABA YAYINCILIK SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.
Çatalçeşme Sk. Defne Han 27/ 5
Cağaloğlu - İstanbul
PK. 591 SİRKECİ
Tel: (0212) 526 06 05 Gsm: (0507) 286 14 14
Fax: (0212) 522 49 98
www.guraba.com.tr
e-mail:guraba@guraba.com.tr / gurabayayinlari@gmail.com

Abdullah b. Abdulhamîd el-Eserî
(Abdullah Yolcu)

SELEF-İ SÂLİHÎN

EHL-İ SÜNNET VE'L-CEMAAT

AKÎDESİ

Çeviri:
Ahmed İyibildiren
Mustafa Öztürk

الغرباء
guraba

guraba *Yayında Mihenk Taşı*

NEDEN GURABA?

قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّىٰ اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَىٰ آلِهِ وَسَلَّمَ:

«بَدَأَ الْإِسْلَامُ غَرِيبًا وَسَيَعُودُ كَمَا بَدَأَ؛ فَطُوبىٰ لِلغُرَبَاءِ»

رَوَاهُ مُسْلِمٌ. وَفِي رِوَايَةِ التِّرْمِذِي:

«فَطُوبىٰ لِلغُرَبَاءِ؛ الَّذِينَ يُصْلِحُونَ مَا أَفْسَدَ النَّاسُ مِنْ بَعْدِي مِنْ سُنَّتِي»

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmaktadır:

"İslam garib olarak başladı. Başladığı hale geri dönecektir. O halde müjdeler olsun Guraba'ya/gariplere!"

[*Müslim, Kitâbu'l-İmân*]

Tirmizî rivayetinde:
"Guraba'ya/gariplere müjdeler olsun! Onlar benden sonra sünnetimden insanların bozdukları şeyleri düzeltenlerdir."

[*Tirmizî, İmân*]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

“Ey Rabbimiz! Bizden bunu kabul buyur; şüphesiz sen işitensin, bilensin.” (Bakara, 2/127)

Allah’ım! Amellerimin tümünü sâlih kıl, zatın için halis kıl, amelimden hiçbir şeyi senden başkası için yapılmış kılma.

Allah’ım! Bu kitabı yazan için, okuyan için, dinleyen için ve yayınlayan için yararlı kıl... Âmîn.

Eseri Gözden Geçiren ve Takdim Yazan Saygıdeğer Âlimler

Allâme Abdullah b. Abdulazîz b. Akîl el-Akîl/S.Arabistan
Allâme Muhammed b. İsmail el-Umrâni es-San'ânî/Yemen
Allâme Sâlih b. Fevzân el-Fevzân/S.Arabistan
Allâme Abdullah b. Abdurrahmân el-Cibrîn/S.Arabistan
Allâme Sâlih b. Abdulazîz b. Muhammed Âlu'ş-Şeyh/S.Arabistan
Muhaddis Prof. Dr. Mâhir b. Yâsîn el-Fahl/Irak
Şeyh Sâlih b. Abdurrahmân el-Hısayyîn/S.Arabistan
Prof Dr. Nâsır b. Abdulkerîm el-Alî el-'Akl/S.Arabistan
Prof. Dr. Muhammed b. Abdurrahmân el-Humeyyis/S.Arabistan
Prof. Dr. Muhammed İbrahim Yusrî/Mısır
Prof. Dr. Suûd b. İbrâhîm eş-Şuraym/S.Arabistan
Prof. Dr. el-Emînu'l-Hâc Muhammed/Sudan
Şeyh Muhammed b. Cemîl Zînû/Suriye
Şeyh Muhammed Râşid b. Hâlid Dündar Karaköylü/Türkiye
Doç. Dr. Abdurrezzak b. et-Tahir Meâşi'l-Cezâirî/Cezayir
Prof. Dr. Abdulmuhsin b. Abdulazîz el-Asker/S.Arabistan

YENİ BASKININ ÖNSÖZÜ

Hamd, âlemlerin Rabbi Allah'adır. O'nun emîn elçisi, nebîsi ve rasûllerin sonuncusu olan Muhammed'e, âilesine, ashâbına ve kıyâmete kadar onu dost edinip şerîatını yaşayana, yaşatana ve savunana salât ve selâm olsun.

Şüphe yok ki ***el-Vecîz fî Akîdeti's-Selefi's-Salih Ehl-i Sünne ve'l-Cemâa / Selef-i Salihîn Akîdesi Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat*** adlı bu kitabın, farklı tabakalardan pek çok okuyucu tarafından kabul görmesi, Allah'ın bana olan lütuflarındandır. Okuyucuların bu ilgisi nedeniyledir ki kitabın önceki baskıları tükendi. Kitabı yeniden basmaya karar verdiğimde onu gözden geçirmeyi gerekli gördüm. Önemli ve yararlı olacağını düşündüğüm bazı hususları ilâve ettim ve bazı düzeltmeler yaptım. Aslı Arapça yazılmış olan bu kitabın ders halkalarında ve okullarda ders kitabı olarak okutulması dolayısıyla okuyucuların, özellikle anadili Arapça olmayan okuyucuların kolay okumalarını sağlamak için tercümeye esas olan Arapça metnini harekeledim.

Bunların yanı sıra yeni baskıyı değerli kılan en önemli şey, kitabı okuma ve değerlendirme lütfunda bulunan alanlarında uzman olan bir grup değerli âlimin kaleme aldıkları kıymetli ve çok mühim takdim yazılarıdır. Bu âlimler şunlardır:

*** Allâme Abdullah b. Abdurrahmân el-Cibrîn** *rahimehullah*.[1]

1 Önde gelen hocalarımdandır. Riyad'da, eş-Şubre semtindeki sabah namazını takiben özel ilim talebelerine verdiği ilmî metin okuma derslerine, ayrıca er-Râcihî Camisinde verdiği birçok dersine katıldım. Evinde kendisinin birçok özel sohbetinde bulundum ve kendisiyle birlikte birkaç yolculuk yapma imkanım da oldu.

* Allâme **Sâlih b. Abdulazîz b. Muhammed b. İbrâhîm Âlu'ş-Şeyh.**[2] (S. Arabistan İslâmî İşler, Vakıflar, Davet ve İrşâd Bakanı)

* **Prof. Dr. Nâsır b. Abdulkerîm el-Alî el-Akl.**[3] (İmam Muhammed b. Su'ûd İslâm Üniversitesi Akîde Bölümü Başkanı)

* **Prof. Dr. Muhammed b. Abdurrahmân el-Humeyyis.**[4] (İmam Muhammed b. Su'ûd İslâm Üniversitesi Akîde Bölümü öğretim görevlisi)

* Değerli Hoca, Şeyh **Muhammed Râşid b. Hâlid Karaköylü.** (Doğu'nun ileri gelen âlimlerinden, Şerefiye Medresesi kayyımı ve aynı zamanda Van Şerefiye Camii eski imam-hatibi)

* **Prof. Dr. el-Emînu'l-Hâc Muhammed.** (Müslüman Âlimler Birliği ve Sudan Âlimler ve Davetçiler Birliği Başkanı)

* **Doç. Dr. Abdurrezzak b. et-Tâhir Meâşi'l-Cezâirî.** (el-Ahsa Melik Faysal Üniversitesi Akîde ve Çağdaş Mezhebler Bölümü öğretim görevlisi)

* Mısır'ın önde gelen âlimlerinden **Prof. Dr. Muhammed Yusrî.** (Kâhire Açık Amerikan Üniversitesi Rektör Vekili, Ezher Tacan Enstitüsü Başkan Vekili ve Müslüman Âlimler Birliği Yönetim Kurulu Üyesi)

* **Muhaddis Prof. Dr. Mâhir b. Yâsîn el-Fâhl.**[5] (Irak el-Anbar Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Hadis ve Mukayeseli Fıkıh Öğretim Görevlisi ve Daru'l-Hadis Başkanı)

2 İlminden ve fikirlerinden yararlandığımız değerli hocalarımızdandır. Uzun yıllardan beri tanışıklığımız sürmekte olup kendisiyle birçok ilmî sohbette ve istişârede bulunma imkanımız olmuştur.

3 İlminden ve fikirlerinden yararlandığımız değerli hocalarımızdandır. Kendisiyle uzun sürelerdir süren samimi dostluğumuz devam etmektedir. İlmî sohbetlerimiz ve fikir alışverişlerimiz sürmektedir.

4 İlminden ve fikirlerinden yararlandığımız değerli hocalarımızdandır. Uzun yıllardan beri tanıdığımız değerli bir dostumuzdur. İlmî sohbetlerimiz ve istişârelerimiz devam etmektedir.

5 Irak'ın en ileri gelen hadisçilerinden ve âlimlerinden olup İslâm âlemi tarafından bilinen rical ilmîyle ilgili birçok eseri olan bir âlimdir. Aynı zamanda ilmî icazet aldığım değerli hocalarımdan biridir.

* **Allâme Muhammed b. İsmail el-Umrâni es-San'ânî.**[6] (Yemen müftüsü ve baş kadısı, hafız, fakih, muhakkik)

* Yine bu kitap; farklı ders halkalarında değerli hocamız, Hanbelîlerin imamı, **Allâme Abdullah b. Abdulaziz b. Akîl el-Akîl**'in[7] *-Allah, ona itaat ve ibâdet üzere uzun ömür versin-* huzurunda okunmuş, o da bu kitabı övmüş, ders olarak okutulmasını ve basılıp dağıtılmasını tavsiye etmiştir. Yüce Allah onu hayırla mükâfatlandırsın.

Ayrıca şu âlimler de bu kitabı inceleyip gözden geçirmişlerdir:

* **Allâme Sâlih b. Fevzân el-Fevzân**[8] ki beğenilerini ve düşüncelerini tarafıma iletmiştir.

* Değerli âlim **Salih b. Abdurrahmân el-Hısayyîn (**Mescid-i Harâm ve Mescid-i Nebevî idâresi genel başkanı) Parlak fikirleri ve isâbetli yönlendirmeleriyle bu çalışmama katkıda bulunmuştur.

* **Prof. Dr. Abdulmuhsin b. Abdulazîz el-Asker**. (İmam Muhammed b. Su'ûd İslâm Üniversitesi Arap Dili Fakültesi Öğretim Üyesi) Isâbetli görüş ve yönlendirmeleri benim için çok faydalı olmuştur.

Ayrıca iki değerli âlim de *-Allah onları korusun-* bu kitabın ilk baskısını gözden geçirme ve takdim yazısı kaleme alma lütfunu göstermişlerdir:

* **Prof. Dr. Suûd b. İbrâhîm eş-Şuraym. (**Ümmü'l-Kura Üniversitesi Şeriat Fakültesi dekanı ve Mescid-i Haram imam-hatibi)

* Üstad **Muhammed b. Cemil Zînû. (**Mekke-i Mükerreme Daru'l-Hadîs el-Hayriyye hocalarından)

* Bu kitabın birçok devlette farklı baskıları yapıldı: Bu baskılardan biri, Medine'de *-oranın sakinine salât ve selam olsun-* bulunan Melik Fehd Mushaf-ı Şerif matbaasının özel baskısıdır.

6 Yemen'in en ileri gelen ve oldukça yüksek senetli bir âlimidir. İmam Buhârî ile arasında 13 kişi, İmam Şevkani ile arasında 3 kişi vardır.

7 Kendisinden icazet aldığım değerli hocalarımdandır. Riyad'da bulunan evinde birçok ilmî derse katıldım. Hanbelî fıkhını ve Müslim şerhini ondan okudum.

8 Birçok ders aldığım değerli hocalarımdan biridir.

* Yine bu kitap; İngilizce, Fransızca, Rusca, Özbekçe, Arnavutça, Boşnakça, Kürtçe, Çince, Endonezya dili vb. birçok dile tercüme edilmiş olup birçok dile de tercüme edilmektedir.

* Aynı şekilde birçok ülkede İslâmî okullarda ve ilim halkalarında ders kitabı olarak da okutulmaktadır.

Bütün bunlar, Allah'ın lütfu, keremi ve ihsânı sayesinde bu aciz kula nasip olmuştur.

Adı geçen âlimlerin hepsine en içten teşekkürlerimi sunuyor, yüce Allah'tan yaptıklarının karşılığı ve gayretlerinin mükâfatı olarak onlara ecirlerini kat kat vermesini, derecelerini yükseltmesini ve ilimlerini Müslümanlar için yararlı kılmasını diliyorum. Allah Teâlâ, hepsini en iyi şekilde mükâfatlandırsın; ecir ve sevaplarını kat kat versin. Şüphesiz O, her şeyi işiten ve dualara icâbet edendir.

Yine yüce Allah'tan yeni baskının da kabule mazhar olmasını, bunu kendisi için ihlâsla yapılmış bir amel kılmasını, Müslümanlar için yararlı kılmasını, benden kabul etmesini ve benim için sevabını kaydetmesini diliyorum. Şüphesiz ki O'nun bunu yapmaya gücü yeter.

Allah'ın salâtı, selâmı ve bereketi; hidâyet rehberi, müjdeleyici ve aydınlatıcı bir kandil olan Peygamberimize, âilesine ve ashâbına olsun.

Bağışlayıcı Rabbinin merhametini ümit eden
Abdullah b. Abdulhamîd el-Eserî
(Abdullah Yolcu)
22 Zilhicce 1431 h.

ALLÂME ABDULLAH B. ABDURRAHMAN EL-CİBRÎN'İN TAKDİMİ

Bir ve tek olan Allah'a hamd olsun. O, eşsizdir, Samed'dir (herkes O'na muhtaç olduğu halde O hiç kimseye muhtaç değildir). O, çocuk edinmemiştir; başkasından da doğmamıştır. Hiçbir şey O'na denk değildir. Bitmez tükenmez ve en üstün övgülerle O'na hamd ve şükrederim. O'ndan başka hak ilâh olmadığına şâhitlik ederim. O, tektir ve ortağı yoktur. Ortaklardan münezzehtir ve eşsizdir. Seçilenlerin en üstünü Muhammed'e, âilesine, ashâbına ve kendisini Allah yoluna adayanlara salât ve selâm olsun.

el-Vecîz fî Akîdeti's-Selefi's-Salih Ehl-i Sünne ve'l-Cemâa / Selef-i Salihîn Akîdesi Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat isimli bu kitabı okuduğumda çok değerli bir kitap olduğunu gördüm. Müellif, kitabında doğru görüşlerle yetinmiş ve delilin desteklediği yola sarılmıştır. Her çeşidiyle tevhîd konusunda, iman, kaza, kader ve sahîh i'tikâdı ilgilendiren pek çok konuda Ehl-i Sünnet'in ve Ehl-i Hadîs'in görüşlerini anlatmış, te'vilci ve tahrifçi bid'atçilerle tartışmaya girmemiştir.

Müellif, hakka ve doğruya yönelen kimseleri ikna edecek yeterli deliller getirmiş, Ehl-i Sünnet'ten ve ümmetin selefinden, onların delile sarıldıklarını, bid'at ve sonradan uydurulan şeylerden uzak durduklarını ifade eden nakiller yapmıştır. Allah, onu iyilikle mükâfatlandırsın, güzel niyetinin karşılığını en güzel şekilde versin.

En iyi bilen Allah'tır. Allah'ın salât ve selâmı, Muhammed'in, âilesinin ve ashâbının üzerine olsun.

Abdullah b. Abdurrahmân el-Cibrîn
13.7.1421 h.

ALLÂME SÂLİH B. ABDULAZÎZ B. MUHAMMED ÂLU'Ş-ŞEYH'İN TAKDİMİ

Kemâl, cemâl ve celâl sıfatlarıyla tek ve eşsiz olan Allah'a hamd olsun. O'na hamd eder, O'na şükreder ve O'ndan başka hak ilâh olmadığına şâhitlik ederim. O, tektir, ilâhlığında ortağı yoktur, rabliğinde dengi yoktur, isim ve sıfatlarında benzeri yoktur.

﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾

"O'nun benzeri hiçbir şey yoktur; O, her şeyi işiten ve görendir." [Şurâ, 11]

Muhammed'in onun kulu ve elçisi olduğuna şâhitlik ederim. O, âlemlere rahmet olarak gönderilmiştir. Allah, onu hidâyet ve hak din ile; insanları kullara ibâdetten kulların Rabbine ibâdete, dinlerin zulmünden İslam'ın adâletine, dünyanın darlığından hem dünyanın hem âhiretin genişliğine çıkarmak için göndermiştir. Rabbimin salât ve selâmları onun, âilesinin ve bütün ashâbının üzerine olsun.

Hiç şüphe yok ki Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in peygamber olarak gönderilmesinden önce insanlar, büyük bir cehalet içindeydiler. Şirkin ve cehâletin karanlıklarında ve hurafelerin egemenliği altında yaşıyorlar, çekişmeler ve kabile kavgaları içinde birbirlerini kırıyorlar, birbirlerini esir alıp öldürüyorlardı. İlkel, barbar ve parçalanmış bir halde yaşıyorlardı. Hayat felsefeleri de şuydu:

"Yurdunu silahıyla savunmayan yıkılır, yok olur;
İnsanlara zulmetmeyen zulüm görür."

Allah Teâlâ, İslâm güneşinin doğmasına izin verinceye ve insanlığa **"Allah'tan başka hak ilâh ve O'ndan başka gerçek ma'bûd olma-**

dığını" ilan etmesi için Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'i peygamber olarak gönderinceye kadar bu, böylece sürüp gitti. Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*, Allah'ın kullar üzerindeki hakkı ve yaratılışın en büyük gayesi olan tevhîdi getirdi:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالإِنْسَ إِلاَّ لِيَعْبُدُونِ﴾

"Ben, insanları ve cinleri sadece Bana ibâdet etsinler diye yarattım." [Zâriyât, 56]

Bütün peygamberler, tevhîd ile gönderildi, kitaplar onu bildirmek için indirildi ve cihâd bayrağı onun için çekildi.

Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*, Mekke'de on üç sene boyunca insanları tevhîde çağırdı, gönüllerin derinliklerine onun tohumlarını ekti, kalplerin derûnuna onun temellerini attı ve vicdanlara onun esaslarını yerleştirdi. Öyle ki yolcuları için tevhîd yolu aydınlandı ve istek duyanlar için onun alâmetleri belli oldu. Böylece Allah Teâlâ, hakkı açığa çıkardı ve bâtılı yok etti. Saf tevhîdin nuru, kalpleri aydınlattı, onları şirk ve putperestlik kirlerinden temizleyip parlattı.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, kalpler çorak bir arazi halindeyken geldi ve onları tevhîdin tertemiz suyu ve ihlâs pınarıyla suladı. Kur'an ve Sünnete tâbi olmak, onları Allah'a götürdü. Sonunda kalpler, harekete geçti, gelişti, serpildi ve çeşit çeşit güzel meyveler verdi. Ümmet, zelil haldeyken aziz ve şerefli oldu, parça parçayken birleşti, mağlup bir haldeyken galip hale geldi.

Yüce Allah'ın takdir ettiği şey gerçekleşinceye kadar akîde, kendi saflığı ve berraklığı üzere devam etti. Sonunda olanlar oldu ve kalbinde saf tevhîd duygusunu taşımayanlar da Allah'ın dinine girdi, insanlarda bozulmalar meydana geldi, yolları parça parça oldu, bozuk mezhepler ve yıkıcı fikirler revaç buldu. Her tarafı fitneler kapladı, bütün şiddetiyle bid'atler yayıldı. Ta ki gözler kayıp yürekler ağza geldiği ve mü'minler imtihan edilip şiddetli bir sarsıntı ile sarsıldıkları zaman Allah Teâlâ; insanları, nübüvvet kandilinin altında ve îmân kalesinde tekrar topla-

yacak, onlara bâtılın geçersizliğini açıklayacak, yalancıların iddialarını çürütecek ve onları selef-i sâlihînin yoluna döndürecek hidâyet önderleri ve aydınlatıcı âlimler gönderdi.

İslâm ümmetinin tarihini dikkatle inceleyen bir kimse görür ki onun güçlenmesi, yükselmesi, başarısı ve diğer milletlere hükmetmesiyle akîdesinin saflığı, Allah'a yönelişdeki samimiyeti, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetine tâbi olması, selef-i sâlihînin yolundan gitmesi, selef imamlarının etrafında toplanması ve bu konuda ihtilaf etmemesi arasında sıkı bir bağ vardır. Aynı şekilde ümmetin alçalması, zayıflaması ve diğer milletlerin egemenliği altına girmesiyle de dinde bid'atlerin ve hurafelerin çıkması, Allah'a ortaklar koşulması, sapık fırkaların ortaya çıkması, itaatten uzaklaşılması ve selef imamlarına karşı çıkılması arasında güçlü bir ilişki vardır.

İnanç bozuklukları, selef-i sâlihînin yolundan sapmalar ve sapık mezheplerin mensuplarının süslü sözlerine aldanmalar ümmeti parçalamış, kuvvetini zayıflatmış ve heybetini kırmıştır. Tarih, bunun şahididir. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in, ashâbının ve hidâyet önderlerinin yoluna tekrar dönmenin dışında bir çıkış yolu yoktur. Bu ümmetin sonradan gelenleri, ancak öncekilerin kendilerini düzelttikleri şeylerle düzeleceklerdir. Tevhîd yolundan sapmak ve selef-i sâlihînin yolundan yüz çevirmek, insaf ve adalete aykırıdır ve akıl yolundan uzaklaşmaktır. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ﴾

"Andolsun ki Biz, peygamberlerimizi açık delillerle gönderdik ve insanların adâleti yerine getirmeleri için beraberlerinde kitabı ve mîzânı indirdik." [Hadîd, 25]

En büyük adâlet ise tevhîddir. O, adâletin başıdır. Adâlet, onunla ayakta durur. Şirk ise en büyük zulümdür. Allah Teâlâ, Lokman'ın oğluna vasiyetini anlatırken onun ağzından şöyle nakleder:

﴿يَا بُنَيَّ لاَ تُشْرِكْ بِاللهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾

"Yavrucuğum! Allah'a ortak koşma! Doğrusu şirk, büyük bir zulümdür." [Lokman, 13]

Ebu'd-Derda *radıyallâhu anh*'tan şöyle rivâyet edilmiştir: Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: "*Allah Teâlâ şöyle buyurdu: Benimle insanlar ve cinler arasında çok önemli bir hesaplaşma olacaktır. Zira yaratan Benim ama Benden başkasına ibâdet ediliyor; rızık veren Benim ama Benden başkasına şükrediliyor."*[9]

Seni Allah yarattığı halde O'na ortak koşman, en büyük iftiradır.

Allah Teâlâ, ıslâhı emredip fesâdı (bozgunculuğu) yasaklamış ve şöyle buyurmuştur:

﴿وَلاَ تُفْسِدُوا فِي الأَرْضِ بَعْدَ إِصْلاَحِهَا وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا إِنَّ رَحْمَةَ اللهِ قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ﴾

"Islâh edilmesinden sonra yeryüzünde bozgunculuk yapmayın. Allah'a (azabından) korkarak ve (rahmetini) umarak dua edin. Muhakkak ki iyilik edenlere Allah'ın rahmeti çok yakındır." [A'raf, 56]

Şüphesiz en büyük bozgunculuk, insanların akîdelerini, tasavvurlarını ve düşüncelerini bozmak, Allah'a olan yolculuklarında yollarını kesmek ve Allah'ın onları üzerinde yarattığı fıtrattan uzaklaştırmaktır. Bir hadiste şöyle buyrulur:

"Her doğan, fıtrat üzere doğar; sonra annesi ve babası onu yahudileştirir veya hıristiyanlaştırır veya mecûsileştirir." [Müslim]

9 Taberânî, *Müsnedu'ş-Şâmiyyin*; Beyhakî, *Şuabu'l-Îmân*; Deylemî, *Musnedu'l-Firdevs*.

Peygamberimizin şu sözü de bunu desteklemektedir:

"İyi dinleyin. Rabbim, bana bugün öğrettiklerinden bilmediğiniz şeyleri size öğretmemi emretti. (Allah buyurdu ki:) Kula verdiğim her şey helaldir. Ben, bütün kullarımı hanîf (fıtrat üzere, hidâyeti kabule elverişli) bir şekilde yarattım. Fakat şeytanlar, onlara geldiler ve onları dinlerinden saptırdılar. Benim onlara helal kıldığım şeyleri onlara haram kıldılar ve hiçbir delil indirmediğim şeyleri Bana ortak koşmalarını onlara emrettiler." [Müslim]

Şüphesiz ki bu, en büyük ve en çirkin zulümdür. Nasıl olmasın ki? Zira bunun sonu, dünyada da âhirette de hüsrandır.

Çok değişik şeylerin ortaya çıktığı ve dünyayı isteyenlere dünyanın cazip hale geldiği şu son zamanlarda heva ve bid'at sâhipleri, maskelerini indirdiler. Onların bid'atleri ortalığa yayıldı, seleflerinin tarih olmuş görüşleri diriltildi, unutulup gitmiş olan kitapları çıkarıldı ve yeni fikirler zuhûr etti. Niyetleri ve yönelişleri birbirinden farklı, gayeleri ve vasıtaları birbirine zıt çağdaş cemaatler ortaya çıktı. Her ortaya çıkan cemaat ve grup, diğerini lanetledi. Tevhîd ve sünnet hakkında ileri geri konuştular ve insanların düşüncelerini kirlettiler, akîdelerini bozdular ve şirke düşmelerini kolaylaştırdılar. Fitnelerin bayraktarlığını yaptılar. İdarecilerin hükümlerine itiraz edip başkaldırdılar. Hidâyeti açıkça gördükten sonra Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e karşı çıktılar. Mü'minlerin yolundan başka bir yola tâbi oldular.

Bütün bu olanlar, ümmetin gayretli âlimlerine ve sünnete bağlı davetçilerine şu önemli vazifeleri zorunlu kılmaktadır: Dinin esaslarını açıklamak, selef yönteminin özelliklerini beyân etmek, onların yolunu izah etmek, hidâyet önderi âlimlerin kitaplarını insanlara anlatmak, tahkîklerini ve ibârelerinin şerhlerini yaparak yayınlamak, maksatlarını beyân etmek, derslerinde, hutbelerinde, konferanslarında ve te'lif ettikleri eserlerde tevhîd konusuna ve selef yöntemine dikkat çekmek, insanları Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yolunu izlemeleri, sün-

netine bağlanmaları ve ashâbının izinden gitmeleri için irşâd etmek... Çünkü bunlar, şu ayet ve hadiste yer alan emirlerin bir gereğidir:

﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

"(Rasûlüm!) De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah, Ğafûr ve Rahîm'dir." [Al-i İmran, 31]

"Size Allah'tan korkup (günahlardan) sakınmayı, Habeşli bir köle bile olsa yöneticileri dinleyip itaat etmeyi tavsiye ederim. Muhakkak ki sizden, benden sonra yaşayacak olan kimseler, yakında çok ihtilaflar görecekler. Dolayısıyla benim sünnetime; doğru yolu bulan, hidâyete erdirilmiş halifelerin sünnetine sarılın. Bunlara azı dişlerinizle yapışır gibi sımsıkı sarılın. Dinde sonradan çıkarılmış şeylerden de sakının. Çünkü dinde sonradan çıkarılmış her şey bid'attir ve her bid'at sapıklıktır." [Ebû Dâvûd]

İşte âlemlerin Rabbinin rızasına ulaştıran sırat-ı mustakîm (dosdoğru yol) da budur. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلاَ تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾

"Şüphesiz bu, benim dosdoğru yolumdur. Buna uyun. (Başka) yollara uymayın. Zira onun dışındaki yollar, sizi Allah'ın yolundan ayırır. İşte sakınmanız için Allah, size bunları emretti." [En'âm, 153]

Allah Rasûlü Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in davet ettiği yol da işte bu yoldur. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾

"(Rasûlüm!) De ki: 'İşte bu, benim yolumdur. Ben, Allah'a basîret üzere davet ediyorum. Ben de, bana uyanlar da. Allah'ı (ortaklardan) tenzih ederim. Ve ben, ortak koşanlardan değilim.'" [Yûsuf, 108]

Yine bu yol, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şu hadisinde haber verdiği fırka-yı nâciye (kurtuluşa erecek olan fırkanın) akîdesidir:

"Ümmetimden Allah'ın emrini yerine getiren bir topluluk hiç eksik olmayacaktır. Onları terk edenler, onlara hiçbir şekilde zarar veremeyeceklerdir. Allah'ın emri gelip kıyâmet kopuncaya kadar onlar bu hal üzere devam edeceklerdir." [Buhârî]

Bu topluluk, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ve ashâbının yolundan gitmeye devam eden topluluktur. Bir hadiste Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmaktadır:

"…İsrail oğulları, yetmiş iki fırkaya ayrıldı. Benim ümmetim ise yetmiş üç fırkaya ayrılacaktır. Onlardan biri hariç, hepsi cehennemdedir." Bu hadisi rivâyet eden Abdullah b. 'Amr: "Onlar kimlerdir ya Rasûlallah?" diye sordu. Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem* de: *"Benim ve ashâbımın yolu üzere olanlardır."* buyurdu. [Tirmizî]

Böylece bu konuya itina göstermenin ve yeni yetişen neslin bölünüp farklı yollara girmemelerini, heva, heves ve fitne labirentlerinde şaşırıp sapıtmamaları için onları bu yol üzere eğitmenin ve uyanışın yönünü o yola yönlendirmenin önemi, kendiliğinden anlaşılmış olmaktadır.

Allah Teâlâ; ders, araştırma ve te'lif yönünden pek çok hocalarımızı, âlimlerimizi ve bir grup ihlâslı ilim talebesini bu konuyla ilgilenmeye muvaffak kılmıştır. Bunlardan birisi de ***el-Vecîz fî Akîdeti's-Selefi's-Salih Ehl-i Sünne ve'l-Cemâa / Selef-i Salihîn Akîdesi Ehl-i***

Sünnet ve'l-Cemaat isimli bu güzel ve gönlü huzura erdirici eserin müellifi Abdullah b. Abdulhamîd el-Eserî kardeşimizdir.

Kendisi, benden bu kitabı okumamı ve bir takdim yazısı yazmamı istedi. Kitabı inceleyip okuyunca gördüm ki maksadı çok güzel ifade etmiş, teşekkürü hak edecek bir gayret ortaya koymuş, çarpıcı bir üslup, anlaşılır bir ibâre ve güzel bir sunumla selef i'tikâdını genel hatlarıyla anlatmış, konuların tasnif ve tertibinde başarılı olmuş ve neticede takdimini yaptığımız bu baskı ortaya çıkmıştır. Kitabın bu baskısı, gözden geçirilmiş ve tashih edilmiş olup onda bir önceki baskıda bulunmayan kısmî ilaveler vardır.

Bu kitabın en önemli özelliklerinden birisi, temel kaynaklara dayanması, selefin sözlerine yer vermeye özen göstermesi, Kitap ve Sünnet'ten delilleri toplaması ve sahâbe, tâbiîn ve selef imamlarının görüşlerini zikretmesidir.

Şüphesiz bu ve benzeri kitaplar, muvahhidlerin gözlerini aydınlatacak, onların kalplerini ferahlatacak, düşmanlarının boğazlarını tıkayacak ve göğüslerini daraltacak kitaplardır.

﴿ وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَى أَمْرِهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لاَ يَعْلَمُونَ﴾

"Allah, emrini yerine getirmeye kadirdir. Fakat insanların çoğu (bunu) bilmezler." [Yûsuf, 21]

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyuruyor:

"Muhakkak ki bu din, gece ve gündüzün ulaştığı her yere ulaşacaktır. Allah, ne kerpiçten yapılmış bir ev ne de kıldan yapılmış bir çadır bırakmayıp bu dini her yere, azizin izzet bulması veya zelilin zillete düşmesiyle sokacaktır. Öyle bir izzet ki Allah, onunla İslâm'ı aziz kılacak; öyle bir zillet ki Allah, onunla da küfrü zelil kılacaktır." [İmam Ahmed]

Ben, değerli müellife bu konuyla ilgilendiği, ona önem verdiği ve bu kitabı yazdığı için teşekkür ediyorum. Allah'tan da onu en güzel şekilde ödüllendirmesini, çalışmalarını bereketli kılmasını; bu ümmetin akîdesini korumasını ve âlimleri de Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e tâbi olarak, onun ashâbının izinden giderek ve selef imamlarının metoduna uyarak bu akîde ile sevdiği ve razı olduğu hususlarda başarılı kılmasını diliyorum.

Dualarımızın sonu şudur: Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd olsun.

Sâlih b. Abdulazîz b. Muhammed Âlu'ş-Şeyh
İslâmî İşler, Vakıflar, Davet ve İrşâd Bakanı
Cumâde'l-Ûla 1421 h

PROF DR. NÂSIR B. ABDULKERÎM EL-ALÎ

EL-'AKL'IN TAKDİMİ

Allah'a hamd olsun. Rasûlüne salât ve selam olsun.

Abdullah b. Abdulhamîd el-Eserî tarafından te'lif edilen ***el-Vecîz fî Akîdeti's-Selefi's-Salih Ehl-i Sünne ve'l-Cemâa / Selef-i Salihîn Akîdesi Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat*** isimli kitabı okudum ve onun güzel bir kitap olduğunu gördüm. **Zira bu kitap, anlaşılır olması, meseleleri güzelce ortaya koyması, konuları güzelce tasnif etmesi, şer'î lafızlara ve selef-i sâlihînin ibârelerine bağlı kalmaya özen göstermesi yönünden öne çıkmaktadır.**

Allah'tan hem kendimiz, hem de müellif için söz ve amelde ihlâs ve samimiyet dileriz.

Allah'ın salât ve selâmı, uyarıcı bir rehber ve aydınlatıcı bir kandil olan Peygamberimiz Muhammed'e, âilesine ve bütün ashâbına olsun.

Nâsır b. Abdulkerîm el-Alî el-'Akl
İmam Muhammed b. Su'ûd Üniversitesi
Akîde Bölümü Başkanı
8.11.1420 h.

PROF. DR. SU'ÛD B. İBRÂHÎM EŞ-ŞURAYM'IN TAKDİMİ

Hamd, sadece Allah'adır. Salât ve selam, kendisinden sonra peygamber olmayan Rasûlullah'adır.

Değerli din kardeşim Abdullah b. Abdulhamîd el-Eserî'nin, kurtuluşa eren ve muzaffer olan fırka Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in akîdesi hakkında kaleme aldığı ***el-Vecîz fî Akîdeti's-Selefi's-Salih Ehl-i Sünne ve'l-Cemâa / Selef-i Salihîn Akîdesi Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat*** isimli eserini okudum.

Gördüm ki o, içinde faydalı ve çok doğru bilgiler bulunan bir kitaptır. Müellifi, bu kitapta temel i'tikâdî konularda Ehl-i Sünnet'in i'tikâdını -ki ona sarılan kurtulur, ondan uzaklaşan ise helak olur- ana hatlarıyla zikretmiştir.

Müellif, teşekkürü hak edecek, dikkate değer bir çaba göstermiştir. Nitekim kitabı okuyan ya da dinleyenler için açık bir üslup ve anlaşılır manalarla en güzel şekilde ortaya koymuştur.

Allah, onu en güzel şekilde ödüllendirsin, kitabını faydalı kılsın, bizlere ve ona faydalı ilim ve sâlih ameller nasip etsin. Bütün Müslümanları Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in, ashâbının ve faziletli nesillerin yolunu izlemeye muvaffak kılsın. Şüphesiz O, duaları işiten ve kabul edendir.

Su'ûd b. İbrâhîm b. Muhammed eş-Şuraym
Mekke-i Mükerreme Büyük Mahkeme Hâkimi
ve Mescid-i Harâm İmam Hatîbi
14.5.1416 h.

ŞEYH MUHAMMED B. CEMÎL ZÎNÛ'NUN TAKDİMİ

Şüphesiz ki hamd, Allah'adır. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve bağışlanma diler, nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüklerinden O'na sığınırız. Allah, kime hidâyet verirse onu saptıracak kimse yoktur ve kimi saptırırsa onu da hidâyete erdirecek yoktur. Ben, Allah'tan başka hak ilâh olmadığına şahitlik ederim. O, tektir ve ortağı yoktur. Ve yine şâhitlik ederim ki Muhammed, O'nun kulu ve elçisidir.

***el-Vecîz fî Akîdeti's-Selefi's-Salih Ehl-i Sünne ve'l-Cemâa* / *Selef-i Salihîn Akîdesi Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat* isimli kitabı okuyup inceledim ve onun değerli bir kitap olduğunu gördüm. Müellif, bu kitabın içinde takdir ve teşvike lâyık çok kıymetli bilgileri bir araya getirmiş, selef-i sâlihînin akîdesini bir müslümanın kolayca okuyabileceği ve çeşitli konulara vakıf olabileceği şekilde açıklamıştır.**

Ben, her Müslümana ve özellikle de ilim talebelerine bu kitabı okumalarını ve ondan yararlanmalarını tavsiye ediyorum.

Allah'tan bu kitabı Müslümanlar için yararlı ve kendi rızasına uygun kılmasını diliyorum.

Muhammed b. Cemîl Zînû
Mekke-i Mükerreme
Dâru'l-Hadîs el-Hayriyye Hocası
2 Şevval 1415 h.

PROF. DR. MUHAMMED B. ABDURRAHMÂN EL-HUMEYYİS'İN TAKDİMİ

Şüphesiz ki hamd, Allah'adır. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve bağışlanma diler, nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüklerinden O'na sığınırız. Allah, kime hidâyet verirse onu saptıracak kimse yoktur ve kimi saptırırsa onu da hidâyete erdirecek yoktur. Ben, Allah'tan başka hak ilâh olmadığına şâhitlik ederim. O, tektir ve ortağı yoktur. Ve yine şâhitlik ederim ki Muhammed, O'nun kulu ve elçisidir.

Doğru akîdeyi öğrenmek ve gerek ders vermek, gerekse eser te'lif etmek yoluyla onu insanlara öğretmek, insanın bu dünyada meşgul olabileceği en hayırlı iştir. Özellikle de insanların pek çoğunun doğru yoldan sapıp dinlerine bâtıl i'tikâdların ve bozuk şüphelerin girip onları İmam Ebû Hanîfe, İmam Mâlik, İmam Şâfiî ve İmam Ahmed gibi Ehl-i Sünnet imamlarının ve selef-i sâlihînin akîdesinden uzaklaştırmasından sonra bu tür çalışmaların önemi daha da artmıştır.

Çünkü Müslümanların yaşadıkları ülkelerin çoğunda selef akîdesi garibleşmiş, Eş'arî, Mâturîdî ve diğer mezheplerden kelamcıların akîdeleri hâkim olmuştur. Öyle ki bu akîdeler, yaygın hale gelmiş ve insanların çoğu, bunların sahîh akîdeler olduğunu zannetmişlerdir.

Hâlbuki hem ilk dönem hem de geç dönem âlimleri, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat akâidini sahîh ve doğru bir şekilde açıklamak üzere çok sayıda eserler kaleme almışlardır. Bu nimetinden dolayı Allah'a hamdolsun.

Ben, Abdullah b. Abdulhamîd el-Eserî kardeşimizin te'lif ettiği ***el-Vecîz fî Akîdeti's-Selefi's-Salih Ehl-i Sünne ve'l-Cemâa*** /

Selef-i Salihîn Akîdesi Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat isimli eserini okuyup inceledim.

Bu kitabın faydalı ve öğretici olduğunu gördüm. Müellif, eserinde Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, âhiret gününe, hayrı ve şerriyle kadere îmân vb. gibi tevhîd ve iman konularında Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in mezhebini ve onların akâidle ilgili diğer meselelerdeki görüşlerini ortaya koymuştur.

Allah, bu hayırlı çalışmasından dolayı müellifi hayırla mükâfatlandırsın. Yüce Allah'tan bu çalışmasını yararlı kılmasını ve mizanda sevap kefesine koymasını dilerim.

Allah'ın salâtı, selamı ve bereketi Peygamberimiz Muhammed'in, ailesinin ve bütün ashâbının üzerine olsun.

Muhammed b. Abdurrahmân el-Humeyyis
İmam Muhammed b. Su'ûd Üniversitesi Akîde ve
Çağdaş Mezhepler Bölümü Hocası
Receb 1416 h.

ŞEYH MUHAMMED RAŞİD B. HALİD DÜNDAR KARAKÖYLÜ'NÜN TAKDİMİ

Şüphesiz ki hamd, Allah'adır. O'na hamdeder ve O'ndan yardım dileriz. Nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüklerinden O'na sığınırız. Allah, kime hidâyet verirse onu saptıracak kimse yoktur ve kimi saptırırsa onu da hidâyete erdirecek yoktur. Ben, Allah'tan başka hak ilâh olmadığına şâhitlik ederim. O, tektir ve ortağı yoktur. Ve yine şâhitlik ederim ki Muhammed, O'nun kulu ve elçisidir.

Bilindiği üzere İslam akîdesi ilmi, diğer bütün ilimlerin arasında en önde yer alır. Çünkü bütün peygamberler *-onlara salât ve selam olsun-* bu akîdeye davet etmek için gelmiş, bütün ilahî kitaplar, onu açıklamak için inmiş ve bütün mükellefler, o akîdeye sarılmak ve onu uygulamakla emrolunmuşlardır.

Dolayısıyla da bizim, akîdeye en üst düzeyde önem vermemiz ve insanları farzları yapmaya ve haramlardan kaçınmaya çağırmadan önce bu akîdeye davet etmemiz gerekmektedir. Ki böylece onlarda öncelikle bu akîde yerleşsin ve kök salsın. Çünkü bütün amellerin temeli, sağlam bir akîdedir.

Konunun diğer bir yönüne gelince; bilindiği üzere Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bu ümmetin yetmiş üç fırkaya ayrılacağını ve biri hariç hepsinin cehenneme gireceğini bildirmiş, nitekim onun dediği gibi de olmuştur. Hatta her bir fırka, hadiste istisna edilen o tek fırkanın kendisi olduğunu iddia etmiştir. Hâlbuki Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in bizzat kendisi, *"Benim ve ashâbımın gittiği yol üzere olanlar"* sözüyle bu fırkanın kimler olduğunu ortaya koymuştur.

Ne üzücüdür ki son asırlarda Ehl-i Sünnet akîdesi adı altında bi'datler içeren birtakım kitaplar ortaya çıkmıştır. Allah Teâlâ'ya şükür-

ler olsun ki Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ve ashâbının üzerinde yürüdükleri yol, gün ortasındaki güneş kadar parlak ve aşikârdır ki onun ışığı, iftiracıların iftiralarıyla söndürülemeyecektir.

Bu vesileyle şunu ifade etmek isterim: **Ben, gayretli davetçi Abdullah b. Abdulhamid el-Eserî'nin *el-Vecîz fî Akîdeti's-Selefi's-Salih Ehl-i Sünne ve'l-Cemâa* / *Selef-i Salihîn Akîdesi Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat* adlı kitabını okudum ve onun, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ve ashâbının -Allah onlardan razı olsun- sahip oldukları i'tikadın özet ve açık bir numunesi olduğunu gördüm. Müellif, i'tikad konularını akıcı bir üslup ve anlaşılır bir dille ortaya koymuştur. İlimden pay sahibi olan herkes ondan istifade edebilir. Ayrıca bu kitap, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat i'tikadı alanında kaleme alınmış Tahavî akîdesi, Vasıtıyye akîdesi gibi kitaplara bir giriş niteliği taşımaktadır.**

Bu nedenlerden dolayı; kendisini, çocuklarını ve öğrencilerini selef-i salihînin metoduna göre Kur'ân ve Sünnet akîdesi üzere yetiştirmek isteyenlere bu kitabı almalarını ve okumalarını tavsiye ederim. Bu arada bu kitabı yıllardan beri ilim halkalarımızda ders kitabı olarak okutmakta olduğumu da belirtmek isterim.

Allah Teâlâ, müellifi doğru akîdeyi yayma uğrunda gösterdiği ve göstereceği büyük gayretlerinden dolayı en güzel şekilde mükâfatlandırsın. Teşekkürü hak eden bu çalışmayı müellifin sevap tartısına koymasını ve onu rızasına uygun kılmasını yüce Mevla'dan niyaz ederiz. Şüphesiz ki O, çok cömert ve ikram sahibidir.

İlmin ve âlimlerin hizmetçisi
Muş/Karaköy doğumlu **Muhammed Râşid b. Hâlid Dündar**
Şerefiye Medresesi hocası ve kayyımı
Van Şerefiye Cami Eski İmam-Hatibi
16 Rabîu's-sânî 1429 h.

PROF. DR. EL-EMÎNU'L-HÂC MUHAMMED'İN TAKDİMİ

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'adır. Salât ve selam, âlemlere rahmet olarak gönderilen Peygamber'e, ailesine, ashâbına ve tabiîne olsun.

Değerli kardeşimiz Şeyh Abdullah b. Abdulhamid el-Eserî'nin *-Allah onu korusun ve gözetsin-* ***el-Vecîz fî Akîdeti's-Selefi's-Salih Ehl-i Sünne ve'l-Cemâa / Selef-i Salihîn Akîdesi Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat***adlı kıymetli ve güzel eserini inceledim ve onun, ele aldığı konuyu bütün yönleriyle içeren, akîdenin temel konularını kapsayan, kurtulan fırka (fırka-i nâciye) olan ehl-i sünnet ve'l-cemaat'in yoluna bağlı kalınarak yazılmış çok değerli bir kitap olduğunu gördüm. İbareleri kolay ve anlaşılır bir üslupta olup bıkkınlık verecek kadar uzun, anlaşılamayacak derecede de özet değildir. Bundan dolayı herkes tarafından istifade edilebilmesi için okullarda ve diğer eğitim kurumlarında ders kitabı olarak okutulması uygun olur.

Yüce Allah'tan, kitabın yazarına ve basımını yapanlara bol mükâfat vermesini, okuyan herkesi onunla faydalandırmasını, dünya ve ahirette onu kendileri için azık yapmasını niyaz ederiz.

Allah'ın salât, selam ve bereketi âlemlere rahmet olarak gönderilen Peygamber'e, muhacirlere, ensara, ailesine ve kıyamete kadar en güzel şekilde onlara tâbi olanlara olsun.

10 Zilkade 1431 h.
el-Emînu'l-Hâc Muhammed
Müslüman Âlimler Birliği ve
Sudan Âlimler ve Davetçiler Birliği Başkanı
Hartum\Sudan

DOÇ. DR. ABDURRAZZAK B. ET-TAHİR MEAŞİ'L-CEZAİRÎ'NİN TAKDİMİ

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamd; nebi ve rasûllerin sonuncusuna salât ve selâm olsun.

Değerli kardeşimiz Şeyh Abdullah b. Abdulhamid el-Eserî'nin telif ettiği ***el-Vecîz fî Akîdeti's-Selefi's-Salih Ehl-i Sünne ve'l-Cemâa*** / ***Selef-i Salihîn Akîdesi Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat*** adlı bu eser, selef-i salihîn akîdesini genel hatlarıyla ele alan, sözü lüzumsuz yere uzatmayan derli toplu bir kitaptır. İbareleri ve kullandığı ıstılahlar, selefin yöntemine uygun olarak açık ve nettir.

Müellif, *-Allah ona selamet versin-* bid'at ehli kimselerin sokuşturduğu şüpheler nedeniyle bazen kafa karıştırabilen önemli bazı ıstılahları açıklamaya özen göstermiştir. Böyle önemli ıstılahların, bu tür eserlerin başlangıcında açıklanması, en önemli metodik kurallardandır.

Müellifin *-Allah onu korusun-* selef-i salihînin sahip olduğu bu değerli akîdeyi açıklarken göstermiş olduğu gayret aşikârdır. Bana göre bu, müellifin *-Allah onu muvaffak etsin-* asırlarca bu akîdenin detaylarından uzak kalmış bölgelerde bu akîdeye ve bu metoda davet çalışmalarını pratik olarak yürütmüş olmasından kaynaklanmaktadır.

Allah Teâlâ'dan kardeşimiz Abdullah'ın bu amelini kabul etmesini ve onunla Müslümanları faydalandırmasını dilerim. Şüphesiz O, bunu yapmaya ehil ve kadirdir.

Abdurrazzak b. et-Tâhir Meâşi'l-Cezâirî
Melik Faysal Üniversitesi
Akîde ve Çağdaş Mezhepler Bölümü Öğretim Görevlisi

ALLAME MUHAMMED B. İSMÂÎL EL-UMRÂNÎ ES-SAN'ÂNÎ'NİN TAKDİMİ

Allah'ın adıyla; Allah'a hakkıyla hamdolsun. Salât ve selâm, kendinden sonra peygamber gelmeyecek olana, onun ailesine, ashâbına ve askerlerine olsun.

Değerli kardeşimiz Allame Şeyh Abdullah b. Abdulhamid el-Eserî-'nin kaleme aldığı ***el-Vecîz fî Akîdeti's-Selefi's-Salih Ehl-i Sünne ve'l-Cemâa / Selef-i Salihîn Akîdesi Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat*** adlı bu kitap, alanında yazılanların en iyi ve de en üstün olanlarındandır. Nasıl olmasın ki?! Zira o, bütün insanlığın muhtaç olduğu en üstün ilim olan akîde ilmini, özellikle de selef-i salihînin *-Allah onlardan razı olsun-* akîdesini ele almaktadır. O halde bu kitaba küçük büyük, kadın erkek herkesin ihtiyacı vardır. Aynı şekilde ilim öğrenmeye yeni başlayan öğrencinin ihtiyacı olduğu gibi âlimlerin de ondan alacakları bir şeyler vardır.

Yüce Allah, müellifi *-Allah ona selamet versin-* hayırla mükâfatlandırsın, onun gibi âlimlerin sayısını artırsın. Yüce Allah'ı hamd ile tesbih ederim.

Muhammed b. İsmâîl el-Umrânî
11 Zilkade 1431 h.

PROF. DR. MUHAMMED YUSRÎ'NİN TAKDİMİ

Bir ve tek olan Allah'a hamd, kendinden sonra peygamber gelmeyecek olana salât ve selâm olsun.

Hiç şüphe yok ki tevhîd, kulların yerine getirmesi gereken en önemli vazifedir. O, peygamberlerin daveti, davetçilerin yolu, cinlerin ve insanların yaratılış gayesidir. Nitekim Allah Teâlâ: **"Ben, cinleri ve insanları sadece Bana ibâdet etsinler diye yarattım."** (Zâriyât, 56) buyurmuştur.

Ehl-i sünnet ve'l-Cemaat'in akîdesi, *-Allah'a hamdolsun ki-* nakle dayalıdır ve dinleri de Allah'ın razı olduğu dindir. Yazdıkları eserlerde seleflerinin, her zaman ve her mekânda önder imamlarının gittikleri yolun dışına çıkmazlar.

Pek çok ihtilâfın ümmeti bölüp parçalamasının ardından ümmetin akîdesini inceleyen bir kimse, ümmet arasında birbirine aykırı bir yığın akîde ve asılsız yol ve metod olduğunu görür. Bu da onların bâtıl olduğunun işaretidir. Bâtıl ve bâtıl ehli de şaşkınlık içinde kalmaya mahkumdurlar.

Üstad Şeyh Abdullah b. Abdulhamid el-Eserî'ye ait olan ***el-Vecîz fî Akîdeti's-Selefi's-Salih Ehl-i Sünne ve'l-Cemâa / Selef-i Salihîn Akîdesi Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat*** adlı bu kitap, birçok âlimin takdim yazısı kaleme aldığı ve faziletli kimselerin iyi ve yararlı olduğuna şahitlik ettikleri bir kitaptır. Bu eser, günümüz ehl-i sünnet ve'l-cemaat akîdesinin, ilk dönem ehl-i sünnet akîdesiyle aynı olduğunun ve ümmetin ilk nesliyle son neslinin ittifak halinde olduğunun açık bir delilidir.

İmanın altı şartını, önemli iman konularını, İslam'a göre dostluk ve düşmanlık akîdesini, ehl-i sünnetin, sahabe-i kirâm ve tertemiz ehl-i beyt

hakkındaki i'tikâdını, selefin Kur'ân ve sünnet delillerini anlamadaki yöntemlerini, onların edeb ve ahlâkını ve diğer önemli hususları içeren Ehl-i sünnet ve'l-cemaat akîdesini özet bir şekilde ele alması, bu kitabı diğerlerinden ayıran özelliklerden bazılarıdır.

Yüce Allah, Şeyh Abdullah el-Eserî kardeşimi başarıya ulaştırsın. Onu sâlih ve ıslahçı kılsın. Hem bu kitabını hem de diğer yararlı kitaplarını Müslümanlara faydalı kılsın. Allah Teâlâ, bize sözde ve amelde ihlâs nasip etsin, hem bizi hem de onu hata ve sapmalardan korusun. İhsânı ve lütfuyla hem bizi hem de onu affetsin. Âmin.

Dualarımızın sonu; Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.

Ebû Abdullah Muhammed Yusrî İbrâhîm
Kahire Açık Amerikan Üniversitesi Rektör Vekili,
Ezher Tacan Enstitüsü Başkan Vekili ve
Müslüman Âlimler Birliği Yönetim Kurulu Üyesi
Kahire 16 / 7 / 1431 h.

MUHADDİS PROF. DR. MÂHİR B. YÂSÎN EL-FAHL'IN TAKDİMİ

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'adır. Salât ve selâm, peygamberimiz ve efendimiz Muhammed'e, ailesine ve ashâbına olsun.

Değerli kardeşim Şeyh Abdullah b. Abdulhamid el-Eseri'nin kaleme aldığı ***el-Vecîz fî Akîdeti's-Selefi's-Salih Ehl-i Sünne ve'l-Cemâa / Selef-i Salihîn Akîdesi Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat*** adlı bu kitabın, dünya üzerinde yaygınlık kazandığını gördüğümde, her yanımı gurur ve mutluluk kaplıyor. Onu ilim tahsil etmek için inceden inceye okudum. Birçok ilim talebesi kardeşime de bu kıymetli kitabı ilim öğrenmek için okumalarını tavsiye ettim.

Bu kitabın önemi, konusunun öneminden ileri gelmektedir. Zira akîde, kendinden sonra gelen bütün salih amellerin üzerine bina edildiği bir temeldir. Nitekim Allah Teâlâ: **"Allah'tan başka hak ilah olmadığını bil ve günahın için bağışlanma dile."** [Muhammed, 19] buyurmaktadır. Tevhîdi getiren ve Cebrâîl vasıtasıyla vahiy alan Peygamberimizin bizzat kendisi bu emre muhatap oluyorsa, onun dışındakiler bu emre haydi haydi muhataptırlar. Zira Kur'an-ı Kerim'de Allah'ın, Peygamberine yönelttiği her emir, -ister fert isterse cemaat halinde olsun- bütün ümmet için de geçerlidir. Nitekim Allah Teâlâ, **"Sonra da seni din konusunda bir şeriat sahibi kıldık. Sen ona uy."** [Casiye, 18] buyurmuştur.

Yine İbrâhîm *aleyhisselam*'ın şu duası da bu konunun, yani akideye önem verip özen gösterme konusunun önemine işaret etmektedir: **"Rabbim! Beni ve oğullarımı putlara tapmaktan uzak tut!"** [İbrâhîm, 35] demişti. Nitekim seleften bazıları: "İbrâhîm *aleyhisselam* böyle dua ettikten sonra artık kim, bu konuda fitneye düşmekten emin olabilir ki?!" demişlerdir. Bu önemli duayı, putları bizzat kendi eliyle

parçalayan Allah'ın dostu İbrâhîm'in *-ona salât ve selam olsun-* yaptığı göz önüne alındığında bu, akideyi öğrenme ve ona önem verme konusunu basite alan, buna sebep olarak da şirkin işinin bittiğini öne sürenlerin içine düşmüş oldukları hatayı açıkça ortaya koymaktadır.

Bu vesileyle ben, bu kitabı okuyan ilim talebesi kardeşlerime bazı tavsiyelerde bulunmak istiyorum. Öncelikle onları, Allah'ın Kitabını ezberlemeye, tefekkür etmeye, onu öğrenmeye ve öğretmeye, emir ve yasaklarını uygulamaya, verdiği meselleri/örnekleri iyice kavramaya ve onun ahlakıyla ahlaklanmaya gereken önemi vermeye teşvik ediyorum. Çünkü o, dinin temeli ve dosdoğru yolun (sırat-ı mustakîm'in) kaynağıdır. Aynı şekilde, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hadislerine, tertemiz siyerini derinlemesine öğrenmeye ve selef-i salihînin hayat hikâyelerini okumaya da gereken önemi vermeliler. Zira selefin hayatı, ümmetin eski ve yeni bütün âlimlerine göre önemlidir. Çünkü insanın, Allah'ın övdüğü ve hidayette olduklarına şahitlik ettiği bu seçkin insanların yolundan ilerleyerek amel etmesi buna bağlıdır. Nitekim Allah Tebareke ve Teâlâ onlar hakkında: **"Eğer o (ehli kitap) sizin inandığınız gibi inanırlarsa doğru yolu bulmuş, hidayete ermiş olurlar."** [Bakara, 137] buyurmuştur.

Son olarak: Verdiği nimetler için Allah Subhanehu ve Teâlâ'ya şükrediyorum. Ayrıca bu mübarek amelde göstermiş olduğu üstün gayretinden dolayı da değerli kardeşim Şeyh Abdullah'a teşekkür ediyorum. Yüce Allah'tan ona bol mükâfat vermesini, onu sorgusuz sualsiz cennete koymasını, bizi, ana-babamızı ve onu Firdevs cennetinde bir araya getirmesini niyaz ederim. Âmin.

Allah'ın salât ve selamı; yol gösterici, müjdeleyici ve aydınlatıcı bir kandil olan peygamberimiz Muhammed'e, ailesine ve ashâbına olsun.

Mâhir b. Yâsîn el-Fahl
el-Anbar Üniversitesi, İslamî İlimler Fakültesi
Hadis ve Karşılaştırmalı Fıkıh Bölümü Öğretim Görevlisi
Irak, Daru'l-Hadis Hocası
11.11.1430 h.

BİRİNCİ BASKININ ÖNSÖZÜ

Şüphesiz ki hamd, Allah'adır. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve bağışlanma dileriz. Nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüğünden Allah'a sığınırız. Allah'ın hidâyete erdirdiğini hiç kimse saptıramaz, saptırdığını da hiç kimse hidâyete erdiremez. Ben, şâhitlik ederim ki Allah'tan başka hak ilâh yoktur; O tektir, ortağı yoktur. Ve yine şâhitlik ederim ki Muhammed, O'nun kulu ve elçisidir.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلاَ تَمُوتُنَّ إِلاَّ وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ﴾

"Ey îmân edenler! Allah'tan, O'na yaraşır şekilde korkup sakının ve ancak Müslümanlar olarak can verin."
[Âl-i İmrân, 102]

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالاً كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالأَرْحَامَ إِنَّ اللهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا﴾

"Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan da eşini yaratan ve ikisinden birçok erkekler ve kadınlar var edip yayan Rabbinizden korkup (günahlardan) sakının. Adını kullanarak birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah'tan ve akrabalık haklarına riâyetsizlikten

de sakının. Şüphesiz ki Allah, sizin üzerinizde gözetleyicidir." [Nisâ, 1]

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللهَ وَقُولُوا قَوْلاً سَدِيدًا ۞ يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِعِ اللهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا﴾

"Ey îmân edenler! Allah'tan korkup (günahlardan) sakının ve doğru söz söyleyin. (Böyle davranırsanız) Allah, işlerinizi düzeltir ve günahlarınızı bağışlar. Kim, Allah ve Rasûlüne itaat ederse büyük bir kurtuluşa ermiş olur." [Ahzâb, 70-71]

Şüphesiz en doğru söz, Allah'ın kelâmıdır. En hayırlı yol, Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yoludur. İşlerin en kötüsü, dinde sonradan uydurulanlardır. Dinde sonradan çıkarılan her şey bid'attir. Her bid'at bir sapıklıktır. Her sapıklık da cehennemdedir.[10]

Değerli müslüman kardeşim!

Elinizdeki bu kitap, Selef-i Sâlihîn, yani Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat Akîdesini açıklayan özet ve kolay anlaşılır bilgilerden oluşmaktadır.

10 Bu giriş cümlelerine "Hutbetu'l-Hâce" denir. Her türlü ihtiyaç anında bu hutbeyle söze başlanır. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bunu nikâh, Cuma hutbeleri, vaaz gibi dinî merasimlerde söze başlarken söylemeleri için sahâbîlerine öğretmiştir. Hadis kitaplarının çoğu, bu hutbeyi farklı lafızlarla da olsa nakletmişlerdir. Onun geçtiği kaynaklar şunlardır: İbn Mâce, (Kitâbu'n-Nikâh, Hutbetu'n-Nikâh Bâbı); Tirmizî; Ebû Dâvûd; Nesâî; Ebû Ya'la *Müsned*'inde; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*'de; Beyhakî, *Sunen*'inde; Ahmed, *Musned*'inde rivâyet etmişlerdir. Müslim, Kitâbu'l-Cuma, Hutbetu'l-Cumua babında bu hutbenin yalnızca bir bölümünü rivâyet etmiştir. Tahrici hakkında geniş bilgi için Muhaddis Şeyh Allâme Muhammed Nâsıruddin el-Elbânî'nin *Hutbetu'l-Hâce* isimli kitabına bakınız.

İslam ümmetinin yaşamakta olduğu bölünme ve gruplaşmalar, çağdaş fırkalar ve fiilen mevcut cemaatler şeklinde kendini gösteren ihtilaflar, bu kitabın kaleme alınmasında önemli rol oynamıştır. Zira bu fırka ve cemaatlerden her biri, kendi akîdesine ve kendi yoluna davet etmekte ve kendi cemaatini ön plana çıkararak diğerlerinden üstün tutmaktadır.

Öyle ki Müslümanlar için durum karmaşık bir hal almış, kimin peşinden gidecekleri ve kime uyacakları konusunda şaşırıp kalmışlardır.

Bununla birlikte -Allah'a hamd olsun ki- bu ümmet içerisinde hâlâ hak üzere olanlar vardır ve onlar, hiçbir zaman tamamen yok olmayacaktır. Çünkü bu ümmet içerisinde hidâyete ve hakka sımsıkı sarılan bir topluluk, kıyâmete kadar var olmaya devam edecektir.

Nitekim doğruyu söyleyen ve söylediği şeyler doğrulanan Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bunun böyle olacağını şu şekilde haber vermektedir:

«لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي ظَاهِرِينَ عَلَى الْحَقِّ، لَا يَضُرُّهُمْ مَنْ خَذَلَهُمْ حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللهِ وَهُمْ كَذَلِكَ».

"Benim ümmetimden bir topluluk, hak üzere muzaffer olmaya devam edecektir. Onları terk edenlerin muhalefeti onlara zarar vermeyecektir. Allah'ın emri gelinceye kadar onlar, bu hâl üzere devam edeceklerdir." [Müslim]

Bir başka hadisinde Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmaktadır:

«مَثَلُ أُمَّتِي مَثَلُ الْمَطَرِ، لَا يُدْرَى أَوَّلُهُ خَيْرٌ أَمْ آخِرُهُ».

"Benim ümmetim, yağmura benzer; onun başı mı daha hayırlıdır sonu mu daha hayırlıdır, bilinmez."[11]

İşte bundan dolayı Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in getirdiği ve sahâbe, tâbiîn ve en güzel şekilde onların izinden giden nesillerin tatbik ettiği gerçek İslâm'a bağlı kalan bu mübârek topluluğu tanımamız gerekmektedir. *-Allah, bizi de onlardan kılsın ve onlarla beraber haşretsin-*

Bu topluluk, fırka-i nâciye, yani kurtuluşa eren fırka ve tâife-i mansura, yani Allah'ın yardımına mazhar olan topluluktur. Aynı zamanda bu topluluk, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, Ehl-i Hadîs, Ehl-i Eser ve'l-İttiba diye de nitelendirilir. Onlar, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem'in* ve ashâbının *-Allah hepsinden razı olsun-* gittiği yoldan giden kimselerdir.

Bu yüce gayeden hareketle:

الوجيز في عقيدة السلف الصالح: أهل السنة والجماعة

el-Vecîz fi Akîdeti's-Selefi's-Salih Ehli's-Sünne ve'l-Cemaa (Selef-i Salihîn Akîdesi Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat)

isimli bu kitabı, *el-Muyesser fî Akîdeti's-Selefi's-Sâlih*[12] isimli kitabımdan özetlemeye öncelik verdim. *el-Muyesser* isimli kitabımı ise adâlet ve ilimleriyle tanınmış, sünnete tâbi olmuş ve bu konuda önderlik etmiş selef imamlarının kitaplarından derledim. Ki onlar da bu kitaplarını, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in nesilden nesile aktarılan sünnetinden derlemişlerdir.

Elinizdeki bu eserin (*el-Vecîz*'in); özellikle mübarek İslamî uyanışın yetişmekte olan gençleri başta olmak üzere her okuyucunun yararlanabilmesi ve dinine bağlı, yeni hidâyete ermiş gençlerin selef-i sâlihînin

11 el-Elbânî, *Sahîhu Suneni't-Tirmizî.*

12 Allah Teâlâ'dan bu kitabımı tamamlamayı ve yayınlamayı bana nasip etmesini diliyorum. Bu kitap, bir ömür projesidir.

akîdesini topluca, kapsamlı ve kolay bir şekilde öğrenebilmesi için mümkün mertebe özlü bir ibâre ile açık ve kolay anlaşılır bir üslupta olmasına özen gösterdim.

Bununla beraber selef imamlarından nakledilen şer'î lafızlara da bağlı kaldım. Zira akâid ilmi, halkaları birbirine bağlı bir zincire benzer. Dolayısıyla da bir Müslüman, akîdeyi ana hatlarıyla kavrayamadığı zaman onun ayrıntılarını da kavrayamaz.

Kitapta açıklanmasını gerekli gördüğüm şeyler dışında kendimden hiçbir şey ilave etmedim. Şunu da belirteyim ki *el-Vecîz*'i hazırlarken yararlandığım kaynakların bir listesini bu kitabın sonuna koydum.

Son olarak bu kitabı tamamlama başarısını bana ihsân ettiğinden dolayı yüce Allah'a hamdeder ve şükreder; Müslümanların bozulan akîdelerinin düzeltilmesinde bu mütevazı çalışmanın da pay sahibi olmasını, onu Müslümanlara faydalı kılmasını ve onların Allah'ın Kitabına ve Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetine tekrar dönmelerine vesile kılmasını niyaz ederim.

Ayrıca görüş belirterek, inceleyerek ya da tavsiyelerde bulunarak bu kitabın tamamlanmasında bana katkıda bulunan herkese şükranlarımı arz ederim.

Bunların başında kitabı okuyup takdim yazısı yazmak lütfunda bulunan sayın Su'ûd b. İbrâhîm eş-Şuraym ve sayın Muhammed b. Cemîl Zinû gelir. Allah, onları iyilik ve hayırla mükâfatlandırsın.

Bu eser, değerli okuyucunun önüne koyduğum mütevazı bir çalışmadır. Eğer isâbetli şeyler söylemişsem bu, sadece Allah'tandır. *-Başarıyı veren Allah'tır-* Eğer yanılmışsam bu da kendi nefsimden ve şeytandandır. Hata ve kusur bulanların bana nasihatte cimrilik etmeyeceklerini umarım.

Allah Teâlâ'dan amelimi vech-i kerîmine hâlis kılmasını, benden bunu kabul edip Müslümanları ondan yararlandırmasını dilerim. Kitabına, Peygamberinin sünnetine ve sâlih selefimizin anlayışına aykırı şeylerden Allah'a sığınırım. Eğer böyle bir şey yapmışsam onu bilmeyerek yapmışımdır ve ben, hayatımda ve ölümümden sonra ondan döndüğümü beyân ederim. Allah da sözlerime şahiddir.

Allah'ın salât ve selâmı, Peygamberimiz Muhammed'in, âilesinin ve bütün ashâbının üzerine olsun.

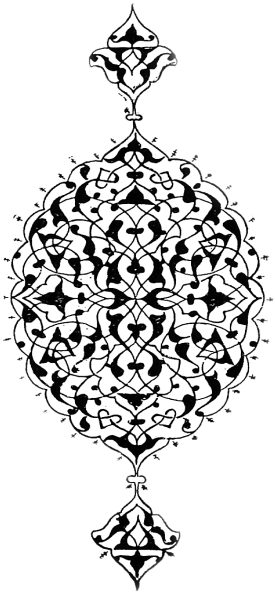
Bağışlayıcı Rabbinin rahmetini uman

Ebû Muhammed Abdullah b. Abdulhamîd b. Abdulmecîd

Âlu İsmâ'îl el-Eserî el-Irâkî

Zilhicce 1416 h.

ÖNEMLİ BAZI TANIMLAR

AKÎDE'NİN TANIMI

Akîdenin Sözlük Anlamı:

Akîde, akd kökünden gelir. Akd; raptetmek, onaylamak, sağlam ve yerli yerince yapmak, işini sağlama almak, sıkıca bağlamak, birbirine kenetlenmek, birbiriyle kaynaşmak ve tesbit etmek anlamlarına gelir. Yakîn (kesin bilgi) ve cezm (kesin karar) da bu anlamlara dahildir.

Akd, çözmenin zıddıdır. Bir şeyi bağladı, bağlıyor ve bağlamak anlamında عَقَدَهُ يَعْقِدُهُ عَقْدًا denir. Yemin etmek ve nikâh kıymak anlamındaki "yemin akdi" ve "nikâh akdi" tabirleri de buradan gelir.

Allah Tebâreke ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿لاَ يُؤَاخِذُكُمُ اللهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا عَقَّدْتُمُ الأَيْمَانَ﴾

"Allah, kasıtsız olarak ağzınızdan çıkıveren yemînlerinizden dolayı sizi sorumlu tutmaz; fakat akdettiğiniz (bilerek ve kesin kararlılıkla yaptığınız) yemînlerden dolayı sizi sorumlu tutar." [Mâide, 89]

Akîde: Ona inanan kişinin nazarında hiçbir şüpheye yer olmayan hükümdür. Dinî anlamda ise akîde, amellerin dışında kalan ve i'tikâdla ilgili olan konulardır. Allah'ın varlığına ve peygamberler gönderildiğine i'tikâd etmek gibi... Akîdenin çoğulu ise "akâid"dir.[13]

Özet olarak akîde, ister hak ister bâtıl olsun, insanın kalpten kabul ettiği ve kesin olarak inandığı her şeydir.

13 Bkz: *Lisânu'l-Arab*, *el-Kâmûsu'l-Muhît*, *el-Mu'cemu'l-Vasît*. (a-k-d maddesi).

Akîdenin Terim Anlamı:

Terim olarak akîde, kalbin tasdik etmesi ve gönlün huzur içinde onaylaması gereken hususlardır. Öyle ki bunun neticesinde hiçbir şüphe ve tereddüdün karışmadığı kesin ve sağlam bir inanç hâsıl olur.

Yani akîde, ona inanan kişinin nezdinde, içinde hiçbir şüphenin bulunmadığı kesin inanç demektir. Bu inancın vâkıaya uygun olması gerekir. Onda hiçbir şüphe ve zanna yer yoktur. Dolayısıyla da kesinlik derecesine ulaşmayan bir bilgiye akîde denilemez.

Bu kesin inancın akîde diye isimlendirilişinin sebebi ise insanın, kalbini onun kesinliğine bağlamasıdır.

İslâm Akîdesi:

İslam akîdesi ise Allah Teâlâ'nın rubûbiyyetine, ulûhiyyetine, isimlerine ve sıfatlarına, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, âhiret gününe, hayrı ve şerriyle kadere, sâbit olan diğer gaybî konulara, dinin temel esaslarına, selef-i sâlihînin üzerinde icma ettiği hususlara kesin olarak îmân etmek ve emir, hüküm, itaat ve Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e uyma konusunda Allah Teâlâ'ya tam bir teslimiyet göstermektir.

İslam akîdesi, mutlak olarak kullanıldığı zaman onunla Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat akîdesi anlaşılır. Çünkü bu akîde, Allah'ın kulları için din olarak seçtiği hak İslâm'ın ta kendisidir. Aynı zamanda bu akîde; sahâbe, tabiîn ve onlara en güzel şekilde tâbi olanlardan oluşan faziletli ilk üç neslin akîdesidir.

İslam akîdesinin Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat tarafından kabul edilmiş, onunla eş anlamlı olan ve onu ifade eden başka isimleri de vardır: Tevhîd, Sünnet, Usûlu'd-dîn, Fıkh-ı Ekber, Şerî'at ve Îmân bu isimlerden bazılarıdır.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in akîde ilmini ifade etmek için kullandıkları en meşhur tabirler bunlardır.

SELEF'İN TANIMI

Selef Kelimesinin Sözlük Anlamı:

Selef; geçen, önceden gelip geçmiş olan demektir. Bir şey önceden geçip gitti anlamında سَلَفَ الشَّيْءُ سَلَفاً denir. Önceden geçen bir topluluğa veya daha önce geçip giden bir kavme de selef denir. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿فَلَمَّا آسَفُونَا انْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَغْرَقْنَاهُمْ أَجْمَعِينَ ۞ فَجَعَلْنَاهُمْ سَلَفًا وَمَثَلاً لِلْآخِرِينَ﴾

"Böylece Bizi öfkelendirdikleri vakit onlardan intikam aldık ve hepsini suda boğduk. Onları sonradan gelenler için gelip geçmiş bir nesil (selef) ve bir ibret örneği kıldık." [Zuhruf, 55-56]

Yani onları, onların yaptıkları amellerin aynısını yapanların selefi/öncüleri kıldık. Kendilerinden sonra gelenler, onlardan ibret alsınlar ve onların hali, başkalarına da ders olsun diye böyle yaptık.

Yine selef, yaşça ve faziletçe ondan üstte olan ve ondan önce yaşamış olan atalar ve akrabalar anlamına da gelir. İşte bundan dolayıdır ki tâbiînin ilk nesline de selef-i sâlih denmiştir.[14]

Selef Kelimesinin Terim Anlamı:

"Selef" kelimesi, akâid âlimleri tarafından mutlak, yani yalın halde kullanıldığı zaman, bütün tanımları, ya sahâbilerden ve tâbiînden ya da sahâbilerden, tâbiînden ve onların izinden gidenlerden oluşan ve

14 Bkz: *Tâcu'l-Arûs, Lisânu'l-Arab, el-Kâmûsu'l-Muhît*, (S-l-f maddesi).

Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem*'in üstünlüklerini bizzat ifade ettiği faziletli ilk üç nesle delâlet eder. Bu mübarek nesiller, genel anlamda bu ümmetin en üstün nesilleridir. Nitekim Allah Teâlâ'nın, Peygamberi *sallallahu aleyhi ve sellem*'e arkadaş olarak ve onun dinini yaymak için seçmiş olduğu sıddîklar, şehidler, salihler ve din önderleri bu nesillerin içinde yer almaktadır. Onlar, ilimde derinleşmiş, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yoluna tâbi olmuş ve onun sünnetini muhafaza etmiş kimselerdir. Onlar, hidayet önderleri ve karanlıkları aydınlatan kandillerdir.

Onlardan sonra ise onlara tâbi olan İslam âlimleri gelir ki **onlar; imamlıklarına, fazîletlerine, sünnete bağlılıklarına, bu bağlılıktaki önderliklerine ve bid'atten sakındıklarına tanıklık edilen meşhur imamlardır. Onlar, imamlıklarında ve dindeki yerlerinin büyüklüğünde ümmetin ittifak ettiği kimselerdir.**

Bu sebeple İslâm'ın ilk dönemlerinde yaşayan Müslüman nesillere selef-i sâlih denmiştir. Bu nesiller hakkında Allah Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَى وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّى وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا﴾

"Kendisi için doğru yol apaçık belli olduktan sonra her kim, Peygamber'e karşı çıkar ve mü'minlerin yolundan başka bir yola girerse, onu o yolda bırakır, sonra da cehenneme sokarız ki o, ne kötü bir yerdir." [Nîsâ, 115]

﴿وَالسَّابِقُونَ الأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتَهَا الأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾

"(İslâm dinine girme hususunda) öne geçen ilk muhacirler ve ensar ile onlara güzellikle tâbi olanlar var ya

işte Allah, onlardan razı olmuştur, onlar da Allah'tan razı olmuşlardır. Allah, onlara içinde ebedî kalacakları, zemininden ırmaklar akan cennetler hazırlamıştır. İşte bu, büyük bir başarıdır." [Tevbe, 100]

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de bu nesiller hakkında şöyle buyurmuştur:

«خَيْرُ النَّاسِ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ».

"İnsanların en hayırlıları, benim içinde bulunduğum nesil, sonra onların ardından gelenler, sonra da onların ardından gelenlerdir." [Buhârî, Müslim]

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, onun sahâbîleri ve onlara en güzel şekilde tâbi olanlar, bu ümmetin selefidir. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in, sahâbîlerinin ve onlara en güzel şekilde tâbi olanların çağırdığı yola çağıran herkes de selefin yolundadır.

Bu konuda onlarla aynı zamanda yaşamış olmak, şart değildir. Bilakis tek şart; akîdede, ahkâmda, ahlâkta, bütün tutum ve davranışlarda selefin anladığı şekilde Kitap ve Sünnet'e muvâfakat etmektir. Buna göre Kitap ve Sünnet'e uyan herkes, -aralarında uzak bir zaman ve mekân farkı olsa da- selefin izleyicisidir. Onlara muhalefet eden ise onların arasında yaşasa bile onlardan değildir.

Selef-i sâlihînin imamı ve önderi, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'dir.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلاً مِنَ اللهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَاةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الإِنْجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْأَهُ فَآزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوَى عَلَى سُوقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَ

اللهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا﴾

"Muhammed, Allah'ın elçisidir. Beraberinde bulunanlar da kâfirlere karşı çetin, kendi aralarında merhametlidirler. Onları rükûya varırken, secde ederken görürsün. Allah'tan lütuf ve rıza isterler. Onların nişanları yüzlerindeki secde izidir. Bu, onların Tevrat'taki vasıflarıdır. İncil'deki vasıfları da şöyledir: Onlar, filizini yarıp çıkarmış, gittikçe onu kuvvetlendirerek kalınlaşmış, gövdesi üzerine dikilmiş bir ekine benzerler ki bu, ekicilerin de hoşuna gider. Allah böylece onları çoğaltıp kuvvetlendirmekle kâfirleri öfkelendirir. Allah onlardan îmân edip sâlih amel işleyenlere mağfiret ve büyük mükâfat va'detmiştir." [Fetih, 29]

Allah Teâlâ, kendisine itaati ve Rasûlüne itaati birlikte zikretmiş ve şöyle buyurmuştur:

﴿وَمَنْ يُطِعِ اللهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا﴾

"Kim, Allah'a ve Rasûl'e itaat ederse işte onlar, Allah'ın kendilerine lütuflarda bulunduğu peygamberler, sıddîkler, şehitler ve sâlih kişilerle beraberdir ki onlar, ne güzel arkadaştır!" [Nisâ, 69]

Yine Allah Teâlâ, Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem*'e itaati kendisine itaat olarak değerlendirmiş ve şöyle buyurmuştur:

﴿مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللهَ وَمَنْ تَوَلَّى فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا﴾

"Kim, Rasûl'e itaat ederse Allah'a itaat etmiş olur. Yüz çevirene gelince, seni onların başına bekçi göndermedik!" [Nisâ, 80]

Ayrıca Allah Teâlâ, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e itaatsizliğin, amelleri iptal edip boşa çıkaracağını haber vermiş ve şöyle buyurmuştur:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلاَ تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ﴾

"Ey îmân edenler! Allah'a itaat edin! Peygamber'e itaat edin! Amellerinizi boşa çıkarmayın." [Muhammed, 33]

Yine Allah Teâlâ, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in emrine muhâlefet etmeyi yasaklayarak şöyle buyurmuştur:

﴿وَمَنْ يَعْصِ اللهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُهِينٌ﴾

"Kim, Allah'a ve Peygamberine karşı isyan eder ve Allah'ın çizdiği sınırları aşarsa Allah, onu devamlı kalacağı bir ateşe sokar. Onun için alçaltıcı bir azap vardır." [Nisâ, 14]

Yine Allah Teâlâ, bize Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in emrettiği şeyleri almamızı ve yasakladığı şeyleri terk etmemizi de emretmektedir:

﴿ وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللهَ إِنَّ اللهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾

"Peygamber, size ne verdiyse onu alın, size neyi yasakladıysa ondan sakının. Allah'tan korkup (günahlardan) kaçının. Çünkü Allah'ın azabı, çok şiddetlidir." [Haşr, 7]

Yine Allah Teâlâ, bize, hayatımızın her alanında Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'i hakem kılmamızı ve onun hükmüne ve emrine müracaat etmemizi emretmiş ve şöyle buyurmuştur:

﴿فَلاَ وَرَبِّكَ لاَ يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لاَ يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾

"Hayır, Rabbine andolsun ki aralarında çıkan anlaşmazlıklarda seni hakem kılıp sonra da verdiğin hükmü, içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın tam bir teslimiyetle kabullenmedikçe îmân etmiş olamazlar." [Nisâ, 65]

Allah Teâlâ, Peygamberi *sallallahu aleyhi ve sellem*'in bizim için kendisine uyulması ve izinden gidilmesi gereken en güzel, en uygun ve en ideal örnek ve önder olduğunu bildirmiş ve şöyle buyurmuştur:

﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُو اللهَ وَالْيَوْمَ الآخِرَ وَذَكَرَ اللهَ كَثِيرًا﴾

"Andolsun ki Rasûlullah, sizin için, Allah'a ve âhiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok zikredenler için güzel bir örnektir." [Ahzâb, 21]

Yine Allah Teâlâ, kendi rızasını Rasûlünün rızası ile bir arada zikretmiş ve şöyle buyurmuştur:

﴿وَاللهُ وَرَسُولُهُ أَحَقُّ أَنْ يُرْضُوهُ إِنْ كَانُوا مُؤْمِنِينَ﴾

"Eğer mü'min iseler, Allah ve Rasûlünü razı etmeleri daha doğrudur." [Tevbe, 62]

Allah Teâlâ, Rasûlünün izinden gitmeyi Allah sevgisinin bir alâmeti olarak değerlendirmiş ve şöyle buyurmuştur:

﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ۞ قُلْ أَطِيعُوا اللهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللهَ لاَ يُحِبُّ الْكَافِرِينَ﴾

"(Rasûlüm!) De ki: 'Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışla-

sın. Allah, Ğafûr ve Rahîm'dir.' (Yine) de ki: 'Allah'a ve Rasûl'e itaat edin.' Şayet yüz çevirirlerse (şunu bilsinler ki) Allah, kesinlikle kâfirleri sevmez." [Âl-i İmrân, 31-32]

İşte bundan dolayı selef-i sâlihîn, bir meselede anlaşmazlığa düştüğü zaman -ayette de emredildiği üzere- Allah'ın Kitabına ve güvenilir Peygamberi *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetine müracaat ederdi.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلاً﴾

"Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, Rasul'e itaat edin ve sizden olan idarecilere de (itaat edin). Eğer olur da herhangi bir konuda anlaşmazlığa düşerseniz, Allah'a ve âhiret gününe îmân ediyorsanız, onu Allah'a ve Rasûlüne götürün. Böyle yapmanız, hem daha hayırlı, hem de netice bakımından daha güzeldir." [Nîsâ, 59]

Selef'in En Üstünleri:

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'den sonra selefin en üstünleri, dinlerini ondan; hem ilim hem de amel yönünden sadâkat ve ihlâsla alan sahâbe-i kirâmdır. *-Allah hepsinden razı olsun-* Nitekim Allah Teâlâ, yüce kitabında onları şöyle tanıtmaktadır:

﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَنْ قَضَى نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلاً﴾

"Mü'minler içinde Allah'a verdikleri sözde duran nice erler vardır. İşte onlardan kimi, sözünü yerine getirip o yolda canını vermiş; kimi de (şehitliği) beklemektedir.

Onlar hiçbir şekilde (sözlerini) değiştirmemişlerdir."
[Ahzab, 23]

Onların ardından, üstünlükte bu ilk faziletli nesilden sonra gelen tabiîn ve onlara güzellikle tâbi olan nesiller gelir ki Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* onlar hakkında şöyle buyurmuştur:

«أُوصِيكُمْ بِأَصْحَابِي، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ»

"Size ashâbımı, sonra onların ardından gelenleri, sonra da onların ardından gelenleri (onların yoluna uymayı) tavsiye ederim." [Elbanî, *Sahihu Süneni't-Tirmizî*]

«خَيْرُ النَّاسِ قَرْنِي، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ».

"İnsanların en hayırlıları, benim içinde bulunduğum nesil, sonra onların ardından gelenler, sonra da onların ardından gelenlerdir." [Buhârî ve Müslim]

Bu sebepledir ki sahâbe ve tâbiîn, uyulmaya başkalarından daha lâyıktır. Bunun sebebi ise onların îmânlarındaki sadâkatleri ve ibâdetlerindeki ihlâslarıdır. Onlar, akîdenin bekçileri ve şerîatın koruyucularıdır. Hem söz hem de amel yönünden şerîatı uygulamaya koyanlardır. Bundan dolayıdır ki Allah Teâlâ, bütün insanlara dinini yaymak ve Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetini tebliğ etmek için onları seçmiştir.

Abdullah b. Amr *radıyallahu anh*'tan rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«تَفْتَرِقُ أُمَّتِي عَلَى ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ مِلَّةً، كُلُّهُمْ فِي النَّارِ إِلَّا مِلَّةً وَاحِدَةً، قَالَ: مَنْ هِيَ يَا رَسُولَ اللهِ؟ قَالَ: مَا أَنَا عَلَيْهِ وَأَصْحَابِي».

"Ümmetim, yetmiş üç fırkaya ayrılacaktır. Bunlardan biri hariç hepsi cehennemdedir." (Ravi Abdullah:) "Kurtulan fırka hangisidir, ey

Allah'ın Rasûlü?" diye sordu. Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem*: *"Benim ve ashâbımın yolundan gidenlerdir."* buyurdu. [el-Elbânî, *Sahîhu Suneni't-Tirmizî*]

Hangi asırda olursa olsun selef-i sâlihîne tâbi olan ve onların yolundan giden herkese, "selefî" denir. Böylece onlar, hem selefe nispet edilmiş, hem de onlarla selefin yoluna muhalefet ederek başkalarının yoluna uyanlar birbirinden ayırt edilmiş olmaktadır. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَى وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّى وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا﴾

"Kendisi için doğru yol apaçık belli olduktan sonra kim, Peygamber'e karşı çıkar ve mü'minlerin yolundan başka bir yola girerse, onu o yolda bırakır ve cehenneme sokarız; o, ne kötü bir yerdir." [Nîsâ, 115]

Hem kendine hem de Rabbine karşı samimi olan bir müslümana, onlara mensup olmak ve onların yolundan gitmekle iftihar etmekten başka bir duygu ve düşünceye sahip olması yakışmaz.

"Selefîlik" lafzı ve bu lafzın terim anlamı artık, selef-i sâlihînin Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in getirdiği hak din olan İslâm'ı kabul etme, onu Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in muradına uygun şekilde anlama ve onu i'tikad, söz ve amel yönünden uygulama noktasında izledikleri yol ve yöntemin özel ismi haline gelmiştir.

Bu sebeble "selefîlik" kavramı, kıyamete kadar Allah'ın Kitabına ve Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sahîh sünnetine açıkta ve gizlide samimiyetle sımsıkı sarılan ve faziletli ilk üç neslin -ki onlar, dinde bid'at çıkarmamış, farklı görüş ve fitnelerin peşinde oradan oraya savrulmamışlardır- yolundan giden ve her hallerinde salih selefleri gibi olmayı arzulayan kimseler hakkında kullanılmaktadır.

EHL-İ SÜNNET VE'L-CEMAAT'İN TANIMI

"Sünnet"in Sözlük Anlamı:

Sözlükte sünnet kelimesi, سَنَّ يَسِنُّ يسُنُّ سَنًّا kökünden türemiştir. "Bir şeyi açıkladı." anlamında سَنَّ الأَمرَ denir.

Sünnet; ister iyi olsun, ister kötü olsun "yol ve gidişat" anlamına gelir. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şu sözünde geçen sünnet kelimesi de bu anlamdadır:

«لَتَتَّبِعُنَّ سُنَنَ مَنْ قَبْلَكُمْ شِبْرًا بِشِبْرٍ وَذِرَاعًا بِذِرَاعٍ».

"Sizden öncekilerin sünnetlerine (yollarına) karış karış ve arşın arşın uyacaksınız." [Buhârî ve Müslim]

Din ve dünya işlerinde onların yolundan gideceksiniz, demektir.

Sünnet kelimesi, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şu hadisinde de bu anlama gelmektedir:

«مَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةً حَسَنَةً فَلَهُ أَجْرُهَا وَأَجْرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا بَعْدَهُ، مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْءٌ، وَمَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةً سَيِّئَةً كَانَ عَلَيْهِ وِزْرُهَا وَوِزْرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا مِنْ بَعْدِهِ، مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أَوْزَارِهِمْ شَيْءٌ».

"Kim, İslâm'da güzel bir sünnet (yol, çığır) açarsa, ona hem o yolun ecri, hem de ondan sonra onunla amel edenlerin ecri verilir. Onunla amel edenlerin ecirlerinden de bir şey eksilmez. Kim de İslam'da kötü bir sünnet (yol, çığır) açarsa, hem o yolun günahı, hem de ondan sonra

onunla amel edenlerin günahı onun boynunadır. Ancak onunla amel edenlerin günahlarından da bir şey eksilmez." [Müslim]

Bir kişinin ilk olarak yaptığı ve ondan sonra gelenlerin de onu uygulamaya devam ettikleri her işe "sünnet" denir; o kişi için de: "O, bunu sünnet yaptı." ifadesi kullanılır.[15]

Sünnetin Terim Anlamı:

Terim olarak sünnet, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ve ashâbının ilim, i'tikâd, söz, amel ve takrîr/onay yönlerinden üzerinde bulundukları tutum ve davranışlardır. Aynı şekilde sünnet, ibâdet ve i'tikâd alanındaki sünnetler için de kullanılır. Sünnetin zıddı, bid'attir.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«فَإِنَّهُ مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ بَعْدِي فَسَيَرَى اخْتِلَافًا كَثِيرًا، فَعَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الْمَهْدِيِّينَ الرَّاشِدِينَ»

"Muhakkak ki benden sonra yaşayanlarınız, pek çok ihtilaf görecektir. Bu sebeple size, benim sünnetime ve doğru yolda hidâyet üzere bulunan halifelerin sünnetine sarılmanızı tavsiye ederim."[16]

"Cemaat"in Sözlük Anlamı:

Cemaat, cem' kelimesinden alınmıştır. Cem' ise bir şeyin parçalarını birbirine yaklaştırıp eklemek sûretiyle birleştirmek demektir. "Onu topladım, o da toplandı." anlamında: جمعْتُه فاجْتَمَعَ denir.

Cemaat, gruplaşmanın ve bölünüp parçalanmanın zıddı olan "ictima" (toplanma, birleşme) kelimesinden türetilmiştir.

Cemaat, çok sayıdaki insan topluluğu demek olduğu gibi tek bir amaç etrafında toplanmış insan topluluğu anlamında da kullanılır.

15 Bak: *Lisânu'l-Arab; Muhtâru's-Sıhâh; el-Kâmûsu'l-Muhît.* S-n-n maddesi.

16 el-Elbânî, *Sahîhu Suneni Ebî Dâvûd.*

Yine cemaat, herhangi bir iş için bir araya gelmiş olan topluluk anlamına da gelmektedir.[17]

"Cemaat"in Terim Anlamı:

Terim olarak cemaat, "cemâ'atu'l-müslimîn," yani müslümanların cemaati demektir. Onlar da; ashâb-ı kirâm, tabiîn ve kıyamet gününe kadar ihlasla, samimiyetle ve en güzel şekilde onlara tâbi olan, Kitap ve Sünnet üzerinde birleşen, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in gittiği yolu i'tikâd, ilim, amel yönünden -kısaca gizli açık her yönden- izleyen bu ümmetin mübarek selefidir.

Allah Teâlâ, mü'min kullarına, cemaat olmalarını, birbirleriyle kaynaşıp yardımlaşmalarını emredip teşvik etmiş, aynı zamanda onlara ayrılığı, ihtilafı ve birbirleriyle çarpışmayı yasaklamıştır. Nitekim yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

﴿وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللهِ جَمِيعًا وَلاَ تَفَرَّقُوا﴾

"Allah'ın ipine (İslam'a, Kur'ân'a) topluca sarılın ve parçalanmayın." [Âl-i İmran, 103]

﴿وَلاَ تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَأُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾

"Kendilerine apaçık deliller geldikten sonra parçalanıp ayrılığa düşenler gibi olmayın. Böyleleri için büyük bir azap vardır." [Âl-i İmran, 105]

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmuştur:

«إِنَّ هَذِهِ الْمِلَّةَ سَتَفْتَرِقُ عَلَى ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ، ثِنْتَانِ وَسَبْعُونَ فِي النَّارِ، وَوَاحِدَةٌ فِي الْجَنَّةِ، وَهِيَ الْجَمَاعَةُ».

17 Bak: *Lisânu'l-Arab; Muhtâru's-Sıhâh; el-Kâmûsu'l-Muhît*. C-m-a maddesi.

"Şüphesiz ki bu ümmet, yetmiş üç fırkaya ayrılacaktır. Bunlardan yetmiş ikisi cehennemde, bir tanesi ise cennette olacaktır ki o da "cemaat"tir."[18]

«عَلَيْكُمْ بِالْجَمَاعَةِ، وَإِيَّاكُمْ وَالْفُرْقَةَ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ مَعَ الْوَاحِدِ، وَهُوَ مِنَ الْإِثْنَيْنِ أَبْعَدُ، وَمَنْ أَرَادَ بُحْبُوحَةَ الْجَنَّةِ فَلْيَلْزَمِ الْجَمَاعَةَ».

"Cemaate sarılın, ayrılıktan sakının. Çünkü şeytan, tek başına kalanla beraberdir. İki kişiden ise daha uzaktır. Kim, cennetin geniş yerini istiyorsa cemaatten ayrılmasın."[19]

Büyük sahabî Abdullah b. Mes'ûd *radıyallâhu anh* da şöyle demiştir:

«اَلْجَمَاعَةُ مَا وَافَقَ الْحَقَّ، وَإِنْ كُنْتَ وَحْدَكَ»

"Cemaat, hakka uymaktır; tek başına olsan bile."[20]

Bütün bu açıklamalara göre **Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;**

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in, ona uyan ashâb-ı kirâmın ve tâbiînin sünnetine sımsıkı sarılan, onlara tâbi olup i'tikâd, söz ve amelde onların yolundan giden, onlara uymada kararlı ve istikrarlı olan ve bid'atlerden uzak duranlardır. Onlar, kıyâmete kadar var olmaya devam edecekler ve galip (muzaffer) olacaklardır. Onlara tâbi olmak hidâyet, muhalefet etmek ise sapıklıktır.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in Özellikleri:

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, birtakım nitelikleri ve hususi özellikleriyle diğer fırkalardan ayrılır. Bu özelliklerin bazıları şunlardır:

1- Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, ister i'tikâd, ister ahkâm, isterse de ahlak ve davranış bakımından olsun ifrat ve tefrit (aşırılık ve katılık) arasında ortada ve dengeli bir topluluktur. Onlar, bu ümmetin farklı

18 el-Elbânî, *Sahîhu Suneni Ebî Dâvûd.*
19 Ahmed, *Müsned*; İbn Ebî Âsım, *es-Sünne*. el-Elbânî, sahih olduğunu söylemiştir.
20 Lâlekâî, *Şerhu İ'tikâdi Ehli's-Sünne ve'l-Cemâa.*

fırkaları arasında orta fırkadır. Tıpkı bu ümmetin diğer ümmetler arasında orta bir ümmet olduğu gibi...

2- Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, Kitap ve Sünnet naslarına saygı duyup onları yüceltir ve dinin hükümlerini sadece bu iki kaynaktan alırlar. Kitap ve Sünnete önem verir, naslarına kayıtsız şartsız teslim olur ve onları selef-i salihînin metoduna uygun bir şekilde anlamaya çalışırlar.

3- Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in, istisnasız sözlerinin tamamını kabul ettikleri ve ona aykırı olanları da terk ettikleri tek bir kutsal imamları vardır; o da Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'dir. Onlar, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hallerini, sözlerini ve fiillerini insanlar arasında en iyi bilen kimselerdir. Bu sebeple de insanların içinde sünneti en çok sevenler, ona tâbi olmaya en çok gayret gösterenler ve sünnet ehline sevgi ve dostlukları en fazla olanlar onlardır.

4- Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, din konusunda tartışmaktan da, tartışan taraflardan da uzak dururlar. Harâm ve helâl meselelerinde kavga ve çekişmeye girmezler. Dini, bir bütün olarak ele alır ve kabul ederler.

5- Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, selef-i sâlihîne ve onların önder âlimlerine saygı duyarlar, selef-i sâlihîin yolunun en selâmetli, ilme en uygun, en sağlam ve en hikmetli yol olduğuna inanırlar.

6- Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, kelamcı te'vili terk eder ve şerîata teslim olurlar. Nakli, akıldan -aklî çıkarımlardan- önde tutar ve aklı, nakle tâbi kılarlar.

7- Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, bir hükmü genelleştirmez, aksine aynı mesele hakkındaki nasların arasını bulur, müteşabih olanları muhkemin, mücmeli mübeyyenin ve mutlakı mukayyedin ışığında anlamaya çalışırlar. Bu sayede onlar, çelişkiden uzak kalır ve hakka ulaşırlar.

8- Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, sâlihlerin önderleridir. Hakka hidâyet eder ve doğru yolu gösterirler. Çünkü onlar, hak üzere sabit ve istikrarlıdırlar, akîde konusunda ittifak içindedirler, ilim ve ibâdeti, Allah'a tevekkül ile sebeplere sarılmayı kendilerinde toplamışlardır. Dünya için çalışırken ona gönül vermezler, korku ile ümit arasında yaşarlar,

mü'minlere karşı sevgi, şefkat ve merhamet doluyken, kâfirlere karşı öfkeli, şiddetli ve serttirler, zamana ve mekâna göre yön değiştirmezler.

9- Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, *İslâm*, *Sünnet* ve *Cemaat* isimlerinin dışında başka bir isimle kendilerini isimlendirmezler.

10- Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, doğru akîdeyi, tevhîdi ve dosdoğru dini yaymaya, insanlara bunları öğretip yol göstermeye, onlara nasihat etmeye ve onların işleriyle ilgilenmeye özen gösterirler.

11- Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, sözlerinde, i'tikâdlarında ve davetlerinde insanların en sabırlılarıdırlar.

12- Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, cemaate ve kaynaşmaya önem verir ve insanları buna çağırıp teşvik ederler. Ayrılıkları ve ihtilafları bir kenara atar ve insanları onlardan sakındırırlar.

13- Allah Teâlâ, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'i, birbirlerini kâfirlikle, bid'atçilikle ve fasıklıkla suçlamaktan korumuştur. Onlar, insanlar içinde şeriatin hükümlerini en iyi anlayanlardır. Onlar, başkaları hakkında hüküm verecekleri zaman bilgiye dayanarak, adâlet ve insaf çerçevesinde hüküm verirler.

14- Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, birbirlerini sevmeyi, birbirlerine merhamet etmeyi, birbirlerine dua etmeyi, birbirlerini savunup yardımlaşmayı ve birbirlerinin açıklarını kapatmayı Allah'a itaatin bir parçası görürler. Başkalarıyla kuracakları dostluk ve düşmanlığı sadece dinin koyduğu kurallara göre belirlerler.

Özetle; **Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat,** insanlar arasında ahlâkı en güzel olanlar, Allah Teâlâ'ya itaat ederek nefislerini arındırmaya en çok özen gösterenler, ufku en geniş ve en uzak görüşlü olanlar, ihtilaflar karşısında en fazla tahammül gösterenler ve ihtilafın âdâbını ve usûlünü en iyi bilenlerdir.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in tanımı konusunda sözün özü şudur:

Onlar, fırkalar arasında Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kurtuluşu va'dettiği fırkadır. Bu kurtuluş vasfının temeli ise sünnete tâbi olmak, sünnetin getirdiği i'tikâd, ibâdet, yöntem, tutum, davranış ve ahlâka uygun hareket etmek ve Müslümanların cemaatinden ayrılmamaktır.

Bu yüzden Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in tanımı, selef tanımının dışına çıkmamaktadır. Nitekim selefin, Kitapla amel eden ve sünnete sıkı sıkıya sarılan kimseler olduğunu öğrenmiştik. O halde selef, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in cemaat derken kastettiği Ehl-i Sünnet'tir; Ehl-i Sünnet de selef-i sâlihîn ve onların yolundan gidenlerdir.

İşte Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in özel tanımı budur. Bu sebeple bütün bid'atçi topluluklar ile Hâricîler, Cehmîler, Kaderîler, Mu'tezilîler, Mürciîler ve Râfizîler gibi heva ve bid'at ehli olanlar ve onların yolundan giden diğer bid'atçiler, bu tanımın dışında kalırlar.

Burada sünnet, bid'atin zıddıdır; cemaat ise ayrılık ve gruplaşmanın zıddıdır. Cemaate sarılmayı emreden ve bölünüp parçalanmaktan sakındıran bütün hadislerde kastedilen mana da budur.

Yine Kur'ân'ın tercümanı olan büyük sahabî Abdullah b. Abbas *radıyallahu anhumâ*'nın **"O gün kimi yüzler ağaracak, kimi yüzler de kararacaktır."** [Âl-i İmrân, 106] âyetini tefsir ederken kastettiği anlam da budur. Nitekim o, şöyle demiştir: "Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in yüzleri ağaracak, bid'atçilerin ve tefrika ehlinin yüzü kararacak." [Bkz, *İbn Kesir Tefsîri*, Âl-i İmrân, 106]

Hülasa "selef-i sâlih" lafzı, "Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat" kavramıyla eş anlamlıdır. Aynı şekilde onlar hakkında **Ehl-i Eser**, **Ehl-i Hadîs**, **Tâife-i Mansûra**, **Fırka-i Nâciye**, **Ehl-i İttiba** ve **Guraba** isimleri de kullanılır. Bu isimler ve kavramlar, selef âlimleri tarafından sıkça kullanılmıştır.

EHL-İ SÜNNET VE'L-CEMAAT AKÎDESİNİN ÖZELLİKLERİ

Selef-i Sâlihîn Akîdesi Niçin Uyulmaya Daha Lâyıktır?

Hiç şüphe yok ki sahîh akîde, bu dinin temelidir. Bütün bilgiler onun üzerine bina edilir. Dolayısıyla da kimin akîdesi doğru olursa ameli de doğru olur. Kimin de akîdesi bozuk olursa ameli de bozuk olur. Bu temel üzerine inşa edilmeyen her şey yıkılmaya ve yok olmaya mahkûmdur.

Mü'min kulun kalbinde kök salan doğru akîde, onu Allah Teâlâ'ya yaklaştıran ve ona O'nun dostluğunu ve rızasını kazandıran esas etkendir. Mü'min, bu akîde sayesinde insanlardan ve cinlerden olan şeytan düşmanlarının tuzaklarından korunur. Bu akîdenin temelleri ise şunlardır:

İki vahiy kaynağından (Kur'ân ve Sünnetten) elde edilmiş doğru bilgi, gayba iman, tâğûtu inkar, şer'î yükümlülüklerin gereğini yerine getirmek, Allah Teâlâ'ya ihlasla ibâdet etmek ve Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e samimiyetle tâbi olmak.

Doğru akîdenin bu öneminden dolayı Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, ömrü boyunca ashâbının kalbine bu akîdeyi yerleştirmeye, onu kökleştirmeye ve onları o akîde üzere eğitmeye büyük önem vermiştir. Bu ise insanları sağlam bir temel üzere yetiştirmek içindir.

Kur'ân, Mekke'de on üç sene boyunca değişmeyen tek bir ana meseleden söz ederek inmeye devam etmiştir ki bu mesele, akîde meselesidir; Allah'ı birleme, sadece O'na kulluk etme ve her türlü şirkten sakındırma meselesidir. İşte bu sebeble Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de Mekke'de insanları sadece tevhîd akîdesine çağırıyor ve ashâbını bu akîde üzere eğitiyordu. Çünkü insanların ve cinlerin yaratılması,

peygamberlerin gönderilmesi ve kitapların indirilmesindeki en büyük gaye, yalnızca ve yalnızca Allah'a ibâdet/kulluk edilmesini sağlamaktır. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالإِنْسَ إِلاَّ لِيَعْبُدُونِ﴾

"Ben, insanları ve cinleri ancak Bana ibâdet etsinler diye yarattım." [Zâriyât: 56]

Bundan dolayı bütün İslam davetçilerine düşen ilk görev, en başta ve her şeyden önce müslümanların akîdesini düzeltmeye çalışmaktır. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولاً أَنِ اُعْبُدُوا اللهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾

"Andolsun ki Biz, 'Allah'a ibâdet edin ve Tâğût'tan sakının.' diye (emretmeleri için) her ümmete bir peygamber gönderdik." [Nahl, 36]

Selef-i sâlihîn akîdesini inceleme ve öğrenmenin önemi; saf nebevî akîdeyi ortaya koymanın öneminden, müslümanların tekrar bu akîdeye dönmelerini sağlama mecburiyetinden, onları sapık fırkalardan ve onların bi'datlerinden, cemaatler arası ihtilaf ve gruplaşmalardan ve onların hevalarından kurtarmak için ciddi çalışmalar yapma zarûretinden kaynaklanır.

Selef-i Sâlihîn'in Yöntemine Uygun Akîde:

Selef-i sâlihîn akîdesinin birtakım nitelikleri ve eşsiz özellikleri vardır ki bunlar, onun değerini, ona sımsıkı sarılmanın ve onun hükümleriyle amel etmenin zarûretini açıkça ortaya koymaktadır. Bu özelliklerin bazıları şunlardır:

1- Kaynağının saflığı

Selef akîdesi; saf bir kaynaktan, Kur'ân, Sünnet, selef-i salihînin ve onlara güzel bir şekilde tâbi olan meşhur müctehid âlimlerin icma-

sından beslenmektedir. Bu akîde, onların yoluna, metoduna ve dini anlamadaki yöntemlerine tâbi olmaktır.

2- Senedinin Allah Teâlâ'ya ve Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem*'e dayanması

Bu akîde, müslümanı doğrudan Allah'a ve Rasûlüne bağlar, Allah'ı ve Rasûlünü sevmeye, saymaya ve onların önüne geçmemeye vesile olur. Çünkü selef akîdesinin kaynağı, "Allah şöyle buyurdu," "Rasûlü şöyle buyurdu" sözleridir. O; heva, heves ve şüphelerin oyuncağı olmaktan, felsefe, mantık ve akılcılık gibi yabancı etkenlerin tesirine maruz kalmaktan uzaktır. Bu akîdenin kaynağı, sadece Kitap, Sünnet ve ümmetin icmasıdır.

3- Bu akîdenin alameti Allah Teâlâ'ya ve Rasûlüne tam teslimiyettir

Selef akîdesi, küçük ya da büyük her konuda Allah Teâlâ'ya ve Rasûlüne tam manasıyla teslim olmaya ve onların hükümlerini kesin olarak kabul ve tasdik etmeye dayanır. Çünkü gayba imanın temeli, emir ve yasaklarında Allah Teâlâ'ya ve Rasûlüne teslim olmaktır.

4- Açıklık, anlaşılırlık ve kolaylık

Bu akîdede karışıklık, kapalılık ve çelişkiye yer yoktur. O, karmaşıklıktan ve nasların tahrîfinden uzaktır. Kullandığı lafızlar; açık, anlaşılır ve akl-ı selimi tatmin edicidir. Bu akîde sahibinin kalbi rahat, gönlü huzurludur. O, şüphelerden, kuruntulardan ve şeytanın vesveselerinden uzaktır, mutludur. Çünkü o, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in, değerli sahabîlerinin ve onlara tâbi olan meşhur müctehid imamların yolundan gitmektedir.

5- Tevhîd, cemaat, birlik ve zafer

Bu akîde, Allah Teâlâ'nın sağlam ipi ve dosdoğru yoludur. Çünkü o, saf tevhîdi ve her türlü şirk ve bid'atten uzak olmayı esas alan bir akîdedir. İşte bu akîdeyle, onu uygulamak ve insanları ona davet etmek sûretiyle Müslümanlar, tek saf olur, güçlenir ve hak üzere birleşirler. Sonra muzaffer olur, yerlerini sağlamlaştırır, Allah Teâlâ'nın şe-

riatıyla hükmeder ve onu hâkim kılarlar. Nitekim tarih, bunun en açık şahididir. Zira bu, Allah Teâlâ'nın şu ayetine samimi bir karşılıktır:

﴿وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللهِ جَمِيعًا وَلاَ تَفَرَّقُوا﴾

"Allah'ın ipine (İslam'a, Kur'ân'a) topluca sımsıkı sarılın ve parçalanmayın." [Âl-i İmran, 103]

Bu nebevî akîdenin dışındaki herhangi bir şeyin etrafında gerçekleşecek olan bütün birlikteliklerin sonu; bölünme, çekişme ve fiyaskodur. Nitekim bugün Müslümanların içinde bulunduğu duruma baktığımızda bunu açıkça müşahede etmekteyiz.

6- Kalıcılık, sebat, istikrar ve kapsamlılık

Bu mübarek nebevî akîdenin en önemli özelliklerinden biri de kalıcılık, sebat, istikrar, ittifak, kapsamlılık ve korunmuşluktur. Zira o, sabit ve istikrarlı bir akîdedir, rivayet ve dirayet yönünden koruma altındadır, kapsayıcı ve kuşatıcıdır, seçkindir, her zamana ve mekana, bütün milletlere ve durumlara uygundur ve hepsini ıslah edici özelliğe sahiptir. O, kıyamet gününe kadar baki kalacak ebedî akîdedir. Allah Teâlâ'nın koruması altındadır; böylece Müslümanlar, onu nesilden nesile ve büyükten küçüğe herhangi bir değişiklik, eksilme ya da ekleme, tahrif veya karışıklık olmaksızın birbirlerine aktarmaktadırlar. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾

"Şüphesiz Zikri (Kur'an'ı) Biz indirdik ve onu koruyacak olan da elbette Biziz." [Hicr, 9]

7- Bu akîde, Allah Teâlâ'ya yakın olmanın, O'nun rızasını ve cennetini kazanmanın ve elim azabından kurtulmanın en büyük vesilelerinden biridir.

İşte bunlar, selef-i salihîn (Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat) akîdesinin ayırdedici özellikleri ve alâmetleridir ki onlar, *-Allah'a hamdolsun-* hiçbir zamanda ve mekânda değişmezler.[21]

21 Değerli okuyucu kardeşim! Bütün bunlardan açıkça anlıyoruz ki "Selefîlik, belli bir döneme ait bir merhaledir, İslâmî bir mezheb değildir!" iddiası, doğru ve geçerli bir iddia değildir. Çünkü selef-i salihîn -yani ehl-i sünnet ve'l-cemaat- mezhebi, iki büyük temele dayanır:

1- Güzel ve sâlih önderler,

2- Şer'î ve nebevî bir yöntem.

* Ehl-i Sünnet'in önderleri; sahâbe-i kirâm, tâbiîn-i izâm ve onlara sadakat, ihlâs ve güzellikle uyan adâlet sâhibi müctehid hidâyet imamlarından oluşan ve Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in üstünlüklerine şahitlik ettiği faziletli ilk üç nesildir.

* Yöntemleri ise bu mübarek asırlarda iki şerefli vahyin (Kur'ân ve Sünnetin) anlaşılmasında izlenen yoldur. Ki bu yol, İslam'ın anlaşılması, uygulanması ve hâkim kılınması konusunda ilmî bir yöntemdir. Bu yöntem; fıkıh, istinbât, istidlal, takrîr, i'tikâd, îmân, ahlâk vb. gibi şerîat ilimlerinin hepsinde geçerlidir.

Öyleyse *selefîlik,* efradını cami, ağyarını mani bir kavramdır. Hedefi, gerçek İslâm'a, önder âlimlerin yolundan giderek dönmektir. Ki bu yol da İslâm Peygamberinin getirdiği, geçmiş kültürlerin artıklarından ve dalâlet fırkalarının bid'atlerinden arınmış, katışıksız sünnettir. O halde hiç şüphe yok ki selefîlik, hak bir davettir ve ona mensup olmak da haktır. Aynı şekilde selefe dayanmak ve onların yol ve yöntemlerini izlemek de bereket, kurtuluş, başarı ve iki cihanda saadet vesilesidir.

Bu yüzden selefî olmak, güzel ve doğru bir yönteme mensup olmak demektir. Bu vasfa sahip olmak, hem önderlik yönünden hem de yöntem yönünden selef-i salihîni örnek alanlar için bir övünç kaynağıdır. Çünkü selef, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ifade ettiği üzere bu ümmetin en hayırlılarıdırlar. Selefiliğin gereği olan i'tikâd ve ameli, zâhiren ve bâtınen gerçekleştirmeden *selefî* diye nitelendirilmeye gelince, bunda övülecek hiçbir şey yoktur. Tam aksine o, bir yergi ve ikiyüzlülüktür. Çünkü lafızlara ve kavramlara değil, manalara itibar edilir. *Selefîlik,* ne kuru bir isimlendirmeyle ne de temennilerle gerçekleşir. Zira o, i'tikâd, söz ve amelden oluşan bir bütündür.

SELEF-İ SÂLİHÎN

(Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat)

AKÎDESİNİN ESASLARI

أصول عقيدة السلف الصالح

SELEF-İ SALİHÎN
(EHL-İ SÜNNET VE'L CEMAAT)
AKÎDESİNİN ESASLARI

Selef-i sâlihînin yolundan giden Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, i'tikâdda, amelde ve yaşam tarzında, değişmez ve açık esaslar üzerinde yürür. Bu esaslar da sahâbe, tabiîn ve onlara sadakat, ihlas ve en güzel şekilde uyanlardan oluşan selefin anlayışının rehberliğinde Allah'ın Kitabına ve -ister mütevatir, ister âhâd olsun- Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sahîh sünnetine dayanır.

Onlar, Kur'ân ve Sünnet naslarına teslim olurlar, onları birbirinden ayırmazlar. Müteşabihlerini muhkemlerine götürerek anlamaya çalışırlar. Kur'ân ve Sünnet'e çok büyük bir saygıyla boyun eğerler.

Onlar hakkında ihtilaf edip hiziplere (gruplara) ayrılmazlar. Aksine Allah'ın sağlam ipine yapışırlar. Yetersiz akıllarla, lüğavî ihtimallerle, bâtıl kıyaslarla, felsefe, keşif ve zevk ile Kur'ân ve Sünnet'e karşı çıkmazlar.

Dinin temel esaslarını, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* eksiksiz ve tatmin edici bir şekilde açıklamıştır. Dolayısıyla da hiç kimsenin ona sonradan bir şey ilave etmeye ve bunun da dinden olduğunu iddia etmeye hakkı yoktur. İşte bundan dolayı Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, bu yüce esaslara sımsıkı sarılmış, sonradan ortaya atılan lafızları kullanmaktan sakınmış, sadece şer'î lafızları kullanmaya özen göstermiştir. Böylece Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, selef-i sâlihînin tabiî ve gerçek devamı olmuşlardır.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'e göre dinin temel esasları ana hatlarıyla şu şekildedir:

Birinci Esas:

Îmân ve Şartları

İkinci Esas:

İmânın Kapsamı

Üçüncü Esas:

Tekfîr Meselesindeki Tutumu

Dördüncü Esas:

Vaad ve Vaîd (Tehdit) Naslarına Îmân

Beşinci Esas:

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat Akîdesinde Dostluk ve Düşmanlık

Altıncı Esas:

Evliyânın Kerâmeti, Ferâset, Riya, Sihir, Hased, Nazar ve Cinleri Tasdik Etmek

Yedinci Esas:

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in Nasları Anlama ve Delil Olarak Kullanma Yöntemi

Sekizinci Esas:

Müslümanların Yöneticilerine, Meşru Emirlerinde İtaat Etmek

Dokuzuncu Esas:

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat Akîdesinde Sahâbe, Hilâfet ve Ehl-i Beyt

Onuncu Esas:

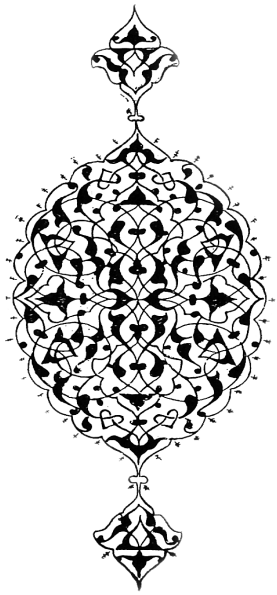
Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in Bid'at ve Bid'at Ehline Karşı Tutumu

On Birinci Esas: Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in Edeb ve Ahlâkı

1

Birinci Esas
ÎMÂN VE ŞARTLARI

أركان الإيمان

Birinci Esas
ÎMÂN VE ŞARTLARI

İmân ve Şartları

Selef-i salihînin, yani Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in, imanın tanımı konusundaki inancı özetle şöyledir: İman, Allah Teâlâ'nın ve Rasûlünün emrettiği her şeyi, kesin ve eksiksiz bir şekilde tasdik etmek, tam manasıyla kabul etmek ve onlara zâhiren ve bâtınen itaat etmektir. Buna göre iman; kalbin tasdiki ve i'tikâdı demek olup bu tasdik ve i'tikâd, kalp ve azaların amellerini içine alır. Bu da dinin emirlerinin tamamını yerine getirmeyi kapsar.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in îmânın esaslarıyla ilgili i'tikâdına gelince; bu, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in Cibril *aleyhisselam* hadisinde bildirdiği "îmânın altı şartını tasdîk etmektir." şeklinde özetlenebilir. Nitekim Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* kendisine gelip îmânın ne olduğunu soran Cibril *aleyhisselam*'a şöyle cevap vermiştir:

«أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ».

"Îmân; Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, âhiret gününe, hayrı ve şerriyle kadere inanmandır." [Buhârî ve Müslim]

O halde îmân, bu altı şart üzerine kuruludur. Bu altı şart, bölünmez bir bütündür. Bundan dolayı da bir kulun imanı, ancak bu altı şarta eksiksiz bir şekilde inandığı zaman geçerli olur. Bu şartlardan birinin eksik olduğunda ya da ona tam manasıyla inanılmadığında ise iman, yıkılır ve geçersiz olur. Böyle bir kişi, kesinlikle mü'min olamaz. Onun diğer şartlara iman etmiş olması da kabul edilmez. Çünkü o kişi, îmânın şart-

larından birini kaybetmiştir. Îmân ise ancak bu altı şartın tamamı üzerinde ayakta durur. Nitekim bir bina da ancak bütün direkleri sağlam olduğu zaman ayakta durabilir.

Bu sebeple îmân; Kitap ve Sünnetin delalet ettiği sahîh şekliyle ancak bu altı şartın hepsiyle birlikte tamamlanır. Bunlardan birini inkâr eden kişi, mü'min olduğunu iddia etse ve İslâm'ın bazı şartlarını yerine getirse de mü'min değildir.

Birinci Şart

ALLAH'A ÎMÂN

Allah Teâlâ'ya îmân; O'nun varlığını, rubûbiyyetini -yani, her şeyin yaratıcısı, rabbi, sahibi ve idârecisi olduğunu- **ulûhiyyetini** -yani sadece O'nun ibâdete lâyık olduğunu- **isimlerini ve sıfatlarını** -yani bütün kemâl ve yücelik sıfatlarına ve en güzel isimlere sahip olduğunu- **kendisine has özelliklerinin hiçbirinde hiçbir ortağının bulunmadığını kesin bir şekilde tasdîk etmek, kâmil manada ikrar etmek ve bu ikrar ve tasdikin gereğini hem ilmî hem de amelî olarak yerine getirmektir**. Yani kulun bu sayılanlara, etkileri hal ve gidişatında görülecek, Allah'ın emirlerine sarılması ve yasaklarından kaçınması şeklinde tezahür edecek derecede gönülden inanmasıdır.

Allah Teâlâ'ya îmân, İslam akîdesinin temeli ve özüdür. İmânın altı şartının başı, esası ve hepsinin temelidir. Diğer bütün i'tikâd esasları ona bağlıdır (ona tâbidir).

Allah Teâlâ'ya îmân, O'nun varlığına, birliğine, ibâdete lâyık olduğuna, isimlerine ve sıfatlarına îmân etmeyi içerir. Allah'ın varlığı ve rubûbiyyeti, kayıtsız şartsız hakikatlerin en büyüğüdür. Bu, içinde kesinlikle hiçbir şüphe bulunmayan bir gerçektir. Nitekim saf fıtrat, akl-ı selim, duyular ve din de bu gerçeğe delalet etmektedir.

Allah Teâlâ'nın birliğine, ulûhiyyetine ve isim ve sıfatlarına inanmak, Allah'a imana dâhildir. Bu da tevhîdin üç kısmını kabul edip onlara iman etmek ve gereklerini yerine getirmekle olur. Tevhîdin bu üç kısmı ise şunlardır:

1- Rubûbiyyet Tevhîdi
2- Ulûhiyyet Tevhîdi
3- İsim ve Sıfat Tevhîdi

1- Rubûbiyyet Tevhîdi:

Rubûbiyyet tevhîdi,[22] yalnızca Allah Teâlâ'nın; her şeyin Rabbi, mâliki, yaratıcısı ve rızık vericisi olduğunu; hiçbir ortağının bulunmadığını, eşinin ve denginin olmadığını, ölümsüz hayat sahibi ve kâinatın her daim idarecisi olduğunu, her türlü eksiklikten, kusurdan ve acziyetten münezzeh olduğunu, göklerin ve yerin eşsiz yaratıcısı olduğunu, kainatı idare ettiğini, orada her türlü tasarrufa sahip olduğunu ve her şeye gücünün yettiğini, hakimiyetin ve idarenin tamamıyla O'na ait olduğunu, bütün hayır ve iyiliklerin O'nun elinde olduğunu, emrini geri çevirecek ve hükmünü bozacak hiç kimsenin bulunmadığını, O'nun dilediği her şeyin olacağını, dilemediği hiçbir şeyin de olmayacağını, göklerde ve yerde var olan her şeyin O'nun kulu olup O'nun idaresi ve egemenliği altında bulunduğunu kesin bir şekilde kabul etmek ve kâmil manada ikrar etmektir. Yine Allah Teâlâ'nın kaza ve kaderine iman etmek, O'nun takdir ettiği her işte adaletli olduğunu, zatında ve fiillerinde tek olduğunu kabul etmek de rubûbiyyet tevhîdine dâhildir.

22 Rubûbiyyet; Allah Teâlâ'nın "Rab" ismine nisbet edilmiş bir kelime olup sözlük anlamı itibariyle "rablik" demektir. Rab ise bir şeyi yetiştirip belli bir halden kemal derecesine ulaştırmak anlamındaki "rabbe yerubbu" fiilinin mastarıdır. Bu anlamda Arapçada "rabbehu, rabbâhu ve rabbebehu" denir. Rab kelimesinin lügatte birçok anlamı vardır. Mürebbi/terbiye edici, mâlik/mülk ve iktidar sahibi, seyyid/efendi, müdebbir/yönetici, düzenleyici, vali/idareci, mun'im/nimet verici, mütemmim/tamamlayıcı, kayyim/yönetici gibi anlamlar bunlardan bazılarıdır. Allah Teâlâ, her şeyin Rabbi, yani mâlikidir. Bütün mahlûkatın mülkiyeti ve idaresi O'na aittir. O'nun bu konuda hiçbir ortağı yoktur. O, rablerin Rabbi, meliklerin ve mülkiyetlerinin mâliki ve sahibidir. "Rab" kelimesi, fail/özne anlamında kullanılan bir mastardır. Bu kelime, "er-Rab" şeklinde yani elif lam takısıyla Allah Teâlâ'dan başkası için kullanılmaz. Allah'tan başkası hakkında ise sadece isim tamlaması şeklinde kullanılır. Mesela "rabbu'd-dâr/evin sahibi," "rabbu'l-feras/atın sahibi" vb. gibi... Bkz: *Lisânu'l-Arab,* (1/339); *Tâcu'l-Arus,* (15/176); *en-Nihaye, (*2/179); R-b-b maddesi.

Rubûbiyyet tevhîdi, "Allah Teâlâ'yı zatında ve fiillerinde birlemek" şeklinde özetlenebilir.

Dinî deliller, Allah Teâlâ'nın rubûbiyyetine îmân etmenin farz olduğunu açıkça ifade etmektedir. Kur'ân-ı Kerim, Allah Teâlâ'nın rubûbiyyeti hakkındaki delillerle doludur. Öyle ki neredeyse rubûbiyyet tevhîdinin zikredilmediği ya da ona işaret edilmediği hiçbir sûre yoktur. Zira rubûbiyyet tevhîdi, tevhîdin diğer kısımlarının temelini oluşturmaktadır. Bu konuda Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

"Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur." [Fatiha, 2]

﴿أَلاَ لَهُ الْخَلْقُ وَالأَمْرُ تَبَارَكَ اللهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾

"Bilesiniz ki yaratmak da, emretmek de O'na mahsustur. Âlemlerin Rabbi Allah ne yücedir." [Araf, 54]

﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الأَرْضِ جَمِيعًا﴾

"O, yerde ne varsa hepsini sizin için yaratandır." [Bakara, 29]

﴿إِنَّ اللهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ﴾

"Şüphesiz ki rızık veren, güç ve kuvvet sahibi olan, ancak Allah'tır." [Zâriyât, 58]

﴿قُلْ مَنْ بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ﴾

"De ki: Her şeyin hükümranlığı elinde olan kimdir?" [Mu'minun, 88]

Kureyş kâfirleri, çeşitli din, inanç ve mezhep mensuplarının çoğu ve geçmişte Allah'ın kendilerine peygamberler gönderdiği müşrikler, tevhîdin bu kısmını kabul etmişlerdir. Zira hepsi de kâinatın ve içerisinde bulunan bütün varlıkların yaratıcısının ve rızık vereninin, sadece Allah olduğuna inanmaktaydılar. Nitekim Allah Teâlâ, onları anlatırken şöyle buyurmuştur:

﴿وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ﴾

"Şayet onlara (müşriklere): 'Gökleri ve yeri yaratan kimdir?' diye soracak olursan, elbette 'Allah'tır.' diye cevap vereceklerdir. De ki: (Öyleyse) övgü de yalnız Allah'a mahsustur. Ne var ki onların çoğu bilmezler."

[Lokman, 25]

﴿قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ أَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالأَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللهُ فَقُلْ أَفَلاَ تَتَّقُونَ﴾

"De ki: 'Kimdir size gökten ve yerden rızık veren? Kimdir kulaklarınızı ve gözlerinizi yaratan? Kimdir ölüden diriyi, diriden ölüyü çıkaran? Kimdir bütün işleri çekip çeviren, kâinatı yöneten?' 'Allah' diyecekler. De ki: 'O halde sakınmaz mısınız O'nun cezasından?'"

[Yûnus, 31]

﴿قُلْ لِمَنِ الأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ۞سَيَقُولُونَ لِلهِ قُلْ أَفَلاَ تَذَكَّرُونَ۞قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ۞سَيَقُولُونَ لِلهِ قُلْ أَفَلاَ تَتَّقُونَ۞قُلْ مَنْ بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلاَ يُجَارُ

عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ۞سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ فَأَنَّى تُسْحَرُونَ۞بَلْ أَتَيْنَاهُمْ بِالْحَقِّ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ۞

"De ki: 'Bütün yeryüzü ve içindekiler kimindir söyleyin bakalım, biliyorsanız.' Elbette: 'Allah'ındır.' diyecekler-dir. Sen de de ki: 'Öyleyse neden düşünüp öğüt almıyor-sunuz?' 'Peki, yedi kat göğün ve yüce arşın Rabbi kim-dir?' diye sor. Elbette, 'Allah'tır.' diyecekler. Sen de de ki: 'Öyleyse inandığınız Allah'a karşı gelmekten sakınmaz mısınız?' De ki: 'Peki, her şeyin yönetimini elinde tutan, kendisi her şeyi koruyup gözeten, ama Kendisi himaye altında olmayan kimdir? Biliyorsanız söyleyin bakalım!' Elbette, 'Allah'tır.' diyecekler. Sen de de ki: 'Öyleyse na-sıl oluyor da büyülenip haktan uzaklaşıyorsunuz?' Hayır; Biz, onlara hakkı getirdik; fakat buna rağmen onlar, yalanı tercih ediyorlar." [Mü'minûn, 84-90]

Rubûbiyyet tevhîdini insanların çoğunun kabul etmesinin sebebi, kulların kalplerinin Allah'ın rubûbiyyetini kabule elverişli bir şekilde yaratılmış olmasıdır. Nitekim bu tevhîdi sadece geçmişte dehrîler, günümüzde de komünistler (ateistler) inkâr etmişlerdir.

Dolayısıyla da tevhîdin sadece bu kısmına inanan bir kimse, tevhîdin ikinci kısmı olan ulûhiyyet tevhîdini de kabul etmediği müddetçe muvahhid (tevhîd inancına sahip bir kişi) olamaz ve İslam dairesine de girmiş sayılmaz. Bu nedenle de böyle biri, canını ve malını güvence altına almış olmaz ve ahirette de bu inancı onu cehennem azabından ve orada ebedî kalmaktan kurtaramaz.

Tevhîdin ikinci kısmına gelince:

2- Ulûhiyyet Tevhîdi (İbâdet Tevhîdi):

Ulûhiyyet tevhîdinin[23] anlamı şudur: Allah Teâlâ'nın tek gerçek ilâh olduğuna, O'ndan başka hakiki ilâh bulunmadığına, ibâdete, huzurunda boyun bükülmeye ve kayıtsız şartsız itaat edilmeye sadece O'nun layık olduğuna, O'nun dışındaki bütün ilâhların ise bâtıl olduğuna kesin olarak inanmak ve onların tamamından uzak olmaktır.

Yani ulûhiyyet tevhîdi; hiçbir ortağı olmayan Allah Teâlâ'yı; gizli ve açık, sözlü ve fiilî her türlü ibâdette birlemek, itaati O'na has kılmak, namaz, oruç, zekât, hac, dua, yardım isteme, medet umma, sığınma, adak, kurban, tevekkül, korku, ümit, sevgi, inâbe (tevbe ve yöneliş), haşyet (saygı ve korku) ve tezellül (huzurunda kendini küçük görüp boyun eğme) vb. ibâdet çeşitlerinden hiçbirini O'ndan başkasına yapmamak ve O'na **sevgi, korku ve ümit** duygularının hepsiyle birlikte ibâdet ve kulluk etmektir. Bu üçüyle birlikte değil de sadece bir kısmıyla Allah'a ibâdet etmek ise sapkınlıktır.

Özetlemek gerekirse ulûhiyyet tevhîdi; **"Allah'ı kulların fiilleri ile birlemek, yani her türlü ibâdeti sadece Allah'a yapmak"** demektir. Bu nedenle ona **"ibâdet tevhîdi"** de denir.

23 Ulûhiyyet, ilahlık demektir. İtaat ve ibâdet edilen, kalplerin kendisine bağlanıp tapındığı ma'bûd, tanrı anlamındaki "ilah" -çoğulu "âlihe"- kelimesinden türemiştir. Ma'bud edinilen her şey, onu ma'bud edinene göre ilahtır. Buna göre ilâh, tapınılan her şeyi içine alan kapsamlı bir kelimedir. Tek gerçek ilâh olan Allah hakkında kullanıldığı gibi, Allah'tan başka ibâdet edilen bâtıl ma'budları ifade etmede de kullanılır. Fakat gerçek ilâhın yaratıcı, kudret sahibi, rızık verici, müdebbir (yönetici ve düzenleyici) ve her şeye gücü yeten bir varlık olması gerekir. Dolayısıyla da böyle olmayan bir varlık, kendisine hak etmediği halde ibâdet edilse ve ilâh diye isimlendirilse de ilâh değildir. "Allah" ismi de "ilah" kelimesinden türemiştir. Aslı, ma'bud anlamındaki "إِلَٰه" kelimesi olup daha sonra elif-lam takısı eklenip "Allah" şekline gelmiştir. "Allah" isminden yaratma, rızık verme vb. gibi bir fiilî sıfat türetilmez. Zira o, sadece zatî bir sıfata delalet eder ki o da ibâdete yalnızca Allah Teâlâ'nın layık oluşudur. Bkz: *Lisânu'l-Arab,* (13/467); *el-Kamusu'l-Muhit,* (s. 1903); E-l-h maddesi.

Bu konuda Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾

"(Rabbimiz!) Ancak Sana ibâdet eder, yalnız Senden yardım dileriz." [Fatiha, 5]

﴿وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللهِ إِلَهًا آخَرَ لاَ بُرْهَانَ لَهُ بِهِ فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ إِنَّهُ لاَ يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ﴾

"O halde her kim, ilahlığını ispat edecek hiçbir delili olmamasına rağmen, Allah'ın yanı sıra başka bir ilaha dua ve ibâdet ederse, âhirette Rabbinin huzurunda hesabını verecek, cezasını çekecektir. Şurası muhakkak ki kâfirler, asla iflah olmazlar." [Mü'minûn, 117]

Allah Teâlâ, insanları ve cinleri ibâdet tevhîdi için yaratmıştır. Nitekim O, şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالإِنْسَ إِلاَّ لِيَعْبُدُونِ﴾

"Ben, cinleri ve insanları ancak Bana ibâdet/kulluk etsinler diye yarattım." [Zâriyât, 56]

Bu tevhîd, dinin başlangıcı ve sonu; zâhiri ve bâtını, kısacası her şeyidir. Peygamberlerin ilk ve son çağrısı onadır. Peygamberler, onun için gönderilmiş; kitaplar onun için indirilmiş; cihad kılıçları onun için çekilmiştir. Mü'minlerle kâfirler ve cennetliklerle cehennemlikler birbirinden onunla ayrılmışlardır. Allah Teâlâ'nın **"Lâ ilâhe illallah"** sözünün anlamı odur.

Bütün peygamberler, insanları ulûhiyyet tevhîdine çağırmışlardır. Geçmiş ümmetleri helâka götüren şey de onu inkâr etmek olmuştur. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلاَّ نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾

"Senden önce hiçbir peygamber göndermedik ki ona: 'Benden başka hak ilâh yoktur, öyleyse yalnız Bana ibâdet edin.' diye vahyetmiş olmayalım." [Enbiya, 25]

Rubûbiyyet tevhîdi, ulûhiyyet tevhîdini kabul etmeyi zorunlu kılar. Çünkü Allah'ın rubûbiyyetini kabul eden kimsenin sadece Allah'a ibâdet etmesi ve hiç kimseyi O'na ortak koşmaması gerekir. Çünkü müşrikler, tek bir ilaha ibâdet etmiyorlar ve Allah Teâlâ'nın tek başına ibâdete layık olduğunu ve bu konuda hiçbir ortağı olmadığını da kabul etmiyorlardı. Tam tersine birçok ilaha ibâdet ediyor ve o ilahların kendilerini Allah'a yaklaştıracaklarını iddia ediyorlardı. Bununla beraber onlar, bu ilahların fayda ve zarar veremeyeceklerini de kabul ediyorlardı. Ancak rubûbiyyet tevhîdini kabul etmelerine rağmen Allah Teâlâ, onları mü'min olarak isimlendirmedi. Aksine onları, ibâdette başkalarını kendisine ortak koşmaları sebebiyle kâfirler zümresinden saydı.

Zira yaratıcı, rızık verici, mâlik, her türlü tasarruf sahibi, hayat veren, öldüren, bütün kemâl sıfatlarla muttasıf, her türlü noksan sıfattan münezzeh ve her şeyi elinde bulunduran Rab kim ise, tek ve hiçbir ortağı bulunmayan ilah da O'dur. Dolayısıyla ibâdet de sadece O'na edilmelidir.

İşte bu noktada Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in ulûhiyyet tevhîdi konusundaki inancı, diğer fırkalardan ayrılmaktadır. Çünkü onlar, **"Lâ ilâhe illallah"** sözünden, bazılarının anladığı gibi, sadece "Allah'tan başka yaratıcı ve rızık verici yoktur." manasını anlamazlar. Tam tersine onlara göre ulûhiyyet tevhîdi, ancak **"Lâ ilâhe illallah"** şehâdetinin mânâsı gerçekleştiğinde gerçekleşir ki onun manası da "Allah'tan başka gerçek ilah/ma'bûd yoktur." demektir. Bu da şu anlama gelmektedir: Ulûhiyyet tevhîdi, her türlü ibâdeti yalnızca Allah Teâlâ'ya yapmayı gerektirir.

İbâdet ise Müslüman kulun Allah Teâlâ'ya yakınlaşmak ve O'nun rızasını elde etmek için yaptığı dinî ameller ve itaatlerdir. Ibâdet, hem kalbin ve dilin söylemesi hem de kalbin ve organların amel etmesiyle gerçekleşir.

Sadece Allah Teâlâ'ya yapılan ibâdet, ancak iki şartla geçerli olur:

Birinci şart: İhlâs. Yani ibâdetin sadece Allah rızası için yapılmasıdır. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿قُلِ اللهَ أَعْبُدُ مُخْلِصًا لَهُ دِينِي ۞فَاعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ مِنْ دُونِهِ﴾

"De ki: Ben, dinimde ihlâs ile ancak Allah'a ibâdet ederim. (Ey ortak koşanlar!) Siz de O'ndan başka dilediğinize tapın bakalım!" [Zümer, 14-15]

﴿قُلْ إِنَّ صَلاَتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۞لاَ شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ﴾

"De ki: Benim namazım da, her türlü ibâdetim de, hayatım da, ölümüm de hep âlemlerin Rabbi olan Allah içindir. O'nun hiçbir ortağı yoktur. Bana verilen emir budur ve ben, Müslümanların ilkiyim." [En'am, 162-163]

İkinci şart: Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e tâbi olmak. Yani Allah Teâlâ'ya, peygamberinin meşru kıldığı şekilde ibâdet etmek, onun emrettiği şeylere itaat etmek, yasakladığı şeylerden uzak durmak, haber verdiği şeyleri tasdik etmek ve yapılan ibâdetin, gerek zaman, gerek mekân [gerekse de sayı ve şekil] yönünden Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in emirlerine uygun olmasıdır. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللهَ إِنَّ اللهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾

"Peygamber, size ne verdiyse onu alın, size neyi yasakladıysa da ondan kaçının. Allah'tan korkup (günahlardan) sakının. Çünkü Allah'ın azabı, çok şiddetlidir."
[Haşr, 7]

* İbâdet, itaat ve sevgide Allah Teâlâ'yı birlemek ve **"lâ ilâhe illallâh"** (Allah'tan başka hak ilah yoktur) şahadetinin gereğini yerine getirmektir.

* Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e ve onun sünnetine tâbi olmak, emirlerine boyun eğmek, yasaklarından sakınmak ve ona kayıtsız şartsız itaat etmek ise "Muhammedu'r-Rasûlullah / Muhammed Allah'ın elçisidir." şahadetinin gereğini yerine getirmektir.

"Lâ ilâhe illallah" (Allah'tan başka hak ilâh yoktur) şahadetinin gereğinin yerine getirilebilmesinin iki temel şartı vardır:

Birincisi: Her türlü ibâdetin, yalnızca tek ve hiçbir ortağı bulunmayan Allah Teâlâ'ya yapılmasıdır.

İkincisi: Bu ibâdetlerden hiçbirinin Allah Teâlâ'dan başkasına yapılmamasıdır.

Bunun manası, Yaratıcının haklarından ve hususi özelliklerinden hiçbirinin yaratılanlara verilmemesi ve O'ndan başkasının güç yetiremeyeceği şeylerin yaratılanlara izafe edilmemesi demektir. Yani sadece Allah Teâlâ'ya ibâdet etmek; O'ndan başkası için namaz kılmamak, O'ndan başkasına secde etmemek, O'ndan başkası için kurban kesmemek, O'ndan başkası için adakta bulunmamak, O'ndan başkasına tevekkül etmemek, O'ndan başkasından medet ummamak, O'ndan başkasına dua etmemek, kısaca sadece Allah'a has olan özelliklerin hiçbirinde başkalarını O'na ortak etmemektir.

Buna göre Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in bu konuda izlediği yol şudur:

Onlar, Allah Teâlâ'ya ibâdet ederler ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmazlar. Allah'tan başkasından istemezler, Allah'tan başkasından yar-

dım dilemezler, medet ummazlar, sadece O'nu yardıma çağırır, sadece O'na tevekkül eder ve sadece O'ndan korkarlar. Allah Teâlâ'ya itaat eder, ibâdet eder ve sâlih söz ve amellerle yaklaşmaya gayret ederler. Zira Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَاعْبُدُوا اللهَ وَلاَ تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾

"Allah'a ibâdet edin ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın." [Nîsâ, 36]

3- İsim ve Sıfat Tevhîdi:

İsim ve sıfat tevhîdi, en güzel isimlerin ve en yüce sıfatların Allah'a ait olduğuna kesin olarak inanmak demektir. O, bütün kemâl sıfatlara sahip ve her türlü noksan sıfatlardan da münezzehtir. O, bu özelliğiyle bütün varlıklardan ayrılır ve eşsizdir.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Rablerini Kur'an ve Sünnet'te geçen sıfatlarıyla tanırlar. O'nu hem bizzat kendisinin kendi zatını, hem de Rasûlünün O'nu nitelendirdiği sıfatlarla nitelerler. Lafızları, bağlamlarından koparıp manalarını değiştirmezler. O'nun isimlerinde ve âyetlerinde ilhâda[24] sapmazlar. Yüce Allah'ın kendisi hakkında verdiği bilgileri; temsil, tekyif, ta'til ve tahrif[25] yoluna sapmaksızın aynen kabul ederler. Onların bu konuda esas aldıkları ölçü, yüce Allah'ın şu ayetleridir:

24 ● **İlhad:** Haktan meyletmek ve sapmak demektir. Ta'til, tahrif, tekyif ve temsil ilhada dâhildir.

25 ● **Ta'tîl:** Allah'ın sıfatlarını kabul etmemek yahut bazılarını kabul edip bazılarını kabul etmemektir.

● **Tahrîf:** Nasları (ayet ve hadisleri) lafız veya mana itibarıyla değişikliğe uğratıp onu zâhir (açık) anlamından uzaklaştırmak ve lafzı, ancak zayıf bir ihtimalle delalet ettiği manaya çekmektir. Her tahrif, aynı zamanda ta'til'dir; fakat her ta'til, tahrif değildir.

● **Tekyîf:** Sıfatların mahiyetlerinin nasıl olduğunu açıklamaktır.

● **Temsîl:** Bir şeyin, her yönden diğerine benzediğini iddia ederek ona denk olduğunu kabul etmektir.

﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾

"O'nun benzeri hiçbir şey yoktur; O, her şeyi işitendir, görendir." [Şura, 11]

﴿وَلِلَّهِ الأَسْمَاءُ الْحُسْنَى فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

"En güzel isimler, Allah'ındır, o halde O'na bu isimlerle dua edin. O'nun isimleri konusunda ilhâda sapanları terk edin. Onlar, işlediklerinin cezasını çekeceklerdir." [A'raf, 180]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Yüce Allah'ın sıfatlarının keyfiyeti/nasıllığı konusunda sınırlamalar ve belirlemelerde bulunmazlar. Çünkü O, bu konuda bize herhangi bir bilgi vermemiştir. Ayrıca hiç kimse, Allah Teâlâ'yı kendisinden daha iyi bilecek durumda değildir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿قُلْ أَأَنْتُمْ أَعْلَمُ أَمِ اللهُ﴾

"De ki: Siz mi daha iyi biliyorsunuz, yoksa Allah mı?" [Bakara, 140]

﴿فَلاَ تَضْرِبُوا لِلهِ الأَمْثَالَ إِنَّ اللهَ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لاَ تَعْلَمُونَ﴾

"Artık Allah'a birtakım benzerler icat etmeyin. Çünkü Allah bilir, siz bilmezsiniz." [Nahl, 74]

Yüce Allah'tan sonra Allah'ı, O'nun Rasûlünden daha iyi bilecek başka kimse yoktur. Onun hakkında yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَى ۞ إِنْ هُوَ إِلاَّ وَحْيٌ يُوحَى﴾

"O, kendi heva ve hevesinden konuşmaz. O(nun söyledikleri), kendisine vahyedilen bir vahiyden başka bir şey değildir." [Necm, 3-4]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Yüce Allah'ın, kendisinden önce hiçbir şeyin var olmadığı ilk; kendisinden sonra hiçbir şeyin bulunmayacağı son; kendisinin üstünde hiçbir şeyin bulunmadığı zâhir; kendisinden yakın hiçbir şeyin olmadığı bâtın olduğuna inanırlar. Nitekim yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

﴿هُوَ الأَوَّلُ وَالآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾

"O; ilktir, sondur, zâhirdir, bâtındır. O, her şeyi bilendir." [Hadîd, 3]

Allah Teâlâ'nın zatı diğer zatlara benzemediği gibi sıfatları da aynı şekilde başkalarının sıfatlarına benzemez. Çünkü O'nun adaşı, dengi ve eşi olabilecek hiçbir varlık yoktur. O, yarattığı varlıklarla kıyas edilemez. Dolayısıyla da Ehl-i Sünnet, Allah Teâlâ'nın kendi zatı hakkında bildirdiği sıfatları temsilsiz kabul ederler ve O'nu ta'tilsiz tenzih ederler. Yani Allah Teâlâ'nın kendisi hakkında bildirdiği sıfatları kabul ederlerken herhangi bir benzetmeye başvurmazlar; O'nu noksan sıfatlardan tenzih ederken de O'nun kendi zatını nitelendirdiği sıfatların hiçbirini inkâr etmezler.

Ehl-i Sünnet; yüce Allah'ın her şeyi kuşattığına, her şeyi yarattığına, her canlıyı rızıklandırdığına ve her şeye kadir olduğuna inanır. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿أَلاَ يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ﴾

"Yaratan bilmez mi hiç? O, latif ve habirdir (en ince ayrıntısına kadar her şeyden haberdardır.)" [Mülk, 14]

﴿إِنَّ اللهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ﴾

"Şüphesiz rızık veren, sonsuz güç ve kuvvet sahibi olan yalnız Allah'tır." [Zâriyât, 58]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Allah Teâlâ'nın yedi kat semanın üstünde bulunan arşa istiva ettiğine,[26] bütün mahlûkatın üstünde ve onlardan ayrı olduğuna ve ilmiyle her şeyi kuşattığına bunların keyfiyeti/nasıllığı üzerinde yorum yapmaksızın iman ederler. Nitekim Allah Teâlâ, yüce kitabındaki yedi ayette[27] bunu açıkça bildirmiştir. Yüce Allah bu konuda şöyle buyurmaktadır:

﴿الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى﴾

"Rahman, arşa istivâ etti." [Tâ-hâ, 5]

﴿ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ﴾

"Sonra arşa istivâ etti." [Hadîd, 4][28]

26 Arşın üzerine istivâ ve uluv (mahlûkatın üstünde oluş) sıfatları, Allah hakkında O'nun celâline yakışır şekilde kabul ettiğimiz iki sıfattır. Selef imamları, istiva kelimesini "karar kılmak, yüksek olmak, yükselmek, yukarı çıkmak" şeklinde tefsir etmişlerdir. Selef imamları, istivâyı bu kelimelerle tefsir ederler; fakat bundan ileri gitmez ve buna bir şey ilave etmezler. Selef imamlarının bu kelimeye getirdiği yorumlar arasında "istila etti, hakim oldu, galip geldi" anlamları yoktur.

- İstivanın anlamı budur; ancak bunun nasıl olduğu (keyfiyeti) bizim açımızdan meçhuldür. Onu Allah'tan başka kimse bilemez.
- Ona iman etmek farzdır; çünkü bu konuda kesin deliller vardır.
- İstivanın keyfiyeti/nasıllığı hakkında soru sormak ise bid'attir. Çünkü onun nasıl olduğunu sadece Allah bilir. Ayrıca sahabe de -*Allah onlardan razı olsun*- onun keyfiyeti hakkında Rasûlullah *sallalahu aleyhi ve sellem*'e hiçbir şey sormamışlardır.

27 Bu âyet-i kerimeler sırasıyla şunlardır: A'râf, 54; Yûnus, 3; Ra'd, 2; Tâ-hâ, 5; Furkân, 59; Secde, 4; Hadîd, 4.

28 İmam İshâk b. Rahaveyh *rahimehullah* bu âyet hakkında şöyle der: "İlim ehlinin icmaına göre yüce Allah arşa istivâ etmiştir ve yedi kat yerin en altındaki her şeyi de bilir." Bunu ez-Zehebî, *el-Uluvvu li'l-Aliyyi'l-Ğaffar* isimli eserinde -sahih bir senetle- rivayet etmiştir.

﴿أَأَمِنْتُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يَخْسِفَ بِكُمُ الأَرْضَ فَإِذَا هِيَ تَمُورُ۞أَمْ أَمِنْتُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ نَذِيرِ﴾

"Gökte olanın sizi yerin dibine geçirmeyeceğinden emin mi oldunuz? O zaman bir de bakarsınız ki yer çalkalanıp duruyor. Yahut gökte olanın size taş yağdıran bir kasırga göndermeyeceğinden emin mi oldunuz? Bu tehdidimin ne demek olduğunu yakında öğrenirsiniz!" [Mülk, 16-17]

﴿إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ﴾

"Güzel sözler, ancak O'na yükselir. Onları da Allah'a sâlih amel yükseltir." [Fatır, 10]

﴿يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ﴾

"Onlar, üstlerindeki Rablerinden korkarlar." [Nahl, 50]

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmuştur:

«أَلَا تَأْمَنُونِي وَأَنَا أَمِينُ مَنْ فِي السَّمَاءِ».

"Ben, gökte olan (Allah)'ın güvenilir elçisi olduğum halde siz, bana nasıl güvenmezsiniz?" [Buhârî, Müslim]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Arş ve Kürsi'nin hak olduğuna, bu konuda herhangi bir şüphe olmadığına iman ederler. Nitekim yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

﴿وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ وَلاَ يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ﴾

"O'nun kürsisi, gökleri ve yeri kaplamıştır. Gökleri ve yeri koruyup gözetmek O'na ağır gelmez. O, her yönden yücedir, azamet sahibidir." [Bakara, 255]

Arş, yaratılmışların en üstündedir, onların hepsinden daha büyük ve heybetlidir. O, kâinatın üstünde tıpkı bir kubbe gibidir.[29] Arş'ı gerçek manada Allah'tan başka kimse bilemez. Arş'ın sütunları vardır[30] ve onu melekler taşımaktadır.[31] Kürsi ise arşın önündedir ve Allah Teâlâ'nın iki ayağını koyduğu yerdir.[32] Arş'ın yanında Kürsi'nin durumu, büyük bir çöle atılmış bir halka gibidir.[33] Gökleri ve yeri kuşatmıştır.

Allah Teâlâ'nın Arş'a da, Kürsi'ye de ihtiyacı yoktur. O, Arş'a da Arş'ın dışındaki diğer varlıklara da muhtaç olmaktan münezzehtir. Allah Teâlâ, hiçbir şeye ihtiyaç duymayacak kadar yücedir. Aksine Arş da, Kürsi de O'nun kudret ve egemenliğiyle taşınan iki varlıktır.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Allah Teâlâ'nın Âdem *aleyhisselam*'ı iki eliyle yarattığına, O'nun her iki elinin de sağ olduğuna, her iki elinin de açık olduğuna ve O'nun dilediği gibi bağışta bulunduğuna iman ederler. Zira Allah Teâlâ, kendini bu şekilde vasıflandırmış ve şöyle buyurmuştur:

﴿قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِيَدَيَّ أَسْتَكْبَرْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْعَالِينَ﴾

"Ey İblis, iki elimle yarattığım (Âdem'e) secde etmekten seni alıkoyan nedir?" [Sad, 75]

29 Bkz: Ebû Dâvûd, Kitabu's-Sünne: Bâbun fi'l-Cehmiyye.

30 Bkz: Buhârî, Kitabu'l-Husumat: Bâbu ma yuzkeru fi'l-işhas ve'l-husume…

31 Bkz: Ğafir, 7; Hakka, 17.

32 İbn Abbas'tan mevkuf olarak: Hâkim, *Müstedrek*, 2/310. Hâkim, "Buhârî ve Müslim'in şartlarına göre sahihtir." demiş, Zehebî de onu onaylamıştır.

33 Bkz. el-Elbani, *es-Silsiletu's-Sahiha*, hadis no: 109.

﴿وَقَالَتِ الْيَهُودُ يَدُ اللهِ مَغْلُولَةٌ غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ وَلُعِنُوا بِمَا قَالُوا بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ يُنْفِقُ كَيْفَ يَشَاءُ﴾

"Yahudiler: 'Allah'ın eli bağlıdır.' dediler. Kendi elleri bağlandı ve söyledikleri sözden ötürü de lanetlendiler. Hayır, Allah'ın iki eli de açıktır; O, dilediği gibi verir." [Mâide, 64]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Allah Tebâreke ve Teâlâ'nın; ilim, kudret, kuvvet, izzet, kelam, hayat, muhabbet, rahmet, nefis, gazap, öfke, hoşlanmama, rıza, gülme, beraberlik, kadem/ayak, sâk/baldır, yed/el, işitme, görme, vech/yüz, ayn/göz ve buna benzer O'nun celâline, azametine ve kemâline lâyık bir şekilde, gerek kendi yüce kitabında kendini vasfettiği, gerekse de Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* vasıtasıyla bildirdiği bütün sıfatlarını kabul ederler. Bunların keyfiyetini/nasıllığını ise yalnızca Allah bilir, biz bilemeyiz. Çünkü O, bize bu sıfatları haber vermiş; ancak keyfiyetlerini bildirmemiştir. Nitekim O, şöyle buyurmaktadır:

﴿لاَ تَخَافَا إِنَّنِي مَعَكُمَا أَسْمَعُ وَأَرَى﴾

"Muhakkak ki Ben, sizinle beraberim; işitirim ve görürüm." [Taha, 46]

﴿وَهُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ﴾

"O, her şeyi bilendir, hikmet sahibidir." [Tahrim, 2]

﴿وَكَلَّمَ اللهُ مُوسَى تَكْلِيمًا﴾

"Allah, Mûsâ ile gerçekten konuştu." [Nîsâ, 164]

﴿وَيَبْقَى وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلاَلِ وَالإِكْرَامِ﴾

"Celâl ve ikram sahibi Rabbinin vechi/yüzü baki kalacaktır." [Rahmân, 27]

﴿رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾

"Allah, onlardan razı olmuş; onlar da Allah'tan razı olmuşlardır." [Mâide, 119]

﴿يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ﴾

"Allah, onları sever; onlar da Allah'ı severler." [Mâide, 54]

﴿فَلَمَّا آسَفُونَا انْتَقَمْنَا مِنْهُمْ﴾

"Nihayet onlar, Bizi öfkelendirince kendilerinden intikam aldık." [Zuhruf, 55]

﴿غَضِبَ اللهُ عَلَيْهِمْ﴾

"Allah, onlara gazap etti." [Mümtehine, 13]

﴿يَوْمَ يُكْشَفُ عَنْ سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ فَلاَ يَسْتَطِيعُونَ﴾

"O gün sâk/baldır açılır ve secdeye çağrılırlar; ama buna güçleri yetmez." [Kalem, 42]

﴿اللهُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ﴾

"Allah, O'ndan başka hak ilah yoktur. O, hayat sahibidir ve kayyûmdur." [Bakara, 255]

﴿تَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِي وَلاَ أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ﴾

"(Îsâ dedi ki:) Sen benim nefsimdekini bilirsin, halbuki ben, Senin nefsinde olanı bilmem." [Mâide, 116]

«يُقَالُ لِجَهَنَّمَ: ﴿ هَلْ امْتَلَأْتِ وَتَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِيدٍ ﴾ فَيَضَعُ الرَّبُّ تَبَارَكَ وَتَعَالَى قَدَمَهُ عَلَيْهَا، فَتَقُولُ: قَطْ قَطْ»

"(Kıyamet günü) cehenneme: 'Doldun mu?' denir. O ise: 'Daha yok mu?' der. Sonunda Rab Tebâreke ve Teâlâ, kademini/ayağını onun üzerine koyar. Bunun üzerine o: 'Yeter, yeter.' der." [Buhârî]

Ve diğer sıfat nasları…

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Mü'minlerin âhirette gözleriyle Rablerini göreceklerine ve bunun cennet ehlinin elde edeceği en üstün ve en tatlı nimet olduğuna, O'nu ziyaret edeceklerine ve Allah'ın onlarla, onların da Allah'la konuşacaklarına îmân ederler. Bu konuda Allah Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

﴿وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاضِرَةٌ ۝ إِلَى رَبِّهَا نَاظِرَةٌ﴾

"Yüzler vardır ki o gün ışıl ışıl parlayacaktır. Rablerine bakacaklardır." [Kıyâmet, 22-23]

Cennet ehli, Allah'ı on dördündeki dolunayı gördükleri gibi görecekler, O'nu görme hususunda hiçbir zorluk çekmeyecekler. Nitekim Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bunu şöyle bildirmiştir:

«إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ رَبَّكُمْ كَمَا تَرَوْنَ الْقَمَرَ لَيْلَةَ الْبَدْرِ، لَا تُضَامُّونَ فِي رُؤْيَتِهِ».

"Şüphe yok ki siz, nasıl ki ayı on dördüncü gecesinde hiçbir zahmet ve izdiham yaşamadan görüyorsanız, Rabbinizi de işte öyle göreceksiniz." [Buhârî, Müslim]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Allah Teâlâ'nın, gecenin son üçte birinde yücelik ve azametine yakışır bir şekilde ve keyfiyetsiz olarak dünya göğüne indiğine iman ederler.

Nitekim Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«يَنْزِلُ رَبُّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالَى كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا حِينَ يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرُ، يَقُولُ: مَنْ يَدْعُونِي فَأَسْتَجِيبَ لَهُ؟ مَنْ يَسْأَلُنِي فَأُعْطِيَهُ؟ مَنْ يَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرَ لَه؟».

"Rabbimiz, gecenin son üçte biri kaldığı zaman her gece dünya göğüne iner ve: 'Bana dua eden yok mu duasını kabul edeyim? Benden istekte bulunan yok mu ona istediğini vereyim? Benden mağfiret dileyen yok mu onu mağfiret edeyim?' der." [Buhârî, Müslim]

Ehl-i Sünnet, yüce Allah'ın kıyâmet gününde saf saf meleklerle kulları arasında hüküm vermek için -yüceliğine yakışır şekilde ve keyfiyetsiz olarak- geleceğine iman ederler. Zira Allah Teâlâ, yüce kitabında şöyle buyurmuştur:

﴿كَلَّا إِذَا دُكَّتِ الأَرْضُ دَكًّا دَكًّا ۞ وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا﴾

-"Hayır, yer birbiri ardınca sarsılıp dümdüz edildiği z man. Rabbin ve saf saf dizili halde melekler geldiği zaman." [Fecr, 21-22]

﴿هَلْ يَنْظُرُونَ إِلاَّ أَنْ يَأْتِيَهُمُ اللهُ فِي ظُلَلٍ مِنَ الْغَمَامِ وَالْمَلاَئِكَةُ وَقُضِيَ الأَمْرُ﴾

"Neyi bekliyorlar! Buluttan gölgeler içinde Allah'ın ve meleklerin gelmesini ve işin bitirilmesini mi bekliyorlar?" [Bakara, 210]

Buna göre Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in Allah Teâlâ'ya iman hususunda izlediği yöntem -özetle- şöyledir:

Yüce Allah'ın kitabında ve Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetinde haber verdiği şeylere kesin olarak inanmak, tam manasıyla teslim olmak ve onları eksiksiz olarak kabul edip ilhada, tahrife, te'vile, ta'tile ya da tahrife sapmaksızın ve hiçbir şüphe ve tereddüde kapılmaksızın onların gerekleriyle her yönden amel etmektir. Kısaca bütün bunlara iman etmek, teslim olmak ve gereğiyle amel etmektir. Nitekim tabiînden, fakih ve büyük âlim Muhammed b. Müslim ez-

Zührî *rahimehullah* şöyle der: "Risaleti göndermek Allah'a aittir. Tebliğ etmek Peygamber'in görevidir. Bize düşen de teslimiyettir."[34]

İmam, hüccet ve hafız Sufyân b. Uyeyne *rahimehullah* da şöyle der: "Allah Teâlâ'nın Kur'ân'da kendisini vasfettiği hususların tefsîri, okunduğu gibidir. Ne keyfiyet vardır ne de benzetme."[35]

İmam Şâfiî *rahimehullah* da şöyle der: "Ben, Allah'a ve Allah'ın muradı üzere Allah'tan gelenlere; Peygamber'e ve Peygamber'in muradı üzere Peygamber'den gelenlere iman ettim."[36]

Hicret yurdu Medine'nin imamı Mâlik b. Enes *rahimehullah*: "Bid'atçilerden sakının." demiş; "Bid'at nedir?" diye sorulunca da şöyle cevap vermiştir: "Bid'atçiler; Allah'ın isimleri, sıfatları, kelâmı, ilmi ve kudreti hakkında ileri geri konuşan, sahabîlerin ve güzel bir şekilde onlara tâbi olanların sustukları konularda susmayan kimselerdir."[37]

Bir adam, İmam Mâlik'e: **"Rahman, arşa istiva etti."** âyeti hakkında: "Nasıl istivâ etti?" diye sorunca o da şu cevabı vermiştir: "İstivâ, bilinmeyen bir şey değildir. Fakat keyfiyeti/nasıllığı akılla bilinmez. O'na îmân etmek farzdır. Hakkında soru sormak ise bid'attir. Ben, senin haktan sapmış biri olduğunu görüyorum." Bu sözü söyledikten sonra da o adamın meclisten çıkarılmasını emretti.[38]

İmam Ebû Hanife *rahimehullah* da şöyle der: "Allah'ın zatı hakkında hiç kimsenin kendiliğinden bir şey söylemesi doğru değildir. Aksine Allah, kendi zatını ne ile nitelendirmişse herkes, O'nu öylece nitelendirmeli ve bu konuda kendi görüşüne göre hiçbir şey söylememelidir. Âlemlerin Rabbi olan Allah'ın şanı ne yücedir."[39]

34 Beğavî, *Şerhu's-Sünne*.
35 el-Lâlekâî, *Şerhu Usûli İ'tikâdi Ehli's-Sunne*.
36 İbn Kudâme el-Makdisî, *Lum'atu'l-İ'tikadi'l-Hâdi ila Sebili'r-Raşad*.
37 Beğavî, *Şerhu's-Sünne*.
38 Beğavî, *Şerhu's-Sünne*.
39 İbn Ebi'l-'İzz, *Şerhu'l-Akîdeti't-Tahaviye*.

Yine İmam Ebû Hanife *rahimehullah* şöyle demiştir: "Allah Teâlâ'nın gökte olduğunu inkar eden kimse kâfir olur."[40]

İmam Ebû Hanife *rahimehullah*'a, Allah'ın her gece dünya semasına inme sıfatı hakkında bir soru sorulunca: "Allah, keyfiyetini bilmediğimiz bir şekilde iner." şeklinde cevap vermiştir.[41]

Yine İmam Ebû Hanife *rahimehullah,* sıfatlar konusunda şöyle demiştir: "Allah Teâlâ'nın, Kur'ân'da da zikrettiği gibi eli, yüzü ve nefsi vardır. Allah Teâlâ'nın Kur'ân'da zikrettiği yüz, el ve nefis sıfatları, O'na ait yorumsuz kabul edilecek sıfatlardır. 'Eli, kudretidir veya nimetidir.' denilemez. Çünkü böyle bir söz, O'nun sıfatının iptali/yok sayılması demektir ki bu, Kaderiye'nin ve Mu'tezile'nin sözüdür."[42]

el-Velid b. Müslim el-Kuraşî *rahimehullah* da şöyle der: Ben, el-Evzâî'ye, Sufyân b. Uyeyne'ye ve Mâlik b. Enes *rahimehumullah*'a Allah'ın sıfatları ve O'nun ahirette görülmesi hakkındaki hadisleri sordum. Hepsi de şöyle dedi: "Onları geldikleri gibi kabul ediniz. Keyfiyetleri/nasıl oldukları üzerinde düşünmeyiniz."[43]

İmam Nuaym b. Hammâd el-Huzâî *rahimehullah* da şöyle demiştir: "Allah'ı, yarattıklarına benzeten kimse kâfir olur. Allah'ın kendisini nite-

40 ez-Zehebî, *el-Uluv li'l-Aliyyi'l-Ğaffar*.

41 es-Sâbûnî, *Akîdetu's-Selef Ashâbi'l-Hadîs*.

42 *el-Fıkhu'l-Ekber*.

43 Beğavî, *Şerhu's-Sünne*; el-Lâlekâî, *Şerhu Usuli İ'tikâdi Ehli's-Sunne*.

* Bu büyük âlimlerin "Onları geldikleri gibi kabul ediniz." sözü, ta'til ehline bir reddiyedir. "Keyfiyetleri/nasıl oldukları üzerinde düşünmeyiniz." sözleri de temsil ehline bir reddiyedir. Bu sözlerinin anlamı ise: Sıfatların manalarını Allah Teâlâ'ya yaraşır biçimde ve iki vahiyde (Kur'ân ve Sünnet'te) geldiği şekilde kabul etmektir. Yoksa bu sözleri, "Sıfatları, manalarını anlamadan kabul edin." demek değildir. Zira bu, tefvid (sıfatlarla ilgili nasların anlamını Allah'ın ilmine havale etme) ve ta'til ehlinin yoludur ve bu yol, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'i ve ashâbını, manasını anlamadıkları sözleri kabul etmekle itham etmek demektir. Bu konuya örnek olarak şu ayeti ele alalım: *"O, işiten ve görendir."* Bu ayetin manası, malumdur. O, Allah Teâlâ'nın işitme ve görme sıfatı olduğunu bildirmektedir. Ancak bu sıfatların keyfiyeti/nasıl olduğu bilinmemektedir.

lendirdiği sıfatları inkâr eden kimse de kâfir olur. Allah'ın kendisini nitelendirdiği ve Peygamberinin O'nu nitelendirdiği sıfatların hiçbirinde teşbih (benzetme) söz konusu değildir."[44]

Selef imamlarından bazıları, isim ve sıfatlar konusunda şu güzel kâideyi beyân etmişlerdir: "İslam binası, ancak teslimiyet temeli üzerinde sapasağlam durur."[45]

İmam İbn Kudame el-Makdisî *rahimehullah* da şöyle demiştir: "İşte bu şekilde selef ve halef imamlarının hepsi *-Allah onlardan razı olsun-* Allah'ın Kitabında ve Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetinde geçen sıfatları, tevile başvurmaksızın kabul etme ve onları geldiği gibi onaylama konusunda ittifak etmişlerdir. Bize de onların izinden gitmek ve yollarına tâbi olmak emredilmiştir."[46]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Allah'a hamdolsun ki ta'til, teşbih ve tefvidden uzaktır.

İşte; selef-i salihînin, yani Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in Allah'a îmân konusundaki akîdesi ve onların imamlarının bu konudaki görüşleri budur. Kim, onların yolundan giderse Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ve onun değerli ashâbının *-Allah hepsinden razı olsun-* yöntemine sarılmış olur.

44 el-Lâlekâî, *Şerhu Usuli İ'tikâdi Ehli's-Sunne*, 4/587 (936).

45 Beğavî, *Şerhu's-Sünne*, 1/271.

46 İbn Kudâme el-Makdisî, *Lum'atu'l-İ'tikadi'l-Hâdî ila Sebili'r-Raşad.*

İkinci Şart
MELEKLERE ÎMÂN

Meleklere îmân; onların var olduklarına iman etmek ve yerine getirdikleri vazifelerini tasdik etmek demektir. Onlar, gayb âlemine ait varlıklardır. Biz, onları göremeyiz; ancak onların varlığına en ufak bir şüphe ve tereddüt duymadan inanırız.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللهِ وَمَلاَئِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ﴾

"Peygamber, Rabbi tarafından kendisine ne indirildi ise ona îmân etti, mü'minler de îmân ettiler. Onlardan her biri; Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve rasûllerine îmân etti." [Bakara, 285]

Dolayısıyla da meleklerin varlıklarını inkâr eden bir kimse, kâfir olur. Çünkü yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللهِ وَمَلاَئِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلاَلاً بَعِيدًا﴾

"Her kim; Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, rasûllerini ve âhiret gününü inkâr ederse hakikatten iyice uzaklaşmış, sapıklığın en koyusuna dalmış olur." [Nîsâ, 136]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Meleklere hem icmâlî (topluca) hem de tafsîlî (ayrıntılı) olarak inanırlar. Şöyle ki isimleri bildirilmeyen meleklere, icmâlî olarak îmân ederler. Allah ve Rasûlünün isim isim bildirdikleri ve haklarında sahih

delil bulunan meleklere ise -mesela vahiy getirmekle görevli Cebrâil, yağmur yağdırmakla görevli Mikâil, sûra üflemekle görevli İsrâfil, ruhları almakla görevli ölüm meleği ve cehennemin bekçisi Hâzin gibi- tafsilî olarak, yani bütün ayrıntılarıyla îmân ederler.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Meleklerin varlığına ve gökyüzünde ikamet ettiklerine iman ederler. Onlar, Allah'ın yarattığı kullardır. Allah, onları nurdan yaratmıştır. Onlar, gizli güçler değil; gerçek varlıklardır ve onlar, Âdem *aleyhisselam*'ın yaratılmasından önce yaratılmışlardır.

Melekler yaratılışları itibarıyla çok heybetlidir. Onların kiminin iki kanadı, kiminin üç, kiminin dört, kiminin de daha çok kanadı vardır. Nitekim Cebrail *aleyhisselam*'ın altı yüz kanadının bulunduğu ve her bir kanadın ufku kapladığı bildirilmiştir.[47]

Ehl-i Sünnet, meleklerin çok büyük güçlere sahip olduklarına iman eder. Onlar, Allah'ın ordularından bir ordu, hatta O'nun en büyük ordusudur. Melekler, Allah'ın izniyle ve şartlara uygun olarak çeşitli sûretlerde görünme ve cismânî şekillere girme gücüne sahiptirler. Onlar, hareket ederler, yeryüzüne inerler ve gökyüzüne çıkarlar.

Ehl-i Sünnet, meleklerin pek çok olduğuna iman eder. Onların sayısını ancak Allah Teâlâ bilir. Nitekim O şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلاَّ هُوَ وَمَا هِيَ إِلاَّ ذِكْرَى لِلْبَشَرِ﴾

"Rabbinin ordularını O'ndan başka kimse bilmez ve bu, insanlar için sadece bir öğüttür." [Müddessir, 31]

Melekler, Allah'a yakın ve değerli varlıklardır. Erkeklik ve dişilik gibi vasıfları yoktur; evlenmezler ve çoğalmazlar. Onlar yemezler, içmezler ve Allah'a ibâdetten bıkmaz, usanmaz ve yorulmazlar. İyilik, güzellik, hayâ, düzenlilik, doğru işler yapma vb. güzel vasıflara sahiptirler.

47 Tirmizî, *Tefsîru'l-Kur'ân*: Tefsîru Sûreti'n-Necm.

Melekler, Allah'a karşı saygılıdırlar ve O'ndan korkarlar. Gece gündüz Allah'ı tesbih ederler. Yedinci kat semada bulunan Beyt-i Ma'mûr'u tavaf ederler.

Ehl-i Sünnet, meleklerin Allah'a itaat etmek ve kesinlikle isyan etmemek üzere yaratılmaları açısından insanlardan farklı olduklarına inanırlar. Allah, onları kendisine ibâdet etmeleri ve emirlerini yerine getirmeleri için yaratmıştır.

Yüce Allah, onlar hakkında şöyle buyurmaktadır:

﴿وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ بَلْ عِبَادٌ مُكْرَمُونَ۞لاَ يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ۞يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلاَ يَشْفَعُونَ إِلاَّ لِمَنِ ارْتَضَى وَهُمْ مِنْ خَشْيَتِهِ مُشْفِقُونَ﴾

"Rahman, evlat edindi, dediler. Hâşâ! O, bundan münezzehtir. Bilakis onların evlat dedikleri melekler, O'nun ikram ve takdirine mazhar olmuş kullarıdır. O, kendilerine sormadıkça hiçbir söz söylemezler ve sadece O'nun emirlerini yerine getirirler. O, onların yaptıklarını da, yapacaklarını da, açıkladıklarını da, gizlediklerini de bilir. Onlar, sadece O'nun razı olduğu kimse hakkında şefaat ederler. Onlar, Allah'a duydukları ta'zimden ötürü çekinir, titrerler." [Enbiyâ, 26-28]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat; meleklerin, gaybı bilmediklerine ve onların sadece Allah'ın kendilerine bildirdiği şeyleri bildiklerine inanırlar. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿قَالُوا سُبْحَانَكَ لاَ عِلْمَ لَنَا إِلاَّ مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ﴾

"(Melekler) dediler ki: Seni takdis ve tenzih ederiz. Bizim, Senin bize öğrettiklerin dışında hiçbir bilgimiz

yoktur. Şüphe yok ki her şeyi bilen de, hüküm ve hikmet sahibi olan da yalnızca Sensin." [Bakara, 32]

Melekler, içinde heykel, resim ve köpek bulunan *eve* girmezler; aralarında çan bulunan bir kafileye de eşlik etmezler. İnsanların rahatsız olduğu *eziyet* verici şeylerden de rahatsız olurlar.

Peygamberimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«لَا تَدْخُلُ الْمَلَائِكَةُ بَيْتًا فِيهِ كَلْبٌ وَلَا صُورَةٌ».

"Melekler, içinde resim veya köpek bulunan eve girmezler." [Buhârî ve Müslim]

«لَا تَصْحَبُ الْمَلَائِكَةُ رُفْقَةً فِيهَا كَلْبٌ وَلَا جَرَسٌ».

"Melekler, aralarında köpek veya çan bulunan yolculara eşlik etmezler." [Müslim]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat; Allah Teâlâ'nın, melekleri görmemizi engellediğine inanırlar. Bu sebeple de biz, onları gerçek sûretlerinde göremeyiz. Ancak Allah Teâlâ, bazı kullarına onları göstermiştir. Nitekim Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, Cebrail *aleyhisselam*'ı Allah'ın onu yarattığı gerçek sûretinde iki defa görmüştür. Allah Teâlâ, bu konuda şöyle buyurmaktadır:

﴿وَلَقَدْ رَآهُ نَزْلَةً أُخْرَى ۝ عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهَى﴾

"Andolsun ki onu, Sidretu'l-Muntehâ'nın yanında önceden bir defa daha görmüştü." [Necm, 13-14]

﴿وَمَا صَاحِبُكُمْ بِمَجْنُونٍ ۝ وَلَقَدْ رَآهُ بِالْأُفُقِ الْمُبِينِ﴾

"Arkadaşınız (Muhammed), bir mecnun değildir. Andolsun ki onu (Cebrail'i) apaçık ufukta görmüştür." [Tekvir, 22-23]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, meleklerin pek çok sınıfa ayrıldığına iman eder:

Bazıları arşı taşımakla, bazıları vahyi ulaştırmakla, bazıları dağlarla görevlidir. Bazıları cennetten, bazıları cehennemden sorumludur. Bazıları kulların iyi ve kötü amellerini tespit etmekle, bazıları mü'minlerin, bazıları kâfirlerin ruhlarını kabzetmekle, bazıları da kabirde kula soru sormakla görevlidir.

Onların içinde mü'minler için istiğfar eden, onlara dua eden ve onları selamlayanlar olduğu gibi, ilim meclislerinde ve zikir halkalarında hazır bulunup oradakileri kanatlarıyla saranlar da vardır.

Yine onların bazıları, insanla beraber olur ve ondan hiç ayrılmaz, bazıları, her gün kulları hayırlı işler yapmaya çağırır. Bazıları, mü'minlerin dualarına âmin derler ki bu sayede o dualar kabul olmaya daha layık hale gelir. Yine meleklerden bazıları, salih kulları himaye eder ve onların sıkıntılarını giderir. Bazıları, salih kulların cenazelerine iştirak eder, bazıları da mü'minlerle birlikte savaşır ve onlara Allah düşmanlarına karşı cihâdlarında destek verirler.

Meleklerin bazıları, kâfirlere lanet etmek ve onlara azap indirmekle görevlidir. Bazıları da Mekke ve Medine şehirlerini Deccal'in oralara girmesine karşı korumakla görevlidirler.

Meleklerin bazıları, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e ve mü'minlere salat ve dua eder, onlar için Allah'tan bağışlanma dilerler. Bazıları da ümmetinin selamını Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e ulaştırırlar.

Üçüncü Şart
KİTAPLARA İMAN

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, Allah Teâlâ'nın, peygamberlerine; içerisinde emirleri, yasakları, vaatleri, tehditleri ve kullarından istediği şeyleri ihtiva eden kitaplar indirdiğine kesin olarak iman ederler. Bu kitapların sayısını ise onları indiren Allah Teâlâ'dan başkası bilemez.

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ﴾

"Peygamber, Rabbi tarafından kendisine ne indirildiyse ona îmân etti, mü'minler de îmân ettiler. Onlardan her biri; Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve rasûllerine îmân etti." [Bakara, 285]

Ehl-i Sünnet, bu kitapların hepsinin hidayet, nur ve kalplere şifa olduğuna iman eder ve Allah'ın, kitaplarını peygamberlerine tüm insanlığı hidâyete ulaştırmak için indirdiğine inanırlar. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿الر كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى صِرَاطِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ﴾

"Elif lâm râ. (Bu Kur'ân) Rablerinin izniyle insanları karanlıklardan aydınlığa çıkarıp o güçlü ve övgüye lâyık olan Allah'ın yoluna iletmen için sana indirdiğimiz bir kitaptır." [İbrâhîm, 1]

Bu kitaplar içerisinde ismi Kur'an ve Sünnet'te geçenler: Kur'ân, Tevrat, İncil ve Zebûr ile İbrâhîm ve Mûsâ'ya verilen sahifelerdir. Bunların en büyükleri ise Tevrât, İncil ve Kur'ân'dır. Üçünün en büyüğü, en yücesi ve neshedicisi (diğerlerinin hükmünü kaldıranı) ve mutlak olarak en üstünü ise Kur'ân-ı Kerîm'dir.

Allah Teâlâ, Kur'ân'ın dışındaki kitaplardan hiçbirini korumayı üstlenmemiştir. Aksine onları koruma görevi, din adamları ve âlimlere verilmiştir. Ancak onlar, bu kitapları korumamışlar ve onlara hakkıyla riayet etmemişlerdir. Bu sebeple de onlarda birtakım değişiklikler ve tahrifler yapılmıştır. Bu yüzden bu kitapların asılları kaybolmuş ve hükümleri değiştirilmiştir. Bu kitaplar içerisinde ilk olarak tahrif edilen ise Tevrât'tır.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat; Kur'an'dan önceki kitaplara icmalî olarak (topluca) iman ederler. Bu da o kitapları kalp ve dil ile kabul etmekle olur. Kur'an'a îmânları ise tafsilî/ayrıntılı bir îmândır. Bu da kalp ve dil ile kabul etmek, içindeki emirlere uymak ve küçük büyük her meselede onu hakem kılmakla olur.

Kur'an-ı Kerim; Âlemlerin Rabbinin kelamı, okunması ibâdet olan apaçık kitabı ve sağlam ipidir. Yüce Allah, onu güvenilir elçisi ve peygamberlerin sonuncusu Muhammed b. Abdullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e bütün kitapların sonuncusu olarak ve ümmet için izlenecek bir yöntem olması, insanları karanlıklardan aydınlığa çıkarması, onları hakka ve dosdoğru yola iletmesi için indirmiştir.

Allah Teâlâ, Kur'an'da; öncekilerin ve sonrakilerin haberlerini, peygamberlerin ve salihlerin yaşantılarını, göklerin, yerin ve ikisi içinde bulunan varlıkların yaratılışını açıkladığı gibi helal ve haramı, edeb ve ahlak esaslarını, ibâdet ve muâmelat hükümlerini, mü'minlerin ve kâfirlerin görecekleri karşılıkları etraflıca anlatmıştır. Mü'minlerin diyarı olan cenneti ve kâfirlerin diyarı olan cehennemin özelliklerini anlatmıştır. Onu, kalplerde bulunan -küfür, nifak, kibir, riyâ vb. gibi- hastalık-

lara şifa, din konusunda gerekli her şeyin açıklayıcısı ve mü'minler için de bir hidâyet ve rahmet olarak indirmiştir.

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَى لِلْمُسْلِمِينَ﴾

"Sana bu Kitabı, (din konusunda gerekli) her şeyi açıklayıcı ve Müslümanlara yol gösterici, rahmet ve müjde olarak indirdik." [Nahl, 89]

Bütün ümmetin bu kitaba uyması, anlaşmazlıklarda onu hakem kılması ve Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den sahih olarak gelmiş olan sünnet ile birlikte onun hükümlerini kabul etmesi gerekir. Çünkü Allah Teâlâ, Peygamberini, bütün insanlara ve cinlere, kendilerine indirilen ayetleri açıklaması için göndermiştir.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ﴾

"İnsanlara, kendilerine indirileni açıklaman için ve düşünüp anlasınlar diye sana Zikri/Kur'an'ı indirdik." [Nahl, 44]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat; Kur'an'ın harf ve manalarıyla birlikte hakiki Allah kelamı olduğuna, O'ndan sâdır olup O'na döneceğine, Allah tarafından indirildiğine, mahlûk olmadığına, Allah'ın onu gerçekten, azametine ve celâline lâyık bir sûrette işitilen bir ses ile konuştuğuna, Cebrail *aleyhisselam*'ın onu Allah Teâlâ'dan işiterek aldığına ve onu Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'e tebliğ ettiğine, Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in de onu Cebrail *aleyhisselam*'dan işitip kalbinde hıfzettiğine iman eder. Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem* de Kur'an'ı

ashâbına tebliğ etmiş, ondan sonra ümmete tebliğ olunmuş ve bu şekilde bütün ümmetlere ulaşmıştır.

Bu kitabı hüküm ve hikmet sahibi ve her şeyden haberdar olan yüce Allah, apaçık bir Arapça ile indirmiş, bize de hiçbir şüphenin söz konusu olamayacağı bir tevâtürle naklolmuştur.

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

﴿وَإِنَّهُ لَتَنْزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۞ نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الأَمِينُ ۞ عَلَى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنْذِرِينَ ۞ بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ﴾

"Muhakkak ki bu Kur'an, âlemlerin Rabbinin indirmesidir. Onu Ruhu'l-Emin (Cebrail), uyarıcılardan olasın diye apaçık Arapça ile senin kalbine indirmiştir." [Şuarâ, 192-195]

Kur'an-ı Kerim, Tevrât gibi yazılı olarak indirilmediği gibi Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e topluca bir seferde de indirilmedi. Aksine olaylara göre, bazı sorulara cevap olmak üzere veya durum ve şartların gereğine uygun olarak sağlam bir şekilde ezberlenmesi için yirmi üç yıllık bir süre içinde parça parça indirildi.

Kur'an-ı Kerim;

Levh-i Mahfûz'da yazılıdır. Göğüslerde muhafaza edilir (ezberlerde tutulur), dillerde okunur ve sahifelerde yazılır. O; muhkem sûrelerden, apaçık âyetlerden, harf ve kelimelerden oluşur. Muhkemi ve muteşâbihi, nâsih ve mensûhu, geneli ve özeli, emri ve nehyi vardır.

Allah Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

﴿إِنَّهُ لَقُرْآنٌ كَرِيمٌ ۞ فِي كِتَابٍ مَكْنُونٍ ۞ لاَ يَمَسُّهُ إِلاَّ الْمُطَهَّرُونَ ۞ تَنْزِيلٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

"O, elbette değerli bir Kur'an'dır, korunmuş bir Kitaptadır. Ona temizlerden başkası dokunamaz. Âlemlerin Rabbinden indirilmiştir." [Vâkıa, 77-80]

﴿بَلْ هُوَ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلاَّ الظَّالِمُونَ﴾

"Hayır, Kur'an, kendilerine ilim verilenlerin gönüllerinde yer eden apaçık ayetlerdir." [Ankebût, 49]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, Kur'an'ın sûrelerinin, âyetlerinin, kelimelerinin ve harflerinin adedinde ittifak etmişlerdir. Bundan dolayı ondan bir sûre, bir âyet, bir kelime veya bir harfi inkâr eden yahut ilave eden, eksilten ya da Kur'ân'ın bazı ayetlerinin birbiriyle çeliştiğini veya içerisinde birtakım hurafelerin olduğunu iddia eden kimsenin kâfir olduğuna hükmederler. Onlar, her bir Kur'an ayetinin Allah katından indirildiğine ve bizlere de hiçbir şüphe içermeyen kesin tevâtür yoluyla nakledilerek geldiğine kesin olarak îmân ederler.

Kur'an-ı Kerim; İslâm peygamberi Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in en büyük ve ölümsüz mucizesidir. O; üslubunda, nazmında, içerdiği ilimlerde, hüküm ve kanunlarında, haberlerinde, etkileyiciliğinde, vaadinde ve tehdidinde eşsiz ve mucizevîdir. Semavî kitapların sonuncusudur. Neshedilemez (hükmü kaldırılamaz) ve değiştirilemez. Zira Allah Teâlâ, herhangi bir tahrif, değişiklik, ilave ve eksiltme girişimine karşı onu yeryüzünden kaldıracağı güne kadar -ki bu, kıyâmet gününden önce olacaktır- koruyacağını va'detmiştir. Nitekim O, şöyle buyurmuştur:

﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾

"Şüphesiz Zikri (Kur'an'ı) Biz indirdik ve onu koruyacak olan da elbette Biziz." [Hicr, 9]

Kur'an-ı Kerim;

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in zamanında ve onun gözetiminde yazılmıştır. Çünkü sahabenin en seçkinlerinden olanlardan vahiy kâtipliği yapanlar vardı. Bunlar, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den ayrılmaz ve Kur'an'dan nazil olan her şeyi Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in emriyle yazarlardı. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* onlara her ayetin ait olduğu sûredeki yerini gösterirdi. Daha sonra bunlar, Ebû Bekir *radıyallahu anh* zamanında iki kapak arasında bir kitap halinde toplandı. Osman *radıyallahu anh* döneminde ise tek bir imla üzere yazılıp çoğaltıldı. Bu da sahabenin ileri gelirleri ve vahiy katiplerinin gözetimi altında yapıldı. *Allah hepsinden razı olsun.*

Kur'an-ı Kerim;

114 sûre ihtivâ eder. Bunlardan **86** tanesi Mekke'de, **28** tanesi Medine'de inmiştir. Hicretten önce inen sûrelere Mekkî sûreler, hicretten sonra inen sûrelere de Medenî sûreler denir. Kur'an-ı Kerim'de 29 sûre, mukattaa harfleriyle (elif, lam, mim vb. kesik harflerle) başlar.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Kur'an'ı öğrenmeye, öğretmeye, ezberlemeye, güzel bir sesle okumaya, okunduğu zaman huşu ile dinlemeye, ümmetin selefinin metoduna göre tefsir etmeye ve küçük büyük her konuda onun hükümleriyle amel etmeye özel bir önem gösterirler.

Allah Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

﴿كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُو الْأَلْبَابِ﴾

"Sana bu mübarek Kitabı, âyetlerini düşünsünler ve aklı olanlar öğüt alsın diye indirdik." [Sad, 29]

Ehl-i Sünnet, Kur'an-ı Kerim'i okuyarak Allah'a ibâdet ederler. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in haber verdiği üzere Kur'an-ı Kerim'in her bir harfinin okunması karşılığında bir hasene/iyilik vardır ki her iyilik de on katıyla mükâfatlandırılır. Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmaktadır:

«مَنْ قَرَأَ حَرْفًا مِنْ كِتَابِ اللهِ فَلَهُ بِهِ حَسَنَةٌ، وَالْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا، لَا أَقُولُ: ألم حَرْفٌ، وَلَكِنْ أَلِفٌ حَرْفٌ، وَلَامٌ حَرْفٌ، وَمِيمٌ حَرْفٌ».

"Her kim, Allah'ın Kitabından bir harf okursa karşılığında onun için bir iyilik vardır. İyilik ise on misli ile karşılık görür. Ben, size elif-lam-mim bir harftir demiyorum. Aksine elif bir harftir; lam bir harftir; mim de bir harftir." [el-Elbânî, *Sahîhu Suneni't-Tirmizî*]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, sadece kişisel görüşlere dayanarak Kur'an'ın tefsir edilmesini caiz görmez. Çünkü böyle bir davranış, Allah Teâlâ hakkında bilgisizce konuşmaktır ki bu da şeytanın işlerindendir. Zira Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الأَرْضِ حَلاَلاً طَيِّبًا وَلاَ تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ۞ إِنَّمَا يَأْمُرُكُمْ بِالسُّوءِ وَالْفَحْشَاءِ وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللهِ مَا لاَ تَعْلَمُونَ﴾

> **"Ey insanlar, yeryüzünde bulunan helâl ve temiz şeylerden yiyin, şeytanın adımlarını izlemeyin; çünkü o, sizin apaçık düşmanınızdır. O, size daima kötülük ve çirkin işler yapmanızı ve Allah hakkında bilmediğiniz şeyler söylemenizi emreder."** [Bakara, 168-169]

Ehl-i Sünnet; Kur'an'ı, yine Kur'an ile tefsir eder, mücmel (kapalı) âyetlerini apaçık âyetleriyle, mutlak âyetlerini kayıtlı âyetleriyle, genel âyetlerini özel âyetleriyle, müteşabih âyetlerini de muhkem âyetleriyle tefsir ederler.

Yine onlar; Kur'an'ı, sahih nebevî sünnetle tefsir ederler, sonra yüce sahabenin sözleriyle, sonra tabiîn imamlarının sözleriyle, sonra da Kur'an'ın indiği Arap dili yardımıyla tefsir ederler.

Daha sonra da bütün bu kaynakların ışığı altında ictihad ederler. Bunu yaparken de dinî kaidelere bağlı kalırlar ve onlardan dışarı çıkmazlar. Böylece Ehl-i Sünnet, rivâyet ile dirâyeti bir araya toplamış olur.

Dördüncü Şart
PEYGAMBERLERE İMAN

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, yüce Allah'ın; kullarına müjdeleyici ve uyarıcı olarak, insanları hidâyete sevk etmek ve onları karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için hak dine davet eden seçilmiş kullarından peygamberler gönderdiğine kesin olarak inanır.

Onların daveti, toplumları şirk ve putperestlikten kurtarmak, çözülüp bozulmaktan arındırmak içindir. Onlar, tebliğlerini yaparak risâlet görevlerini yerine getirdiler. Ümmetlerine öğüt verdiler ve Allah yolunda hakkıyla cihad ettiler. Doğruluklarına delil olan göz kamaştırıcı mucizeler gösterdiler. Onlar, dini tebliğ etme hususunda her türlü hatadan masumdurlar.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, peygamberler arasında bir ayrım gözetmez. Onlardan birini inkâr eden, Allah'ı ve bütün peygamberleri inkâr etmiş olur. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلاً ۞ أُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا ۞ وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللهِ وَرُسُلِهِ وَلَمْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ أُولَئِكَ سَوْفَ يُؤْتِيهِمْ أُجُورَهُمْ وَكَانَ اللهُ غَفُورًا رَحِيمًا﴾

"Şüphesiz ki Allah'a ve peygamberlerine küfredenler, Allah ile peygamberlerinin arasını ayırmak isteyenler ve: 'Bir kısmına inanır, bir kısmını da inkâr ederiz.' diyerek bu ikisinin arasında bir yol tutmak isteyenler var

ya; işte onlar gerçekten kâfir olanlardır. Kâfirlere alçaltıcı bir azap hazırlamışızdır. Allah ve peygamberlerine îmân edip onların birini diğerinden ayırmayanlara; işte onlara Allah, mükâfatlarını verecektir. Allah, Ğafûr ve Rahim olandır." [Nîsâ, 150-152]

Allah Teâlâ, değerli peygamberleri göndermedeki hikmetini yüce Kitabında şöyle açıklamaktadır:

﴿رُسُلاً مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللهُ عَزِيزًا حَكِيمًا﴾

"(Onları) müjdeleyici ve uyarıcı elçiler olarak (gönderdik) ki, elçiler geldikten sonra insanların Allah'a karşı sunacakları bir bahaneleri kalmasın. Allah Azîz'dir (üstündür), Hakîm'dir (hüküm ve hikmet sahibidir)." [Nîsâ, 165]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, bütün rasûllerin tek ve aynı esasa davet ettiklerine, bu esasın da ibâdette Allah'ı birlemek ve şirki yasaklamak olduğuna îmân ederler. Buna göre şeriatleri şartlara ve ihtiyaçlara göre değişiklik gösterse de bütün peygamberlerin dini birdir; o da İslam'dır. Yüce Allah, onun haricinde hiçbir dini kullarından kabul etmeyecektir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولاً أَنِ اُعْبُدُوا اللهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾

"Andolsun ki Biz, her millete: 'Allah'a ibâdet edin, tâğût(a tapmak)tan kaçının.' diye bir elçi gönderdik." [Nahl, 36]

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلاَّ نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾

"Senden önce hiçbir rasûl göndermedik ki ona: 'Benden başka hak ilah yoktur. O halde Bana ibâdet edin.' diye vahyetmiş olmayalım." [Enbiya, 25]

﴿وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الإِسْلاَمِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾

"Kim, İslam'dan başka bir din ararsa, bilsin ki ondan asla kabul edilmeyecektir ve o, ahirette ziyana uğrayanlardan olacaktır." [Âl-i İmran, 85]

Yüce Allah, pek çok rasûl ve nebî göndermiş, bunlardan bir kısmını kitabında veya rasûlü aracılığıyla bize bildirmiş, bir kısmını ise bildirmemiştir. Nitekim yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلاً مِنْ قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَنْ قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنْ لَمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلاَّ بِإِذْنِ اللهِ فَإِذَا جَاءَ أَمْرُ اللهِ قُضِيَ بِالْحَقِّ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ﴾

"Andolsun ki Biz, senden önce de elçiler gönderdik. Onlardan kimini sana anlattık, kimini de anlatmadık. Hiçbir elçi, Allah'ın izni olmadan bir mucize getiremez. Allah'ın emri geldiği zaman hak yerine getirilir ve işte o zaman (Allah'ın âyetlerini) boşa çıkarmaya uğraşanlar, hüsrana uğrarlar." [Gâfir, 78]

Kur'ân-ı Kerim'de isimleri geçen rasûl ve nebîler, yirmi beş tanedir. İsimleri şöyledir: İnsanlığın babası Âdem, İdrîs, Nûh, Hûd, Sâlih, İbrâhîm, Lût, İsmâîl, İshâk, Ya'kûb, Yûsuf, Şuayb, Eyyûb, Zulkifl, Mûsâ, Hârûn, Dâvûd, Süleymân, İlyâs, Elyesa, Yûnus, Zekeriyya, Yahyâ, Îsâ ve peygamberlerin sonuncusu Muhammed. *Allah'ın salât ve selamı hepsinin üzerine olsun.*

Ehli Sünnet ve'l-Cemaat; Yüce Allah'ın, bazı peygamberleri diğerlerinden üstün kıldığına inanır. Ümmet, rasûllerin nebilerden üstün olduğunu,[48] rasûllerin kendi aralarında fazilet farkının bulunduğunu, rasûl ve nebilerin en faziletlilerinin Ulu'l-Azm diye bilinen beş rasûl olduğunu, bunların da Muhammed, Nûh, İbrâhîm, Mûsâ ve Îsâ olduğunu icma ile kabul etmiştir. *Allah'ın salât ve selamı hepsinin üzerine olsun.* Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا﴾

"Hani Biz, peygamberlerden söz almıştık; senden, Nûh'tan, İbrâhîm'den, Mûsâ'dan ve Meryem oğlu Îsâ'dan da. Evet, Biz onlardan pek sağlam bir söz aldık." [Ahzab, 7]

Ulu'l-Azm peygamberlerin en faziletlisi ise İslam peygamberi, peygamberlerin sonuncusu ve âlemlerin Rabbinin peygamberi ve Âdemoğullarının efendisi Abdullah oğlu Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'dir. Allah Teâlâ, onun hakkında şöyle buyurmaktadır:

﴿وَلَكِنْ رَسُولَ اللهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ﴾

"Fakat o, Allah'ın Rasûlü ve Nebilerin sonuncusudur." [Ahzab, 40]

48 Sözlük anlamı itibarıyla "rasûl," göndermek ve yönlendirmek anlamındaki "irsal" kelimesinden; "nebi" ise, haber anlamına gelen "nebe" kelimesinden türemiştir. Dinî ıstılahtaki anlamlarına gelince; nebi ve rasul; kendisine ilahî mesaj vahyedilip onu insanlara tebliğ etmesi emredilen kimse demektir. Ancak nebi ile rasûl arasında bir fark vardır. Şöyle ki nebi'ye kendisinden önceki peygamberin şeriatı, onu destekleme amacıyla vahyedilirken, rasûle yeni bir şeriat vahyedilir ve o şeriatı kâfir bir topluma tebliğ etmesi emredilir. Mesela Nûh, İbrâhîm, Mûsâ, Îsâ ve Muhammed gibi... *Allah'ın salat ve selamı onların üzerine olsun.*

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, Allah'ın isimlerini zikrettiği peygamberlere de, isimlerini zikretmediklerine de, ilk nebî Âdem'den en sonuncuları ve en faziletlileri olan Peygamberimiz, imamımız, örneğimiz, mürşidimiz ve liderimiz Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'e kadar bütün peygamberlere inanır. *Allah'ın salat ve selamı hepsinin üzerine olsun.*

Peygamberlere îmân, icmalî (toplu ve genel) bir îmândır. Bu da onlara inanmak ve bu inancını dille ifade etmekle olur. Bizim Peygamberimiz Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'e îmân ise tafsilî (ayrıntılı ve detaylı) bir îmândır. Ona inanmak, bu inancını diliyle ifade etmek ve gereğiyle amel etmekle olur. Bu da Müslümanların, onun Rabbinden getirdiği her şeye ayrıntılı bir şekilde tâbi olmalarını gerektirir.

MUHAMMED,
sallallahu aleyhi ve sellem
ALLAH'IN RASÛLÜDÜR

O, Kasım'ın babası, Abdullah'ın oğlu Muhammed'dir. Geriye doğru atalarının isimleri ise şöyledir: Abdulmuttalib, Hâşim, Abdumenâf, Kusay, Kilâb, Mürre, Ka'b, Lüey, Gâlib, Fihr, Mâlik, Nadr, Kinâne, Huzeyme, Müdrike, İlyâs, Mudar, Nizâr, Maad ve Adnân. Adnân, Allah'ın peygamberi İbrâhîm el-Halîl'in oğlu İsmâîl peygamberin soyundandır. İkisine de salât ve selâm olsun.

Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem,* nebilerin ve rasûllerin sonuncusudur. Allah'ın bütün insanlara gönderdiği peygamberdir. O, Allah'ın kuludur, ona ibâdet edilmez; peygamberdir, yalanlanamaz. Yaratılmışların en hayırlısı, en üstünü ve efendisidir. Onlar içinde Allah katında en değerli, derecesi en yüksek ve Allah'a en yakın olanı odur. Onun şeriatı da bütün şeriatların hükmünü ortadan kaldırıcıdır. Her zaman ve her mekâna uygun ve hepsini düzelticidir. Kıyamet gününe dek kalıcıdır.

O, hakikat ve hidâyetle hem insanlara hem de cinlere gönderilen bir peygamberdir. Allah, onu âlemlere rahmet olarak göndermiştir. Nitekim Allah Teâlâ, onun hakkında şöyle buyurmuştur:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلاَّ رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ﴾

"Biz, seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik."
[Enbiya, 107]

Allah Teâlâ, ona kitabını indirmiş, dinini emanet etmiş, risâletini tebliğle görevlendirmiş ve bu risâleti tebliğ ederken de onu yanılmaktan korumuştur. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَى ۞ إِنْ هُوَ إِلاَّ وَحْيٌ يُوحَى﴾

"O, kendi heva ve hevesinden bir söz söylemez. O (söyledikleri), bildirilen bir vahiyden başkası değildir." [Necm, 3-4]

Onun risaletine îmân edip peygamberliğine şahitlik etmedikçe hiçbir kulun îmânı geçerli değildir. Ona itaat eden cennete girer, ona karşı gelip isyan eden cehenneme girer. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿فَلاَ وَرَبِّكَ لاَ يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لاَ يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾

"Hayır, hayır! Rabbine andolsun ki onlar, aralarında ihtilaf ettikleri meselelerde seni hakem kılıp sonra da verdiğin hükmü içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın kabul edip tam manasıyla teslimiyet göstermedikçe îmân etmiş olmazlar." [Nîsâ, 65]

Her peygamber, sadece kendi toplumuna gönderilirdi. Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem* ise bütün insanlığa gönderilmiştir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلاَّ كَافَّةً لِلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا﴾

"Biz, seni ancak bütün insanlara müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik." [Sebe, 28]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat; Allah Teâlâ'nın Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'i apaçık ve göz kamaştırıcı mucizelerle[49] desteklediğine îmân eder.

49 Mucize; aciz bırakmak anlamındaki "i'caz" kelimesinden ya da kudretin zıddı olan "acz" kökünden türemiştir. Peygamber'in mucizesi, peygamberliğini ispatta kendisi vasıtasıyla hasımlarını aciz bıraktığı olağanüstü şeydir. مُعْجِزَة/Mucize kelimesinin sonundaki "ة" mubalağa içindir. Mucize; Allah'ın, peygamberin davasına uygun

* Bu mucizelerden birisi, hatta en büyüğü Kur'an-ı Kerim'dir.

Allah Teâlâ, Kur'ân'la milletlerin en beliğ, en fasih ve en güzel konuşanı olan Araplara onun bir benzerini getirmeleri konusunda meydan okumuş; ancak onlar, onun benzeri tek bir sûre dahi getirememişlerdir.

Allah Teâlâ, hikmeti gereği Kur'ân'ı Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in en büyük mucizesi kılmıştır. Çünkü onun en büyük mucizesi, şayet maddî bir şey olsaydı, geçmiş peygamberlerin mucizelerinin sona erdiği gibi o da Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in vefatıyla sona ererdi.

* Allah'ın, Kur'ân'dan sonra Peygamberini desteklediği en büyük mucizelerinden biri de İsrâ ve Miraç mucizesidir.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in, uyanıkken ruhu ve bedeniyle birlikte semaya yükseltildiğine îmân eder. Bu olay, İsra gecesinde gerçekleşmiştir. Kur'ân'da da açıkça bildirildiği üzere Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* o gece Mescid-i Haram'dan alınıp Mescid-i Aksa'ya götürülmüştür. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلاً مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الأَقْصَى الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا إِنَّه هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾

"Bir gece, kendisine ayetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulu Muhammed'i, Mescid-i Haram'dan, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksa'ya götüren Allah'ın şanı ne yücedir! Bütün eksikliklerden uzaktır O! Gerçekten her şeyi işiten, her şeyi gören O'dur." [İsra, 1]

olarak, onu ve peygamberliğini tasdik etmek amacıyla onun eliyle ortaya çıkardığı ve beşerin güç yetiremeyeceği olağanüstü bir iştir. Mucizenin meydana gelmesi imkânsız değildir. Çünkü sebepleri ve sonuçları yaratan Allah, onların sistemini değiştirmeye de kadirdir ki böylece onlar, normal seyrinin dışına çıkabilir. Allah'ın sınırsız gücüne oranla bunda şaşılacak ve garipsenecek bir durum yoktur. Çünkü O, dilediğini göz açıp kapamaktan daha hızlı yapar. Nitekim yüce Allah şöyle buyurur: **"O, bir şeyi yapmak istediği zaman sadece 'Ol' der ve oluverir."** (Yasin, 82).

Sonra Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* semaya yükseltilmiş ve yedinci kat semaya kadar çıkmıştır. Sonra bundan da öteye, Allah'ın dilediği yere, Sidretü'l-Münteha'ya kadar götürülmüştür ki burası, Me'vâ cennetinin yanıdır.

Allah Teâlâ, ona dilediği şeylerle ikramda bulundu, vahyedeceği şeyleri vahyetti ve onunla konuştu. Gece ve gündüz beş vakit namazı ona orada farz kıldı. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* cenneti ve cehennemi gördü. Yine melekleri gördü, Cebrail'i de Allah'ın onu yarattığı gerçek şekliyle gördü. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kalbi, gördüklerini yalanlamadı. Aksine baş gözüyle gördüğü şeylerin hepsi gerçekti. Bütün bunlar, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'i diğer peygamberlerden daha büyük bir şerefe nail kılmak ve onun yüce makamının hepsinin üstünde olduğunu açıkça ortaya koymak içindir. Daha sonra Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, Beytü'l-Makdis'e indi ve orada diğer peygamberlere -Allah'ın salat ve selamı hepsinin üzerine olsun- imam olup namaz kıldırdı. Sonra da tan yeri ağarmadan önce Mekke'ye geri döndü.

Bu konuda Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَالنَّجْمِ إِذَا هَوَى ۞ مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوَى ۞ وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَى ۞ إِنْ هُوَ إِلاَّ وَحْيٌ يُوحَى ۞ عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوَى ۞ ذُو مِرَّةٍ فَاسْتَوَى ۞ وَهُوَ بِالأُفُقِ الأَعْلَى ۞ ثُمَّ دَنَا فَتَدَلَّى ۞ فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَى ۞ فَأَوْحَى إِلَى عَبْدِهِ مَا أَوْحَى ۞ مَا كَذَبَ الْفُؤَادُ مَا رَأَى ۞ أَفَتُمَارُونَهُ عَلَى مَا يَرَى ۞ وَلَقَدْ رَآهُ نَزْلَةً أُخْرَى ۞ عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهَى ۞ عِنْدَهَا جَنَّةُ الْمَأْوَى ۞ إِذْ يَغْشَى السِّدْرَةَ مَا يَغْشَى ۞ مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغَى ۞ لَقَدْ رَأَى مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَى﴾

"Battığı zaman yıldıza andolsun ki arkadaşınız (Muhammed) sapmadı ve bâtıla inanmadı. O, arzusuna göre de konuşmaz. O (bildirdikleri) vahiyden başka bir şey değildir. Çünkü onu güçlü kuvvetli biri (Cebrail) öğretti. Ve üstün yaratılışlı (melek) doğruldu; kendisi en yüksek

ufuktayken. Sonra (Muhammed'e) yaklaştı, (yere doğru) sarktı. O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. Bunun üzerine Allah, kuluna vahyini bildirdi. (Gözleriyle) gördüğünü kalbi yalanlamadı. Şimdi siz, kalkmış da onun gördükleri hakkında şüphe edip kendisiyle münakaşa mı ediyorsunuz? Onun bir başka inişini Sidretu'l-Münteha'nın yanında görmüştü. Me'vâ cenneti de onun yanındadır. Sidre'yi kaplayan kaplamıştı. Peygamberin gözü kaymadı, şaşmadı, aşmadı da. Vallahi gördü, hem de Rabbinin ayetlerinden en büyüğünü gördü!" [Necm, 1-18]

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in diğer mucizelerinin bazıları şunlardır:

● Ayın yarılması: Bu, Allah'ın, Peygamberine peygamberliğinin delili olmak üzere verdiği büyük bir mucizedir. Bu mucize, Mekke'de müşriklerin kendisinden mucize istemeleri üzerine gerçekleşmişti.

● Az yemeğin çoğaltılması: Bu, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in bir çok defa gösterdiği bir mucizedir.

● Suyun çoğalması, mübarek parmakları arasından suyun fışkırması ve yemek yerken yemeğinin tesbih etmesi. Bunlar, Peygamberimizden çokça görülen mucizelerindendir.

● Hastaları iyileştirmesi ve sahabîlerden bazılarının maddî bir ilaç olmaksızın onun elinden şifaya kavuşmaları.

● Hayvanların ona karşı edebli ve saygılı olmaları, ağaçların ona boyun eğmesi ve nübüvvetten önce taşların ona selam vermesi.

● Namazda, önünde olanları gördüğü gibi arkasında olanları da görmesi.

● Yemesi için önüne konan koyun budunun konuşup zehirli olduğunu söylemesi.

● Bazı gaybî olayları haber vermesi, kendisinden uzak yerlerde meydana gelen olayları, anında haber vermesi, henüz meydana gel-

memiş bazı gaybî olayları önceden bildirmesi ve daha sonra da bu olayların onun haber verdiği şekilde gerçekleşmesi.

● Genel olarak dualarının kabul edilmesi.

● Ona hıyanet eden ve karşı çıkan bazı şahısların Allah Teâlâ tarafından hemen cezalandırılmaları.

● Ona, sözüne ya da emir ve yasaklarına saygı göstermeyenlerin cezalandırılmaları.

● Allah Teâlâ'nın onu koruması ve düşmanlarının ona zarar vermelerini önlemesi.

Ebû Hureyre *radıyallahu anh*'ın şöyle dediği rivâyet edilmiştir:

"Ebû Cehil: 'Muhammed, sizin aranızda yüzünü toprağa sürüyor (secde ediyor) mu?' diye sordu. Ona: 'Evet.' cevabı verilince de şöyle dedi: Lât ve Uzza'ya yemin olsun ki, eğer onu böyle yaparken görecek olursam hiç şüphesiz ya onun boynuna basacağım ya da yüzünü toprağa bulayacağım!"

Ebû Hureyre devamla diyor ki:

"Ebû Cehil, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* namaz kılarken yanına gitti. Onun boynuna basmak istedi ise de birden elleriyle kendini korumaya çalışır bir vaziyette arkasını dönüp kaçtı. Ona: 'Neyin var, ne oldu?' diye sorduklarında şöyle cevap verdi: Benimle onun arasında içi ateş dolu bir hendek ile çok korkunç şeyler ve kanatlar vardı.

Bununla ilgili olarak Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

«لَوْ دَنَا مِنِّي لَاخْتَطَفَتْهُ الْمَلَائِكَةُ عُضْوًا عُضْوًا».

"Eğer bana yaklaşmış olsaydı melekler, onu parça parça ederlerdi."[50]

50 Müslim, Kitabu sıfâti'l-munâfıkîn ve ahkâmihim: Bâbu kavlihi "İnne'l-insâne leyetğâ."

* Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e îmânın hakikati konusunda önemli bir not: Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e îmân etmek demek; onu tasdik etmek, ona itaat etmek ve onun şeriatına uymak demektir.

Ey Müslüman kardeşim, şunu bilmelisin ki bu îmânın gerektirdiği bazı hususlar

ve şartlar vardır; kulun îmânı ancak bunlarla tamam olur. Âhiretini düşünen bir müslümanın bunları bilmesi, iyice öğrenmesi, i'tikâd, söz ve amel olarak da bunların gereğini yerine getirmesi şarttır. Bunların en önemlilerini zikredelim:

- Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem,* bütün âlemlere gönderilmiş Allah'ın elçisidir. Sadece Arapların değil; bütün insanların ve cinlerin peygamberidir.
- Nebilerin ve rasûllerin sonuncusudur, ondan sonra ne rasul ne de nebi gelecektir.
- Onun gönderilmesinden sonra ona îmân etmedikçe ve onun şeriatına tâbi olmadıkça hiç kimsenin îmânı ve İslam'ı geçerli olmaz. Çünkü onun risaleti, kendisinden önceki risaletlerin ve dinlerin hükmünü kaldırmıştır.
- O, risâletini çok açık bir şekilde tebliğ etmiş, vazifesini yerine getirmiş, ümmetine nasihat etmiş ve onları gecesi gündüz gibi aydınlık bir yol üzere bırakmıştır. Artık onun yolundan, helak olanlardan başkası ayrılmaz.
- O, risaletini tebliğ ederken hata yapmaktan ve küçük ya da büyük günah işlemekten masumdur, korunmuştur.
- O, Allah'ın kulu ve elçisidir. O'nu tazim ve sevgide ifrat ve tefrite düşülmemelidir.
- Herkesin onu; canından, çocuğundan, anasından, babasından ve bütün insanlardan çok sevmesi farzdır.
- Onu örnek almak, sünnetine sarılmak ve onu muhafaza etmek, küçük büyük her konuda emrettiklerine itaat etmek, haber verdiklerini tasdik etmek ve yasakladığı hususlardan uzak durmak farzdır.
- Kayıtsız şartsız ona isyan etmekten kaçınılmalıdır. Allah'a ancak onun getirdiği şeriat ile ibâdet etmelidir.
- O, -ittifakla- ibâdet edenlerin en üstünüdür. Dolayısıyla da onun yoluna uygun olarak yerine getirilmeyen, şeriatına uymayan her ibâdet, bid'at ve dalâlettir. Böyle bir ibâdet, onu yapanı Allah Teâlâ'ya yaklaştırmaz. Aksine sadece O'ndan uzaklaştırır.
- Onun yolundan başka Allah Teâlâ'ya, O'nun rızasına ve cennetine ulaştıracak hiçbir yol yoktur.
- Onun üstünlüğünü ve Rabbi katındaki yüksek derecesini anlatmalı, ondan çokça bahsetmeli, ona çokça salât ve selam göndermeli, zürriyetine ihsanda bulunmalı ve eşlerinin ve ashâbının kadrini bilmelidir.

Beşinci Şart
AHİRET GÜNÜNE İMAN

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, âhiret gününe iman eder. Ahiret günü; Allah Teâlâ'nın, ölümlerinden sonra insanları diriltip kabirlerinden kaldıracağı, sonra da amellerinden hesaba çekeceği gündür. Ahirete iman; kıyamet gününe, kıyamet alametlerine ve ölümden sonra başlayıp cennetlikler cennete, cehennemlikler cehenneme girinceye kadar meydana gelecek olan kabir sorgusuna, kabir azabı ve nimetine, sura üfürülüş, diriliş, haşir, amel defterlerinin verilmesi, hesap, mizan, Kevser havuzu, sırat, şefaat, amellerin karşılığının verilmesi vb. olaylar ve dehşetli hallerle ilgili olarak Allah'ın kitabında ve Peygamberi *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetinde verilen haberlere kesin olarak inanmak ve bunları eksiksiz tasdik etmektir.

Allah Teâlâ, yüce kitabının pek çok yerinde âhiret gününe vurgu yapmış ve âhirete îmânı Allah'a îmânla birlikte zikretmiştir.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَبِالآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ﴾

"Onlar, sana indirilene de, senden önce indirilene de îmân ederler, âhiret gününe de kesin olarak inanırlar." [Bakara, 4]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat; Kıyâmetin ne zaman kopacağı bilgisinin sadece Allah'a ait olduğuna ve onu Allah'tan başka hiç kimsenin bilemeyeceğine inanır. Nitekim yüce Allah şöyle buyurmuştur:

﴿إِنَّ اللهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ﴾

"Kıyâmet saatinin bilgisi, yalnızca Allah katındadır."

[Lokman, 34]

Allah Teâlâ, kıyâmetin ne zaman kopacağını kullarından gizlemiş olmakla birlikte, onun yaklaştığına delâlet eden belirtilerin (alâmetlerin) ve şartların neler olduğunu bize bildirmiştir. Bu sebeple Ehl-i Sünnet, kıyâmetin büyük ve küçük alâmetlerinin -gerçekleşmiş ve gerçekleşecek olanların- tümüne inanır. Çünkü bunlar da âhirete îmânın kapsamı içindedir.

Kıyâmetin Küçük Alametleri:

Bunlar, kıyâmetten önce farklı ve uzun zaman dilimlerinde gerçekleşen ve alışılagelen (normal) olaylardır. Bunların bazıları, kıyâmetin büyük alâmetleriyle birlikte zuhur edebilir. Kıyâmetin küçük alâmetleri ise oldukça fazladır. Bunların sahih rivayetlerle sabit olanlarının en önemlilerini zikredelim:

Peygamberimiz Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in gönderilerek nübüvvet ve risaletin (peygamberlik müessesesinin) onunla sona ermesi, onun vefat etmesi, Beytü'l-Makdis'in fethedilmesi, doğuda fitnelerin ortaya çıkması, yahudi ve hıristiyanlardan oluşan geçmiş ümmetlerin izinden gidilmesi, deccallerin ve yalancı peygamberlerin çıkması...

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* hakkında yalan hadislerin uydurulması, onun sünnetinin reddedilmesi, yalanın artması, haberlerin nakledilmesinde gerekli titizliğin gösterilmemesi, ilmin ortadan kalkması, küçük ve değersiz kimselerden ilim talep edilmesi, cehalet ve bozgunculuğun ortaya çıkması, salihlerin bu dünyadan göçmesi, İslam'ın ilmiklerinin bir bir çözülmesi, diğer ümmetlerin Ümmet-i Muhammed aleyhine birleşmeleri, İslam'ın ve Müslümanların garip kalmaları...

Adam öldürme olaylarının çoğalması, bela ve musibetlerin şiddetinden dolayı ölümün temenni edilmesi, kabirde yatanlara gıpta edil-

mesi ve kişinin, ölmüş birinin yerinde olmayı istemesi, ani ölümlerin, deprem ve hastalıklar sebebiyle ölümlerin çoğalması, erkeklerin azalıp kadınların sayısının artması, kadınların çıplakmış gibi giyinip ortaya çıkması, yollarda zinanın açıkça yapılması, çalgı aletlerinin, içkinin, zinanın, faizin ve ipek giymenin helal sayılması ve bu haramların alenen işlenmesi, bazı kara parçalarının batması, insanların sûretlerinin değişmesi, iftiraların çoğalması, emanete riayet edilmemesi, işlerin ehil olmayanlara verilmesi, ayaktakımlarının başa geçmesi, aşağılık kimselerin iyilerin üstüne çıkması, cariyenin, efendisini doğurması, insanları sopalayıp zalimlere yardım eden kimselerin ortaya çıkması ve karanlık geceler gibi fitnelerin ortaya çıkması...

İnsanların bina yapma yarışına girmeleri, mescitleri süslemede yarışıp bununla övünmeleri, ticaretin çoğalması, pazarların birbirine yakın olması, insanların ellerinde çok miktarda servet olmasına rağmen şükretmemeleri ve cimriliğin artması...

Yalancı şahitliğin çoğalması, gerçeğin gizlenmesi, hayâsızlığın, karşılıklı düşmanlıkların, kin ve nefretin yayılması, akrabalık bağlarının kopmasında ve komşuluk ilişkilerinin kötüleşmesinde artış, sadece tanıdık kişilere selam verilmesi, insanların birbirlerine yabancılaşması, yaşlıların gençlere benzemeye çalışması ve İslam'ın teşvik ettiği sünnetlerin hafife alınması...

Zamanın değişmesi, hatta putlara ibâdet edilmesi ve ümmetin içinde şirkin yayılması, yağmurların çoğalması ama ürünlerin az olması, zamanın çabuk geçmesi ve bereketinin azalması, hilallerin kalınlaşması, yırtıcı hayvanların ve cansız varlıkların insanlarla konuşması, mü'minin gördüğü rüyanın doğru çıkması ve Fırat nehrinin, altın hazinelerden oluşan bir dağ ortaya çıkarması...

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in Medinesinde meydana gelecek değişikler de kıyâmetin küçük alâmetlerindendir. Şöyle ki Medine şehri, içindeki kötü insanları (münafıkları) dışarı atacak, orada sadece takva sahibi sâlih kişiler kalacaktır. Arap yarımadası da bağlık, bahçelik

ve sulak bir hale dönecek, Kahtan kabilesinden bir adam çıkacak ve insanlar ona itaat edecektir.

Rumların/Hıristiyanların sayısının artması ve Müslümanlarla savaşmaları, Müslümanların da yahudilerle savaşmaları, hatta ağaç ve taşların dile gelerek:

«يَا مُسْلِمُ! هَذَا يَهُودِيٌّ، فَتَعَالَ فَاقْتُلْهُ».

"Ey müslüman! İşte bir Yahudi, gel onu öldür" demeleri. [Buhârî]

İstanbul'un fethedildiği gibi Roma'nın da fethedilmesi ve sahih hadislerde bildirilen daha pek çok küçük alâmet...

Kıyâmetin Büyük Alametleri:

Bunlar, kıyâmetin kopmasının yaklaştığına delâlet eden oldukça büyük hadiseler olup alışılmışın dışında (anormal) olaylardır. Bunlardan ilki ortaya çıktığı zaman diğerleri de hemen peşinden -tıpkı çorap söküğü gibi- gelir. Bir kısmı, diğerini takip eder. Bu alâmetler ortaya çıktığı zaman akabinde kıyâmet kopar. Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, bu alametlerin Kur'ân ve Sünnetle sabit olduklarına iman eder ve onlara geldiği şekilde inanır. Bu alametlerin bazıları şunlardır:

Mehdi'nin ortaya çıkması: Mehdi'nin adı, Muhammed b. Abdullah olup Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ehl-i beytindendir. O, doğu tarafından ortaya çıkacak, Kabe'de kendisine biat edilecek ve yedi yıl Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yoluna uygun olarak hüküm sürecektir. Önceleri zulüm ve haksızlıklarla dolu olan yeryüzünü adâletle dolduracaktır. Mal ve mülkü hesapsız verecektir. Ümmet, onun zamanında hiç görmediği nimetlere nail olacaktır. Yeryüzü, bitkilerini bolca çıkaracak, gökyüzü de yağmurunu bolca yağdıracaktır.

Çok yalancı ve tek gözlü **Mesih Deccal**'in[51] beraberinde yetmiş bin yahudi ile birlikte doğu tarafından, Horasan'dan çıkması: Deccal'in iki

51 Mesih Deccal'in çıkması, en büyük fitnelerdendir. Çünkü Deccal, küfrün, dalaletin ve fitnenin kaynağıdır. Bu sebeple bütün peygamberler, ümmetlerini Deccal'a

gözü arasında "kâfir" yazacaktır. Müslümanlar, Şam ve Irak arasındayken ondan haberdar olacaklardır. Daha sonra Mekke ve Medine hariç dünya üzerinde girmedik belde bırakmayacaktır. Mekke ve Medine'ye ise giremeyecektir; çünkü melekler ikisini koruyacaktır. Yeryüzünde kırk gün kalacaktır: Bir günü bir sene, bir günü bir ay, bir günü bir hafta, diğer günleri ise normal günler gibi olacaktır.

Meryem oğlu **İsâ Mesih'in** *-Allah'ın salat ve selamı onun üzerine olsun-* Şam'ın doğusundaki beyaz minarenin yanında inmesi: İsâ Mesih, hak uğrunda ve Deccal ile savaşmak için toplanan tâife-i mansura/ilahî yardıma mazhar olmuş topluluğa, namaz kılınacağı sırada inecek ve bu topluluğun imamının -ki o, Mehdi'dir- arkasında namaz kılacaktır. Deccal'i, Beyt-i Makdis'in doğusunda yer alan Lüd kapısında mızrağıyla öldürecektir. Yeryüzünde İslam şeriatıyla hükmedecek, haçı kıracak, domuzu öldürecek, cizyeyi kaldıracak ve insanlardan İslam'dan başka din kabul etmeyecektir. Onun zamanında emniyet, güven ve bolluk hakim olacak, ümmet arasından kin, nefret ve kıskançlık duyguları kaldırılacaktır. Bereket artacak ve iyilikler çoğalacaktır. Mal, o kadar çoğalacak ki insanlar ona ilgi göstermeyeceklerdir. Bütün dünyada barış ve huzur hâkim olacak ve savaşlar sona erecektir.

Ye'cüc ve Me'cüc'ün çıkması ve her tepeden akın etmeleri: Onlar, ekinleri ve nesilleri yok edecekler ve yeryüzünde çok büyük bozgunculuklar yapacaklardır. Allah, onlara küçük kurtçuklar Mûsâllat edecek, bu kurtçuklar, onların beyinlerine girecek ve sonunda hepsi, çekirge sürüleri gibi öleceklerdir. Yeryüzü onların leşlerinin kokularıyla dolacak, sonra Allah, kuş sürüleri gönderecek ve onlar da o leşleri götürüp Allah'ın dilediği bir yere atacaklardır. Sonra Allah Teâlâ, bolca yağmur yağdıracak ve onların kalıntıları temizlenecektir.

karşı uyarmışlardır. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de her namazın sonunda Deccal'ın fitnesinden Allah'a sığınmış ve ümmetini de ona karşı uyarmıştır.

Birisi doğuda, birisi batıda, birisi de Arap yarımadasında olmak üzere yeryüzünün birçok yerini içine alan **üç büyük kara parçasının yerin dibine geçmesi.**

Gökle yerin ve doğuyla bâtının arasını dolduracak yoğun bir **dumanın çıkması** ve bütün dünyayı sarması: Bu duman, mü'minleri nezle gibi tutacak, kâfirlerin ve münafıkların ise vücut deliklerinden içeri girecek, öyle ki onlar şişecekler ve her yerlerinden o duman çıkacaktır.

Güneşin batıdan doğması: Bunu gören herkes, iman edecek, ancak daha önce iman etmemiş olanlara bu imanları bir fayda sağlamayacaktır. Ayrıca güneşin batıdan doğmasından sonra günahkârların tevbesi de kabul edilmeyecektir.

Dâbbetu'l-Arz'ın çıkması: O, gerek yaratılış gerekse de fiilleri itibarıyla insanların alışık olduğu diğer canlılardan farklı ve büyük olacaktır. Zira insanlarla konuşacak ve mü'mini kâfirden ayırt edecektir. Şöyle ki mü'minin yüzünü parlatacak, öyle ki o, parıl parıl parlayacak ve bu, onun imanının alameti olacaktır. Kafire gelince onun da küfrüne bir alamet olarak burnunu damgalayacaktır.

Aden'in içinden ve Hadramevt denizinden bir **ateşin çıkıp** insanları çepeçevre kuşatması ve onları her yönden mahşer/toplanma yerine -ki orası Şam bölgesidir- sürüp götürmesi...

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat; Allah ve Rasûlünün haber verdiği ölüm öncesi ve sonrası gaybî hadiselere de inanırlar. Bunlar; ölüm baygınlığı, ölüm meleklerinin gelmesi, mü'minin Rabbine kavuşmasıyla sevinmesi, ölüm esnasında şeytanların hazır bulunması, kâfirin ölüm esnasındaki îmânının kabul edilmemesi, Berzah âlemi, kabirde ruh ve ceset için hazırlanan nimet ve azap, iki meleğin sorgulaması, şehitlerin Rableri katında diri olmaları ve rızıklandırılmaları, bahtiyar/cennetlik kişilerin ruhlarının nimetler içinde yüzmeleri, bedbaht/cehennemlik kişilerin ise ruhlarının azap görmeleridir.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Allah Teâlâ'nın ölüleri dirilteceği, kulları kabirlerinden kaldırıp sonra hesaba çekeceği büyük kıyâmet gününe de inanırlar. Yine onlar,

sûra üfürüleceğine ve İsrâfil *aleyhisselam*'ın sûru üflemek için hazır olarak beklediğine de inanırlar. Doğru olan görüşe göre sûra iki defa üfürülecek, bir görüşe göre de bu üfürülme üç defa gerçekleşecektir.

Birincisi: Nefha-i feza'dır (Yani canlıların korkup dehşete kapılacakları üfürüştür).

İkincisi: Görünen âlemin değişikliğe uğrayacağı ve düzeninin bozulacağı nefha-i sa'ktır (ölüm üfürüşüdür). Bu üfürüşle beraber Allah'ın, helâkine hükmettiği her şey helâk olacaktır.

Üçüncüsü: Nefha-i ba's ve'l-kıyâmdır (Yani yeniden diriliş ve âlemlerin Rabbinin huzurunda toplanış üfürüşüdür).

Ehl-i Sünnet; yeniden dirilişe, Allah'ın kabirlerdeki kimseleri yeniden dirilteceğine inanır. İnsanlar, âlemlerin Rabbinin huzurunda yalın ayak, çıplak ve sünnetsiz olarak ayakta duracaklar, güneş onlara yaklaşacak ve amellerinin miktarına göre tere gömüleceklerdir. Öyle ki onlardan kimisinin teri, ağzına kadar ulaşacaktır. Yerin yarılıp da içerisinden ilk çıkacak olan -yani ilk diriltilecek olan- kişi, peygamberimiz Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem* olacaktır.

O dehşetli günde insanlar, etrafa dağılan çekirgeler gibi kabirlerinden çıkıp dağılacak, hızla davetçiye doğru koşacaklar. Her tarafı hareketsizlik ve korkunç bir sessizlik kaplayacaktır. O esnada amel defterleri açılacak, gizli saklı ne varsa ortaya dökülecek ve kalplerde gizlenen şeyler açığa çıkacaktır. Kıyâmet gününde Allah, kullarıyla arada tercüman olmaksızın konuşacak, insanlar kendi isimleriyle ve babalarının isimleriyle çağrılacaktır.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Kulların amellerinin tartılacağı ve iki kefesi bulunan teraziye/mizana da inanır. Yine onlar, amel defterlerinin dağıtılacağına da inanırlar. Kimisi amel defterini sağ tarafından, kimisi de sol tarafından veya arkasından alacaktır. Onlar, sırat köprüsünün kıldan ince, kılıçtan keskin ve cehennemin üzerine kurulmuş olduğuna, iyilerin onun üzerinden

geçip gideceğine, kötülerin ise ayaklarının kayıp düşeceklerine de iman ederler.[52]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Cennet ve cehennemin yaratılmış olup şu anda var olduğuna ve ebedî olarak da var olmaya devam edeceğine iman ederler. Cennet; mükafat ve devamlı nimet yurdudur. Yüce Allah onu Müslümanlar, mü'minler, takva sahibi muvahhidler, mucahidler ve sâlihler için hazırlamıştır. Cehennem ise ceza yurdudur. Onu da Allah Teâlâ; günahkârlar, kâfirler, müşrikler, yahudiler, hıristiyanlar, münafıklar, dinsizler, putperestler ve isyankârlar için hazırlamıştır.

Ehl-i Sünnet; muvahhid (tevhîd inancına sahip olan) günahkârların, cehennemde ebediyen kalmayacaklarına, günahları miktarınca azap göreceklerine, sonra da cennete gireceklerine inanırlar. Bunlar, Allah'a ortak koşmanın dışında işledikleri birtakım günahlar sebebiyle cehenneme giren kimselerdir. Müşrikler ve kâfirler ise bir daha çıkmamak üzere, ebediyen cehennemde kalacaklardır. *Yüce Allah bizleri korusun.*

Ehl-i Sünnet; Muhammed ümmetinin kıyâmet gününde ilk hesaba çekilecek ve ilk cennete girecek ümmet olduğuna, cennetliklerin üçte ikisinin onlardan oluşacağına ve onlardan yetmiş bininin hesaba çekilmeden cennete gireceğine inanır.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat; Arasat meydanında bulunan Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in havzına da inanır. O, dirilişten sonra insanların

52 Sırat, insanların üzerinden geçip cennete girmeleri için cehennemin üstüne kurulmuş bir köprüdür. İnsanlar, bu köprüden amellerinin durumuna göre geçecekler. Kimisi göz açıp kapar gibi, kimisi şimşek gibi, kimisi rüzgâr gibi, kimisi asil bir at gibi, kimisi deve binicisi gibi geçecektir. Kimisi koşarak, kimisi yürüyerek, kimisi sürünerek geçecek. Kimisi de geçemeyip cehenneme düşecektir. Herkes, ameline uygun bir geçişle oradan geçer. Böylece günahlardan ve kötülüklerden temizlenir. Sıratı geçebilen kimse, cennete girmeye hazır hale gelir. Sıratı geçtikleri zaman cennet ile cehennem arasındaki köprüde durdurulurlar ve kısas yoluyla birbirlerinden haklarını alırlar. Böylece üzerlerindeki haklardan tamamen temizlenip arındırıldıktan sonra cennete girmelerine izin verilir.

ilk olarak yönelecekleri havuzdur. Bu havzın suyu sütten daha beyaz, baldan daha tatlıdır. Kokusu da miskten daha güzeldir. Kaplarının sayısı gökteki yıldızlar kadardır. Eni bir aylık yol, boyu da bir aylık yol mesafesindedir. Ondan bir defa içen, ebediyyen susuzluk çekmeyecektir. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ümmetinden dinde bid'at çıkaran ve değişiklikler yapmaya kalkışanlar ise ondan mahrum bırakılacaktır. Nitekim konuyla ilgili sahih hadislerde Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«حَوْضِي مَسِيرَةُ شَهْرٍ، مَاؤُهُ أَبْيَضُ مِنَ اللَّبَنِ، وَرِيحُهُ أَطْيَبُ مِنَ الْمِسْكِ، وَكِيزَانُهُ كَنُجُومِ السَّمَاءِ، مَنْ شَرِبَ مِنْهَا فَلَا يَظْمَأُ أَبَدًا».

"Benim havzım(ın genişliği) bir aylık yol mesafesi kadardır. Suyu sütten beyaz, kokusu miskten daha güzel, testileri de gökteki yıldızlar gibidir. Ondan içen kimse, ebediyyen susuzluk çekmez." [Buhârî]

«إِنِّي فَرَطُكُمْ عَلَى الْحَوْضِ، مَنْ مَرَّ عَلَيَّ شَرِبَ، وَمَنْ شَرِبَ لَمْ يَظْمَأْ أَبَدًا، لَيَرِدَنَّ عَلَيَّ أَقْوَامٌ أَعْرِفُهُمْ وَيَعْرِفُونِي، ثُمَّ يُحَالُ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ».

"Ben, havza sizden önce varacağım. Benim yanıma gelecek olan ondan içer ve bir defa içen, ebediyyen susuzluk çekmez. Benim yanıma, kendilerini tanıdığım, onların da beni tanıdıkları birtakım kimseler gelecek fakat onlarla benim arama engel konulacak."

Bir rivâyette de şöyle geçer:

«فَأَقُولُ: إِنَّهُمْ مِنِّي، فَيُقَالُ: إِنَّكَ لَا تَدْرِي مَا أَحْدَثُوا بَعْدَكَ، فَأَقُولُ: سُحْقًا سُحْقًا لِمَنْ غَيَّرَ بَعْدِي».

"Ben: 'Onlar, benim ümmetimdendir.' diyeceğim. Bana denilecek ki: 'Sen, onların senden sonra neler uydurduklarını bilmiyorsun.' Bunun üzerine ben: 'Benden sonra dini değiştirenler benden uzak olsunlar!' diyeceğim." [Buhârî]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat; Kıyâmet günü Peygamberimiz Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şefaat edeceğine ve Makam-ı Mahmûd'un sahibi olacağına da inanırlar.

Onun birkaç türlü şefaati olacaktır:

● Mevkıf'te[53] bulunan kimselerin aralarında verilecek hükmün sonuçlanması için şefaat edecektir ki buna, Makâm-ı Mahmûd denir.

● Cennetliklerin cennete girmesi için şefaat edecektir. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* de cennete ilk girecek kişi olacaktır.

● Amcası Ebû Tâlib'e azabının hafifletilmesi için şefaatte bulunacaktır.

Bu üç şefaat, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e aittir. Başka hiç kimse, bu hususta ona ortak değildir.

● Peygamberimiz *sallallahu aleyhi ve sellem,* ümmetinden cennete giren bazı kimselerin derecelerinin yükselmesi için de şefaat edecektir. Ümmetinden cennete hesaba çekilmeden girecek olan bir topluluk için de şefaat edecektir.

● Peygamberimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* iyilikleri kötülüklerine eşit olan bazı kimselerin cennete girmeleri için şefaat edeceği gibi cehenneme girmeleri emredilen bazıları için de cehenneme girmesinler diye şefaat edecektir.

● Peygamberimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*'in günahkâr tevhîd ehlinin cehennemden çıkartılması hususunda da şefaati vardır. Onlar için şefaat edecek ve onlar da cennete gireceklerdir.

53 Mahşerde insanların hesaba çekilmek üzere bekledikleri yerdir. Burada insanlar oldukça uzun bir süre bekleyecek, şiddetli sıkıntılarla karşılaşacaklardır. Sürenin uzamasından ve hesabın bir türlü başlamamasından dolayı insanlar peygamberlerin şefaatlerine başvuracaklardır. Bütün peygamberler, kendilerinden talep edilen şefaat isteklerini, yapamayacaklarını söyleyerek geri çevirecek, bu isteğe yalnız Peygamberimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* olumlu cevab verecektir. İşte bu, Makam-ı Mahmûd'dur.

Bu şefaat çeşitlerinde Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e melekler, peygamberler, şehitler, sıddîklar, sâlihler ve mü'minler de ortak olacaklardır.[54]

Sonra yüce Allah, birtakım kimseleri herhangi bir şefaat olmaksızın sadece kendi lütfu, rahmeti, keremi ve minnetiyle cehennemden çıkaracaktır.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in haber verdiği gibi sâlih amel de kıyâmet gününde sahibine şefaat edecektir. Nitekim Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmaktadır:

«اَلصِّيَامُ وَالْقُرْآنُ يَشْفَعَانِ لِلْعَبْدِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.»

"Oruç ve Kur'an kıyâmet günü kula şefaat edeceklerdir." [el-Elbânî, *Sahihu'l-Camii's-Sağir*, No, 3882]

Kâfirlere ve müşriklere gelince onlar için şefaat söz konusu değildir. Çünkü Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الآزِفَةِ إِذِ الْقُلُوبُ لَدَى الْحَنَاجِرِ كَاظِمِينَ مَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ حَمِيمٍ وَلاَ شَفِيعٍ يُطَاعُ﴾

"Onları, yaklaşan müthiş güne karşı uyar! O gün yürekler ağza gelir, yutkunur da yutkunurlar. O zalim

54 Bu şefaatin iki şartı vardır:

1. Allah Teâlâ'nın şefaat edecek kişiye bu şefaat için izin vermesidir. Çünkü âyette şöyle buyrulmaktadır: **"O'nun izni olmaksızın nezdinde kim şefaat edebilir?"** [Bakara, 255]

2. Allah'ın şefaat edilecek kimseden razı olmasıdır. Çünkü âyette şöyle buyrulmaktadır: **"O'nun razı olduğu kimselerden başkasına şefaat etmezler."** [Enbiya, 28]

Allah Teâlâ, şefaatin şartlarını şu âyetinde bir arada zikretmiştir: **"Göklerde nice melekler var ki, Allah dilediği ve razı olduğu kimseler için izin vermedikçe, onların şefaati hiçbir fayda vermez."** [Necm, 26]

kâfirlerin ne dostları, ne de sözüne itibar edilir bir şefaatçileri olur." [Ğafir, 18]

﴿فَمَا تَنْفَعُهُمْ شَفَاعَةُ الشَّافِعِينَ﴾

"Artık şefaat edenlerin şefaati de onlara fayda vermez." [Müddessir, 48]

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in haber verdiği gibi kıyâmet günü ölüm bir koç sûretinde getirilip boğazlanacak, yani ölüme son verilecektir. Allah Teâlâ'nın cennet ehlinden olan kullarına ihsan ettiği en büyük nimetlerinden, cehennem ehlini ise en fazla üzen şeylerden biri, ebedîlik yani ahiret hayatının sona ermeyecek olmasıdır. Ölüm, gözle görülemeyen soyut bir şeydir; fakat Allah Teâlâ onu gözle görülür somut bir varlığa çevirecektir. Böylece cennet ile cehennem arasında boğazlanacaktır. Nitekim Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmaktadır:

«إِذَا صَارَ أَهْلُ الْجَنَّةِ إِلَى الْجَنَّةِ وَصَارَ أَهْلُ النَّارِ إِلَى النَّارِ، أُتِيَ بِالْمَوْتِ حَتَّى يُجْعَلَ بَيْنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ، ثُمَّ يُذْبَحُ، ثُمَّ يُنَادِي مُنَادٍ: يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ! لَا مَوْتَ، وَيَا أَهْلَ النَّارِ! لَا مَوْتَ، فَيَزْدَادُ أَهْلُ الْجَنَّةِ فَرَحًا إِلَى فَرَحِهِمْ، وَيَزْدَادُ أَهْلُ النَّارِ حُزْنًا إِلَى حُزْنِهِمْ».

"Cennetlikler cennete, cehennemlikler de cehenneme girdikleri zaman ölüm, getirilip cennetle cehennem arasına bırakılacak, sonra da boğazlanacaktır. Daha sonra bir münadi şöyle seslenecektir: 'Ey cennet ehli! Artık ölüm yok. Ey cehennem ehli! Artık ölüm yok.' Bunun üzerine cennetlikler, daha da fazla sevinecekler, cehennemlikler ise daha da fazla üzüleceklerdir." [Müslim]

Altıncı Şart
KADERE İMAN

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Var olan her hayır ve şerrin, Allah'ın kaza ve kaderiyle meydana geldiğine, Allah Teâlâ'nın her şeye kadir olduğuna, dilediği her şeyi yaptığına, istediği bir şeyi yapamamasının söz konusu olmadığına, her şeyin O'nun iradesi, yönetimi ve kudretiyle olduğuna, hiçbir şeyin onun meşietinin/dilemesinin ve takdirinin dışına çıkamayacağına hiçbir şüphe içermeyen bir kesinlikle iman ederler.

Allah Teâlâ, olmuş ve olacak her şeyi henüz olmadan önce, ezelden beri bilir. Yine onların, kendisinin bildiği belli vakitlerde ve belli şekillerde gerçekleşeceğini bilir ve onlar da O'nun takdir ettiği şekilde gerçekleşir.

Allah Teâlâ, ezelî ilmine uygun olarak ve hikmeti gereğince bütün varlıkların kaderlerini belirler. Kullarının hallerini, rızıklarını, ecellerini, amellerini, cennete mi yoksa cehenneme mi gideceklerini ve diğer durumlarını daha onları yaratmadan bilmektedir ve bunları yazmıştır. Meydana gelen her şey, O'nun ilmi, kudreti ve iradesi dâhilinde ortaya çıkmaktadır.

Özetle kader; sonsuza kadar meydana gelecek olan her şeyi, Allah Teâlâ'nın ezelde bilmesi ve kalemin de bunları yazmasıdır. Kader konusunda Allah Teâlâ'ya tam bir teslimiyet göstermek ve O'na boyun eğmek gerekir. Çünkü kader, gaybla ilgili bir konudur. Gayba iman ise teslimiyet temeli üzerine kuruludur.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿سُنَّةَ اللهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَكَانَ أَمْرُ اللهِ قَدَرًا مَقْدُورًا﴾

"Sizden önce gelip geçen peygamberler hakkında da Allah'ın kanunu böyle cari olmuştur. Allah'ın emri, mutlaka yerine gelecek, belirlenmiş bir kaderdir." [Ahzab, 38]

﴿وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَّرَهُ تَقْدِيرًا﴾

"Her şeyi yaratıp nizam veren ve her şeyin varlığını bir ölçüye/kadere göre belirleyen O'dur." [Furkan, 2]

﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ﴾

"Şüphesiz Biz, her şeyi bir kadere/ölçüye göre yarattık." [Kamer, 49]

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmuştur:

«لَا يُؤْمِنُ عَبْدٌ حَتَّى يُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ مِنَ اللهِ، وَحَتَّى يَعْلَمَ أَنَّ مَا أَصَابَهُ لَمْ يَكُنْ لِيُخْطِئَهُ، وَأَنَّ مَا أَخْطَأَهُ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيبَهُ».

"Bir kul; kadere, hayrıyla şerriyle Allah'tan geldiğine îmân etmedikçe, hatta başına gelen bir şeyin başına gelmemesinin imkânsız olduğunu ve başına gelmeyen bir şeyin de başına gelmesinin imkânsız olduğunu bilmedikçe iman etmiş olamaz." [el-Elbânî, *Sahîhu Suneni't-Tirmizî*]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, kadere îmânın, ancak dört hususla tamam olacağına inanır. Bunlara kaderin mertebeleri veya rükünleri denir. Bunlar, kader meselesini anlamak için doğru bir temeldir. Kadere îmân, bu rükünlerin tamamı yerine getirilmedikçe eksik kalır. Çünkü bunlar, birbirine bağlı bir bütündür. Bunların hepsini kabul eden kimsenin kadere îmânı tamam olur. Bunların birini eksik bırakan veya inkâr eden kimsenin kadere îmânı ise eksiktir.

Birinci Mertebe: İlim

Bu, Allah Teâlâ'nın her şeyi bildiğine, ilminin bütün olmuş ve olacak şeyleri, olmamış şeylerin de şayet olsaydılar nasıl olacaklarını, topluca ve tek tek bütün ayrıntılarıyla bildiğine îmân etmektir. Ne göklerde ne de yerde zerre ağırlığınca bir şey, O'nun ilminden gizli kalmaz. O, yaratılmışların neler yapacaklarını onları yaratmadan önce bildiği gibi, onların rızıklarını, ecellerini, sözlerini, amellerini, hareketlerini, hareketsizliklerini, cennetlik mi cehennemlik mi olduklarını da bilmektedir. O, bütün bunları ezelî ve ebedî ilmiyle bilir.

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

﴿إِنَّ اللهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾

"Şüphesiz ki Allah, her şeyi çok iyi bilendir." [Tevbe, 115]

İkinci Mertebe: Yazı

Bu, Allah Teâlâ'nın kıyamete kadar mahlûkâtın kaderleriyle ilgili olarak ezelde bildiği şeyleri levh-i mahfuzda yazdığına îmân etmektir. Levh-i mahfuz, hiçbir şeyin eksik bırakılmayıp her şeyin yazılı olduğu kitaptır. Meydana gelmiş ve gelecek, kıyâmete kadar olacak ne varsa hepsi, Allah katındaki o ana kitapta (Ümmü'l-Kitab'ta) yazılıdır. Ona levh-i mahfuz'un yanı sıra ez-Zikr, el-İmâm ve el-Kitâbu'l-Mubîn de denir.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُبِينٍ﴾

"Biz, her şeyi İmâm-ı Mubîn'de (levh-i mahfuz'da) tek tek yazmışızdır." [Yasin, 12]

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmuştur:

«إِنَّ أَوَّلَ مَا خَلَقَ اللهُ، الْقَلَمُ، فَقَالَ: اكْتُبْ، قَالَ: مَا أَكْتُبُ؟ قَالَ: اكْتُبِ الْقَدَرَ مَا كَانَ وَمَا هُوَ كَائِنٌ إِلَى الْأَبَدِ».

"Allah'ın ilk yarattığı şey, kalemdir. Ona: 'Yaz!' diye emretti. O da: 'Ne yazayım?' diye sorunca: 'Kaderi yaz, olanı ve sonsuza kadar olacak şeyleri yaz.' buyurdu." [el-Elbânî, *Sahîhu Suneni't-Tirmizî*]

Üçüncü Mertebe: İrâde ve Meşîet

Yani bu varlık âleminde cereyan eden her şey, rahmet ve hikmet arasında deveran eden Allah'ın iradesi ve meşieti (dilemesi ve istemesi) ile meydana gelir. O, dilediğini rahmetiyle hidâyete iletir, dilediğini de hikmetiyle saptırır. Hikmeti ve otoritesi kusursuz olduğu için yaptıkları hakkında O'na soru sorulmaz; ancak yaratılmışlar sorumludurlar. Bu kabilden meydana gelen her şey, Allah'ın levh-i mahfuzda yazılı ezelî ilmine uygundur. Allah'ın meşieti, etkindir. Kudreti kapsamlıdır. O'nun dilediği olur, dilemediği de olmaz. Hiçbir şey, O'nun irade ve meşietinin dışına çıkamaz.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمَا تَشَاءُونَ إِلاَّ أَنْ يَشَاءَ اللهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾

"Âlemlerin Rabbi olan Allah dilemedikçe siz dileyemezsiniz." [Tekvir, 29]

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmuştur:

«إِنَّ قُلُوبَ بَنِي آدَمَ كُلَّهَا بَيْنَ إِصْبَعَيْنِ مِنْ أَصَابِعِ الرَّحْمَنِ كَقَلْبٍ وَاحِدٍ، يُصَرِّفُهُ حَيْثُ يَشَاءُ».

"Bütün Âdemoğullarının kalpleri, Rahman'ın parmaklarından iki parmağın arasında tek bir kalp gibidir. Onları dilediği şekilde evirip çevirir, yönlendirir." [Müslim]

Dördüncü Mertebe: Yaratma

Bu, Allah Teâlâ'nın her şeyin yaratıcısı olduğuna, O'ndan başka bir yaratıcı ve Rab olmadığına, O'nun dışında her şeyin mahlûk/yaratılmış olduğuna ve hepsinin yoktan var edildiklerine iman etmektir. O,

her amel edeni ve amelini; her hareket edeni ve hareketini yaratandır. Bu kâinatta var olan her şeyin yaratıcısı Allah Teâlâ'dır.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَّرَهُ تَقْدِيرًا﴾

"Her şeyi yaratan ve her şeyin varlığını bir ölçüye/kadere göre belirleyen O'dur." [Furkan, 2]

Allah Teâlâ, yaratma ve var etme konusunda tek ve eşsizdir. O, istisnasız her şeyin yaratıcısıdır. Nitekim O şöyle buyurmaktadır:

﴿اللهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾

"Allah, her şeyin yaratıcısıdır. O, her şeye vekildir." [Zümer, 62]

﴿ذَلِكُمُ اللهُ رَبُّكُمْ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾

"İşte Rabbiniz, bütün bunları yapan, her şeyi yaratan Allah'tır." [Ğafir, 62]

﴿هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرُ اللهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ﴾

"Allah'ın dışında size rızık verecek bir yaratıcı var mıdır?" [Fatır, 3]

Allah Teâlâ, kulların ve onların fiillerinin yaratıcısıdır. Hayır ve şer, küfür ve îmân, itaat ve ma'siyet cinsinden dünyada cereyan eden her şeyi O dilemiş, takdir etmiş ve yaratmıştır. Nitekim şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تُؤْمِنَ إِلاَّ بِإِذْنِ﴾

"Allah'ın izni olmadıkça hiç kimse îmân edemez." [Yûnus, 100]

﴿قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلاَّ مَا كَتَبَ اللهُ لَنَا هُوَ مَوْلاَنَا وَعَلَى اللهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ﴾

"De ki: Allah'ın bizim için yazdığından başkası asla bize isâbet edemez." [Tevbe, 51]

﴿وَاللهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ﴾

"Hâlbuki sizi de yaptığınız şeyleri de yaratan Yüce Allah'tır." [Saffat, 96]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Allah Teâlâ'nın itaati sevdiğine, onu emrettiğine ve ona karşılık olarak mükâfat vereceğine, öte yandan ma'siyetten hoşlanmadığına, onu yasakladığına ve ona karşılık olarak da ceza vereceğine, dilediği kimseyi lütfuyla hidâyete ilettiğine, dilediği kimseyi de adâletiyle saptırdığına iman ederler.

Nitekim O şöyle buyurmaktadır:

﴿إِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللهَ غَنِيٌّ عَنْكُمْ وَلاَ يَرْضَى لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ وَإِنْ تَشْكُرُوا يَرْضَهُ لَكُمْ وَلاَ تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى﴾

"Eğer küfrederseniz bilin ki Allah'ın size ihtiyacı yoktur; ama kullarının küfre sapmalarına da razı olmaz. Eğer şükrederseniz, bundan razı olur. Hiçbir kimse, başkasının günah yükünü taşımaz." [Zümer, 7]

﴿وَاعْلَمُوا أَنَّ فِيكُمْ رَسُولَ اللهِ لَوْ يُطِيعُكُمْ فِي كَثِيرٍ مِنَ الأَمْرِ لَعَنِتُّمْ وَلَكِنَّ اللهَ حَبَّبَ إِلَيْكُمُ الإِيمَانَ وَزَيَّنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ إِلَيْكُمُ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ أُولَئِكَ هُمُ الرَّاشِدُونَ﴾

"Şunu bilin ki Allah'ın Rasûlü sizin aranızda bulunmaktadır ve şayet o, birçok işte size uysaydı, haliniz

yaman olurdu. Ama Allah, size îmânı sevdirdi ve onu kalplerinizde güzelleştirdi; küfürden, fâsıklıktan ve isyandan ise sizi iğrendirdi. İşte Allah'tan bir lütuf ve nimet olarak doğru yolda yürüyenler, böyle olanlardır." [Hucurât, 7]

Allah Teâlâ'nın saptırdığı kimsenin, kendini savunmak için ileri sürebileceği hiçbir gerekçesi ve özrü olamaz. Çünkü Allah Teâlâ, hiçbir bahane bırakmamak için peygamberler göndermiş, kulun amelini de kendisine izafe ederek bunun kendi kesbi/kazancı olduğunu söylemiş ve onu ancak gücünün yettiği şeylerle yükümlü tutmuştur. Nitekim O şöyle buyurmaktadır:

﴿الْيَوْمَ تُجْزَى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ لاَ ظُلْمَ الْيَوْمَ﴾

"Bugün herkese kazandığının karşılığı verilir. Bugün haksızlık yoktur." [Ğafir, 17]

﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا﴾

"Şüphesiz ki Biz, insana doğru yolu gösterdik. Artık ister şükredici olsun, isterse de nankör..." [İnsan, 3]

﴿رُسُلاً مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ﴾

"Müjdeleyici ve uyarıcı olarak peygamberler gönderdik ki insanların peygamberlerden sonra ileri sürecekleri bir bahaneleri olmasın." [Nîsâ, 165]

﴿لاَ يُكَلِّفُ اللهُ نَفْسًا إِلاَّ وُسْعَهَا﴾

"Allah, herkesi ancak gücünün yeteceği ile mükellef tutar." [Bakara, 286]

﴿فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيَكْفُرْ﴾

"Artık dileyen îmân etsin, dileyen küfretsin." [Kehf, 29]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Zatında, isimlerinde, sıfatlarında veya fiillerinde, yani hiçbir yönden Allah Teâlâ'ya, şerrin nispet edilemeyeceğine inanır. Çünkü Allah Teâlâ'nın sıfatları, rahmeti ve adaleti kusursuzdur. Ayrıca O; hidayeti, hayrı ve iyiliği emretmiş; şerri, küfrü, dalaleti ve isyanı da yasaklamıştır. Şer, ancak Allah'ın sonsuz hikmeti ve etkin iradesi uyarınca meydana gelir ve yaratılmışlar içerisinde olur.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللهِ وَمَا أَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ فَمِنْ نَفْسِكَ﴾

"Sana isâbet eden her iyilik, Allah'tandır. Başına gelen her kötülük de kendindendir." [Nîsâ, 79]

Allah Teâlâ, zulümden münezzehtir ve mutlak adâlet sahibidir. Mahlûkatından hiç kimseye zerre kadar zulmetmez. O'nun her yaptığı adâlet ve rahmettir. O şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمَا أَنَا بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ﴾

"Ben, kullara zulmedici değilim." [Kaf, 29]

﴿وَلاَ يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا﴾

"Rabbin, hiç kimseye zulmetmez." [Kehf, 49]

﴿إِنَّ اللهَ لاَ يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ﴾

"Şüphe yok ki Allah, zerre kadar haksızlık etmez." [Nîsâ, 40]

Allah Teâlâ, yaptıklarından ve dilediklerinden sorumlu değildir, sorgulanamaz.

﴿لاَ يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ﴾

"O, yaptığından sorumlu tutulamaz. Hâlbuki onlar, sorguya çekileceklerdir." [Enbiya, 23]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat; İnsanı ve fiillerini yaratanın Allah Teâlâ olduğuna iman eder. Allah, ona irâde, kudret, tercih kabiliyeti ve dileme gücü vermiştir. Bunları insana; mecâzen değil, gerçek anlamıyla fiillerin onun elinden çıkması için vermiştir. Sonra da ona hayır ile şerri birbirinden ayırt edecek akıl vermiş ve onu ancak kendi iradesi ve tercihiyle işlediği ameller sebebiyle hesaba çekeceğini bildirmiştir. O halde insan, mecbur değildir. Aksine onun kendi iradesi ve tercih hakkı vardır. O, neyi yapacağına ve neye inanacağına kendisi karar verir. Ancak onun meşieti/dilemesi, Allah'ın meşietine tâbidir. Allah'ın dilediği her şey olur. Allah'ın dilemediği hiçbir şey de olmaz. Kulların fiillerini yaratan, Allah Teâlâ'dır. Kullar ise o fiillerin -gerçek manada- sadece fâilidirler, yaratıcısı değildirler. O halde bu fiiller, yaratılıp var edilmeleri ve takdir edilmeleri itibarıyla Allah'tan, yapılıp işlenmeleri itibarıyla da kullardandır.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَسْتَقِيمَ ۞ وَمَا تَشَاءُونَ إِلاَّ أَنْ يَشَاءَ اللهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾

"O (Kur'an) sizden doğru yola girmek isteyenler için bir öğüttür. Âlemlerin Rabbi dilemedikçe siz dileyemezsiniz." [Tekvir, 28-29]

﴿وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ سُبْحَانَ اللهِ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾

"Rabbin, dilediğini yaratır ve seçer. Onların seçim hakkı yoktur. Allah, onların ortak koştuklarından münezzehtir ve şânı yücedir." [Kasas, 68]

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmuştur:

«مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا وَقَدْ كُتِبَ مَقْعَدُهُ مِنْ النَّارِ وَمَقْعَدُهُ مِنْ الْجَنَّةِ، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ! أَفَلَا نَتَّكِلُ عَلَى كِتَابِنَا وَنَدَعُ الْعَمَلَ؟ قَالَ: اعْمَلُوا، فَكُلٌّ مُيَسَّرٌ لِمَا خُلِقَ لَهُ، أَمَّا مَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ السَّعَادَةِ فَيُيَسَّرُ لِعَمَلِ أَهْلِ السَّعَادَةِ، وَأَمَّا مَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الشَّقَاءِ فَيُيَسَّرُ لِعَمَلِ أَهْلِ الشَّقَاوَةِ» ثُمَّ قَرَأَ: ﴿فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى ۞ وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى ۞ فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَى﴾

"İçinizde cehennemdeki ya da cennetteki yeri yazılı olmayan hiç kimse yoktur." Sahabe: "Öyleyse kaderimize güvenip amel etmeyi bırakalım mı, ey Allah'ın Rasûlü!" dedi. Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: *"Siz, amel etmeye bakın. Zira herkes, ne için yaratıldı ise onu kolayca elde eder. Cennet ehlinden olanlara cennet ehlinin amelleri, cehennem ehlinden olanlara da cehennem ehlinin amelleri kolaylaştırılır."* Daha sonra Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şu ayetleri okudu: **"Artık kim verir ve sakınırsa, en güzeli de tasdik ederse, Biz de onu en kolaya hazırlarız (onda başarılı kılarız)."** [Leyl, 5-7] [Buhârî, Müslim]

Allah Teâlâ, kaderi bahane edip:

﴿لَوْ شَاءَ اللهُ مَا أَشْرَكْنَا وَلاَ آبَاؤُنَا وَلاَ حَرَّمْنَا مِنْ شَيْءٍ﴾

"Allah dileseydi biz de, babalarımız da şirk koşmazdık, hiçbir şeyi de haram kılmazdık." [En'am, 148]

diyen müşrikleri reddederek onların yalanlarına karşı şöyle cevap vermiştir:

﴿قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ مِنْ عِلْمٍ فَتُخْرِجُوهُ لَنَا إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلاَّ الظَّنَّ وَإِنْ أَنْتُمْ إِلاَّ تَخْرُصُونَ﴾

"De ki: Sizin elinizde ortaya koyacağınız bir bilgi, bir belge varsa hemen çıkarıp gösterin. Ama gerçek şu ki:

Siz sadece kuru bir zannın ardından gidiyorsunuz, dü-pedüz yalan söylüyorsunuz.'" [En'am, 148]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat; Kaderin Allah'ın mahlûkatı içindeki bir sırrı olduğuna inanır. Ne Allah'a yakın bir melek, ne de gönderilmiş bir peygamber bu sırra vâkıftır. Mahlûkattan hiç kimse kaderden bir şey gerçekleşmeden önce onu bilemez. Bu konuda derine dalmak ve fazla düşünmek sapıklıktır. Çünkü Allah Teâlâ, kader bilgisini yarattıklarından saklamıştır ve onlara onun peşine düşmelerini de yasaklamıştır.

O şöyle buyurmuştur:

﴿لاَ يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ﴾

"O, yaptığından sorumlu tutulamaz. Hâlbuki onlar, sorguya çekileceklerdir." [Enbiya, 23]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat; Allah Teâlâ'nın şu buyruğuna kayıtsız şartsız teslimiyet gösterir:

﴿ قُلْ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ اللهِ فَمَالِ هَؤُلاَءِ الْقَوْمِ لاَ يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ حَدِيثًا﴾

"De ki: Hepsi, Allah'tandır. Bu adamlara ne oluyor ki bir türlü laf anlamıyorlar." [Nîsâ, 78]

Ehl-i Sünnet; kendilerine muhalefet edenlere karşı da bu âyeti delil gösterirler.

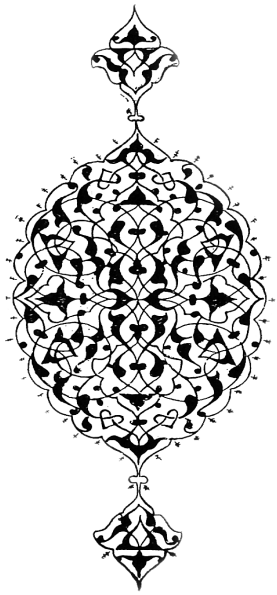
Kadere; ashâb, tâbiîn ve onlara güzel bir şekilde uyanlardan oluşan selef-i sâlihînin îmân ettikleri gibi dosdoğru bir şekilde iman eden kul, Rabbine gerçek manada kul olur. Allah Teâlâ'nın kendilerine nimet verdiği nebiler, sıddîklar, şehidler ve salihlerle beraber olmaya hak kazanır. Bu beraberlik de övünç ve mutluluk olarak yeter.

2

İkinci Esas

EHL-İ SÜNNET VE'L-CEMAAT'E GÖRE ÎMÂNIN KAPSAMI

مسمَّى الإيمان

İkinci Esas

EHL-İ SÜNNET VE'L-CEMAATE GÖRE ÎMÂNIN KAPSAMI

Îmânın Kapsamı

Selef-i sâlihîn (Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat) akîdesinin esaslarından biri de şudur: **İmân; söz ve ameldir, artar ve eksilir.** Yani iman, kalp ile i'tikâd etmek, dil ile söylemek ve organlarla amel etmektir. İtaatle artar, ma'siyetle eksilir.[55]

Diğer bir deyişle imân:

- Kalbin sözü ve dilin sözüdür.
- Kalbin ameli ve organların amelidir.
- **Kalbin sözü:** İ'tikâdı, tasdîki, ikrârı ve kesin olarak inanmasıdır.

55 Îmânın sözlük anlamı; tasdik etmek, itaat ettiğini göstermek ve ikrar etmek demektir. Dinî anlamda ise îmân, görünen ve görünmeyen bütün şer'î itaatlerdir. Mesela kalbin amelleri görünmeyen itaatlerdir. Görünen ameller ise farz ve mendûb cinsinden bedenin fiilleridir. Kısaca îmân; kalpte yer eden, amelle desteklenen, meyveleri de Allah'ın emirlerini yerine getirmek ve yasaklarından sakınmak şeklinde kendini azalarda gösteren tasdiktir. Tasdîkin, amelden soyutlandığı zaman bir faydası yoktur. Zira amelden soyutlanmış bir tasdîk fayda verseydi, İblis'e fayda verirdi. *-Ondan ve onun peşinden gitmekten Allah'a sığınırız-* Çünkü İblis, Allah'ın tek ve ortaksız olduğunu ve sonunda kesinlikle O'na döneceğini biliyordu. Ancak Allah Teâlâ, ona: **"Âdem'e secde et."** diye emredince yüz çevirdi, kibirlendi ve kâfirlerden oldu. Allah'ın vahdaniyetini ve rubûbiyyetini bilmesi, ona bir fayda sağlamadı. Çünkü o, Allah'ın mahlukatı kendisi için yaratmış olduğu ibâdet/ulûhiyyet tevhîdini gerçekleştirmedi. O halde amelsiz bir tasdikin âlemlerin Rabbi katında bir değeri yoktur. Selef-i sâlihînin imamları da îmânın hakikatini böyle anlamışlardı. Şu bilinmelidir ki Kur'an'da ve Sünnet'te iman, amelden soyutlanmış bir şekilde yer almamaktadır. Aksine pek çok âyette ve hadiste sâlih amel, îmâna atfedilerek zikredilmiştir. Bu, özelin genele atfı veya parçanın bütüne atfı kabilindendir. Bu da sâlih amelleri te'kid ve te'yid etmek içindir.

Dilin sözü: Şehadet kelimelerini söylemesi ve bu kelimelerin gereklerini ikrâr etmesidir.

● **Kalbin ameli:** Niyeti, teslimiyeti, ihlâsı, itaati, ümidi, boyun eğmesi, tâbi olması, sevmesi ve irade etmesidir.

● **Organların ameli:** Organların emredilen şeyleri yapması ve yasaklanan şeyleri terk etmesidir.

O halde Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'e göre îmân; i'tikâddır, sözdür ve ameldir. İtaatle artar, ma'siyetle eksilir. Kişi, bunların tamamını yerine getirirse îmânı tamamlanmış olur. Bunlardan ikisini yerine getirip üçüncüsünü terk ederse îmânı geçerli olmaz. Çünkü Ehl-i Sünnet'e göre ameller, îmânın bir parçasıdır ve onun müsemmasına/kapsamına dâhildir. Amelsiz iman, geçerli ve yeterli değildir. Nitekim Ehl-i Sünnet imamları, bu konuda icma etmiş ve şöyle demişlerdir: "Amelsiz îmân olmaz. Niyetsiz söz ve amel olmaz. Sünnete uygun olmadıkça da söz, amel ve niyet olmaz."[56]

Allah Teâlâ, îmân edip sonra îmân ettikleri dinin; usûlü, furû'u, zâhiri ve bâtınıyla amel eden ve bu îmânın etkileri inançlarında, sözlerinde ve gizli açık bütün amellerinde görülen kimseleri Kur'ân'da gerçek mü'minler diye nitelendirmiştir. Bu konuda şöyle buyurmaktadır:

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ۞الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلاَةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ۞أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ﴾

"Mü'minler ancak, Allah anıldığı zaman yürekleri titreyen, kendilerine Allah'ın âyetleri okunduğunda îmânlarını artıran ve yalnız Rablerine dayanıp güvenen

56 Bu ilke, el-Evzâî, Sufyân es-Sevrî, el-Humeydî ve diğer selef-i salihînin imamları -*Allah onlara merhamet eylesin*- arasında meşhurdur. Nitekim bunu el-Lâlekâî, İbn Batta ve diğer âlimler rivâyet etmişlerdir.

kimselerdir. Onlar, namazlarını dosdoğru kılan ve kendilerine rızık olarak verdiklerimizden (Allah yolunda) harcayan kimselerdir. İşte onlar gerçek mü'minlerdir. Onlar için Rableri katında nice dereceler, bağışlanma ve tükenmez bir rızık vardır." [Enfal, 2-4]

Yine Allah Teâlâ, yüce kitabının pek çok âyetinde îmânı amelle birlikte zikretmiştir. Bu âyetlerin bazıları şunlardır:

﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلاً﴾

"Îmân edip sâlih amel işleyenlere gelince, onlar için makam olarak Firdevs cennetleri vardır." [Kehf, 107]

﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلاَئِكَةُ أَلاَّ تَخَافُوا وَلاَ تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ﴾

"Şüphe yok ki 'Rabbimiz, Allah'tır.' deyip sonra dosdoğru yolda yürüyenlerin üzerine melekler iner. Onlara: 'Korkmayın, üzülmeyin, size vaat olunan cennetle sevinin!' derler." [Fussilet, 30]

﴿وَتِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾

"İşte yaptıklarınıza karşılık olarak size verilen cennet budur." [Zuhruf, 72]

﴿وَالْعَصْرِ۞إِنَّ الإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ۞إِلاَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾

"Asr'a andolsun ki insan ziyandadır. Ancak îmân edip sâlih ameller işleyenler, birbirlerine hakkı tavsiye edenler ve birbirlerine sabrı tavsiye edenler müstesnadır." [Asr, 1-3]

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmuştur:

«قُلْ: آمَنْتُ بِاللهِ، ثُمَّ اسْتَقِمْ».

"'Allah'a îmân ettim.' de, sonra istikâmet üzere ol." [Müslim]

«اَلْإِيمَانُ بِضْعٌ وَسَبْعُونَ شُعْبَةً، فَأَفْضَلُهَا قَوْلُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَأَدْنَاهَا إِمَاطَةُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ، وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ».

"Îmân, yetmiş küsur şubedir. Bunların en faziletlisi, 'Lâ ilâhe İllallâh / Allah'tan başka hak ilâh yoktur.' demek, en aşağısı da yoldan rahatsız edici bir şeyi kaldırıp uzaklaştırmaktır. Hayâ da îmânın bir şubesidir." [Buhârî]

Îmân ve amel, birbirine sıkı sıkıya bağlıdır; biri, diğerinden ayrılmaz. Amel, îmânın somut hali ve özü, aynı zamanda onun gereği, olmazsa olmazı ve manasının yarısıdır.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'e göre; Îmân, söz ve ameldir, dereceleri ve şubeleri vardır. İtaatle artar, hatta dağlar gibi olur. İsyanla da eksilir, öyle ki ondan geriye hiçbir şey kalmaz. Îmân sahipleri de ilimlerinin ve amellerinin durumuna göre îmânda birbirlerinden üstündürler. Bazıları, diğerlerine nisbetle daha kâmil bir îmâna sahiptir. Bu konuda âyet ve hadislerde çok sayıda delil vardır.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿وَإِذَا مَا أُنْزِلَتْ سُورَةٌ فَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ أَيُّكُمْ زَادَتْهُ هَذِهِ إِيمَانًا فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا فَزَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ﴾

"Herhangi bir sûre indirildiği zaman münafıklardan bir kısmı der ki: 'Bu, sizin hanginizin îmânını artırdı?' Îmân edenlere gelince (bu sûre) onların îmânlarını artırır ve onlar sevinirler." [Tevbe, 124]

﴿ وَيَزْدَادَ الَّذِينَ آمَنُوا إِيمَانًا﴾

"Îmân edenlerin de îmânını artırsın diye..." [Müddessir, 31]

﴿وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ﴾

"(Mü'minler o kimselerdir ki) Kendilerine Allah'ın âyetleri okunduğu zaman îmânları artar ve yalnız Rablerine dayanıp güvenirler." [Enfal, 2]

﴿هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لِيَزْدَادُوا إِيمَانًا مَعَ إِيمَانِهِمْ﴾

"Îmânlarına îmân katmaları için mü'minlerin kalbine sükûnet ve huzur indiren O'dur." [Fetih, 4]

﴿الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ﴾

"Bir kısım insanlar, mü'minlere: 'Düşmanlarınız olan insanlar, size karşı (asker) topladılar; aman sakının onlardan!' dediklerinde bu, onların îmânlarını bir kat daha arttırdı ve 'Allah, bize yeter. O ne güzel vekildir!' dediler." [Al-i İmran, 173]

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmaktadır:

«مَنْ أَحَبَّ لِلهِ وَأَبْغَضَ لِلهِ فَقَدِ اسْتَكْمَلَ الْإِيمَانَ».

"Kim; Allah için sever, Allah için buğzederse o, îmânını tamamlamış olur." [el-Elbânî, *Sahîhu Süneni Ebî Dâvûd*]

«مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ، وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ».

"Sizden kim, bir kötülük görürse onu eliyle değiştirsin. Eğer gücü yetmezse diliyle, eğer yine gücü yetmezse kalbi ile değiştirsin (ona buğz etsin). Ama bu, îmânın en zayıf derecesidir." [Müslim]

Sahâbe-i kirâm, -Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den- îmânın i'tikâd, söz ve amel olduğunu, kalbin ve organların amelleri ve dilin sözleri türünde itaatler ve ibâdetlerle arttığını; yine kalbin ve organların amelleri ve dilin sözleri türünde haramlar, günahlar ve diğer münkerlerle de eksildiğini işte böylece öğrenmiş ve anlamışlardı. Yine ondan îmân ehlinin imanda birbirlerinden üstün olduklarını, bir kısmının hayırlarda öne geçen, bir kısmının orta yolu tutan, bir kısmının kendi nefsine zulmeden olduğunu; yine bir kısmının muhsin, bir kısmının mü'min, bir kısmının müslüman olduğunu, yani Allah katında birbirlerine denk olmadıklarını, tam aksine Allah'ın onlardan bazılarını bazılarına üstün kıldığını ve bir kısmını diğerlerine oranla derecelerce yücelttiğini öğrenmiş ve anlamışlardı.

Emîru'l-mü'minîn Ali b. Ebî Tâlib *radıyallahu anh* şöyle demiştir:

"Sabrın îmândaki yeri, başın vücuttaki yeri gibidir. Sabrı olmayanın îmânı da olmaz."[57]

Büyük sahâbi Abdullah b. Mes'ûd *radıyallahu anh* şöyle demiştir:

"Allah'ım! Îmânımızı, yakînimizi ve fıkhımızı artır."[58]

Abdullah b. Abbas, Ebû Hureyre ve Ebu'd-Derda *radıyallahu anhum*: "Îmân, artar ve eksilir." derlerdi.[59]

İmâm Veki' b. el-Cerrâh *rahimehullah* şöyle demiştir:

"Ehl-i Sünnet: 'Îmân, söz ve ameldir.' der."[60]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in imâmı Ahmed b. Hanbel *rahimehullah* şöyle demiştir:

57 İmam el-Lâlekâî, *Şerhu Usuli İ'tikâdi Ehli's-Sunne ve'l-Cemaa Mine'l-Kitâbi ve's-Sunne ve İcmai's-Sahâbeti ve't-Tabiîn* adlı değerli eserinde tahric etmiştir.

58 el-Lâlekâî, *Şerhu Usuli İ'tikâdi Ehli's-Sunne ve'l-Cemaa.*.

59 el-Lâlekâî, *Şerhu Usuli İ'tikâdi Ehli's-Sunne ve'l-Cemaa.*

60 el-Lâlekâî, *Şerhu Usuli İ'tikâdi Ehli's-Sunne ve'l-Cemaa.*

"Îmân, artar ve eksilir; artması amel etmekle, eksilmesi de ameli terk etmekle olur."[61]

İmâm Hasan el-Basrî *rahimehullah* şöyle der:

"Hayallerle ve temennilerle îmân olmaz. Îmân, kalpte yerleşen ve amellerin tasdîk ettiği şeydir."[62]

İmâm Şafiî *rahimehullah*:

"Îmân, söz ve ameldir. Artar ve eksilir. İtaatle artar, ma'siyetle eksilir." demiş, sonra da şu âyeti okumuştur: **"Îmân edenlerin de îmânını artırsın diye..."**[63]

İmâm Hâfız Abdullah el-Humeydî *rahimehullah* şöyle demiştir:

"Îmân, söz ve ameldir. Artar ve eksilir. Amelsiz sözün faydası yoktur. Niyetsiz de amelin ve sözün faydası yoktur. Sünnete uygun olmayan söz, amel ve niyetin de faydası yoktur."[64]

Hâfız Ebû Ömer İbn Abdilber *rahimehullah* şöyle demiştir:

"Fıkıhçılar ve hadisçiler, îmânın söz ve amel olduğunda, niyetsiz de amelin olmayacağı konusunda icma ettiler. Onlara göre îmân, itaatle artar, ma'siyetle eksilir. Onlara göre Allah'a yapılan itaatlerin hepsi îmândır."[65]

Sahâbe-i kirâm'ın tamamı ve tabiîn, muhaddisler, fıkıhçılar ve dinde imam olan kimselerden onlara en güzel şekilde uyanlar ve onların izinden gidenler, hep bu i'tikâd üzerindedirler. Bu konuda haktan sapanlar hariç seleften ve de haleften hiç kimse, onlara muhalefet etmemiştir.

Îmânın müsemması/kapsamı konusunda Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in görüşü özet olarak şudur:

Îmân, kulun kalbine yerleşen, dille ve amelle doğrulanan ve meyveleri Allah'ın emirlerini yerine getirip yasaklarından sakınmak şeklin-

61 el-Lâlekâî, *Şerhu Usuli İ'tikâdi Ehli's-Sunne ve'l-Cemaa.*
62 el-Hatib el-Bağdâdî, *İktidâu'l-İlmi el-Amel*, no: 56.
63 Bkz: *Fethu'l-Bârî*, 1/62, K. Îmân.
64 el-Humeydî, *Usulu's-Sunne* (*Müsned*'inin sonunda), 2/546.
65 İbn Abdilber, *et-Temhîd*, 9/238.

de organlarda açıkça görülen şeydir. Çünkü îmân ismi, gerçek manada ancak Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in Rabbinden getirdiği şeylerin tamamını i'tikâd, ikrar ve amel ile tasdîk eden kimse hakkında kullanılır.

Kullar, îmân konusunda asla birbirleriyle aynı seviyede ve birbirlerine denk değildirler. Bundan dolayıdır ki kalbiyle tasdîk edip diliyle ikrar ettiği halde emredilen itaatleri ve farzları organlarıyla yapmayan kimse, îmân ismine kesinlikle müstahak değildir. Ve yine diliyle ikrar edip organlarıyla amel ettiği halde kalbiyle tasdîk etmeyen kimse de îmân ismine müstahak değildir. Kim, ameli îmânın dışına çıkarırsa o, Mürciî, bid'atçi ve sapıktır.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat; bir kimse, tekfîr edilmeyi gerektirmeyecek yasaklardan birini işlediği veya terk edenin tekfîrine sebeb olmayacak farzlardan birini terk ettiği zaman ondaki îmân vasfını yok saymaz, îmânı ortadan kaldıran şeylerden birini yapmadıkça onu îmândan çıkmış kabul etmezler.

Kıble ehlinden olup büyük günah işleyen kimse, işlediği günahı helal saymadığı sürece îmândan çıkmaz. O, dünyada eksik îmânlı bir mü'mindir; imânı sebebiyle mü'min, büyük günahı sebebiyle de fâsıktır. Âhiretteki durumu ise Allah'ın dilemesine kalmıştır. Allah, dilerse rahmeti ve lütfuyla onu affeder, dilerse de adaleti ve hikmetiyle azap eder.

Zira Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'e göre îmân, kendisiyle amel etme ve farzları yerine getirme yönünden bölünmeyi kabul eder.[66] Nitekim

66 Ancak i'tikâd yönünden, yani Allah katından gelen şeylere inanmak, onları kabul etmek ve teslim olmak yönünden ise îmân; Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaate göre içeriğiyle ve rükünleriyle birlikte küllî bir hakikattir, bölünme ve parçalanma kabul etmez. Bu hakikatin içinde pek çok bölüm yer alır ki Allah'ın emrettiği gibi bunların hepsine bir bütün olarak îmân etmek şarttır. Bu bölümlerden herhangi birini veya onlardan bir meseleyi inkâr etmek, -şartlar yerine gelmiş ve ortada herhangi bir engel de yoksa- diğer bölümleri ve meseleleri de inkâr etmek ve îmân dairesinden çıkıp küfrün sınırları içine girmek demektir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır: **"Yoksa siz, Kitabın bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr mı ediyorsunuz? Sizden öyle davrananların cezası dünya hayatında ancak**

Allah Teâlâ, cehenneme giren bir kimseyi az bir îmânı sayesinde lütfu, rahmeti ve keremiyle oradan çıkaracaktır.

Nitekim Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«لَا يَدْخُلُ النَّارَ أَحَدٌ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ مِنْ إِيمَانٍ».

"Kalbinde hardal tanesi kadar îmânı olan kimse cehenneme girmez." [Müslim]

Bu şer'î ölçüden hareketle Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, ehl-i kıbleden hiç kimseyi -îmânın aslını ortadan kaldıranlar hariç- hiçbir günah sebebiyle tekfîr etmez. Allah Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

﴿إِنَّ اللهَ لاَ يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾

"Allah, kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz; bundan başkasını (günahları) dilediği kimse için bağışlar." [Nîsâ, 48]

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmuştur:

rezil olmak; kıyâmet gününde ise azabın en şiddetlisine itilmektir. Allah, sizin yapmakta olduklarınızdan asla gafil değildir." [Bakara, 85] Çünkü Allah'tan gelen şeylere îmân etmek ve ona sarılmak, eksiksiz bir bütün halinde olmalıdır. Îmân; unsurlarında, rükünlerinde ve müsemmasında bölünme ve parçalanma kabul etmez. Unsurlarından birinin çökmesiyle îmân da çöker. Buna göre imânın cüz'i meselelerinden birini tenkit eden, bir günahı helal gören veya İslam'ın herhangi bir sembolüne karşı çıkan bir kimse -eğer bunu herhangi bir şüphe ve te'vil olmaksızın yapıyorsa ve bu konuda engeller bulunmayıp şartlar da yerine gelmişse- îmânın tamamına karşı çıkmış gibi olur. Zira imân; rükünlerinden ve unsurlarından dilediğimizi alabileceğimiz, dilediğimizi de terk edebileceğimiz, sonra da îmân dairesinde kalacağımız darmadağınık parçalardan ibaret bir şey değildir. Dolayısıyla da imânın unsurlarından, parçalarından veya rükünlerinden herhangi birini inkâra delâlet eden bir sözü söyleyen, bir fiili işleyen veya bir şeye inanan kimsenin, îmânın bazı parçalarına sahip olsa bile, -şartların oluşması ve manilerin de ortadan kalkmasıyla- îmânı yıkılıp yok olur, İslâm dairesinden çıkar ve onun hakkında mürtedlik (dinden çıkma) hükümleri uygulanır. Şayet tevbe etmezse ebedî cehennemde kalır. -*Allah bizleri korusun*-

«أَتَانِي جِبْرِيلُ -عَلَيْهِ السَّلَام- فَبَشَّرَنِي أَنَّهُ مَنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِكَ لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ، قُلْتُ: وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ؟ قَالَ: وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ».

"Cebrail aleyhisselam bana geldi ve: 'Senin ümmetinden Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmadan ölen kimse cennete girer.' diye müjde verdi. Dedim ki: 'Zina etmiş olsa, hırsızlık yapmış olsa bile (yine cennete girer) mi?' Şöyle cevap verdi: 'Zina da etmiş olsa, hırsızlık da yapmış olsa (cennete girer).'" [Buhârî, Müslim]

Büyük sahabî Ebû Hureyre *radıyallâhu anh* da şöyle demiştir:

"Îmân, temiz ve lekesizdir. Kim, zina ederse îmân ondan ayrılır. Eğer kendisini ayıplar ve bu günahtan dönerse îmân da ona döner."[67]

Büyük sahabî Ebu'd-Derda *radıyallâhu anh* şöyle demiştir:

"Îmân, tıpkı birinizin bazen giydiği bazen çıkardığı gömleği gibidir. Allah'a yemin olsun ki îmânından yana kendini güvende hisseden bir kul, îmândan soyutlanır da onu kaybeder."[68]

Ümmetin büyük âlimi Abdullah b. Abbas *radıyallâhu anhumâ*'dan rivâyet edildiğine göre o, kölelerini tek tek çağırarak onlara şöyle derdi:

"Seni evlendireyim mi? Çünkü bir kul, zina ederse Allah ondan îmânın nurunu çekip alır."[69]

İkrime *rahimehullah*, İbn Abbas *radıyallahu anhuma*'ya sordu: "Îmân ondan nasıl çekilip alınır?" O da şöyle cevap verdi:

"İşte böyle. -Parmaklarını birbirine geçirdi sonra onları ayırdı.- Eğer tevbe ederse îmân ona şu şekilde döner. -Parmaklarını tekrar birbirine geçirdi.-" [Buhârî][70]

67 el-Lâlekâî, *Şerhu Usuli İ'tikâdi Ehli's-Sunne*.

68 el-Lâlekâi, *Şerhu Usuli İ'tikâdi Ehli's-Sunne*.

69 İbn Hacer, *Fethu'l-Bârî*, 12/59.

70 İmam Buhârî *rahimehullah* şöyle demiştir: "Hicaz, Mekke, Medine, Kufe, Basra, Vâsıt, Bağdat, Şam ve Mısır halkından ilim sahibi binden fazla kişiyle karşılaştım, onlarla zaman zaman defalarca görüştüm, kırk altı yıldan fazla bir zamandan beri çok sayıda kişiye yetiştim… -İmam Buhârî *rahimehullah*, elliden fazla âlimin

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Îmânda istisna yapmanın, yani "Ben, inşaallah mü'minim." demenin caiz olduğu görüşündedir. Bunu bir zorunluluk değil, müstehab görürler. Onlara göre istisnanın yapılması, yapılmamasından daha iyidir. Çünkü onlar, mü'min olduklarını kesinlik ifade eden bir tarzda söylemezler. Bunun sebebi ise Allah'tan çok korkmaları, kadere inanmaları, kendilerini temize çıkarmaktan çekinmeleridir. Yoksa imân etmeleri gereken şeyler hakkında şüphe taşıdıkları için değil, aksine onun hakikatlerini yerine getirememiş olmaktan korktukları, farzlarını ve mendublarını tamamlamayı umdukları için "inşaallah" derler. Çünkü mutlak îmân, itaatlerin tamamını yerine getirmeyi ve ma'siyetlerin tamamını da terk etmeyi kapsar.

Bununla birlikte Ehl-i Sünnet, şüphe sebebiyle îmânda istisna yapılmasına karşı çıkar. Çünkü kulun, îmânında şüphe etmesi küfürdür. Aksine onlar, îmânda istisna ile bir taraftan îmânlarında şüphe olmadığını ifade ederken bir taraftan da imanlarında mükemmellik olmadığını ifade etmeyi amaçlarlar. Onlar, bu amaçla sorulan "Sen, mü'min misin?" şeklindeki soruyu da hoş karşılamazlar ve bid'at görürler.

Onların îmânda istisnanın caiz olduğu konusundaki bu görüşlerinin Kitaptan, Sünnetten, seleften gelen haberlerden ve büyük imamların sözlerinden çok sayıda delili vardır:

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَلاَ تَقُولَنَّ لِشَيْءٍ إِنِّي فَاعِلٌ ذَلِكَ غَدًا۞إِلاَّ أَنْ يَشَاءَ اللهُ﴾

ismini zikrettikten sonra sözlerine şöyle devam etmiştir:- …sözü uzatmamak için bu kadar kişinin ismini vermeyi yeterli bulduk. Ben, onlardan hiçbirinin dinin söz ve amel olduğunda ihtilaf ettiğini görmedim. Çünkü Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır: **"Onlara ancak, dini yalnız O'na has kılıp hanifler olarak Allah'a ibâdet etmeleri, namaz kılmaları ve zekât vermeleri emrolunmuştu. Sağlam ve dosdoğru din de budur."** [Beyyine, 5] İmam Buhârî, daha sonra onların diğer i'tikâd esaslarını sıralamıştır." Bkz: el-Lâlekâi, *Şerhu Usuli İ'tikâdi Ehli's-Sünne.*

"Hiçbir şey için 'Bunu yarın yapacağım.' deme. Ancak 'İnşaallah' Allah dilerse (yapacağım de)." [Kehf, 23-24]

﴿فَلَا تُزَكُّوا أَنْفُسَكُمْ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اتَّقَى﴾

"Öyleyse kendinizi temize çıkarmayın. Çünkü Allah, kimin kötülükten sakındığını daha iyi bilir." [Necm, 32]

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de mezarlığa girdiği zaman şöyle derdi:

«اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الدِّيَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْلِمِينَ، وَإِنَّا إِنْ شَاءَ اللهُ بِكُمْ لَاحِقُونَ، أَسْأَلُ اللهَ لَنَا وَلَكُمُ الْعَافِيَةَ».

"Size selam olsun ey mü'minler ve müslümanlar diyarının sakinleri! İnşaallah biz de size kavuşacağız. Allah'tan bizim için de sizin için de afiyet dilerim." [Müslim]

Büyük sahâbî Abdullah b. Mes'ûd *radıyallâhu anh* şöyle demiştir:

"Kim, kendisinin mü'min olduğuna şahitlik ederse, cennetlik olduğuna da şahitlik etsin."[71]

Cerîr *rahimehullah* şöyle demiştir:

Ben; Mansur b. el-Mu'temir, Muğira, A'meş, Leys b. Ebî Suleym, Amara b. el-Ka'ka, İbn Şubrume, el-Ala b. el-Museyyib, Yezîd b. Ebî Ziyad, Sufyân es-Sevrî, İbn Mubârek gibi şahsiyetleri ve kendilerine ulaştığım kimseleri dinledim; onlar, îmânda istisna yapıyorlar ve istisna yapmayan kimseleri de ayıplıyorlardı."[72]

İmâm Ahmed b. Hanbel'e, îmân hakkında soru soruldu: Bu soruya şöyle cevap verdi: **"Îmân; söz, amel ve niyettir."** Ona denildi ki: Bir adam: "Sen mü'min misin?" dediği zaman ne dersin? Dedi ki: **"Böyle soru sormak, bid'attir."** Ona denildi ki: Bu soruya verilecek cevap nedir? Dedi ki: **"'İnşaallah mü'minim.' der."**[73]

71 el-Lâlekâî, *Şerhu Usuli İ'tikâdi Ehli's-Sunne ve'l-Cemaa.*

72 el-Lâlekâî, *Şerhu Usuli İ'tikadi Ehli's-Sunne ve'l-Cemaa.*

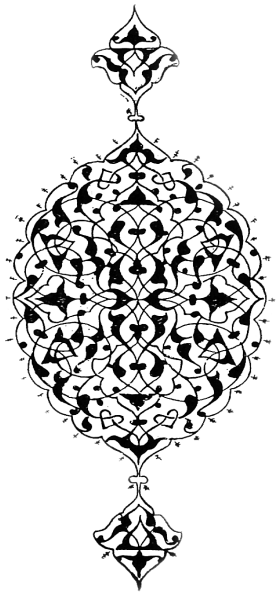
73 el-Lâlekâî, *Şerhu Usuli İ'tikadi Ehli's-Sunne ve'l-Cemaa.*

3

Üçüncü Esas

EHL-İ SÜNNET VE'L-CEMAAT'İN TEKFİR MESELESİNDEKİ TUTUMU

مسألة التكفير

Üçüncü Esas
EHL-İ SÜNNET VE'L-CEMAAT'İN TEKFİR MESELESİNDEKİ TUTUMU

Ehl-i Sünnet'in Tekfir Meselesindeki Tutumu

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat (Selef-i salihîn) inancının esaslarından biri de şudur:

Onlar, tekfîri gerektiren bir günahı işleyen hiçbir müslümanı; terk edenin kâfir olduğuna dair bir delil bulunmadıkça, tekfir için şartlar tamamlanıp engeller ortadan kalkmadıkça, cehâlet ve te'vil şüpheleri giderilmedikçe tekfîr etmezler. Bilindiği üzere bu, açıklığa kavuşturulmaya ihtiyaç duyan gizli meseleler hakkında geçerlidir. Yoksa Allah'ın varlığını inkâr etmek, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'i yalanlamak, peygamberliğinin herkese şamil olduğunu ve ondan sonra bir daha peygamber gelmeyeceğini inkâr etmek vb. gibi gayet aşikâr ve dinde olmazsa olmaz konumdaki meselelerin inkârında durum böyle değildir. Böylelerinin kâfir oldukları kesindir.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Kalbi îmânla dolu olduğu takdirde ikrah/zorlama altında kalan kişiyi tekfîr etmezler. Hatta -şirkin dışında kalan büyük günahlardan biri bile olsa- işlediği hiçbir günahından dolayı hiçbir müslümanı tekfir etmezler. Onlar, büyük günah işleyen kimsenin küfrüne hükmetmezler, işlediği günahı helal görmedikçe onun sadece fasıklığına ve îmânının noksanlığına hükmederler. Kul, günahı üzere öldüğü zaman işi Allah'a kalmıştır; dilerse affeder, dilerse azab eder. Sapık fırkalar ise bunun aksi görüştedirler. Zira onlar, büyük günah işleyenin küfrüne hükmeder veya onun iki menzile arasındaki bir menzilede (ne mü'min ne kâfir) olacağını söylerler.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿إِنَّ اللهَ لاَ يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾

"Allah, kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz; bundan başkasını, (günahları) dilediği kimse için bağışlar." [Nîsâ, 48]

﴿قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لاَ تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللهِ إِنَّ اللهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾

"De ki: Ey kendi nefisleri aleyhine haddi aşan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin! Çünkü Allah, bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki O, çok bağışlayan, çok esirgeyendir." [Zümer, 53]

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* de bir kimseyi, bir başkasını -elinde delil olmaksızın- tekfîr etmekten şiddetle sakındırmış ve şöyle buyurmuştur:

«أَيُّمَا امْرِئٍ قَالَ لِأَخِيهِ: يَا كَافِرُ! فَقَدْ بَاءَ بِهَا أَحَدُهُمَا، إِنْ كَانَ كَمَا قَالَ، وَإِلَّا رَجَعَتْ عَلَيْهِ».

"Herhangi bir kimse din kardeşine: 'Ey kâfir!' diyecek olursa bu söz, o ikisinden birisine döner. Eğer dediği gibi ise mesele yok; aksi takdirde bu söz, mutlaka kendisine döner." [Müslim]

«مَنْ دَعَا رَجُلًا بِالْكُفْرِ أَوْ قَالَ: عَدُوَّ اللهِ! وَلَيْسَ كَذَلِكَ إِلَّا حَارَ عَلَيْهِ».

"Her kim, öyle olmadığı halde bir kimseyi kâfir diye çağırır veya ona Allah'ın düşmanı derse, sözü kendine döner." [Müslim]

«لَا يَرْمِي رَجُلٌ رَجُلًا بِالْفُسُوقِ، وَلَا يَرْمِيهِ بِالْكُفْرِ إِلَّا ارْتَدَّتْ عَلَيْهِ، إِنْ لَمْ يَكُنْ صَاحِبُهُ كَذَلِكَ».

"Herhangi bir kimse, bir başkasını fâsıklıkla ya da küfürle itham ederse, itham ettiği kimse de fâsık ve kâfir değilse, o itham kendisine döner." [Buhârî]

«وَمَنْ رَمَى مُؤْمِنًا بِكُفْرٍ فَهُوَ كَقَتْلِهِ».

"Her kim, bir mü'mine küfür isnad ederse, bu onu öldürmek gibi (günah)tır." [Buhârî]

«إِذَا قَالَ الرَّجُلُ لِأَخِيهِ: يَا كَافِرُ! فَقَدْبَاءَ بِهِ أَحَدُهُمَا».

"Bir adam, din kardeşine: 'Ey kâfir!' dediği zaman bu söz, ikisinden birine ulaşır." [Buhârî]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Günah veya küfürle bid'atçi duruma düşenler hakkında genel bir hüküm vermekle herhangi bir bid'ati işleyen -Müslümanlığı kesin olarak sabit olmuş- belirli şahıslar hakkında günahkâr, fasık veya kâfir olduğuna hükmetmeyi birbirinden ayırırlar. Böyle bir durumda söz konusu kişiye hak ve hakikat açıklanmadıkça -ki bu, ancak delili ortaya koymakla ve şüphenin ortadan kaldırılmasıyla olur- hakkında bir hüküm vermezler. Tabiî ki bu, aşikar (alenî) durumlarda değil, gizli kalmış meselelerde söz konusudur. Ehl-i Sünnet, tekfir için gerekli şartlar gerçekleşmedikçe ve bu konudaki engeller ortadan kalkmadıkça belirli bir şahsı tekfîr etmez.

Ebû Hureyre *radıyallahu anh*'tan rivâyet edildiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«كَانَ رَجُلَانِ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ مُتَوَاخِيَيْنِ، فَكَانَ أَحَدُهُمَا يُذْنِبُ، وَالْآخَرُ مُجْتَهِدٌ فِي الْعِبَادَةِ، فَكَانَ لَا يَزَالُ الْمُجْتَهِدُ يَرَى الْآخَرَ عَلَى الذَّنْبِ، فَيَقُولُ: أَقْصِرْ، فَوَجَدَهُ يَوْمًا عَلَى ذَنْبٍ، فَقَالَ لَهُ: أَقْصِرْ، فَقَالَ: خَلِّنِي وَرَبِّي، أَبُعِثْتَ عَلَيَّ رَقِيبًا؟ فَقَالَ: وَاللهِ لَا يَغْفِرُ اللهُ لَكَ، -أَوْ لَا يُدْخِلُكَ اللهُ الْجَنَّةَ- فَقَبَضَ

أَرْوَاحُهُمَا، فَاجْتَمَعَا عِنْدَ رَبِّ الْعَالَمِينَ، فَقَالَ لِهَذَا الْمُجْتَهِدِ: أَكُنْتَ بِي عَالِمًا، أَوْ كُنْتَ عَلَى مَا فِي يَدِي قَادِرًا؟ وَقَالَ لِلْمُذْنِبِ: اذْهَبْ فَادْخُلِ الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِي، وَقَالَ لِلْآخَرِ: اذْهَبُوا بِهِ إِلَى النَّارِ».

"İsrail oğullarının içinde biri hayra, diğeri de şerre yönelmiş iki kişi vardı. Birisi günah işlemekle, diğeri de ibâdetle meşguldü. İbâdetle meşgul olan, devamlı olarak diğerini günah işlerken görür ve (her defasında da ona): 'Vazgeç' derdi. (Yine) bir gün (onu böyle) günah üzerinde bulup: 'Vazgeç' dedi. O da: 'Beni Rabbim ile baş başa bırak! Sen, benim başıma bekçi mi gönderildin?' diye cevap verdi. Bunun üzerine (diğeri): 'Allah'a yemin olsun ki Allah, seni affetmez -ya da- seni cennete sokmaz.' dedi. Derken her ikisi de öldü ve âlemlerin Rabbi huzurunda bir araya geldiler. (Yüce Allah) ibâdete düşkün olana: 'Sen beni(m kullarıma nasıl muamele yapacağımı kesinlikle) biliyor muydun yahut benim elimde olan (tasarruf imkânın)a sahip miydin (de kulum hakkında benim adıma böyle kesin bir hüküm verebildin)?' dedi. Günahkâr olana: 'Git, rahmetimle cennete gir.' buyurdu. Diğeri için de: 'Bunu cehenneme götürün.' emrini verdi."

Hadisi rivayet eden Ebû Hureyre *radıyallahu anh* dedi ki: "Varlığım elinde olan zata yemin olsun ki (sözü geçen âbid adam, diğeri için böyle kesin bir hüküm vermekle) öyle bir söz söylemiş oldu ki bu sözü, hem dünyasını hem de âhiretini helak etti." [el-Elbânî, *Sahîhu Suneni Ebî Dâvûd*]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, tekfîr konusunda son derece dikkatli davranıp bundan sakınıyordu. Çünkü bir müslümanın tekfir edilmesi, tehlikelidir ve çok mühim ve ağır sonuçlar doğurur. Dolayısıyla da açık bir delil olmadıkça bu konuya girmemek gerekir. Ayrıca zâhiren adil ve Müslüman görünen bir kimse hakkında aslolan, Müslümanlığının ve adaletinin -bunların ortadan kalktığına dair dinî bir delil sabit olmadıkça- baki olmasıdır. Bu sebeple çıkar bir yol olduğu sürece tekfirden sa-

kınmak gerekir. Zira tekfir konusu tehlikelidir. Bu konuda gerekli olan bilgilere sahip olmayan kişinin ayağı kayar ve hak yoldan sapar. Nitekim önde gelen âlimler, bu konuda ihtiyatlı davranmış ve selamette olmuşlardır. Bid'atçiler ise bu meseleye dalmışlar ve sapmışlardır.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, küfür ve iman konularında insanları zâhirlerine göre değerlendirir. Şayet insanlar, zâhiren Müslüman görünüyorlarsa onların hem zâhirde hem de bâtında Müslüman olduklarına hükmedilir. Şayet küfür izhar ederlerse bâtınları araştırılmadan hem zâhirde hem de bâtında kâfir olduklarına hükmedilir.

Ehl-i Sünnet, tekfir konusunda bu kadar dikkatli olmakla birlikte Allah ve Rasûlünün kâfir dedikleri kimselere kâfir demekte tereddüt etmemişlerdir. Çünkü şer'î naslar, tekfîr edilmeyi gerektirici bir fiil işleyen veya bir söz söyleyen kimsenin tekfîrinin caiz olduğuna işaret etmektedir. Hatta onlar, kâfirin tekfîrini i'tikâdda kendi esaslarından/ilkelerinden biri olarak kabul etmişler ve kâfire kâfir demeyen veya onun küfründe şüphe gösteren kimsenin de kafir olacağına hükmetmişlerdir.[74]

74 "Müslüman olduğu kesin olarak bilinen kimsenin Müslümanlığı, şüphe ile ortadan kalkmaz." Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, bu yüce selefî ilke üzerinde ittifak eder, onun ışığında yürür ve diğer fırkalardan onunla ayrılır. Onlar, tekfîr konusunda insanların en dikkatli olanları ve en çok sakınanlarıdırlar. Çünkü tekfir, tevkîfî olan dinî hükümlerdendir ve bu konuda o hükümlere bağlı kalmak gerekir. Tekfir, Allah Teâlâ'nın ve Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hakkı olup Kur'ân ve Sünnetten delillerle sabit olur. Dolayısıyla da kesin ve açık bir dinî delil olmadıkça herhangi bir kimsenin tekfir edilmesi doğru değildir. Keyfî olarak, bilgisizce, aklî veya zannî kıyaslarla tekfir hükmü verilemez. Muhaliflerimiz bizi tekfir etse de biz, onları bu şekilde tekfir edemeyiz. Çünkü İslam, açık ve kesin bir delil olmadıkça bir müslümanın tekfir edilmesini şiddetle yasaklamış ve böyle bir hataya düşmeye karşı da açıkça uyarmıştır.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, tekfîr konusunda genel ifadeler kullanır ve: "Şöyle şöyle söyleyen veya şöyle şöyle yapan kimse kâfirdir." der. Fakat iş, o sözü söyleyen veya o fiili işleyen muayyen/belirli bir şahsa taalluk ettiği zaman bu konudaki şartları taşımadığı ve engeller ortadan kalkmadığı müddetçe kesinlikle onun küfrüne hüküm vermezler. Bu şartlar yerine geldiği takdirde de artık aleyhinde delil sabit olmuş olur. Zira tekfîr, herkesin dilediği kimseye karşı kendi keyfine göre

Şeriate göre kâfirler iki sınıftır:

* **Aslî kafirler:** Yani İslam dinine hiç girmemiş olan kafirler. Bunlar; dehriler, filozoflar, müşrikler, mecusiler, putperestler, yahudi ve hıristiyanlardan oluşan ehl-i kitaptır. Bu sayılanların kâfir oldukları, Kur'ân, Sünnet ve icma ile sabittir. Bunların ölüleri, ebediyen cehennemde kalacaktır, cennete girmekten mahrum bırakılacaklardır. Bunların durumlarının ne olduğu, dinde kesin olarak bilinen hususlardandır.

kullanacağı bir hak değildir. Aksine o, dinî bir hükümdür; dolayısıyla da bu konuda şerîatın hikmetli kurallarına müracaat etmek gerekir. Buna göre Allah ve Rasûlü tarafından tekfîr edilmiş ve aleyhinde delil sabit olmuş bir kimse kâfirdir.

Şeyhülislam İbn Teymiyye *rahimehullah* şöyle der: "Bir fiil veya söz küfür olabilir. Herhangi bir belirleme yapılmaksızın bu sözü söyleyen kimsenin kâfir olacağı söylenebilir. Fakat belirli bir şahıs, bu sözü söylediği veya bu fiili işlediği zaman, hakkında reddedenin kâfir olduğuna dair kesin bir delil sabit olmadıkça tekfîr edilmez. Bu, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'e göre tehdit naslarındaki değişmez bir kuraldır. Ehl-i kıbleden belirli bir şahsın aleyhinde onun cehennemlik olduğuna şahitlik edilemez. Çünkü şartları taşımaması ve engellerin varlığı sebebiyle cehennem ehlinden olmaması da mümkündür." *Mecmûu'l-Fetâvâ,* 35/165.

Yine İbn Teymiyye şöyle der: "Müslümanlardan hiç kimse, aleyhinde delil sabit olmadıkça ve kendisine doğru yol açıklanmadıkça, hata etse de yanlışa düşse de tekfîr edilemez. **Müslümanlığı kesin bir bilgi ile sâbit olan kimsenin Müslümanlığı, şüphe ile ortadan kalkmaz.** Aksine ancak kesin bir delil gösterildikten ve şüpheler giderildikten sonra onun Müslümanlığının ortadan kalktığına hükmedilebilir." *Mecmûu'l-Fetâvâ,* 12/446.

O halde tekfîr konusunda tür ile ferdi birbirinden ayırmak bir zorunluluktur. Çünkü küfür olan her şeyle herkes tekfîr edilemez. Bir sözü söylemenin küfür olduğuna hükmetmekle, o sözü söyleyen belli bir kişinin kâfir olduğuna hükmetmeyi birbirine karıştırmamak gerekir. Şeyhülislam İbn Teymiyye *rahimehullah* şöyle der: "Te'vilci, mazeretli ve câhilin hükmü ile inatçı ve günahkârın hükmü, aynı değildir. Allah, her şey için bir ölçü koymuştur." *Mecmûu'l-Fetâvâ,* 3/288.

Yine şöyle der: "Bu mesele anlaşılınca, artık böyle câhil kimseler ve benzerlerinin her ne kadar bu sözlerinin küfür olduğunda şüphe olmasa da her birine peygamberlere muhalefet ettiklerini açıkça ortaya koyan şer'î bir delil ortaya konmadıkça onların -kafirlerle beraber olduklarına hükmedecek şekilde- tekfir edilmeleri caiz değildir. Bütün muayyen/belirli kişilerin tekfîri konusunda söylenecek söz işte budur." *Mecmûu'l-Fetâvâ,* 1/500.

﴿قَاتِلُوا الَّذِينَ لاَ يُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَلاَ بِالْيَوْمِ الآخِرِ وَلاَ يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ اللهُ وَرَسُولُهُ وَلاَ يَدِينُونَ دِينَ الْحَقِّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَتَّى يُعْطُوا الْجِزْيَةَ عَنْ يَدٍ وَهُمْ صَاغِرُونَ﴾

"Kendilerine Kitap verilenlerden Allah'a ve ahiret gününe inanmayan, Allah ve Rasûlünün haram kıldığını haram saymayan ve hak dini kendine din edinmeyen kimselerle, küçülerek elleriyle cizye verinceye kadar savaşın." [Tevbe, 29]

* **Mürtedler:** Yani İslam'a giren, ancak kendilerinden İslam'a aykırı bir inanç, söz ya da fiil sâdır olan ve bu sebeple tekfir edilen kimseler. Bunlar, İslam'ın bazı şartlarını yerine getirseler de kâfirdirler. Bâtınîler, gulat/aşırı Râfızîler, Kâdıyanîler vb. fırkalar gibi...

Küfür, îmânın zıddıdır; ancak dinî terminolojide küfür, iki türlüdür.

Zira küfür lafzı, naslarda bazen kişiyi dinden çıkaran küfür anlamında bazen de kişiyi dinden çıkarmayan küfür anlamında kullanılmaktadır. Bunun böyle olmasının sebebi ise îmânın birtakım şubeleri olduğu gibi küfrün de birtakım şubelerinin olmasıdır. Îmân, söz ve amel olduğu gibi, küfür de söz ve ameldir. Nasıl ki bütün itaatler, îmânın şubeleri ise bütün ma'siyetler de küfrün şubeleridir.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'e göre, bir kulda, îmânın bazı şubeleriyle küfrün veya nifakın îmânın aslına ve hakikatine aykırı olmayan bazı şubelerinin birlikte bulunması mümkündür.

Küfrün birtakım esasları ve farklı şubeleri/mertebeleri vardır. Bunlardan bir kısmı İslâm dininden çıkarırken bir kısmı daha aşağı derecede olup dinden çıkarmaz. Küfür, kalbin i'tikâdıyla, fiille, sözle, şüphe ve terk ile meydana gelir.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'e göre küfür iki kısımdır:

Birincisi: Dinden çıkaran büyük küfür:

Bu, îmâna aykırı olan, sahibini İslam'dan çıkaran ve cehennemde ebedî kalmayı gerektiren küfürdür. Bu çeşit küfür; i'tikâdla, sözle, fiille, şüpheyle (tereddütle), terkle, yüz çevirmekle ve kibirle meydana gelir.

Büyük küfrün de çeşitleri vardır ki bazıları şunlardır:

1. İnkâr ve yalanlama küfrü:

Bu, zâhir ve bâtın olarak/açıktan ve gizliden yapılan yalanlamadır. Mesela peygamberlerin yalan söylediklerine ve onların verdikleri hak haberlerin gerçek olmadığına inanmak veya Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hakikate aykırı şeyler söylediğini iddia etmek gibi... Yine bir kimsenin, Allah'ın emri ve nehyinin kendi iddiasının tamamen tersi olduğunu bilmesine rağmen Allah'ın herhangi bir şeyi harâm kıldığını veya helâl kıldığını söylemesi de böyledir. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِلْكَافِرِينَ﴾

"Allah'a karşı yalan uyduran yahut kendisine hak gelmişken onu yalan sayandan daha zalim kim olabilir? Cehennemde kâfirlere yer mi yok!" [Ankebût, 68]

2. Tasdikle birlikte olan inat ve kibir küfrü:

Bu, kalben Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'i bilmek ve tanımakla birlikte zâhirde (hâl ve hareketlerinde) ona karşı itaatsizlik göstermek ve ona bağlanmamaktır. Böyle olan kişi, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in Rabbinden getirdiği şeylerin hak olduğunu bilir; fakat küstahlığı, gururu, kibri, hakkı ve hak yoldan gidenleri hakir görmesi yüzünden ona tâbi olmayı reddeder. İblis'in küfrü buna bir örnektir. Zira o, Allah'ın emrini inkâr etmemiş; fakat inat ederek ve kibirlenerek o emre karşı çıkmıştı. Yine peygamberlerine karşı çıkan kavimlerin küfrü de bu tür kü-

fürdür. Mesela yüce Allah, Nûh *aleyhisselam*'ın kavminin dilinden, onların peygamberleri Nûh *aleyhisselam*'a şöyle dediklerini bildirmektedir:

﴿قَالُوا أَنُؤْمِنُ لَكَ وَاتَّبَعَكَ الأَرْذَلُونَ﴾

"Onlar, şöyle dediler: Sana düşük seviyeli kimseler, ayak takımı tâbi olmuşken biz, hiç sana îmân eder miyiz?" [Şuara, 111]

3. Yüz çevirme/umursamama küfrü:

Bu, kulaklarını ve kalbini Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in getirdiği mesaja kapatmaktır. Böylece bu mesajı ne tasdîk eder, ne de yalanlar; Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e ne dost olur ne de düşman. Onun getirdiği şeylere kulak vermez. Hakkı terk eder, onu öğrenmez ve onunla amel etmez. Hakkın zikredildiği/dile getirildiği yerlerden kaçar. İşte böyle bir kimse, yüz çevirme küfrünü işlemiş bir kâfirdir.

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أُنْذِرُوا مُعْرِضُونَ﴾

"Küfredenler, uyarıldıkları şeylerden yüz çevirmektedirler." [Ahkaf, 3]

4. Şüphe küfrü:

Bu, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in doğruluğunu kesin olarak kabullenmeyip bu konuda şüphe etmek ve ona tâbi olurken tereddüt göstermektir. Çünkü îmân konusunda arzu edilen, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in Rabbinden getirdiği şeylerin şüphe içermeyen hakikatler olduğuna kesin olarak inanmaktır. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in getirdiği şeylere tâbi olmada tereddüt yaşayan veya hakikatin onun getirdiklerinin hilâfına olmasını mümkün gören bir kimse, şüphe küfrüyle kâfir olmuş olur.

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

﴿أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَأُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ لاَ يَعْلَمُهُمْ إِلاَّ اللهُ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرَدُّوا أَيْدِيَهُمْ فِي أَفْوَاهِهِمْ وَقَالُوا إِنَّا كَفَرْنَا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ وَإِنَّا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَنَا إِلَيْهِ مُرِيبٍ﴾

"Sizden öncekilerin, Nûh, Âd ve Semûd kavimlerinin ve onlardan sonrakilerin -ki onları Allah'tan başkası bilemez- haberleri gelmedi mi sizlere? Peygamberleri kendilerine mucizeler getirdi de onlar, ellerini peygamberlerinin ağızlarına kapadılar ve dediler ki: Biz, size gönderileni inkâr ettik, bizi kendisine çağırdığınız şeye karşı derin bir şüphe içerisindeyiz." [İbrâhîm, 9]

5. Münafıklık küfrü:

Bu da kalben inkâr etmek ve şerre tâbi olmakla birlikte zâhiren müslüman görünmek ve hayra tâbi olmaktır. Bu tür küfür, bâtının/için zâhirle/dışla uyuşmaması, birbirine muhalif olmasıdır. Söylenen sözlerin ve yapılan fiillerin kalpte taşınan inanca aykırı olmasıdır.

Münafık: Sözü fiilini, içi dışını tutmayan kimsedir. O, bir kapıdan İslâm'a girer, diğer kapıdan çıkar. Zâhiren îmâna girer, bâtınen ondan çıkar. İşte büyük münafıklık budur.[75]

Yüce Allah şöyle buyuruyor:

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ آمَنَّا بِاللهِ وَبِالْيَوْمِ الآخِرِ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ﴾

"İnsanlardan bazıları da vardır ki iman etmedikleri halde 'Allah'a ve âhiret gününe iman ettik.' derler." [Bakara, 8]

75 Şeriatte nifak iki kısımdır: Büyük nifak, küçük nifak.

6. Hakaret ve alay etme küfrü:

Bu, bir kişinin, İslâm dininin temel esaslarından herhangi biriyle alay etmesi (dalga geçmesi), onu eksik görmesi veya ona hakaret etmesidir. Bunu ister şaka, ister eğlence, isterse de kâfirlere hoş görünme maksadıyla yapmış olsun veya ister tartışma ortamında isterse de öfke halinde söylemiş olsun fark etmez. Bunlardan birini yapan kimsenin kâfir olduğu konusunda bütün imamlar icma etmişlerdir.

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

﴿وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ قُلْ أَبِاللهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ۝لاَ تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ إِنْ نَعْفُ عَنْ طَائِفَةٍ مِنْكُمْ نُعَذِّبْ طَائِفَةً بِأَنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ﴾

"Eğer onlara sorarsan, elbette 'Biz sadece lafa dalmış eğleniyorduk.' derler. De ki: Allah ile, O'nun âyetleriyle ve peygamberiyle mi alay ediyordunuz? Boşuna özür dileyip durmayın! Çünkü sizler, iman ettikten sonra tekrar kâfir oldunuz. Sizden tevbe eden bir grubu bağışlasak bile bir gruba suçlu olduklarından dolayı azap edeceğiz." [Tevbe, 65-66]

7- Nefret küfrü:

Bu, İslam dininden, onun hükümlerinden herhangi birinden ya da indirdiği şeylerden hoşlanmamaktır. Veya İslam Peygamberinden, onun getirdiği şeriattan ya da onun içindeki herhangi bir şeyden hoşlanmamak ve onun olmamasını temenni etmektir. Veya âlimlerin dinden olduğu konusunda icma ettikleri herhangi bir şeyi beğenmemektir.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَرِهُوا مَا أَنْزَلَ اللهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ﴾

"Bunun sebebi, onların Allah'ın indirdiğini beğenmemiş olmalarıdır. Allah da onların amellerini boşa çıkarmıştır." [Muhammed, 9]

Buraya kadar sayılanlar ve diğer büyük küfür çeşitleri, sâhibi bu hal üzere öldüğü takdirde, onun cehennemde ebedî kalmasına ve bütün amellerinin boşa gitmesine sebep olur.

Allah Teâlâ, böyleleri hakkında şöyle buyurmuştur:

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أُولَئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ﴾

"Ehl-i kitâb olsun müşrik olsun bütün kâfirler, içinde ebedî olarak kalacakları cehennem ateşindedirler. İşte halkın en şerlileri onlardır." [Beyyine, 6]

﴿وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾

"Andolsun ki sana ve senden önceki peygamberlere şöyle vahyedilmiştir: Şayet Allah'a ortak koşarsan, amellerin mutlaka boşa gider ve kesinlikle hüsrana uğrayanlardan olursun!" [Zümer, 65]

*** İkincisi: Dinden Çıkarmayan Küçük Küfür:**

Bu, imanın aslını ortadan kaldırmayan, fakat onu eksilten ve zayıflatan küfürdür. Sahibinden İslam sıfatını/Müslümanlık vasfını çekip almaz. Bu küfrün sahibi, ondan tevbe etmediği takdirde Allah'ın gazabına uğrayacağından büyük bir tehlikeyle karşı karşıyadır. Şeriatın sahibi, uyarı ve tehdit mahiyetinde bazı ma'siyetleri ve günahları küfür

diye ifade etmiştir. Çünkü bunlar, küfrün özelliklerindendir. Bununla beraber büyük küfür derecesine de ulaşmazlar. Bu türde olan günahlar, büyük günahlardır.

Bu küfür, cehennemde ebedî kalmamak üzere tehdit ve azabı hak etmeyi gerektiren küfürdür. Bu küfrün sahibi, şefaatçilerin şefaatinden faydalanabilir. Bu tür küfre örnek olarak şunları sayabiliriz:

Nimeti inkâr ve ona nankörlük etmek, kocaya ve iyiliklerine karşı nankörlük, müslümanla savaşmak, Allah Teâlâ'dan başkası adına yemin etmek, nesebe (soy sopa) sövmek, ölünün ardından feryat ederek ağlamak, bir mü'mine kafir demek vb. gibi...

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا﴾

"Eğer mü'minlerden iki grup birbirleriyle savaşırlarsa aralarını düzeltin." [Hucurat, 9]

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmuştur:

«سِبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ وَقِتَالُهُ كُفْرٌ».

"Müslümana sövmek fasıklık, onunla savaşmak ise küfürdür." [Buhârî]

«لَا تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ».

"Benden sonra birbirinizin boynunu vuran kâfirlere dönüşmeyin." [Buhârî]

«مَنْ حَلَفَ بِغَيْرِ اللهِ فَقَدْ كَفَرَ أَوْ أَشْرَكَ».

"Kim Allah'tan başkası adına yemin ederse kâfir olur veya müşrik olur." [Bkz, Elbânî, *Sahîhu Suneni't-Tirmizî*]

«اِثْنَتَانِ فِي النَّاسِ هُمَا بِهِمْ كُفْرٌ: الطَّعْنُ فِي النَّسَبِ، وَالنِّيَاحَةُ عَلَى الْمَيِّتِ».

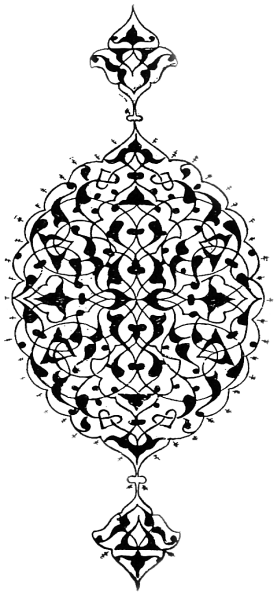
"İnsanlarda iki huy vardır ki bunlar küfürdür: Nesebe (soy sopa) sövmek ve ölünün arkasından feryat ederek ağlamak." [Müslim]

4

Dördüncü Esas

VAAD VE VAÎD (TEHDİT) NASLARINA İMAN

الوعد والوعيد

Dördüncü Esas
VAAD VE VAÎD (TEHDİT) NASLARINA İMAN

Vaad ve Vaîd (Tehdit) Naslarına İman

Selef-i salihîn (Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat) akîdesinin esaslarından biri de vaat ve vaîd (tehdit) içeren naslara îmân etmektir.[76] Onlar, bu naslara kesin bir îmân ile îmân ederler, yüce Allah'tan geldiği gibi kabul ederler, onları te'vil etmeye kalkışmazlar ve açık ibârelerine göre hükmederler. Çünkü Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿إِنَّ اللهَ لاَ يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللهِ فَقَدِ افْتَرَى إِثْمًا عَظِيمًا﴾

"Allah, kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz, bundan başkasını (günahları) dilediğine bağışlar. Allah'a ortak koşan gerçekten büyük bir günah işlemiştir." [Nîsâ, 48]

76 ● **Vaad:** İyilik ve mükâfatı haber vermek için kullanılır. Bu vaad, Allah'ın lütfunun, rahmetinin ve kereminin bir yansımasıdır. Allah Teâlâ'nın kendisine itaat edenlere sevab, mükâfat ve ebedî nimetler vaad ettiğini ifade eden naslar vardır. Bu vaadler, mutlaka gerçekleşecektir. Allah'ın vaadini yerine getirmemesi imkânsızdır. Bu, kulların Allah'a karşı bir hakkıdır. Çünkü Allah Teâlâ, mükâfat vermeyi kendi üstüne almıştır. Vaadin gerektirdiği şey, söz ve amel yönünden îmânı gerçekleştirmek ve o îmâna aykırı bir şey yapmamaktır.

● **Vaîd** ise şerri ve cezayı haber vermek için kullanılır. Bu, Allah'ın adâletinden ve gazabından kaynaklanır. Günah işleyenleri azab ve ceza ile tehdit eden şer'î naslar vardır. Tehdidi gerektiren şey, itikâdî ve amelî küfür veya itikât ve amelle ilgili büyük günahlar işlemektir.

Vaat ve vaid, dünyada veya ahirette gerçekleşecek şeylerdir. Her ikisi de maddî veya manevî olabilir. Yine her ikisi, cezanın veya mükâfatın hak edildiğini haber verir; şartlar yerine gelir ve bir engel bulunmazsa da gerçekleşir. Bu, teşvik ve korkutmanın en güzel şekilde gerçekleştirilmesi içindir.

Onlar, kim olursa olsun kulların akıbetlerinin belirsiz olduğuna ve neyle sonuçlanacağını kimsenin bilemeyeceğine inanırlar. Mü'min bir kimse, Allah'ın azabının hiç hesap edemeyeceği bir yerden yavaş yavaş gelebilecek olmasından ya da günahlarından dolayı Allah'ın ona ceza vermesinden emin olmaz. Bununla birlikte o, hem söz hem de amel yönünden iman, tevhîd ve sünnet üzere olduğu müddetçe Allah'ın rahmetinden de asla ümidini kesmez. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الأَنْهَارُ كُلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا مِنْ ثَمَرَةٍ رِزْقًا قَالُوا هَذَا الَّذِي رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ وَأُتُوا بِهِ مُتَشَابِهًا وَلَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَهُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾

"Îmân edip sâlih amel işleyenleri müjdele: Onlara zemininden ırmaklar akan cennetler vardır. O cennetlerdeki bir meyveden kendilerine rızık olarak yedirildikçe: 'Bundan önce dünyada bize verilenlerdendir bu.' derler. Bu rızıklar, onlara (bazı yönlerden dünyadakine) benzer olarak verilmiştir. Onlar için cennette tertemiz eşler de vardır. Ve onlar orada ebedî kalıcılardır."
[Bakara, 25]

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«إِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ عَمَلَ أَهْلِ الْجَنَّةِ فِيمَا يَبْدُو لِلنَّاسِ وَهُوَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ عَمَلَ أَهْلِ النَّارِ فِيمَا يَبْدُو لِلنَّاسِ وَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ».

"Bir adam, insanlara göründüğü kadarıyla cennetliklerin amelini işler; hâlbuki o, cehennemliktir. Bir adam da vardır ki insanlara göründüğü kadarıyla cehennemliklerin amelini işler; hâlbuki o, cennetliktir."
[Buhârî, Müslim]

«إِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلَّا ذِرَاعٌ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ، فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ فَيَدْخُلُهَا، وَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلَّا ذِرَاعٌ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ، فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَيَدْخُلُهَا».

"Sizden biriniz, cennetliklerin amellerini işler, hatta cennetle kendisi arasında bir arşınlık mesafe kalır, fakat kitap (yazgı) onun önüne geçer, cehennemliklerin amelini işler ve cehenneme girer. Ve yine sizden biriniz, cehennemliklerin amellerini işler, hatta cehennemle kendisi arasında bir arşınlık mesafe kalır; fakat kitap onun önüne geçer, cennetliklerin amelini işler ve cennete girer." [Buhârî, Müslim]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'e göre kurtuluşun ve Allah Teâlâ'nın rızasını elde etmenin yolu, kendini güvende hissetmeyle ümitsizliğe düşme; korkuyla ümit arasında itidalli olmaktan geçer.

Allah Teâlâ, samimi iman sahiplerini anlatırken şöyle buyuruyor:

﴿إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ﴾

"Onlar, hayır işlerinde koşuşurlar, umarak ve korkarak bize yalvarırlardı; onlar, bize karşı huşû' içindeydiler."
[Enbiya, 90]

Fakat onlar, müslüman olarak, tevhîd üzere ve yalnızca Allah'a ibâdet eder bir halde ölenlerin dış görünüşüne bakarak genel anlamda -Allah'ın izniyle- cennetlik olduklarına şahitlik ederler. Nitekim Allah Teâlâ, Kur'ân-ı Kerim'de böylelerine cennet vaadinde bulunmuş ve şöyle buyurmuştur:

﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا وَعْدَ اللهِ حَقًّا وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللهِ قِيلاً﴾

"Îmân edip sâlih amel işleyenleri, zemininden ırmaklar akan cennetlere sokacağız; onlar, orada ebedî kalacaklar. Bu, Allah'ın hak vaadidir. Allah'tan daha doğru sözlü kim olabilir?" [Nîsâ, 122]

﴿إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَهَرٍ ۞ فِي مَقْعَدِ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِيكٍ مُقْتَدِرٍ﴾

"Takva sahipleri, cennetlerde ve ırmakların kenarlarındadır. Güçlü ve yüce Allah'ın huzurunda hak meclisindedirler." [Kamer, 54-55]

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de bu konuda şöyle buyurmuştur:

«مَنْ مَاتَ وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ».

"Kim, Lâ ilâhe illallâh / Allah'tan başka hak ilâh olmadığını bilerek ölürse cennete girer." [Müslim]

«مَنْ مَاتَ لَا يُشْرِكُ بِاللهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ»

"Kim, Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmaz bir halde ölürse cennete girer." [Müslim]

Ehl-i Sünnet; kâfirlerin, müşriklerin, münafıkların vb. cehennem ehli olan grupların veya İslam'dan başka bir dini benimseyenlerin, bu halleri üzere öldükleri takdirde, ebedîyen cehennemde kalacaklarına ve hiçbir şekilde oradan kurtulamayacaklarına şahitlik ederler. Bu cezanın sebebi ise onların sadece Allah Teâlâ'nın hakkı olan ibâdet/kulluk konusunda işledikleri büyük suçlarıdır. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمَنْ يَرْتَدِدْ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾

"Sizden kim, dininden döner ve kâfir olarak ölürse, onların yaptıkları işler dünyada da, ahirette de boşa gider. Onlar cehennemliktirler ve orada ebediyen kalacaklardır." [Bakara, 217]

﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾

"Küfredenler ve âyetlerimizi yalanlayanlara gelince, onlar cehennemliktir, orada ebedî kalırlar." [Bakara, 39]

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أُولَئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ﴾

"Ehl-i kitap ve müşriklerden olan kafirler, içinde ebedî olarak kalacakları cehennem ateşindedirler. İşte halkın en şerlileri onlardır." [Beyyine, 6]

﴿إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرْكِ الأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا﴾

"Şüphe yok ki münafıklar, cehennemin en alt katındadırlar. Onlara yardım edecek birini de göremezsin." [Nîsâ, 145]

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَتَّخِذُوا آبَاءَكُمْ وَإِخْوَانَكُمْ أَوْلِيَاءَ إِنِ اسْتَحَبُّوا الْكُفْرَ عَلَى الإِيمَانِ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾

"Ey iman edenler! Eğer küfrü imana tercih ediyorlarsa, babalarınızı ve kardeşlerinizi (bile) dost edinmeyin.

Sizden kim onları dost edinirse, işte onlar zalimlerin ta kendileridir." [Tevbe, 23]

Ehl-i Sünnet, şirk üzere ölen kimsenin kesin olarak cehenneme gireceğine şahitlik eder. İ'tikâd, söz ve amel yönünden büyük küfür işleyen kimseye kâfir hükmü verilir ve ona dünyada kâfirlere yapılan muamele yapılır. Ahirette ise o, ebedî cehennemde kalacaklardan biridir. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿إِنَّ اللهَ لاَ يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللهِ فَقَدِ افْتَرَى إِثْمًا عَظِيمًا﴾

"Allah, kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz; bundan başka (günahları) ise dilediği kimse için bağışlar. Kim, Allah'a şirk koşarsa çok büyük bir iftira günahı yüklenmiş olur." [Nîsâ, 48 ve 116]

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلاً ۞ أُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا﴾

"Şüphesiz ki Allah'ı ve peygamberlerini inkâr edenler, Allah ile peygamberlerinin arasını ayırmak isteyenler ve: 'Bir kısmına inanır, bir kısmını da inkâr ederiz.' diyerek bu ikisinin arasında bir yol tutmak isteyenler var ya; işte onlar, gerçekten kâfir olanlardır. Kâfirlere alçaltıcı bir azab hazırlamışızdır." [Nîsâ, 150-151]

﴿وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الإِسْلاَمِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾

"Kim, İslâm'dan başka bir din ararsa, bilsin ki (o din) ondan asla kabul edilmeyecek ve o, âhirette kaybedenlerden olacaktır." [Al-i İmran, 85]

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmuştur:

«مَنْ مَاتَ يُشْرِكُ بِاللهِ شَيْئًا دَخَلَ النَّارَ»

"Allah'a herhangi bir şeyi şirk koşarak ölen kimse, cehenneme girer." [Müslim]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Allah ve Rasûlünün kesin hüküm verdikleri hariç kim olursa olsun, ehl-i kıbleden hiç kimsenin kesin cennetlik veya kesin cehennemlik olduğunu iddia etmezler. Aksine onların durumlarını Allah'a havale ederler; iyilerin mükâfat göreceklerini ümit eder, kötülerinse ceza göreceklerinden korkarlar.[77]

Bu sebeple onlar, sadece Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in haklarında şahitlik ettiği kimselerin cennetlik ya da cehennemlik olduğuna şahitlik ederler. Yine onlar, cennetle müjdelenen on sahâbînin Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in onlar hakkında haber verdiği üzere cennetlik olduklarına şahitlik ederler.

Nitekim Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«أَبُو بَكْرٍ فِي الْجَنَّةِ، وَعُمَرُ فِي الْجَنَّةِ، وَعُثْمَانُ فِي الْجَنَّةِ، وَعَلِيٌّ فِي الْجَنَّةِ، وَطَلْحَةُ فِي الْجَنَّةِ، وَالزُّبَيْرُ فِي الْجَنَّةِ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ فِي الْجَنَّةِ، وَسَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ فِي الْجَنَّةِ، وَسَعِيدُ بْنُ زَيْدٍ فِي الْجَنَّةِ، وأَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ فِي الْجَنَّةِ»

77 Bu sebepledir ki öldürülen veya ölen bir kimsenin şehit olduğuna hükmedilmez. Çünkü niyetleri, ancak Allah bilir. Bu konuda doğru olansa şöyle demektir: Allah'tan onun için şehitlik dileriz. İnşaallah şehit olduğunu zannediyoruz. Biz, Allah'a karşı hiç kimseyi temize çıkarmayız. Aksine dua ederiz, temennide bulunuruz, kesin bir şey söylemeyiz. Çünkü kesin ve iddialı söz, Allah'a karşı bilgisizce konuşmaktır.

"Ebû Bekir cennettedir, Ömer cennettedir, Osman cennettedir, Ali cennettedir, Talha cennettedir, Zubeyr cennettedir, Abdurrahman b. Avf cennettedir, Sa'd b. Ebî Vakkas cennettedir, Saîd b. Zeyd cennettedir, Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh cennettedir." [el-Elbanî, *Sahihu Suneni Ebî Davûd*]

Bunların yanı sıra Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, Ukkâşe b. Mihsân, Abdullah b. Selâm, Yâsir âilesi, Bilâl b. Rabâh, Cafer b. Ebû Tâlib, Amr b. Sâbit, Zeyd b. Hârise, Abdullah b. Ravâha, Esma binti Ebû Bekir, Fatıma binti Esed, Ümmü İmara, Ümmü Eymen, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kızı Fâtıma, Hatice binti Huveylid, Âişe, Safiyye, Hafsa ve diğer bütün eşleri ve daha pek çok sahâbînin cennetlik olduklarına şahitlik etmiştir. *Allah hepsinden razı olsun.*

Ehl-i Sünnet, cehennemlik olduklarına dair haklarında ayet ya da hadis bulunan kimselerin de cehennemlik olduklarına şahitlik eder. Mesela Ebû Leheb Abduluzza b. Abdulmuttalib, karısı Ümmü Cemil Ervâ binti Harb, Ebû Cehil, Ümeyye b. Halef, Übey b. Halef, Abdullah b. Übey b. Selûl ve cehennemlik oldukları sabit olmuş diğer kimseler bunlardan bazılarıdır.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Kim olursa olsun ve ameli ne kadar güzel olursa olsun, Allah'ın lütfu, rahmeti ve keremiyle kuşatıp muamele ettikleri hariç, hiç kimsenin ameliyle cennete girmeye hak kazanamayacağına inanırlar. Aksine cennete girenler, ancak Allah'ın rahmeti, lütfu ve ihsanı sayesinde girerler. Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

﴿وَلَوْلاَ فَضْلُ اللهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَكِنَّ اللهَ يُزَكِّي مَنْ يَشَاءُ وَاللهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾

"Eğer üstünüzde Allah'ın lütuf ve merhameti olmasaydı, içinizden hiçbir kimse asla temize çıkamazdı. Fa-

kat Allah dilediğini arındırır. Allah, hakkıyla işiten ve hakkıyla bilendir." [Nur, 21]

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de:

«مَا مِنْ أَحَدٍ يُدْخِلُهُ عَمَلُهُ الْجَنَّةَ، فَقِيلَ: وَلَا أَنْتَ يَا رَسُولَ اللهِ؟ قَالَ: وَلَا أَنَا إِلَّا أَنْ يَتَغَمَّدَنِي رَبِّي بِرَحْمَةٍ».

"Ameliyle cennete girecek hiç kimse yoktur." buyurmuş: "Sen de mi ya Rasûlullah!" denilince de şöyle cevap vermiştir: *"Evet, Rabbim beni rahmetiyle kuşatmadıkça ben de (amelimle cennete giremem)."* [Müslim]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Küfrü gerektiren ameller işleyen veya işlediği günahı helal sayanlar hariç Müslümanlar içinde günahı sebebiyle tehdide muhatap olan herkesin azab görmesinin bir zorunluluk olmadığına inanır. Zira Allah Teâlâ; işledikleri itaatler, haklarında yapılacak şefaat, edecekleri tevbe veya başlarına gelen hastalık ve musibetlerin günahlarına kefaret olması dolayısıyla onları bağışlayabilir. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لاَ تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللهِ إِنَّ اللهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾

"De ki: Ey kendi nefisleri aleyhine haddi aşan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin! Çünkü Allah, bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki O, çok bağışlayan, çok esirgeyendir." [Zümer, 53]

﴿وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الأَرْضِ يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

"Göklerde ve yerde ne varsa Allah'ındır. Dilediğini bağışlar, dilediğine azap eder. Allah, çok bağışlayıcı ve çok merhametlidir." [Âl-i İmran, 129]

﴿وَإِنِّي لَغَفَّارٌ لِمَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدَى﴾

"Şu da muhakkak ki Ben, tevbe eden, iman edip salih amel işleyen, sonra (böylece) doğru yolda giden kimseyi bağışlarım." [Tâhâ, 82]

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmuştur:

«بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي بِطَرِيقٍ وَجَدَ غُصْنَ شَوْكٍ عَلَى الطَّرِيقِ فَأَخَّرَهُ، فَشَكَرَ اللهُ لَهُ، فَغَفَرَ لَهُ».

"Bir adam, yolda yürürken dikenli bir dala rastladı ve onu yoldan alıp uzaklaştırdı. Bunun üzerine Allah, güzel bir karşılıkta bulunup onu bağışladı." [Buhârî]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Müslümanlardan belli bir kişinin cehennemlik olduğuna hükmetmezler. Böyle bir hüküm verdiklerinde ise onun cehennemde ebedî kalacağını söylemezler. Çünkü onun, tevbe etme ve güzel bir sonla ölme ihtimali vardır. Şayet ebedî cehennemlik olduğuna hükmetmek gerekiyorsa o takdirde de bu hükmü, küfür üzere ölme kaydıyla sınırlarlar. Çünkü kişi hakkında önemli olan, son nefesidir. Şayet iman ile ölürse, önceden ne kadar kötü amel işlemiş olursa olsun o, -Allah'ın izniyle- cennet ehlindendir. Eğer küfür üzere ölürse, geçmişte ne kadar iyi ameli olursa olsun, cehennem ehlindendir ve orada ebedî olarak kalacaktır.

Buna göre kâfir olduğu bilinen ve ölümünden önce de tevbe ve iman ettiğine dair bir bilgi bulunmayan kimsenin kâfir olduğuna ve ebediyen cehennemde kalacağına hükmedilir. Bu kural, Müslüman iken sonradan kâfir olup dinden çıktığı kesinleşenler için geçerlidir. Yoksa hiç Müslüman olmamış aslî kâfirlerin cehennemde ebedî kalacaklarında bir şüphe yoktur.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Her yaratılanın bir eceli olduğuna ve Allah izin vermedikçe hiç kimsenin ölmeyeceğine inanır. Herkesin ölümü, belli bir vakte bağlanmıştır. Vakti saati dolan kimsenin eceli, ne bir saat geciktirilir ne de bir saat öne alınır. İster ölsün ister öldürülsün herkes, kendisi için belirlenmiş olan eceli dolduğu zaman ölür.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

﴿وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تَمُوتَ إِلاَّ بِإِذْنِ اللهِ كِتَابًا مُؤَجَّلاً﴾

"Allah izin vermedikçe hiç kimse ölmez. Bu, belli bir vakte bağlanmış, takdir edilmiştir." [Âl-i İmrân, 145]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Allah Tealâ'nın, mü'min ve muttaki kulları hakkındaki cennet vaadinin hak olduğuna; aynı şekilde tevhîd ehlinden olan günahkâr ve isyankârlara yönelik azab tehdidiyle kâfir ve münafıklara yönelik azab ve cehennemde ebedî kalma tehdidinin de hak olduğuna inanırlar. Allah Teâlâ, vadinden asla dönmez. Nitekim O şöyle buyurmuştur:

﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا وَعْدَ اللهِ حَقًّا وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللهِ قِيلاً﴾

"Îmân edip sâlih amel işleyenleri, zemininden ırmaklar akan cennetlere sokacağız; onlar, orada ebedî kalacaklar. Bu, Allah'ın hak vaadidir. Allah'tan daha doğru sözlü kim olabilir?" [Nîsâ, 122]

Fakat Allah Teâlâ, tevhîd ehlinden olan günahkârları; lütfu, keremi, rahmeti ve şefaatçilerin şefaatiyle bağışlayacağını ve onlardan hiçbirinin cehennem ateşinde ebedî kalmayacağını va'detmiştir. Onların dışında kalanları ise bu vaadin dışında tutmuştur.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿إِنَّ اللهَ لاَ يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾

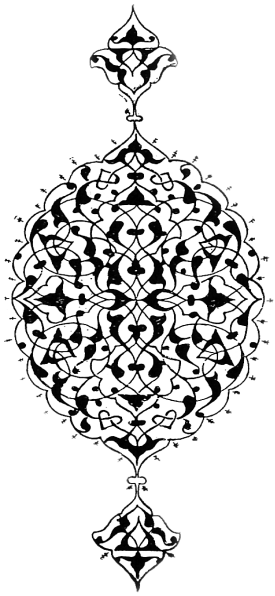
"Şüphesiz ki Allah, kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz. Bunun dışındakileri (günahları) ise dilediği kimseler için bağışlar." [Nîsâ, 48 ve 116]

5

Beşinci Esas

EHL-İ SÜNNET VE'L-CEMAAT AKÎDESİNDE DOSTLUK VE DÜŞMANLIK

الموالاة والمعاداة

Beşinci Esas
EHL-İ SÜNNET AKÎDESİNDE DOSTLUK-DÜŞMANLIK

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat Akîdesinde Muvâlât/Dostluk ve Muâdât/Düşmanlık[78]

Selef-i salihîn (Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat) akîdesinin esaslarından biri de **Allah için sevmek ve Allah için buğzetmek/nefret etmektir.** Yani genel olarak Müslümanları, özel olarak da mü'minleri sevmek, dost edinmek ve onlara yardım etmek; müşriklerden, kâfirlerden, onlara benzeyenlerden ve onları dost edinenlerden nefret edip hoşlanma-

78 Sözlükte **muvâlât/dostluk;** Muhabbet (sevgi) demektir. Kimi baştan beri karşılıksız seversen onu kendine dost edinmiş olursun. Velâyet/dostluk, adâvetin/düşmanlığın zıddıdır. Kısaca muvâlât ya da velâ; sevgi, yardım ve tâbi olmaktır. Bu kelime, bir şeye yakınlığı ve yaklaşmayı ifade eder.

Düşmanlık anlamına gelen **muâdât** kelimesi عادى يعادي fiilinin mastarıdır. Düşmanlık, husumet ve uzaklık demektir. Zarar verme kastı ve intikam arzusu ile kalbe yerleşen bir duygudur. Düşman, dostun zıddıdır. Özet olarak düşmanlık: uzaklaşma, ihtilaf ve nefrettir. Dostluğun tam zıddıdır.

Şer'i ıstılahta **Dostluk ve Düşmanlık:** Dostluğun esası sevgidir, düşmanlığın esası ise nefrettir. Yardım, destek, sevgi, ikram, saygı, yardımlaşma, cihad ve hicret gibi kalp ve organlara ait olup dostluğun ve düşmanlığın hakikatine giren ameller, bu iki duygudan kaynaklanır.

O halde dostluk: Sözle veya fiille veya niyetle bir şeye yaklaşmak demektir. **Düşmanlık** ise bunun zıddıdır. Yani nefret, uzak durma ve berî olmaktır.

Buradan anlıyoruz ki bu kelimelerin lügat ve ıstılah anlamları arasında neredeyse hiç fark yoktur. Allah Teâlâ, mü'minlere, mü'min kardeşlerine karşı tam bir dostluk beslemelerini ve kâfirlere karşı da tam bir düşmanlık beslemelerini emretmiştir. Mü'minlerle dostluk, ancak kâfirlere ve müşriklere düşmanlıkla gerçekleşebilir. Zira bu ikisi, birbirinden ayrılmaz.

mak, onlardan, kanunlarından ve düzenlerinden uzak olmaktır. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلاَةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللهُ إِنَّ اللهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾

"Mü'min erkeklerle mü'min kadınlar da birbirlerinin velileri/dostlarıdır. Onlar, iyiliği emreder, kötülükten alıkoyar, namazı dosdoğru kılar, zekâtı verir, Allah ve Rasûlüne itaat ederler. İşte onlara Allah rahmet edecektir. Şüphesiz ki Allah; azizdir, hikmet sahibidir." [Tevbe 71]

﴿لاَ يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللهِ فِي شَيْءٍ﴾

"Mü'minler, mü'minleri bırakıp da kâfirleri dost edinmesin. Kim bunu yaparsa, artık onun Allah nezdinde hiçbir değeri yoktur." [Al-i İmran, 28]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Dostluk ve düşmanlık ilkesinin, dinin en önemli esaslarından ve akîdenin temel taşlarından biri olduğuna inanır. Bu ilkenin dindeki yeri, çok büyük ve çok mühimdir ki şu hususlar da bunun böyle olduğunu ortaya koymaktadır:

Birincisi: Bu, kelime-i tevhîdin, yani Allah'tan başka hak ilah olmadığına şehadet etmenin bir parçasıdır. Çünkü bu şehadetin anlamı, Allah'tan başka ibâdet edilen her şeyden uzak olmak demektir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولاً أَنِ اُعْبُدُوا اللهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾

"Andolsun ki Biz: 'Allah'a ibâdet edin ve tâğûttan uzak durun.' diye (emretmeleri için) her ümmete bir peygamber gönderdik." [Nahl, 36]

İkincisi: Bu esas, îmân bağlarının en sağlamıdır ve îmânın geçerli olma şartıdır. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«أَوْثَقُ عُرَى الْإِيمَانِ: اَلْمُوَالَاةُ فِي اللهِ وَالْمُعَادَاةُ فِي اللهِ، وَالْحُبُّ فِي اللهِ وَالْبُغْضُ فِي اللهِ».

"Îmân bağlarının en sağlamı, Allah için dostluk, Allah için düşmanlık, Allah için sevmek ve Allah için nefret etmektir." [el-Elbânî, *Silsiletu'l-Ehâdîsi's-Sahîha*, No, 998]

Üçüncüsü: Bu esas, mü'minin kalbinin îmânın tadını almasına ve yakînin zevkine varmasına vesiledir. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ: مَنْ كَانَ اللهُ وَرَسُولُهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا، وَمَنْ أَحَبَّ عَبْدًا لَا يُحِبُّهُ إِلَّا لِلهِ، وَمَنْ يَكْرَهُ أَنْ يَعُودَ فِي الْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْقَذَهُ اللهُ مِنْهُ كَمَا يَكْرَهُ أَنْ يُلْقَى فِي النَّارِ».

"Üç şey vardır ki bunlar kimde bulunursa o kişi, îmânın lezzetini tatmış olur: Allah'ı ve Rasûlünü başka her şeyden daha çok sevmek; sevdiği kimseyi sadece Allah için sevmek; Allah, onu küfürden kurtardıktan sonra küfre tekrar dönmekten ateşe atılacakmışçasına nefret etmek." [Buhârî, Müslim]

Dördüncüsü: Îmân, bu esasın gerçekleşmesiyle tamamlanmış olur. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyuruyor:

«مَنْ أَحَبَّ لِلَّهِ وَأَبْغَضَ لِلَّهِ وَأَعْطَى لِلَّهِ وَمَنَعَ لِلَّهِ فَقَدِ اسْتَكْمَلَ الْإِيمَانَ».

"Kim, Allah için sever, Allah için nefret eder, Allah için verir ve Allah için mani olursa îmânını tamamlamış olur." [el-Elbânî, *Sahîhu Süneni Ebî Dâvûd*]

Beşincisi: Kim, Allah'tan başkalarını, onların dinini ve o dine mensup olanları severse Allah'a küfretmiş (O'nu inkar etmiş) olur.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿قُلْ أَغَيْرَ اللهِ أَتَّخِذُ وَلِيًّا فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ وَهُوَ يُطْعِمُ وَلاَ يُطْعَمُ قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ أَوَّلَ مَنْ أَسْلَمَ وَلاَ تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾

"De ki: Gökleri ve yeri yoktan var eden, yedirdiği halde yedirilmeyen Allah'tan başkasını dost mu edineceğim! De ki: 'Bana müslüman olanların ilki olmam emredildi ve sakın müşriklerden olma!' (denildi)." [Enam, 14]

Altıncısı: Bu esas öyle bir bağdır ki Rabbanî bir İslam toplumu onun üzerine kurulur ve onunla birbirine kenetlenir.

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ».

"Sizden biriniz kendisi için istediğini mü'min kardeşi için de istemedikçe mü'min olamaz." [Buhârî]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Dostluk ve düşmanlık prensibinin dinen bütün Müslümanlara farz olduğuna, hatta bunun **"La ilahe illallah"** diye ifade edilen tevhîd şehadetinin bir gereği (şartı) olduğuna inanırlar. Bu, akîde ve îmân esaslarının en büyüklerinden biridir. Bütün Müslümanların ona riayet etmesi gerekir. Kur'an ve Sünnet'te bu esası vurgulamak için çok sayıda nas gelmiştir ki bazıları şunlardır:

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ﴾

"Ey iman edenler! Benim de düşmanım, sizin de düşmanınız olanlara sevgi göstererek, gizli muhabbet besleyerek onları dost edinmeyin. Zira onlar size gelen gerçeği inkâr etmişlerdir." [Mümtehine, 1]

﴿ قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِنُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللهُ بِأَمْرِهِ وَاللهُ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ﴾

"De ki: Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, hısım akrabanız, kazandığınız mallar, kesada uğramasından korktuğunuz ticaret, hoşlandığınız meskenler size Allah'tan, Rasûlünden ve Allah yolunda cihad etmekten daha sevgili ise artık Allah emrini getirinceye kadar bekleyin. Allah, fâsıklar topluluğunu hidâyete erdirmez." [Tevbe, 24]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Dostluk ve düşmanlık yönünden insanları üç kısma ayırır:

Birincisi: Dostluğa ve mutlak sevgiye layık olanlar: Bunlar, Rab olarak Allah'a, peygamber olarak da O'nun elçisi Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'e îmân eden, dinin emirlerini ilim, amel ve i'tikâd yönlerinden yerine getiren, itaati Allah'a has kılan samimi ve ihlâslı mü'minlerdir. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلاَةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ۞وَمَنْ يَتَوَلَّ اللهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ اللهِ هُمُ الْغَالِبُونَ﴾

"Sizin dostunuz (veliniz) ancak Allah'tır, Rasûlüdür, îmân edenlerdir; onlar ki Allah'ın emirlerine boyun eğerek namazı kılar, zekâtı verirler. Kim Allah'ı, Rasûlünü ve îmân edenleri dost edinirse (bilsin ki) üstün gelecek olanlar şüphesiz Allah'ın tarafını tutanlardır." [Mâide, 55-56]

İkincisi: Bir yönden sevgi ve dostluğa layık oldukları halde başka bir yönden düşmanlığa layık olanlar:

Bunlar, günahkâr Müslümanlardır. Bunlara karşı hem sevgi, hem de düşmanlık duyguları beslenir. Îmân, itaat ve takvalarından dolayı sevilirler, küfür ve şirkin dışında kalan günah ve ma'siyetlerinden dolayı buğzedilirler. Amellerinin bir kısmı salih amel, bir kısmı kötü amel olan, bazı farzları ihmal edip küfür sınırına varmayan bazı haramları işleyen müslümanlar bu kısma dâhildir. Bu gibilere, yaptıkları iyilikler miktarınca dostluk, yaptıkları kötülükler kadar da düşmanlık beslenir. Ayrıca onlara nasihat etmek, ma'siyetlerine sükût etmemek gerekir. Aksine onlara iyilikler emredilir, kötülüklerine de engel olunur, ma'siyetlerden vazgeçinceye ve kötülükleri terk edinceye kadar cezalandırılır ve azarlanırlar.

Nitekim Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem,* adı Abdullah, lakabı ise eşek olan bir adama böyle yapmıştır. Bu adam, içki içtiği için cezalandırılmak üzere Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in huzuruna getirilince bazı sahabîler ona lanet etmişlerdi. Bunun üzerine Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

«لَا تَلْعَنُوهُ، فَوَاللهِ مَا عَلِمْتُ إِلَّا أَنَّهُ يُحِبُّ اللهَ وَرَسُولَهُ».

"Ona lanet etmeyin; Vallahi ben, onun Allah ve Rasûlünü sevdiğini biliyorum." [Buhârî]

Buna rağmen Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* adamın cezasını infaz etmiştir.

Üçüncüsü: Düşmanlığı ve mutlak nefreti hak edenler: Bunlar yahudiler, hıristiyanlar, müşrikler, dinsizler, putperestler, mecûsîler, münafıklar, Allah Teâlâ'ya kafa tutanlar gibi farklı gruplara mensup olup küfür, şirk ve zındıklıklarını açıkça ortaya koyan halis kâfirlerle, onların peşinden giden yıkıcı mezheplerin ve din düşmanı grupların mensuplarıdır.

Bu hüküm, İslam'a mensup olup da tekfîr edilmelerini gerektiren fiilleri işleyen mürtedler için de geçerlidir. İslam'a tamamen aykırı bir fiili işleyen, ibâdet ederken Allah'ın kullarından herhangi birini O'na ortak koşan, Allah'tan başkasına dua etmek, Allah'tan başkasından yardım dilemek, Allah'tan başkasına tevekkül etmek, kurban kesmek veya adakta bulunmak gibi ibâdet çeşitlerinden herhangi bir ibâdeti kullar için yapan, Allah'a, Rasûlüne veya dinine söven, özürsüz olarak farz namazları terk eden veya dinin bu asra uygun olmadığı iddiasıyla onu hayattan koparan kimseler, kendilerine gerekli deliller gösterildikten sonra da bu tavırlarında ısrar ederlerse düşmanlığı ve mutlak nefreti hak ederler. Hatta Müslümanların ve onların yöneticilerinin böyle mürtedlerle cihad etmeleri, onları sıkıştırmaları ve onların yeryüzünde bozgunculuk yapmalarına fırsat vermemeleri gerekir. Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ﴾

"Ey Peygamber! Kâfirlere ve münafıklara karşı cihad et, onlara karşı sert davran. Onların varacağı yer cehennemdir. O gidilecek yer, ne de kötüdür!" [Tahrim, 9]

﴿لاَ تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ﴾

"Allah'a ve âhiret gününe inanan bir toplumun -babaları, oğulları, kardeşleri yahut akrabaları da olsa- Allah'a ve Rasûlüne düşman olanlarla dostluk ettiğini göremezsin." [Mücadele, 22][79]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Allah için dostluğun birtakım gereklerinin ve hukukunun olduğu görüşündedir. Bir müslümanın, Müslümanlığının ve îmânının tam olabilmesi, şirke ve küfre düşmekten kurtulabilmesi için bu gerekleri ve hukuku yerine getirmesi gerekir. Bunların bazıları şunlardır:

Birincisi: Küfür diyarından Müslümanların diyarına hicret etmek. Zayıflar ve meşru sebeplerden dolayı hicrete güçleri yetmeyenler bundan istisna edilir.

İkincisi: Müslümanların cemaatine katılmak, onlardan ayrılmamak, iyilik ve takvada onlarla yardımlaşmak ve iyiliği emredip kötülükten men etmektir.

Üçüncüsü: Kendisi için istediği iyilikleri müslümanlar için de istemek, başına gelmemesini istediği kötülüklerin Müslümanlara da gelmemesini istemek, onları sevmeye, onlarla bir arada bulunmaya ve onlarla istişare etmeye gayret göstermektir.

79 Çünkü küfür ve şirkten nefret etmek, îmândaki samimiyetin, tevhîddeki ihlâsın ve akîde sevgisinin bir alametidir. Yine bu; Allah'ı, O'nun dinini, Peygamberi *sallallahu aleyhi ve sellem*'i ve tevhîd ehli mü'minleri dost edindiğini ilan etmektir. Küfür ve şirkten nefret etmek, kâfirlerden ve müşriklerden nefret etmeyi, onlarla savaşmayı, onlara karşı çıkmayı, planlarını açığa çıkarmayı, hilelerinden ve fikirlerinden sakındırmayı ve bu fikirlerin yanlışlığını ve yıkıcılığını ortaya koymayı gerektirir. Bu da Allah için dostluk ve düşmanlığın en yüksek mertebesidir.

Dördüncüsü: Müslümanların haberlerini ve sırlarını düşmanlarına nakletmemek, onlar aleyhinde casusluk yapmamak, onlara hiçbir şekilde zarar vermemek ve aralarını düzeltmektir.

Beşincisi: Düşmanları karşısında Müslümanlara destek olmak, zorlukta ve kolaylıkta, sıkıntıda ve rahatlıkta, her zaman ve her yerde onları asla yalnız bırakmamak, canla, malla ve dille onlara yardım etmek, sevinçlerine ve üzüntülerine ortak olmaktır.

Altıncısı: Hastayı ziyaret etmek, cenazelere katılmak, müslümanlara nazik davranmak, yumuşaklık ve incelik gösterip onlara şefkat kanatlarını germek, onlara dua etmek, bağışlanmalarını dilemek, selam vermek, zayıflarına yardım etmek, muamelelerde onları aldatmamak, mallarını haksız yollarla yememek, onların pazarlık ettiği malı araya girip satın almamak, müslüman kardeşinin evlenme teklif ettiği kadına evlenme teklifinde bulunmamak ve üç günden fazla küs durmamak vb. gibi haklarına riâyet etmek.

Yedincisi: Müslümanların dokunulmaz haklarını çiğnememek: Mesela onları tekfir etmemek, canlarını, mallarını, ırzlarını ve namuslarını helal görmemek, onlara zulmetmemek, sövmemek, hakaret etmemek, lanet okumamak, onlara saldırmamak, onlar hakkında kötü zanda bulunmamak, onlarla alay etmemek, gıybetlerini yapmamak veya aralarını bozmak için laf taşımamaktır.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Allah için düşmanlığın da gerektirdiği birtakım şeyler olduğuna inanır. Şirke ve küfre düşmemesi, müşriklerle ve kâfirlerle aynı safta yer almaması için bir müslümanın hayatında bunlara riâyet etmesi ve bunları dikkate alması gerekir ki bazıları şunlardır:

Birincisi: Şirkten, küfürden, müşriklerden, kâfirlerden, onların her türlü mezhep ve ideolojilerinden nefret etmek, onlara karşı düşmanlık beslemek; onlardan, ilahlarından, küfürlerinden, şirklerinden, her türlü inançlarından, kanunlarından, sistemlerinden ve Allah'tan başka tap-

tıklarından berî olduğunu ve bunların hiçbirine rıza göstermediğini ilan etmektir.

İkincisi: Kâfirleri dost ve yardımcı edinmemek, onlara meyletmemek, onlarla beraber olmamak, onlara güvenmemek, onlara sevgi/saygı beslememek veya yüzlerine karşı gülmemek, yakın dostlarından ve akrabalarından bile olsalar onlardan tamamen ayrılmaktır.

Üçüncüsü: Genel olarak küfür beldelerinden hicret etmek, oralarda oturmamak, onların sayısının çok görülmesine sebep olmamak ve oralara yolculuk yapmamaktır. Ancak zaruret varsa, dininin emirlerini açıkça yerine getirebilecekse, dinine davet edebilecekse ve diniyle gurur duyabilecekse oralara gidebilir.

Dördüncüsü: Dinî ve dünyevî yönden onların özelliklerinden olan hususlarda onlara benzememektir. Din işlerinde onlara benzemek şu şekillerde olur: Dinî sembollerinde, ibâdet yöntemlerinde onlara benzemek, kitaplarını tercüme etmek ve okunmalarını kolaylaştırmak, hiçbir süzgeçten ve ayıklamadan geçirmeden ve şer'î kuralları gözetmeden onların ilimlerini olduğu gibi almak veya yönetimde, eğitim ve öğretimde onların kanunlarını ve metotlarını almak, bunları uygulamak ve insanları bunlara uymaya mecbur etmek.

Dünya işlerinde onlara benzemeye gelince bu; ahlaklarında, onlara has gelenek ve âdetlerinde onlara benzemektir. Mesela yeme, içme, giyim ve kuşamda onların yolundan gitmek veya onların isimlerini kullanmak, müslümanlar arasında bilinmeyen âdetlerini ve geleneklerini taklit etmek gibi...

Beşincisi: Kâfirlere yardım etmemek, onları övmemek, onların üstünlüklerinin propagandasını yapmamak, küfürlerinde onlara arka çıkmamak, onlarla birlik olup Müslümanlara karşı komplo kurmamak, Müslümanların sırlarını onlara vermemek, onlara güvenmemek, mecbur kalmadıkça ve başka kâfirlere karşı olmadıkça onlardan yardım istememektir.

Aksine onların sohbetlerini ve meclislerini terk etmeli, Müslümanların sırlarını korumak adına onları sırdaş ve yoldaş edinmemeli ve Müslümanların önemli işlerini yapmada onlara fırsat tanımamalıdır.

Altıncısı: Kâfirlerin bayramlarına ve dinî törenlerine katılmamak ve bu günler münasebetiyle onları tebrik etmemektir. Yine onlara sözle ve fiille saygı göstermemektir. Mesela sayın, efendi vb. gibi sözlerle hitap etmemektir. Zira Allah Teâlâ, onları zelil ve aşağılık kılmıştır.

Yedincisi: Onlara rahmet okumamak ve Allah'tan bağışlanmalarını dilememektir. Çünkü böyle bir şey yapmak, onları sevmek ve içinde bulundukları bozuk ve bâtıl durumlarını onaylamak anlamına gelir.

Sekizincisi: Dinin aleyhine olacak şekilde onlara yağcılık, dalkavukluk ve yaltakçılık yapmamak veya onların kötülüklerine ve bâtıl yollarına sessiz kalmamaktır.

Dokuzuncusu: Onların hakemliğine müracaat etmemek, onların hiçbir hükmüne razı olmamak, onların arzu ve isteklerine uymamak, onların işlerinden herhangi bir işte onların peşinden gitmemektir. Çünkü onlara tâbi olmak, Allah'ın ve Peygamberi *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hükmünü terk etmek demektir.

Onuncusu: Emrettikleri veya akıl verdikleri hususlarda kâfirlere ve müşriklere boyun eğmemek, dediklerini yapmamaktır.

On birincisi: Onlarla karşılaşıldığı zaman İslam'ın selamı olan **"es-Selamu Aleykum"** sözüyle başlamamaktır.[80]

80 **Kâfirlere Muvafakat Etmenin Hükümleri:** Âlimler, kâfirlere muvafakat etmenin hükümlerini akâid kitaplarında ayrıntılı bir şekilde anlatmışlardır. -Özetle-: Bir müslümanın kâfirlere muvafakat etmesinin üç hali vardır:

1- Zâhirde ve bâtında (açıkta ve gizlide) onlara muvafakat etmek: Bu, kâfirleri kayıtsız şartsız dost edinmektir. Şu şekillerde olabilir: Onları sevmek, onlara meyletmek, onlara benzemek, onlara sığınmak, onlardan yardım istemek, isteklerine boyun eğmek vb. gibi... Buna "mutlak dostluk" denir. Bu, mürtedliktir, büyük küfürdür, insanı dinden çıkarır, velev ki sahibi, müslüman olduğunu iddia etse ve bazı dinî sembolleri açıkça yerine getirse bile…

2- Zâhirde değil de bâtında (açıktan değil de gizlice) onlara muvafakat etmek: Bu da icma ile dinden çıkaran bir küfürdür. Çünkü bu, itikâdî münafıklıktır. (Büyük münafıklıktır).

3- Bâtında değil de zâhirde (içinden değil de sadece görünüşte) onlara muvafakat etmek: Bu muvafakat da iki türlü olur:

a- Zorlama ve tehdit sebebiyle onlara muvafakat etmektir. Ancak bu zorlamanın sadece sözlü bir tehdit değil, dayak, öldürme ve işkence etme gibi fiilî bir tehdit olması ve karşı çıkıldığı zaman bu tehdidin hemen gerçekleşeceğine dair kuvvetli bir kanaatin oluşması gerekir. Böyle bir durumda bir Müslüman, kalbi îmânla dolu olduğu ve îmânın hakikatine kesin olarak inandığı halde kalbiyle değil de sadece diliyle kâfirlere muvafakat ettiği zaman tekfîr edilemez.

b- Kişinin, kâfirlerin ve müşriklerin idaresinde olmadığı halde onlara içinden muhalefet etmesine rağmen zâhirde/görünürde muvafakat etmesidir. Bunun sebebi, liderlik sevdası, makam/mevki arzusu, mal ve arazi beklentisi veya menfaatlerine zarar geleceği korkusu gibi dünyevî bir sebep olabilir. Onları memnun etmek, dünyadan pay kapmak, rahata kavuşmak ve hemen selamete ermek için onlarla dost olur, onların bâtıl işlerini savunur, onlara karşı sessiz kalır, sistemlerine tâbi olur veya kanunlarını uygular. Böylece ibâdet tevhîdinin rükünlerinden biri olan Allah için dost olmak ve Allah için düşman olmak rüknünü terk eder. Bu terk de onun dinden çıkmasına ve küfrüne sebep olur. İçinden onlardan hoşlanmaması kendisine hiçbir fayda sağlamaz. Nitekim şer'i naslar da buna delalet etmektedir.

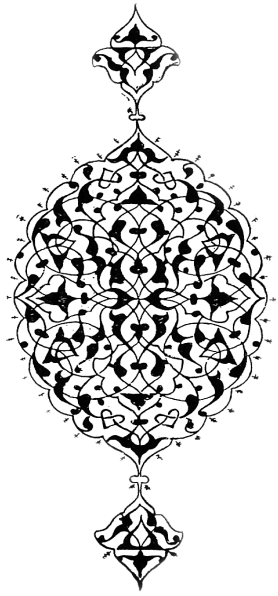
Allah için düşman olmak akîdesiyle, kâfirlere iyilik yapmak ve adâletli davranmak arasındaki fark: Onlardan beri olmak (uzak durmak) diye ifade edilen kâfirlere olan düşmanlığımız, onlara sözlü veya fiilî olarak kötülük yapmak ve dinimizin onlarla ilişkilerde uymamız için koyduğu şartları ve kuralları çiğnememiz anlamına gelmez. Ki bu şartlar ve kurallar, kalbî bir sevgi ve eğilim olmaksızın adalet ve iyilik temeli üzerine bina edilmiştir. Mesela Allah Teâlâ, kâfir olan anne babaya iyilik yapılmasını emrederek şöyle buyurmuştur: **"Eğer onlar seni, hakkında bilgin olmayan bir şeyi Bana ortak koşman için zorlarlarsa sakın onlara itaat etme! Ama o durumda da kendileriyle iyi geçin."** [Lokman: 15] İslâm, kâfirlerle Müslümanlar arasında Müslümanların da yararına olacak karşılıklı yarar ilişkisine izin vermiştir. Bizimle savaş halinde olmayan -bizimle savaşanlara ve bizi yurdumuzdan çıkarmak isteyenlere yardım edenlere değil- bizimle barış anlaşması yapan kâfirlerden bazı gruplara karşı dinimizin aleyhine olmamak şartıyla hoşgörülü olmamızı istemiştir. Şeriat koyucu ve hikmet sahibi yüce Allah, savaşçı olmadıkları müddetçe hepsiyle iyi ilişki içinde olmamızı emretmiştir. Bu, onları dost edinmek ve sevmek anlamına gelmez. Çünkü iyilik yapmak ve iyi ilişkiler içinde olmak, İslam şeriatında kafirlere karşı yasaklanan sevgi ve dostluğu gerektirmez. Fakat bu kâfirler, savaşçı oldukları zaman onlarla iyi ilişkiler içinde olmak icma ile haramdır.

Kâfirlerle dostluğun farklı dereceleri vardır: Ehl-i sünnet ve'l-Cemaat, mü'minlerin birbirlerine karşı dostluk, kafir ve müşriklere karşı da düşmanlık beslemelerinin farz olduğu görüşündedir. Birbirlerine karşı düşman olmaları, kâfir

ve müşrikleri dost edinmeleri ise haramdır. Bu dostluk, farklı derece ve şekillerde gerçekleşir. Bunların bir kısmı, dinden çıkmayla sonuçlanırken bir kısmı bundan daha alt derecede olup büyük günah ve haram kapsamına girer. Gönülden dost olmakla görünüşte yakınlık kurmak arasında fark vardır. Kafirleri gönülden dost edinen herkes, kafir olup dinden çıkar. Ancak kafirlerle kurulan her yakınlık, sahibinin tekfir edilmesini gerektirmez. Kafirlerle dostluk kurmak, alimlere göre iki çeşittir:

Büyük Dostluk: Bu, sahibini İslam dininden çıkarıp küfre düşürür. Bu tür dostluk; kalple, fiille veya her ikisiyle birlikte olabilir. Kalbî dostluk, onları ve onları sevenleri sevmek, onlardan hoşnut olmak, onlardan nefret edenlere karşı düşmanlık ve nefret beslemek, onlara kalpten muvafakat etmek ve gönülden meyletmekle olur. Fiilî dostluk, kafirlere yardım etmek, onları savunmak, Müslümanlara karşı onlarla anlaşma yapmak, Müslümanlara zarar ve eziyet verme konusunda onlara yardım etmek veya malî, bedenî ve fikrî olarak onlara yardım etmekle olur. Hem kalbî hem de fiilî dostluk ise zâhir ve bâtında onlara tâbi olmak ve muvafakat etmekle olur. Yani zâhirde onlara itaat etmek, bâtında da onlara meyletmekle olur.

Küçük Dostluk: Bu, büyük dostluktan daha alt derecede olan dostluktur ve ondan daha düşük derecelerde gerçekleşir. Bu tür dostluk, büyük günahlardandır. Sahibi de helakin eşiğindedir ve bu konudaki tehditlerin kapsamındadır. Ancak o, İslam'dan çıkmaz. Bu tür dostluk, dünyevî bir amaçla, maddî birtakım gayelerle, ırk ya da kabile bağları sebebiyle bazı kafirlere karşı sevgi beslemek, onlara meyletmek ve yağcılık yapmakla olur. Bununla birlikte bu kimsenin i'tikâdı sağlamdır, içinde küfür ve İslam'dan çıkma niyeti beslemez, ayrıca yaptığının günah olduğunu bilir ve bu günahından dolayı da korkar. Böyle birinin durumu, bazı günahları işleyen, ancak onları helal saymayan günahkarların durumu ile aynıdır. Her bir günahın da onu işleyenin niyet ve amacına göre tehdit ve azaptan payı vardır.

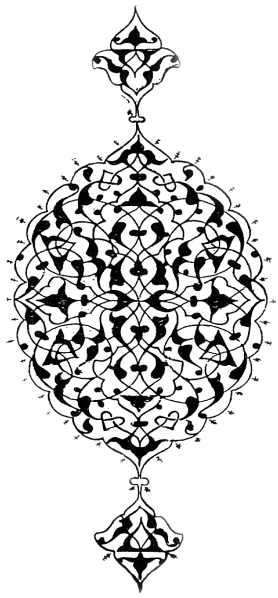

6

Altıncı Esas

EVLİYÂNIN KERÂMETİ, FERASET, RÜYA, SİHİR, HASED, NAZAR VE CİNLERİ TASDİK ETMEK

التصديق بكرامات الأولياء

Altıncı Esas

EVLİYÂNIN KERAMETİ, FERASET, RÜYA, SİHİR, HASET NAZAR VE CİNLERİ TASDİK

Evliyânın Kerâmeti, Feraset, Rüya, Sihir, Hased, Nazar ve Cinleri Tasdik Etmek

Selef-i salihîn (yani Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat) akîdesinin esaslarından biri de velilerin kerametlerini tasdik etmektir.[81]

81 **Kerâmet:** Allah Teâlâ'nın, şeriatın hükümlerine bağlı bazı salih kullarının elinde onlara ikram olmak üzere gösterdiği, peygamberlik iddiası taşımayan ve peygamberliğin mukaddimesi de olmayan olağanüstü şeylerdir. Îmân ve salih amelle birlikte olmadığı takdirde bu tür olağanüstü olaylara istidrac denir. Kehf sûresi ve diğer sûrelerde anlatıldığı gibi kerâmetler, geçmiş ümmetlerde de görülmüştür. İslam'ın ilk döneminde sahâbe ve tâbiîn arasında da kerâmetler görülmüştür. Mesela Ömer *radıyallahu anh,* "Ya Sâriye! el-Cebel'e!" diye seslenerek çok uzaklardaki komutanına savaş taktiği vermiştir. Sahih sünnet kitaplarında ve nakledilen haberlerde çok sayıda kerâmet örneği vardır ki Allah Teâlâ, yüce kitabıyla ve Peygamberinin sünnetiyle amel eden sâlih kullarına bunlarla ikramda bulunmuştur. Binlerce âlim ve güvenilir kişi, bu kerâmetleri rivâyet etmiş ve bunları gözleriyle görmüşlerdir. Bunlar, ümmet içinde tevâtür derecesine ulaşan haberler niteliğindedir ve yüce Allah'ın dilediği zamana kadar da var olmaya devam edecektir. Velilerin kerâmet göstermesi, aslında peygamberlerin mucizesidir. Çünkü bir kimse, ancak peygamberine tâbi olmasının ve onun dininin ve şeriatının gösterdiği yoldan gitmesinin bereketiyle kerâmete nail olabilir. Kerâmet, dinen mümkün işlerden olup fiilen de gerçekleşebilir ve akla da uygundur. Yüce Allah'ın mü'min kulunun önüne ilim ufuklarını açması, işitegeldiğimiz ve okuduğumuz maddî bütün olağanüstü olaylardan daha değerli ve daha büyük olabilir. Selef âlimlerinin kerâmet olarak nitelendirdikleri şeylerden biri de Kitap ve Sünnet üzere dosdoğru olmak, bunlara itaat etmek, hükümlerine razı olmak ve ilim ve amelde başarıya mazhar olmaktır. Bazı Müslümanların keramet göstermemiş olmaları, onların îmânlarının zayıf olduğu anlamına gelmez. Çünkü kerâmet, birtakım sebeplerden dolayı meydana gelir ki bazıları şunlardır:

Keramet; Allah Teâlâ'nın, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hidâyetine ve sünnetine bağlı takva sahibi salih bazı mü'minlerin elinde, onlara ikram olmak ve faziletlerini ortaya çıkarmak üzere icra ettiği

1) Kulun îmânını takviye etmek. Bundan dolayı pek çok sahâbî, îmânlarının kuvveti ve yakînlerinin mükemmelliği sebebiyle herhangi bir keramet göstermemişlerdir. 2) Bir diğer sebep de düşmana karşı delil ortaya koymaktır. Kerâmet, aklî yönden değil, ancak şer'i kurallar yönünden değerlendirilir. Kerâmetin birtakım şartları vardır ki bazıları şunlardır: Şer'i bir hükme ve dinî bir kurala aykırı olmamalıdır. Hayatta olan birisi tarafından gösterilmeli ve bir ihtiyaç sebebiyle meydana gelmelidir. Bu şartlar bulunmazsa o bir keramet değildir; ya hayal ya vehim ya da şeytanın telkinidir. Kerametle herhangi bir şer'î hüküm sabit olmadığı gibi herhangi bir şer'i hüküm de ortadan kalkmaz. Çünkü şer'î hükümlerin; Allah'ın Kitabı, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünneti ve icmâ gibi bilinen kaynakları vardır. Allah, bir müslümanın elinden bir kerâmet gösterdiği zaman o müslümanın bu nimet ve ihsandan dolayı Allah'a şükretmesi, Allah'tan sebat üzere olmayı istemesi, bu bir imtihan ise kendisini fitneye düşürmemesini dilemesi, kerameti gizlemesi ve insanlar önünde onu bir övünme aracı haline getirmemesi gerekir. Çünkü böyle bir tutum, kişiyi helak yollarına götürür. Şeytanın bu yolla kendilerini yavaş yavaş helake götürdüğü nice insan vardır ki dünyada ve âhirette hüsrana uğramış ve kerametler, onların boynunda vebal haline gelmiştir. Bilinmelidir ki Rahmân'ın veli kullarının, Allah'ın yüce kitabında pek çok âyette zikrettiği nitelikleri vardır. Bunların bir kısmı, Furkan sûresinin 63-74. âyetleri arasında bir arada zikredilmektedir. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de birçok hadisinde bu özelliklere yer vermiştir. Örnek olarak bu niteliklerden bazılarını şöyle sıralayabiliriz: Allah'a, meleklerine, peygamberlerine, kitaplarına, âhiret gününe ve hayrıyla şerriyle kaza ve kadere îmân etmek, takva (yani Allah'tan korkup Peygamberinin sünnetiyle amel etmek), ahiret günü için hazırlanmak, Allah için sevmek ve Allah için nefret etmek. Böyle insanları görmek, insana Allah'ı hatırlatır. Onlar, yeryüzünde tevâzu içinde/vakarla yürürler, cahiller onlara bir laf attıkları zaman "Allah selâmet versin." deyip geçerler. Gecelerini Rablerine secde ve kıyam ederek geçirirler. "Rabbimiz! Bizi cehennem azabından uzak tut, çünkü onun azabı devamlıdır." derler. Harcadıkları zaman ne israf, ne de cimrilik ederler. Allah ile beraber başka bir ilâha dua ve ibâdet etmezler. Meşrû bir gerekçe olmadıkça Allah'ın haram kıldığı cana kıymazlar. Zina etmezler, yalan şahitlikte bulunmazlar. Boş ve yararsız şeylerle karşılaştıkları zaman yüz çevirerek vakarla geçip giderler. Rablerinin âyetleri hatırlatıldığı zaman sağır ve kör kesilmez, duymazdan ve görmezden gelmezler. "Rabbimiz! Bize eşlerimizden ve nesillerimizden göz aydınlığı olacak salih kimseler ihsan eyle ve bizi takva sahiplerine önderler eyle." diye dua ederler… Ve buna benzer, Kitap ve Sünnet'te geçen daha başka vasıfları vardır.

olağanüstü şeylerdir. Nitekim Kitap, sünnet ve icma da buna delalet etmektedir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿أَلاَ إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللهِ لاَ خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلاَ هُمْ يَحْزَنُونَ۞الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ۞لَهُمُ الْبُشْرَى فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الآخِرَةِ لاَ تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾

"Bilesiniz ki Allah'ın velilerine/dostlarına korku yoktur; onlar üzülmeyeceklerdir de. Onlar, îmân edip de takvaya ermiş olanlardır. Dünya hayatında da âhirette de onlara müjde vardır. Allah'ın sözlerinde asla değişme yoktur. İşte bu, büyük kurtuluşun ta kendisidir." [Yûnus, 62-64]

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmuştur:

«إِنَّ اللهَ قَالَ: مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ آذَنْتُهُ بِالْحَرْبِ».

"Allah Teâlâ buyurdu ki: Kim, Benim bir veli kuluma düşmanlık ederse Ben ona savaş açarım." [Buhârî]

Ancak Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in, kerametleri tasdik konusunda şer'i birtakım ölçüleri vardır. Onlara göre olağanüstü olan her şey, keramet değildir. Aksine bu bir istidrac (fark ettirmeden yavaş yavaş azaba yaklaştırıcı bir şey), göz bağcılık veya büyücülerin, hilekârların ve cin şeytanlarının işleri gibi aslen keramet olmayıp da olağanüstü işler kapsamına giren şeyler de olabilir. Ancak keramet ile diğerleri arasındaki fark gayet açıktır:

* **Keramet:** Allah'tandır, sebebi de takva, Allah'a itaat, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yoluna ve sünnetine tâbi olmak ve salih amel işlemektir. Keramet; iman, tevhîd, sünnet, istikamet sahibi, dindar, muttakî ve veli kullara mahsustur. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ۞الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ﴾

"Bilesiniz ki, Allah'ın velilerine/dostlarına korku yoktur; onlar üzülmeyeceklerdir de. Onlar, îmân edip takvaya ermiş olanlardır." [Yûnus, 62-63]

* **Sihirbazlık/gözbağcılık:** Kovulmuş şeytandandır, sebebi de küfür ve şirk amelleri, günahlar, fısk ve fücur, bid'at ve bid'at ehline tâbi olmaktır.

Sihirbazlık/gözbağcılık; küfür, şirk, dalalet, bid'at ve nifak ehlinden olan sapık şeytan dostlarına ait işlerdendir. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَى أَوْلِيَائِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ﴾

"Gerçekten şeytanlar, dostlarına, sizinle mücadele etmeleri için telkinde bulunurlar. Eğer onlara uyarsanız şüphesiz siz de Allah'a ortak koşanlar olursunuz." [Enam, 121]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, kesinlikle velileri, peygamberlerden üstün görmezler. Bilakis onlara göre tek bir peygamber, bütün velilerden ve salihlerden daha hayırlıdır. Onlar, evliyalardan hiçbiri hakkında aşırı gitmezler, onların başkalarına fayda ve zarar verebileceğine, günah işlemekten masum olduklarına veya dinde hüküm koyma yetkisine sahip olduklarına inanmazlar. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿اللهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلاً وَمِنَ النَّاسِ﴾

"Şüphesiz ki Allah, meleklerden ve insanlardan elçiler seçer." [Hac, 75]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat akîdesinin esaslarından biri de iman ve tevhîd ehlinden olan sâlih ve muttakî insanların ferâset sahibi olmalarını tasdik etmektir. Feraset; Allah Teâlâ'nın kulun kalbine koyduğu bir nurdur ki kul, onun sayesinde hak ile bâtılı, doğru söyleyenle yalan söyleyeni birbirinden ayırır. İmanı daha kuvvetli olan kimsenin feraseti de daha keskin olur.

Yine ehl-i sünnet, salih rüyaya da inanır. Sadık rüya, nübüvvetten bir parçadır. O, Allah'ın mü'min kuluna bir müjdesidir. Dünya ve âhiret işlerinde ona açılan bir hayır kapısıdır. Kıyametin yaklaştığı ahir zamanda mü'minin rüyası genelde doğru çıkar.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿إِذْ قَالَ يُوسُفُ لأَبِيهِ يَا أَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ۞قَالَ يَا بُنَيَّ لاَ تَقْصُصْ رُؤْيَاكَ عَلَى إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلإِنْسَانِ عَدُوٌّ مُبِينٌ۞وَكَذَلِكَ يَجْتَبِيكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِنْ تَأْوِيلِ الأَحَادِيثِ وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَعَلَى آلِ يَعْقُوبَ كَمَا أَتَمَّهَا عَلَى أَبَوَيْكَ مِنْ قَبْلُ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾

"Bir zamanlar Yusuf, babası (Ya'kub'a) demişti ki: 'Babacığım! Ben (rüyamda) on bir yıldızla güneşi ve ayı gördüm; onları bana secde ederlerken gördüm.' (Babası:) Yavrucuğum! dedi, rüyanı sakın kardeşlerine anlatma; sonra sana bir tuzak kurarlar! Çünkü şeytan, insana apaçık bir düşmandır. İşte böylece Rabbin seni seçecek, sana (rüyada görülen) olayların yorumunu öğretecek ve daha önce iki atan İbrâhîm ve İshak'a nimetini tamamladığı gibi sana ve Ya'kub soyuna da nimetini tamamlayacaktır. Çünkü Rabbin, çok iyi bilendir, hikmet sahibidir." [Yusuf, 4-6]

﴿فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَا بُنَيَّ إِنِّي أَرَى فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانْظُرْ مَاذَا تَرَى قَالَ يَا أَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللهُ مِنَ الصَّابِرِينَ﴾

"(İsmail) babasıyla beraber yürüyüp gezecek çağa erişince (babası İbrâhîm): 'Yavrucuğum! Rüyada seni boğazladığımı görüyorum; bir düşün, ne dersin?' dedi. O da cevaben: 'Babacığım! Emrolunduğun şeyi yap. İnşaallah beni sabredenlerden bulursun.' dedi." [Saffat, 102]

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmuştur:

«لَمْ يَبْقَ مِنَ النُّبُوَّةِ إِلَّا الْمُبَشِّرَاتُ، قَالُوا: وَمَا الْمُبَشِّرَاتُ؟ قَالَ: اَلرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ».

"Peygamberlikten geriye sadece müjdeleyiciler kaldı." "Müjdeleyiciler nedir?" dediler. *"Salih rüyadır."* buyurdu. [Buhârî]

Ebû'd-Derda *radıyallahu anh*, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e yüce Allah'ın şu buyruğunu sordu: **"Onlara hem dünya hayatında hem de âhirette müjde vardır."** [Yûnus, 64] Bunun üzerine Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

«مَا سَأَلَنِي عَنْهَا أَحَدٌ غَيْرُكَ مُنْذُ أُنْزِلَتْ، هِيَ الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ يَرَاهَا الْمُسْلِمُ أَوْ تُرَى لَهُ».

"Bu âyet indiği günden beri senden başka hiç kimse onun hakkında bana soru sormamıştı. O, müslümanın gördüğü veya ona gösterilen sâlih rüyadır." [el-Elbânî, *Sahîhu Suneni Tirmizî*]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, dünyada sihrin ve sihirbazların var olduğuna ve sihrin bir kısmının Allah'ın kevnî-kaderî izni dâhilinde gerçekten etkili olduğuna inanır. Sihrin bir kısmı da gerçek dışı olup hayâlden ibarettir.[82]

82 İmam İbn Kudame el-Makdisi *rahimehullah* şöyle demiştir: "Sihir, birtakım düğümler, okumalar, üflemeler, söylenen ya da yazılan sözler veya yapılan birtakım işlerdir

Sihrin ve sihirbazların temel dayanağı cin şeytanlarıdır. Nitekim Allah Teâlâ, onlara insanoğlunun sahip olmadığı bazı güçler vermiştir. Ancak onlar, Allah'ın izni, dilemesi ve takdiri olmadıkça hiç kimseye zarar veremezler. Büyücünün küfrü ne kadar büyük olursa şeytanın ona itaati de o derece fazla olur.

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُو الشَّيَاطِينُ عَلَى مُلْكِ سُلَيْمَانَ وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَانُ وَلَكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ وَمَا أُنْزِلَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَمَارُوتَ وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّى يَقُولاَ إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلاَ تَكْفُرْ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ وَمَا هُمْ بِضَارِّينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلاَّ بِإِذْنِ اللهِ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلاَ يَنْفَعُهُمْ وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي الآخِرَةِ مِنْ خَلاَقٍ وَلَبِئْسَ مَا شَرَوْا بِهِ أَنْفُسَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ﴾

"Süleyman'ın hükümranlığı hakkında onlar, şeytanların uydurup söylediklerine tâbi oldular. Hâlbuki Süleyman, büyü yapıp kâfir olmadı. Lâkin şeytanlar

ki bunlar, sihir yapılan kişinin bedenine, kalbine veya aklına doğrudan bir temas olmaksızın etki bırakır. Sihrin hakikati vardır; kimisi öldürür, kimisi hasta eder, kimisi erkeği karısına yaklaşmaktan ve münasebet kurmaktan alıkoyar, kimisi karı-kocayı birbirinden ayırır, birini diğerinden nefret ettirir veya ikisini birbirine sevdirir. Bu, Şâfiî'nin görüşüdür…" İbn Kudame devamla şöyle der: "Bu hususlar sabit olduğuna göre sihri öğrenmek de, öğretmek de haramdır. Bu konuda âlimler arasında görüş ayrılığı yoktur. Mezhebimize mensup âlimler şöyle demişlerdir: 'İster haram olduğuna isterse mubah olduğuna inansın sihirbaz, sihri öğrenmekle ve yapmakla kâfir olur…'" İbn Kudame, daha sonra sihrin gerçekliği hakkında şöyle demiştir: Sihrin gerçek bir etkisi olmasaydı Allah Teâlâ, ondan sığınmayı emretmezdi. O şöyle buyurmuştur: **"İnsanlara sihri ve Babil'de Hârut ile Mârut isimli iki meleğe indirileni öğretiyorlardı. Hâlbuki o iki melek, herkese: Biz ancak imtihan için gönderildik, sakın yanlış inanıp da kâfir olmayasınız, demeden hiç kimseye öğretmezlerdi. Onlar, o iki melekten, karı ile koca arasını açacak şeyleri öğreniyorlardı."** [Bakara, 102] Bkz: *el-Muğni*, 8/150-151.

kâfir oldular. Çünkü insanlara sihri ve Babil'de Hârut ile Mârut isimli iki meleğe indirileni öğretiyorlardı. Hâlbuki o iki melek, herkese: 'Biz, ancak imtihan için gönderildik, sakın yanlış inanıp da kâfir olmayasınız.' demeden hiç kimseye (sihir ilmini) öğretmezlerdi. Onlar, o iki melekten, karı ile koca arasını açacak şeyleri öğreniyorlardı. Oysa büyücüler, Allah'ın izni olmadan hiç kimseye zarar veremezler. Onlar, kendilerine fayda vereni değil de zarar vereni öğrenirler. Sihri satın alanların (ona inanıp para verenlerin) ahiretten nasibi olmadığını çok iyi bilmektedirler. Karşılığında kendilerini sattıkları şey ne kötüdür! Keşke bunu anlasalardı!" [Bakara, 102]

﴿وَجَاءُوا بِسِحْرٍ عَظِيمٍ﴾

"Ve böylece büyük bir sihir ortaya koydular." [A'raf, 116]

﴿فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ﴾

"Nihâyet sihirbazlar gelince..." [Yûnus, 80]

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmuştur:

«اِجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُوبِقَاتِ، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ وَمَا هُنَّ؟ قَالَ: الشِّرْكُ بِاللهِ، وَالسِّحْرُ...»

"Helak edici yedi (büyük günahtan) uzak durun." Dediler ki: "Ey Allah'ın Rasûlü, onlar nelerdir?" Şöyle buyurdu: *"Allah'a şirk koşmak, sihir..."* [Buhârî ve Müslim]

Kim, Allah'ın izni olmadan sihrin zarar veya fayda vereceğine inanırsa kâfir olur.

Sihir yapmanın mubah olduğuna inanan kimsenin öldürülmesi gerekir. Çünkü Müslümanlar, sihrin haram olduğunda icma etmişlerdir.

Sihri içinde küfür ameller bulunan sihirbazdan tevbe etmesi istenir, eğer tevbe etmezse boynu vurulur.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, sihrin şifasının -Allah'ın izniyle- Kur'ân ve Sünnet'te yer alan dua ve zikirlerde olduğuna inanır. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ وَلاَ يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلاَّ خَسَارًا﴾

"Biz, Kur'an'dan öyle şeyler indiriyoruz ki o, mü'minler için şifa ve rahmettir; zalimlerin ise yalnızca ziyanını artırır." [İsra, 82]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, hasedin ve göz değmesinin hak olduğuna, Allah dilediği zaman kullara nazar değebileceğine, hatta bunun nazar değen ve hased edilen kişiyi ölüme bile götürebileceğine inanır. Hased, nazar değmesinden daha geneldir. Şöyle ki her nazar değdiren, hasetçidir; ama her hasetçinin, nazarı değmez.

Hased; kinci, kötü ve bozuk tabiatlı kişilerde olur ve kin, nefret, hoşnutsuzluk ve başkalarının sahip olduğu nimetin yok olmasını arzu etme duygularından kaynaklanır. Ancak göz değmesi, iyi bir kimseden de olabilir. Hatta insan, kendi kendine ve kendi malına nazar değdirebilir. Nazarın sebebi ise bir şeyi çok beğenmek, güzel bulmak ve ona hayran kalmak gibi duygulardır. Bununla birlikte hased ve nazar, etki yönünden ortaktırlar. Zira her ikisi de etki ettikleri (hased edilen ve nazar değen) kişiye zarar verir.

Ehl-i Sünnet, meşru dua ve zikirlerle hasedin ve nazarın şerrinden Allah Teâlâ'ya sığınılması gerektiğine inanırlar. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ﴾

"Haset ettiği zaman haset edenin şerrinden..." [Felak, 5]

﴿وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُزْلِقُونَكَ بِأَبْصَارِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ﴾

"O inkâr edenler, Zikr'i (Kur'an'ı) işittikleri zaman, neredeyse seni gözleriyle devirivereceklerdi. Hâlâ da (kin ve hasetlerinden:) 'Hiç şüphe yok ki o bir delidir.' derler." [Kalem, 51]

﴿أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَى مَا آتَاهُمُ اللهُ مِنْ﴾

"Yoksa onlar, Allah'ın kendilerine lütfundan verdiği insanlara hased mi ediyorlar?" [Nîsâ, 54]

Peygamber: *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmuştur:

«اَلْعَيْنُ حَقٌّ، وَلَوْ كَانَ شَيْءٌ سَابَقَ الْقَدَرَ سَبَقَتْهُ الْعَيْنُ».

"Nazar (göz) değmesi, haktır. Eğer kaderin önüne geçen bir şey mevcut olsaydı, göz değmesi geçerdi!" [Müslim]

«لَا يَجْتَمِعُ فِي جَوْفِ عَبْدٍ؛ الْإِيمَانُ وَالْحَسَدُ»

"Bir kulun kalbinde iman ile hased bir arada olmaz."[83]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Allah Teâlâ'nın insanları yaratmadan önce cinleri ateşten yarattığına ve onların insanlar gibi yiyip içtiklerine, evlenip çoğaldıklarına inanır. Cinler, farklı grup ve tâifelerden oluşurlar. Onlar bizi görürler, ancak biz onları göremeyiz. Onların gözle görülebilir şekillere girme kabiliyetleri, büyük güçleri ve sanayi ürünleri yapabilme maharetleri

83 Hâkim, *Müstedrek*, 2/72; el-Elbanî, *Sahihu'l-Cami*'de sahih olduğunu söylemiştir.

vardır. Onlar da dinî yükümlülüklerle mükelleftirler ve hesaba çekileceklerdir. Onların kimileri Müslüman, kimileri de kâfirdir. Allah Teâlâ, Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'i onlara da peygamber olarak göndermiştir. Ona itaat eden, cennete girer; ona karşı gelip küfürde direten de cehenneme gider. İnsanların gözlerine görünmeyecek kadar gizli oldukları için "cin" diye adlandırılmışlardır.

Ehl-i Sünnet, Allah Teâlâ'nın cin şeytanlarını yaratmış olduğuna, bunların insanlara türlü türlü vesveseler verip tuzaklar kurduğuna ve onların yolunu şaşırtmaya çalıştığına inanır. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿وَلاَ تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ لَفِسْقٌ وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَى أَوْلِيَائِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ﴾

"Gerçekten şeytanlar, dostlarına, sizinle mücadele etmeleri için telkinde bulunurlar. Eğer onlara uyarsanız şüphesiz siz de Allah'a ortak koşanlar olursunuz." [Enam, 121]

Allah Teâlâ, hikmeti gereği onları dilediği kullarına Mûsâllat edebilir. Nitekim şöyle buyurmaktadır:

﴿وَاسْتَفْزِزْ مَنِ اسْتَطَعْتَ مِنْهُمْ بِصَوْتِكَ وَأَجْلِبْ عَلَيْهِمْ بِخَيْلِكَ وَرَجِلِكَ وَشَارِكْهُمْ فِي الأَمْوَالِ وَالأَولاَدِ وَعِدْهُمْ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلاَّ غُرُورًا﴾

"Onlardan gücünün yettiği kimseleri sesinle sarsıntıya uğrat; süvarilerinle, yayalarınla onları yaygaraya boğ; mallarına, evlâtlarına ortak ol, kendilerine vaatlerde bulun. Şeytan; insanlara, aldatmadan başka bir şey va'detmez." [İsra, 64]

Allah Teâlâ, dilediği kullarını da şeytanların hilelerinden ve tuzaklarından korur. Nitekim O şöyle buyurmuştur:

﴿إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ۞إِنَّمَا سُلْطَانُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ وَالَّذِينَ هُمْ بِهِ مُشْرِكُونَ﴾

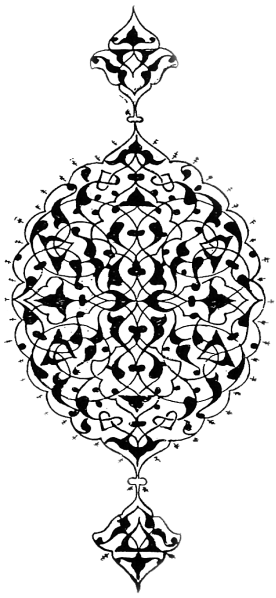
"Gerçek şu ki imân edip de yalnız Rablerine tevekkül edenler üzerinde onun (şeytanın) bir hâkimiyeti yoktur. Onun hâkimiyeti, ancak onu dost edinenler ve onu Allah'a ortak koşanlar üzerindedir." [Nahl, 99-100]

7

Yedinci Esas

EHL-İ SÜNNET VE'L-CEMAAT'İN NASLARI ANLAMA VE DELİL OLARAK KULLANMA YÖNTEMİ

منهج التلقي والاستدلال

Yedinci Esas

EHL-İ SÜNNET'İN NASLARI ANLAMA VE DELİL OLARAK KULLANMA YÖNTEMİ

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in Nasları Anlama ve Delil Olarak Kullanma Yöntemi

Selef-i salihîn, yani Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in nasları anlama ve delil getirme konusundaki yöntemi, Allah'ın Kitabında ve Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sahih sünnetinde yer alan her şeye zâhiren ve bâtınen uymak, onlara teslim olmak, hükümlerine boyun eğmek ve gerekleriyle amel etmektir.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلاَ مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلاَلاً مُبِينًا﴾

"Allah ve Rasûlü, bir işe hüküm verdiği zaman, iman etmiş bir erkek ve kadına o işi kendi isteklerine göre seçme hakkı yoktur. Her kim, Allah ve Rasûlüne karşı gelirse, apaçık bir sapıklığa düşmüş olur." [Ahzab, 36]

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmuştur:

«تَرَكْتُ فِيكُم أَمْرَيْنِ، لَنْ تَضِلُّوا مَا تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا: كِتَابَ اللهِ وَسُنَّةَ رَسُولِهِ».

"Size iki şey bıraktım; onlara sarıldığınız müddetçe asla sapıtmazsınız: Allah'ın Kitabı ve Peygamberinin sünneti." [Hâkim, *Müstedrek*; el-Elbânî, *el-Mişkat*]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

"Önce Allah'ın Kitabı, sonra Rasûlünün sünneti" demez; aksine "Allah'ın Kitabı ve Rasûlünün sünneti birlikte" der. Çünkü Allah Teâlâ, pek çok ayette Rasûlünün sünnetini kendi Kitabıyla bir arada zikretmiş ve kullarına hem kendine hem de Rasûlüne itaat etmelerini emretmiştir.

Allah'ın güvenilir elçisinin sünneti, Allah Teâlâ'nın yüce kitabında ve hikmetli şeriatında murad ettiği manaların açıklayıcısıdır. Kim olursa olsun hiç kimsenin kendisine ulaştıktan sonra sünnete muhalefet etmesi caiz değildir. Bu konuda Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ﴾

"İnsanlara, kendilerine indirileni açıklaman için ve düşünüp anlasınlar diye sana da bu zikri (Kur'an'ı) indirdik." [Nahl, 44]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Küçük ve büyük bütün meselelerde Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yoluna ve sünnetine uymayı ve ona tereddütsüz teslim olmayı; rahmete, kurtuluşa, başarıya ve Allah Teâlâ'nın rızasına ulaşmanın yegâne yolu olarak görür. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ فَسَأَكْتُبُهَا لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ۞الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ﴾

"Rahmetim ise her şeyi kuşatmıştır. Onu, takva sahiplerine, zekâtı verenlere ve âyetlerimize inananlara yazacağım. Ki onlar, yanlarındaki (Tevrat ve İncil'de) yazılı buldukları o elçiye, o ümmî Peygamber'e tâbi olurlar..." [Araf, 156-157]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetinden sonra, genel olarak Muhâcir ve Ensar'dan oluşan ve dinlerini Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den; samimiyetle, ihlasla, ilim ve amel birlikteliği içinde alan sahabenin, özel olarak da Râşid halifelerin izinden gider. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, özellikle Râşid halifelere uymayı tavsiye etmiş ve şöyle buyurmuştur:

«عَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الْمَهْدِيِّينَ الرَّاشِدِينَ، تَمَسَّكُوا بِهَا، وَعَضُّوا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِذِ، وَإِيَّاكُمْ وَمُحْدَثَاتِ الْأُمُورِ، فَإِنَّ كُلَّ مُحْدَثَةٍ بِدْعَةٌ، وَكُلَّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ».

"Benim sünnetime ve hidâyeti bulmuş Raşid halifelerimin sünnetine uyun. Ona sımsıkı sarılın, azı dişlerinizle yapışın. (Dinde) sonradan uydurulmuş şeylerden de sakının. Çünkü (dinde) sonradan uydurulan her iş bid'attir, her bid'at de bir sapıklıktır." [el-Elbânî, *Sahihu Süneni Ebi Davud*]

Onların ardından Ehl-i sünnet, tabiînden ve onlara en güzel şekilde tâbi olanlardan oluşan faziletli ilk nesile tâbi olur. Ki onlar hakkında Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«أُوصِيكُمْ بِأَصْحَابِي، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ»

"Size ashâbımı, sonra onların ardından gelenleri, sonra da onların ardından gelenleri (onların yoluna uymayı) tavsiye ederim." [Elbanî, *Sahihu Süneni't-Tirmizî*]

Abdullah b. Amr *radıyallahu anh*'tan rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«تَفْتَرِقُ أُمَّتِي عَلَى ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ مِلَّةً، كُلُّهُمْ فِي النَّارِ إِلَّا مِلَّةً وَاحِدَةً، قَالَ: مَنْ هِيَ يَا رَسُولَ اللهِ؟ قَالَ: مَا أَنَا عَلَيْهِ وَأَصْحَابِي».

"Ümmetim, yetmiş üç fırkaya ayrılacaktır. Bunlardan biri hariç hepsi cehennemdedir." (Ravi Abdullah:) "Kurtulan fırka hangisidir, ey Allah'ın Rasûlü?" diye sordu. Allah Rasûlü: *"Benim ve ashâbımın yolundan gidenlerdir."* buyurdu. [el-Elbânî, *Sahîhu Suneni't-Tirmizî*]

İşte bu yüce nebevî anlayıştan yola çıkarak onlar, anlaşmazlık halinde Allah'ın Kitabına ve Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetine başvururlar. Nitekim Allah Teâlâ da şöyle buyurmuştur:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلاً﴾

"Ey iman edenler! Allah'a itaat edin. Rasûl'e itaat edin. Ve sizden olan idarecilere de (itaat edin). Eğer bir hususta anlaşmazlığa düşerseniz Allah'a ve ahirete gerçekten inanıyorsanız onu, Allah'a ve Rasûl'e götürün (onların talimatına göre halledin); bu, hem daha hayırlı, hem de netice bakımından daha güzeldir." [Nîsâ, 59]

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ashâbı, Kitap ve Sünnetin anlaşılmasında Ehl-i Sünnetin müracaat kaynağıdır. Çünkü onlar, Kur'ân'ın inişine şahit olmuşlar, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ile beraber yaşamışlar ve dinin esaslarında hiçbir ihtilafa düşmemişlerdir. Onlar, insanlar içinde Allah'ın ve Rasûlünün muradını en iyi bilenlerdir. Allah Teâlâ, onlara uymamayı; azab, sapıklık ve tefrika olarak nitelemiş ve şöyle buyurmuştur:

﴿وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَى وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّى وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا﴾

"Kendisi için doğru yol belli olduktan sonra, kim Peygamber'e karşı çıkar ve mü'minlerin yolundan

başka bir yola girerse, onu o yolda bırakırız ve cehenneme sokarız; o, ne kötü bir yerdir." [Nîsâ, 115]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat; Sahih nastan ayrılmaz ve kesinlikle Allah Teâlâ'nın ve Rasûlünün önüne geçmez. Onlar, Kitap veya sahih sünnete aklî çıkarımlarla, kıyas, zevk, keşif, bir şeyhin veya âlimin sözü ile ya da çoğunluğu öne sürerek karşı çıkmazlar. Çünkü din, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* hayattayken tamamlanmıştır. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الإِسْلاَمَ دِينًا﴾

"Bugün sizin için dininizi kemale erdirdim, üzerinize nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslâm'ı beğendim." [Mâide, 3]

Ehl-i Sünnet, kim olursa olsun, Allah'ın kelamı ile Rasûlünün sözünün önüne hiç kimsenin sözünü geçirmezler. Nitekim Allah Teâlâ da şöyle buyurmaktadır:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللهِ وَرَسُولِهِ وَاتَّقُوا اللهَ إِنَّ اللهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾

"Ey îmân edenler! Allah'ın ve Rasûlünün önüne geçmeyin. Allah'tan korkun. Şüphesiz ki Allah, hakkıyla işiten, hakkıyla bilendir." [Hucurat, 1]

Ehl-i Sünnet, Allah ve Rasûlünün önüne geçmenin, hak yoldan sapmanın sebebi olduğuna inanır. Çünkü bu, heva ve hevese uymak ve Allah hakkında bilgisizce söz söylemektir. Şeytan da Allah'ın yolundan alıkoymak için bu işi süslü gösterir. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ وَأَضَلَّهُ اللهُ عَلَى عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلَى سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَى بَصَرِهِ غِشَاوَةً فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللهِ أَفَلاَ تَذَكَّرُونَ﴾

"Hevâ ve hevesini ilah edinen ve Allah'ın (kendi katındaki) bir bilgiye göre saptırdığı, kulağını ve kalbini mühürlediği, gözünün üstüne de perde çektiği kimseyi gördün mü? Şimdi onu Allah'tan başka kim doğru yola eriştirebilir? Hâlâ ibret almayacak mısınız?" [Câsiye, 23]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Sarih aklın, sahih nakle aykırı olmadığı görüşündedir. Anlaşılmayan bir durum olduğunda da nakle öncelik verirler. Aslında anlaşılmayan bir durum da yoktur. Çünkü nakil, sağlıklı bir aklın kabul etmeyeceği bir şey getirmez. O, ancak akılların hayret edeceği şeyler getirir. Selim bir akıl, sahih naklin haber verdiği her şeyi tasdik eder; çünkü o, Allah katından gelmiştir. Ancak aklın söylediği her şeyi sahih nakil kabul etmeyebilir.

Bununla birlikte onlar, aklın konumunu ve mertebesini de küçümsemezler. Çünkü onlara göre akıl, yükümlülüğün dayanağıdır, aklı olmayan kimse mükellef olamaz. Aklın rolü, razı ve mutmain olmak, bu geniş kâinat ve hikmetli şeriat üzerinde düşünüp tefekkür etmektir. Ancak onlar derler ki: Akıl, kesinlikle dinin önüne geçemez; aksi takdirde insanların peygamberlere ihtiyacı kalmazdı. Akıl, ancak dinin hükümleri ve sınırları içinde hareket eder. Çünkü Allah Teâlâ, aklın idrak kapasitesine bir üst sınır koymuştur ki akıl, o sınırı aşamaz. O halde eksik olan aklı, mükemmel hakem olan naklin önüne geçirmek doğru değildir.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ فَاعْلَمْ أَنَّمَا يَتَّبِعُونَ أَهْوَاءَهُمْ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ هَوَاهُ بِغَيْرِ هُدًى مِنَ اللهِ إِنَّ اللهَ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾

"Eğer sana cevap veremezlerse bil ki onlar sırf heveslerine uymaktadırlar. Allah'tan bir yol gösterici olmaksızın kendi heva ve hevesine uyandan daha sapık kim olabilir! Elbette Allah, zalim kavmi doğru yola iletmez." [Kasas, 50]

İşte onlar, büyük küçük her konuda Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetine ve yoluna sımsıkı sarılmaları, tâbi olmaları, mutlak teslimiyet göstermeleri, zâhirde ve bâtında onunla amel etmeleri ve Müslümanların cemaatine tâbi olmaları sebebiyle Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat diye isimlendirilmişlerdir.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ۞وَمَنْ يُطِعِ اللهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشَ اللهَ وَيَتَّقْهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ﴾

"Aralarında hüküm vermesi için Allah'a ve Rasûlüne davet edildiklerinde, mü'minlerin sözü ancak 'İşittik ve itaat ettik.' demeleridir. İşte bunlar, kurtuluşa erenlerdir. Her kim, Allah'a ve Rasûlüne itaat eder, Allah'tan korkup O'ndan sakınırsa, işte onlar kurtuluşa erenlerdir." [Nur, 51-52]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat; Kitap ve sünnetten sonra önder İslam âlimlerinin icma ile kabul ettikleri hususları esas alır. Ki onlar; imamlıklarına, fazîletlerine, sünnete bağlılıklarına, bu bağlılıktaki önderliklerine ve bid'atten sakındıklarına tanıklık edilen, imamlıklarında ve dindeki yerlerinin büyüklüğünde ümmetin ittifak ettiği meşhur imamlardır. İşte Ehl-i Sünnet, onların icmasıyla amel eder ve ona dayanır. Zira Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«إِنَّ اللهَ لَا يَجْمَعُ أُمَّتِي عَلَى ضَلَالَةٍ، وَيَدُ اللهِ عَلَى الْجَمَاعَةِ، وَمَنْ شَذَّ شَذَّ فِي النَّارِ».

"Şüphesiz Allah, benim ümmetimi sapıklıkta birleştirmez. Allah'ın eli cemaat üzerindedir. Kim (cemaatten) ayrılıp tek kalırsa ateşte de tek kalır." [el-Elbânî, *Sahîhu Süneni Ebî Dâvûd*]

Bu mübarek ümmet, bâtıl ve dalalet üzerinde birleşmekten korunmuştur. Hiçbir şekilde apaçık hakkı terk etmek üzere birleşmeleri asla mümkün değildir.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat; Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* dışındaki bir kimsenin -dindeki yeri ne olursa olsun, ilimdeki derecesi ne kadar yüksek olursa olsun- masum olduğuna inanmaz. Ayet ve hadisin bulunduğu bir konuda ictihad etmeyi kesinlikle caiz görmezler. Sadece ictihadın alanına giren ahkâmda ya da hükmü kapalı kalmış olan meselelerde ictihad etmeyi uygun görürler. Bunu da zaruret miktarıyla sınırlandırırlar. Bununla beraber onlar, sözü Kitap ve sünnete uymadığı sürece hiç kimsenin görüşüne taassupla bağlanmazlar.

Ehl-i Sünnet; nâsih ve mensûh, hâs ve âmm, mutlak ve mukayyed vb. gibi konuları bilmek, Kitap, Sünnet, icma, kıyas ve sahabe kavlinden tafsilî delillerin bilgisinde belli bir dereceye ulaşmak ve Arap dilini bilmek gibi ictihad şartlarına tam manasıyla sahip olan bir müctehidin, bu şer'i kurallar çerçevesinde ictihad ettiği takdirde hata da, isâbet de edebileceğine, isâbet ederse iki ecir (yani hem ictihad etme ecri, hem de isâbet etme ecri) alacağına, hata ederse de bir ecir (sadece ictihad ecri) alacağına inanır. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿وَإِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِنَ الأَمْنِ أَوِ الْخَوْفِ أَذَاعُوا بِهِ وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى الرَّسُولِ وَإِلَى أُولِي الأَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنْبِطُونَهُ مِنْهُمْ وَلَوْلاَ فَضْلُ اللهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لاَتَّبَعْتُمُ الشَّيْطَانَ إِلاَّ قَلِيلاً﴾

"Onlara güven veya korkuya dair bir haber gelince hemen onu yayarlar; hâlbuki onu, Rasûl'e veya aralarında yetki sahibi kimselere götürselerdi, onların arasından işin içyüzünü anlayanlar, onun ne olduğunu bilirlerdi. Allah'ın size lütuf ve rahmeti olmasaydı, pek azınız müstesna, şeytana uyup giderdiniz." [Nîsâ, 83]

Onlara göre ictihadî meselelerdeki ihtilaflar düşmanlığı, nefreti ve ilişkileri kesmeyi gerektirmez. Aksine onlar, birbirlerini sever, birbirlerini dost bilir, fer'î bazı meselelerde ihtilaf da etseler birbirlerinin arkasında namaz kılarlar. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿وَأَطِيعُوا اللهَ وَرَسُولَهُ وَلاَ تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا إِنَّ اللهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾

"Allah'a ve Rasûlüne itaat edin, birbirinizle çekişmeyin; sonra korkuya kapılırsınız da kuvvetiniz gider. Bir de sabredin. Çünkü Allah sabredenlerle beraberdir." [Enfal, 46]

﴿إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا لَسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾

"Dinlerini parça parça edip gruplara ayrılanlar var ya, senin onlarla hiçbir ilişkin yoktur. Onların işi ancak Allah'a kalmıştır. Sonra Allah, onlara yaptıklarını bildirecektir." [En'âm, 159]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat; hiçbir Müslüman için belli bir fakihin mezhebine bağlı kalmayı zorunlu görmez. Bununla birlikte taklid değil de ittiba yoluyla bir mezhebe uymakta da bir sakınca görmezler.[84]

84 **Taklid;** Şer'î bir hükümde sözü aslında delil olmayan bir kimsenin görüşüne bağlanmak, delilini bilmeksizin bir kimsenin görüşünü kabul etmek veya delilsiz görüş ortaya koyan kimsenin görüşüne müracaat etmektir. Taklid, iki türlüdür:

* Mubah Taklid: Bu, şer'i hükümlere ulaşma yollarını bilmeyen, onları öğrenmeye gücü yetmeyen, o hükümlerin delillerini anlama imkânına sahip olmayan avam için geçerlidir. Fakat bu, avamın fetva sorduğu kişiden delil istemesine mani, değildir. Çünkü kendisiyle Allah'a kulluk edeceği dinî bir konudan emin olması bir müslümanın hakkıdır.

* Yasaklanan ve kötülenen taklid: Diğer âlimleri bırakıp sadece belirli birini, onun bütün sözlerini ve fiillerini delilini bilmeksizin taklit etmektir. Böyle bir taklitçi, taklit ettiği kimsenin dışındakilerin de haklı olabileceğini kabul etmez ve aksi sabit olsa bile onun görüşlerinin dışına çıkmaz. O halde yasaklanan taklit, delilini bilmeden başkasının görüşüne tâbi olmaktır.

Taklidin ilim olmayacağı konusunda âlimler arasında ihtilaf yoktur. Mukallide/taklidciye âlim denmez ve onun fetva vermesi de caiz değildir. Çünkü fetvanın şartlarından biri de şeriatı bilmektir.

Allah Teâlâ, kör taklidi ve çirkin taassubu kötülemiş ve pek çok âyette onları yasaklamıştır: **"O (müşriklere): 'Allah'ın indirdiğine uyun.' denildiği zaman onlar: 'Hayır! Biz, atalarımızı üzerinde bulduğumuz yola uyarız.' derler. Ya ataları bir şey anlamamış, doğruyu da bulamamış idiyseler?"** [Mâide, 104]

Selef âlimleri ve istisnasız bütün müctehid imamlar, kör taklitten sakındırmışlardır. Çünkü taklidin bu türü, zayıflığın ve müslümanlar arasındaki ihtilafların sebeplerinden biridir. Hayır ve selamet, birlik ve beraberlikte, ittibada ve ihtilaf edildiğinde Allah'a ve Rasûlüne müracaat etmektedir. Bu sebepledir ki sahabîlerin hiçbiri -bütün meselelerde- belirli bir kişiyi taklit etmemişlerdir. Aynı şekilde dört mezhebin imamı da kendi görüşlerinde taassup göstermezlerdi. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hadisini gördükleri zaman kendi görüşlerini terk ederler, başkalarını da şer'i delillerini bilmeksizin kendilerini taklit etmekten men ederlerdi.

* İmam Ebû Hanife *rahimehullah* şöyle der: "Hadis, sahih olduğu zaman benim mezhebim o hadistir." Yine şöyle der: "Nereden aldığımızı bilmeden hiç kimsenin bizim görüşümüzü alması helal değildir."

* İmam Mâlik *rahimehullah* şöyle der: "Ben, bir beşerim, hata da edebilirim, isâbet de. Benim görüşümü inceleyin; Kitap ve Sünnet'e uygun olanların hepsini alın, Kitap ve Sünnet'e uymayanların hepsini de terk edin."

* İmam Şafiî *rahimehullah* da şöyle der: "Hangi mesele olursa olsun onunla ilgili hadisçilerin elinde benim görüşüme aykırı sahih bir hadis ortaya çıktığı zaman hayatımda da, ölümümden sonra da ben, o görüşten dönmüşümdür."

* İmam Ahmed *rahimehullah* ise şöyle der: "Beni taklit etme, Mâlik'i de taklit etme, Şafiî'yi de taklit etme, Evzai'yi de taklit etme. Sevrî'yi de taklit etme. Onlar, nereden almışlarsa sen de oradan al."

Onların bu konudaki sözleri, gerçekten sayılamayacak kadar çoktur. Zira onlar, Allah Teâlâ'nın şu âyetinin anlamını çok iyi kavramış önder âlimlerdi: **"Rabbinizden size indirilene uyun. O'nu bırakıp da başka dostların peşlerinden gitmeyin. Ne kadar da az öğüt alıyorsunuz!"** [Araf: 3]

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetine tâbi olmak sûretiyle Allah Teâlâ'nın rızasını elde etmeye çalışan samimi bir müslümanın, delili kuvvetli olduğu zaman bir mezhebin görüşünü bırakıp diğerini alması gerekir. İlmî ehliyete ve gerekli altyapıya sahip, muteber müctehid imamların delillerini öğrenme ve onları inceleme imkânına sahip bir ilim talebesi, bu konuda elinden geleni yapmalıdır. Bir meselede bir imamın mezhebini kabul ettiği halde, başka bir meselede delilce daha kuvvetli ve fıkhî açıdan daha tercihe değer bulduğu başka bir imamın görüşünü almaktan geri durmamalıdır. Onun, delilini bilmediği hiç kimsenin görüşünü kabul etmesi caiz değildir. Çünkü bu takdirde o, mukallid/taklitçi olur. İhtilaflı bir konuda, o konuyu ve delillerini elinden geldiğince incelemesi ve ondan sonra tercihte bulunması gerekir. Eğer tercih yapabilme imkânını bulamayacak olursa o zaman avamın hükmü onun için de geçerli olur ve gider ilim sahibi birine sorar.

Delilleri inceleme imkânı olmayan avamın mezhebi yoktur. Aksine onların mezhebi, kendisine fetva veren müftülerinin mezhebidir. O halde onların yapması gereken şey, soru sormada titiz davranmaları, ilmine ve dinine güvendikleri, Allah'ın Kitabını ve Peygamberinin sünnetini bilen, ilimleriyle amel eden, salih, muttaki ve Rabbanî âlimlere sormaktır. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لاَ تَعْلَمُونَ﴾

"Eğer bilmiyorsanız zikir/ilim ehline sorun." [Nahl, 43]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Tercihe şayan dinî bir delil bulunmadıkça veya muteber bir alimi taklit etmedikçe ruhsatların peşine düşmeyi caiz görmez. Hakka ulaşmayı hedeflemeyen telfîki de yasaklar. Çünkü ruhsatların peşine düşmek, kişi özellikle ihtilaflı meselelerde bu yolu izlemeyi âdet edinmişse, şer'î sorumluluklardan kurtulmaya çalışmaya götürür ki bu da delil ile değil heva ve heves ile amel etmek demektir.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Dinde fakih olmanın ancak ilim ve amel birlikteliğiyle mümkün olacağına inanır. Bir kimse, pek çok ilmi tahsil ettiği halde onunla amel etmezse veya Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yolunu izlemez ve onun sünnetiyle amel etmezse fakih olamaz. Çünkü Kitap ve Sünnet nasları, ilim ve amelin birbirine bağlanması gerektiğini vurgulamakta ve bunların arasını ayırmaktan da sakındırmaktadır. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لاَ تَفْعَلُونَ ۞ كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لاَ تَفْعَلُونَ﴾

"Ey iman edenler! Yapmayacağınız şeyleri niçin söylüyorsunuz? Yapmayacağınız şeyleri söylemeniz Allah katında nefretle karşılanır." [Saf, 2-3]

﴿أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ أَفَلاَ تَعْقِلُونَ﴾

"Sizler Kitab'ı okuduğunuz (gerçekleri bildiğiniz) halde, insanlara iyiliği emredip kendinizi unutuyor musunuz? Aklınızı kullanmıyor musunuz?" [Bakara, 44]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Her müslümanın gücü yettiği oranda Rabbini, dinini ve peygamberini tanıyacağı, Rabbine nasıl kulluk edeceğini, O'nun rızasını ve cenneti nasıl kazanacağını ve O'nun gazabından ve şiddetli azabından nasıl korunacağını öğreneceği faydalı ilmi tahsil etmesinin farz olduğu görüşündedir. Çünkü faydalı ilim, samimi amelin önderi ve yol göstericisidir. Amel, ancak doğru bir ilimle makbul ve geçerli olur.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

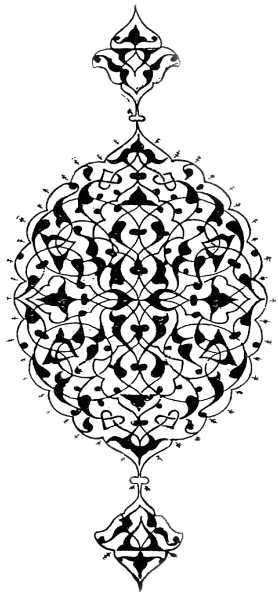
﴿قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لاَ يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الأَلْبَابِ﴾

"De ki: Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu? Doğrusu ancak akıl sahipleri bunları hakkıyla düşünür." [Zümer, 9]

Faydalı ilim öğrenmek farz olduğu gibi, aynı zamanda imkânı ve ehliyeti olan herkesin o ilmi her türlü meşru vasıtalarla yayması ve bilmeyen kimselere öğretmesi de farzdır. Herhangi bir doğru ve faydalı bilgiyi, özellikle de sorulduğu zaman, gizlemek helal değildir. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَى مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ أُولَئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللَّاعِنُونَ۞إِلاَّ الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَبَيَّنُوا فَأُولَئِكَ أَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَأَنَا التَّوَّابُ الرَّحِيمُ﴾

"İndirdiğimiz açık delilleri ve kitapta insanlara apaçık gösterdiğimiz hidâyet yolunu gizleyenlere hem Allah hem de bütün lânet ediciler lânet eder. Ancak tevbe edip durumlarını düzeltenler ve gerçeği açıkça ortaya koyanlar başkadır. Zira Ben, onların tevbelerini kabul ederim. Ben, tevbeyi çokça kabul eden ve çokça merhamet edenim." [Bakara, 159-160]

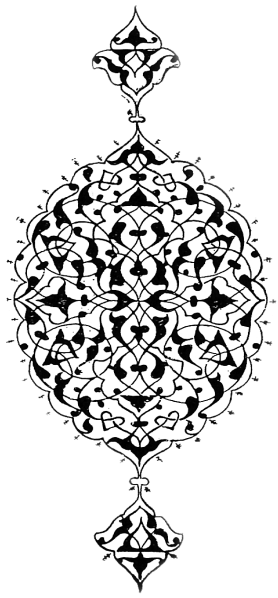

8

Sekizinci Esas

MÜSLÜMANLARIN YÖNETİCİLERİNE MEŞRU EMİRLERİNDE İTAAT ETMEK

وجوب طاعة ولاة أمر المسلمين بالمعروف

Sekizinci Esas
MÜSLÜMANLARIN YÖNETİCİLERİNE MEŞRU EMİRLERİNDE İTAAT ETMEK

Müslümanların Yöneticilerine Meşru Emirlerinde İtaat Etmek

Selef-i salihîn, yani Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat akîdesinin esaslarından biri de şudur:

Onlar, İslam'ın himaye edilmesi, dinin uygulanması, hadlerin icra edilmesi, Müslümanların işlerinin idare edilmesi, hakların sahiplerine verilmesi, Allah Teâlâ'nın indirdiği ahkâmla hükmedilmesi, iyiliğin emredilmesi, kötülüğe engel olunması ve Allah Teâlâ'nın dininin tebliğ edilmesi için müslümanların başında bir devlet başkanının bulunmasının farz olduğuna inanırlar. Yine onlar, bu devlet başkanına ve onun görevlendirdiği yöneticilere, Allah'a isyanı emretmedikleri müddetçe itaat etmenin farz olduğu görüşündedirler. Allah'a isyan cinsinden bir şey emrettikleri zaman ise o konuda onlara itaat etmek caiz değildir. Ancak genel anlamda meşru ölçüler içinde onlara itaat yükümlülüğü aynen devam eder.

Bu da Allah Teâlâ'nın emrinin bir gereğidir:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلاً﴾

"Ey îmân edenler! Allah'a itaat edin, Peygamber'e itaat edin ve sizden olan ulu'l-emre (idarecilere) de (itaat edin). Eğer bir hususta anlaşmazlığa düşerseniz Allah'a ve ahire-

te gerçekten inanıyorsanız onu, Allah'a ve Rasûl'e götürün (onların talimatına göre halledin); bu, hem daha hayırlı, hem de netice bakımından daha güzeldir." [Nîsâ, 59]

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmaktadır:

«مَنْ أَطَاعَنِي فَقَدْ أَطَاعَ اللهَ، وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ عَصَى اللهَ، وَمَنْ يُطِعِ الْأَمِيرَ فَقَدْ أَطَاعَنِي، وَمَنْ يَعْصِ الْأَمِيرَ فَقَدْ عَصَانِي».

"Kim, bana itaat ederse Allah'a itaat etmiş olur. Kim, bana karşı gelirse Allah'a karşı gelmiş olur. Yöneticiye itaat eden, bana da itaat etmiş olur. Yöneticiye karşı gelen bana da karşı gelmiş olur." [Buhârî, Müslim]

«اسْمَعُوا وَأَطِيعُوا، وَإِنِ اسْتُعْمِلَ عَلَيْكُمْ عَبْدٌ حَبَشِيٌّ كَأَنَّ رَأْسَهُ زَبِيبَةٌ».

"Başınıza yönetici olarak başı kuru bir üzüm tanesini andıran Habeşli bir köle dahi tayin edilecek olsa dinleyip itaat edin." [Buhârî]

«تَسْمَعُ وَتُطِيعُ لِلْأَمِيرِ، وَإِنْ ضُرِبَ ظَهْرُكَ وَأُخِذَ مَالُكَ، فَاسْمَعْ وَأَطِعْ».

"İdareciyi dinler ve itaat edersin. Sırtına vurulsa, malın alınsa bile dinle ve itaat et." [Müslim]

«مَنْ كَرِهَ مِنْ أَمِيرِهِ شَيْئًا فَلْيَصْبِرْ عَلَيْهِ، فَإِنَّهُ لَيْسَ أَحَدٌ مِنَ النَّاسِ خَرَجَ مِنَ السُّلْطَانِ شِبْرًا فَمَاتَ عَلَيْهِ إِلَّا مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً».

"Yöneticisinden hoşlanmadığı bir şey gören kimse, ona sabretsin. Çünkü insanlar arasından kim yöneticinin emrinden bir karış kadar dahi çıkar da bu hal üzere ölecek olursa mutlaka cahiliye ölümü üzere ölmüş olur." [Müslim]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat; Meşru konularda müslüman idarecilere itaat etmenin, Allah katındaki en değerli ibâdetlerden ve halkın en büyük vazifelerinden biri olduğuna inanır ve bunun akîde ve iman meselelerine ait önemli bir esas olduğunu söylerler. Bundan dolayıdır ki selef imamları, bu esası akaid kitaplarının konuları içine dâhil etmiş-

lerdir. Onların akaid kitaplarının içinde bu konuya yer vermeyen, onun esaslarını anlatıp izah etmeyen kitap çok azdır. Bu vazife, her müslüman için şer'i bir farizadır. Çünkü bu, yönetimin ve o yönetimin disiplini için temel dayanaklardan biridir. O, İslam devletinde düzenin var olabilmesi, devletin hedeflerini gerçekleştirebilmesi ve dinî sorumluluk ve gayeleri yerine getirebilmesi için temel taşı niteliğindedir.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'e göre devlet başkanı ve idareciler, ister salih kişiler olsun ister günahkâr kişiler olsun, farz namazlar, Cuma ve bayram namazları onların arkasında kılınır. Onların yönetimi altında iyilikler emredilir, kötülükler engellenir. Cihad ve hac onlarla birlikte yapılır. İyilik, istikamet ve hidayet sahibi olmaları için onlara dua edilir,[85] nasihat edilir[86] ve hakka ulaşmaları için yol gösterilir. Yumuşak bir üslupla ve nezaketle onlara hatırlatmalarda bulunulup öğüt verilir ve insanların onlara itaat etmeleri sağlanır. Tabiî bütün bunlar, onlar İslam'ın ilkelerinden ve dinin temel esaslarından birinde değişiklik yapmadıkları sürece geçerlidir.

85 Müslüman yöneticilerin iyiliği, istikameti, hidâyeti ve başarısı için dua etmek, selef-i sâlihînin yoludur. İmam el-Fudayl b. 'Iyad *rahimehullah* şöyle der: "Eğer benim kabul edilecek bir duamın olacağını bilseydim onu sadece yöneticinin ıslahı için yapardım. Zira biz, onların ıslah olmaları için dua etmekle emrolunduk. Haksızlık ve zalimlik etseler de onlara beddua etmekle emrolunmadık. Çünkü onların zulüm ve haksızlıkları, kendi aleyhlerinedir. İyi olmalarının faydası ise hem kendilerine, hem de Müslümanlaradır." Zira onların ıslah olmaları, ümmetin de ıslah olması demektir.

İmam Hasan el-Basri *rahimehullah* da şöyle der: "Şunu bil ki yöneticilerin zulmü, Allah'ın bir cezasıdır. Allah'ın cezasına ise kılıçlarla karşılık verilmez. Ondan ancak dua ve tevbe ile Allah'a yönelmek ve günahlardan vazgeçmekle korunulur. Allah'ın ceza ve musibetlerine kılıçla karşı konulduğu zaman, onlar kılıçtan daha keskin olurlar." Rivâyete göre Hasan-ı Basri, Haccac'a beddua eden bir adamı işitince ona şöyle demiştir: "Böyle yapma. Allah, sana merhamet etsin. Siz, kendi yaptıklarınızın cezasını çekiyorsunuz. Haccac azledilir veya ölürse maymunlar ve domuzların size yönetici olmasından korkarız." İbnu'l-Cevzi, *Adabu'l-Hasan el-Basri,* s. 119.

86 İmam Nevevî *rahimehullah* şöyle der: "Müslüman yöneticilere nasihat etmek; haklı oldukları konularda onlara yardım etmek ve bu hususta onlara itaat etmek, yumuşak bir üslupla ve nezaketle onlara hakkı emretmek, onları uyarmak ve onlara öğüt vermek ve unuttukları şeyleri onlara hatırlatmak şeklinde olur." *Şerhu Sahihi Müslim*, 2/241.

Ehl-i Sünnet, küfrün dışında bir günah işledikleri zaman idarecilere kılıçla karşı çıkılmasını haram sayar ve onlardan apaçık bir küfür sâdır olmadıkça onlara karşı sabretmeyi tavsiye eder. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, Allah'a isyan olan konular haricinde onlara itaat edilmesini, Müslümanlar arasında vuku bulan fitnelerde savaşa katılmamayı ve birlik halindeyken ümmeti parçalamak isteyenlerle savaşılmasını emretmiştir. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«خِيَارُ أَئِمَّتِكُمُ الَّذِينَ تُحِبُّونَهُمْ وَيُحِبُّونَكُمْ، وَتُصَلُّونَ عَلَيْهِمْ وَيُصَلُّونَ عَلَيْكُمْ، وَشِرَارُ أَئِمَّتِكُمُ الَّذِينَ تُبْغِضُونَهُمْ وَيُبْغِضُونَكُمْ، وَتَلْعَنُونَهُمْ وَيَلْعَنُونَكُمْ، قِيلَ: يَا رَسُولَ اللهِ، أَفَلَا نُنَابِذُهُمْ بِالسَّيْفِ؟ فَقَالَ: لَا، مَا أَقَامُوا فِيكُمُ الصَّلَاةَ، وَإِذَا رَأَيْتُمْ مِنْ وُلَاتِكُمْ شَيْئًا تَكْرَهُونَهُ فَاكْرَهُوا عَمَلَهُ، وَلَا تَنْزِعُوا يَدًا مِنْ طَاعَةٍ».

"En hayırlı yöneticileriniz, sizi seven, sizin de kendilerini sevdiğiniz; size dua eden, sizin de kendilerine dua ettiğiniz yöneticilerdir. Kötü yöneticileriniz ise size buğz ve lanet eden, sizin de kendilerine buğz ve lanet ettiğiniz yöneticilerdir." "Ey Allah'ın Rasûlü! Biz, onlara kılıçla karşı koymayalım mı?" diye sorulunca şu cevabı verdi: *"İçinizde namazı kıldıkları müddetçe hayır. Yöneticilerinizden hoşlanmadığınız bir şey gördüğünüz zaman yaptıklarını hoş görmeyin; fakat itaatten de el çekmeyin."* [Müslim]

«إِنَّهُ يُسْتَعْمَلُ عَلَيْكُمْ أُمَرَاءُ، فَتَعْرِفُونَ وَتُنْكِرُونَ، فَمَنْ كَرِهَ فَقَدْ بَرِئَ، وَمَنْ أَنْكَرَ فَقَدْ سَلِمَ، وَلَكِنْ مَنْ رَضِيَ وَتَابَعَ، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ، أَلَا نُقَاتِلُهُمْ؟ قَالَ: لَا، مَا صَلَّوْا».

"Başınıza birtakım idareciler gelecek ve siz, onların yaptıklarının bir kısmını uygun görecek, bir kısmını da yadırgayacaksınız. Her kim (dine aykırı hareketlerine) rıza göstermezse günahtan uzak olur. Her kim, onları reddederse o da selamette olur. Fakat (onların hareketlerine) rıza gösterip peşlerinden gidenler (işte günahkârlar onlardır)."

Ashâb: "Ya Rasûlallah, onlarla harp etmeyelim mi?" dediler. O da: *"Namaz kıldıkları müddetçe hayır."* buyurdu. [Müslim][87]

87 Bilinmelidir ki her kim, halifelik görevine gelir, insanlar da etrafında toplanır ve onun halifeliğine razı olurlarsa veya kılıcıyla galip gelip halife olursa ona itaat farz, karşı çıkmak da haram olur. İmam Ahmed der ki: "Bir kimse, kılıcını kullanarak diğer yöneticilere egemen olup halife olur ve mü'minlerin emîri diye isimlendirilirse ister salih biri olsun isterse günahkâr birisi olsun artık Allah'a ve ahiret gününe inanan hiç kimsenin onu halife olarak kabul etmeden bir gece bile geçirmesi helal olmaz." (Ebû Ya'la, *el-Ahkâmu's-Sultâniyye*, s. 23). Hafız İbn Hacer, *Fethu'l-Bâri*'de [1/9] şöyle der: "Güç kullanarak idareyi ele geçiren sultana itaatin ve onunla birlikte cihad etmenin farziyetinde, ona itaat etmenin, ona karşı çıkmaktan hayırlı olduğunda fıkıhçılar icma etmişlerdir. Çünkü bununla kan dökülmesi önlenmiş ve halk teskin edilmiş olur." Şeyhulislam İbn Teymiyye de şöyle der: "Güç ve hakimiyet sahibi bir imama karşı çıkanların yol açacağı kötülüklerin, elde edecekleri iyiliklerinden daha az olması zayıf bir ihtimaldir." (*Minhâcu's-Sünne,* 2/241) Yöneticilerden Allah'ın şeriatını uygulamadan kaldıran veya değiştiren, onunla hükmetmeyip başkasıyla hükmedenlere gelince bunlar, Müslümanların itaatlerine layık olmaktan çıkmışlardır. Müslümanların onları kesinlikle dinlememeleri ve itaat etmemeleri gerekir. Çünkü onlar, kendisi için seçildikleri ve onun sayesinde işitilip itaat edilme hakkını elde ettikleri devlet başkanlığı sıfatının gereklerini yerine getirmemişlerdir. Zira Müslümanların yöneticisi, ancak Allah'ın şeriatıyla hükmettiği, dini koruduğu ve yaydığı, hükümlerini uyguladığı, sınırları koruduğu, davetten sonra İslam'a inatla karşı çıkanlarla cihad ettiği, Müslümanları dost, din düşmanlarını düşman edindiği için itaat edilmeyi hak eder. Dini korumadığı ve Müslümanların işlerini yapmadığı zaman yönetici olma hakkını kaybeder ve yöneticiliğin gerekleri yerine gelmemiş olur. Böyle bir durumda işleri değerlendirme mevkiinde olan *Ehlu'l-Hall ve'l-Akd*'de temsil edilen ümmetin, onu görevden alarak yöneticiliğin meşru gayelerini gerçekleştirecek başka birini tayin etmesi farzdır. Tabiî bu hüküm, onların bunu yapma imkanları varsa ve bunu yapmakla da daha büyük bir zarar ve fitneye yol açmayacaklarsa geçerlidir. Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, her ne kadar sadece zulümleri ve günahları sebebiyle yöneticilere karşı çıkılmasını caiz görmese de -çünkü günah ve zulüm dini zayi etmek anlamına gelmez- başlarında Allah'ın şeriatıyla hükmeden bir yönetici ister. Nitekim selef-i salihîn, Allah Teâlâ'nın şeriatıyla hükmetmeyen bir yönetim bilmezdi. Zaten onlara göre böyle bir yönetim, meşru bir yönetim değildir. Meşru yönetim, yalnızca dini ayakta tutan yönetimdir. Bir yönetimin iyi ya da kötü olması ise bundan sonra konuşulacak bir konudur. Alî b. Ebî Tâlib *radıyallâhu anh* şöyle der: "İnsanlar için iyi ya da kötü mutlaka bir yönetimin olması şarttır." "İyi yönetimi anladık, peki kötü yönetim nasıl şart oluyor?" denilince şöyle dedi: "O yönetim sayesinde yolların güvenliği sağlanır, cezalar infaz edilir, düşmana karşı cihad edilir ve ganimetler dağıtılır." (*Minhâcu's-Sünne,* 1/146).

Yöneticiler, Allah'a isyanı emrettikleri zamansa onlara itaat etmek kesinlikle caiz değildir. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetinde geçen bu konuyla ilgili yasak bunu gerektirir. Çünkü Yaratıcıya isyan olan bir konuda yaratılana itaat edilmez. Bu durumda ümmete düşen, onlara nasihat etmek, yol göstermek ve her türlü meşru yola başvurarak onları hakka döndürmeye çalışmaktır. Ancak bunu yaparken onları doğru yola getirmekle elde edilecek yarardan daha büyük bir zarara meydan verilmemesi şarttır. Eğer böyle bir durum söz konusuysa halk, Allah bir yol açıncaya kadar sabretmelidir.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«اَلسَّمْعُ وَالطَّاعَةُ عَلَى الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ فِيمَا أَحَبَّ وَكَرِهَ مَا لَمْ يُؤْمَرْ بِمَعْصِيَةٍ، فَإِذَا أُمِرَ بِمَعْصِيَةٍ فَلَا سَمْعَ وَلَا طَاعَةَ».

"Hoşuna giden şey de olsa, hoşuna gitmeyen şey de olsa müslümana düşen, dinleyip itaat etmektir. Ancak ona günah işlemesi emredildiği zaman dinlemesi de itaat etmesi de caiz değildir." [Buhârî]

«لَا طَاعَةَ فِي مَعْصِيَةِ اللهِ، إِنَّمَا الطَّاعَةُ فِي الْمَعْرُوفِ».

"Allah'a isyanda itaat yoktur, itaat ancak meşru olan işlerdedir." [Buhârî, Müslim]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Halifenin omuzlarında ağır bir yük taşıdığı, Allah tarafından ona yüklenmiş büyük görevlerinin ve çeşitli sorumluluklarının bulunduğu ve onun da bunları yerine getirmesi gerektiği görüşündedir. Bu vazifelerin bazıları şunlardır:

* İslam şeriatını Allah'ın murad ettiği şekilde hayatın her alanında uygulamak. Zira şeriat bir bütündür, parçalanma kabul etmez.

* Hakiki İslam'ı yaymak için tebliğ çalışmaları yapmak, her tür meşru vasıtayla ilmi yaymak, şüpheleri ve bâtıl fikirleri bertaraf etmek ve onlarla mücadele etmek.

* Allah'ın dininin yücelmesi için Allah yolunda cihad etmek.

* Gerekli hazırlık ve savunma gücüyle sınırları korumak ve Müslümanların dinleri, canları, malları ve ırzları konusunda emniyet içinde olmalarını sağlamak.

* Allah'ın haklarını çiğnenmekten, kulların haklarını da gasbedilmekten ve zayi olmaktan korumak için cezaları uygulamak, hükümleri icra etmek.

* Nas ve içtihat yönünden şeriatın farz kıldığı şekilde ganimetleri ve zekâtları toplamak.

* Takvalı olmak. Devlet başkanının, Allah'ın yönetimine vermiş olduğu halk hakkında Allah'tan korkması, onlara yumuşak davranması, onların iyiliğini istemesi ve açıklarını yakalamaya çalışmaması gerekir. Ayrıca kendinin; ümmeti gözetmek, Allah'ın dinine ve şeriatına hizmet etmek, Allah'ın koyduğu cezaî müeyyideleri -halk tabakası olsun önde gelenler olsun- herkese uygulamak için Allah tarafından tayin edilmiş bir görevli olduğunu unutmaması gerekir.

* Halifenin; halkına iyi örnek olması, güçlü olması, Allah yolunda kınayanın kınamasından çekinmemesi, ümmet, ümmetin dini, canları, malları, ırzları, menfaatleri, güvenlikleri, işleri ve yaşayışları konusunda güvenilir bir kişi olması gerekir.

* Kendi nefsi için intikam almamalı, aksine öfkesi Allah için olmalıdır.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلاَةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَلِلهِ عَاقِبَةُ الأُمُورِ﴾

"Onlar (o mü'minler) ki, eğer kendilerine yeryüzünde iktidar verirsek namazı kılar, zekâtı verirler, iyiliği emreder ve kötülükten men ederler. İşlerin sonu, Allah'a varır." [Hac, 41]

﴿يَا دَاوُودُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الأَرْضِ فَاحْكُمْ بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلاَ تَتَّبِعِ الْهَوَى فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللهِ إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ﴾

"Ey Davud! Biz seni yeryüzünde halife yaptık. O halde insanlar arasında adaletle hükmet. Hevâ ve hevese uyma, sonra bu seni Allah'ın yolundan saptırır. Doğrusu Allah'ın yolundan sapanlara, hesap gününü unutmalarına karşılık çetin bir azap vardır." [Sâd, 26]

﴿لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى لِسَانِ دَاوُودَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ۞ كَانُوا لاَ يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾

"İsrailoğullarından kâfir olanlar, Davud ve Meryem oğlu Îsâ diliyle lânetlenmişlerdir. Bunun sebebi, söz dinlememeleri ve sınırı aşmalarıdır. Onlar, işledikleri kötülükten, birbirlerini vazgeçirmeye çalışmazlardı. Andolsun yaptıkları ne kötüdür!" [Mâide, 78-79]

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmaktadır:

«مَا مِنْ عَبْدٍ يَسْتَرْعِيهِ اللهُ رَعِيَّةً يَمُوتُ يَوْمَ يَمُوتُ وَهُوَ غَاشٌّ لِرَعِيَّتِهِ إِلَّا حَرَّمَ اللهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ».

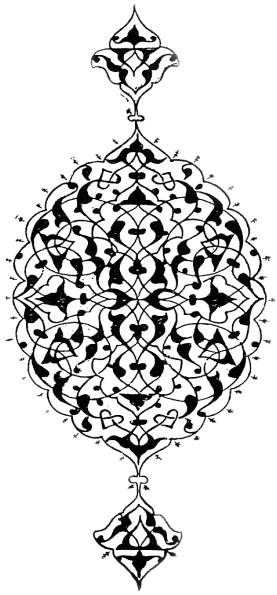
"Allah'ın bir halka idareci yaptığı bir kul, öldüğü gün halkına hıyanet etmiş bir halde ölürse Allah, mutlaka ona cenneti haram kılar!" [Müslim]

9

Dokuzuncu Esas

EHL-İ SÜNNET VE'L-CEMAAT AKÎDESİNDE SAHABE, HİLAFET VE EHL-İ BEYT

عقيدة أهل السنة والجماعة في الصحابة والخلافة وآل البيت

Dokuzuncu Esas

EHL-İ SÜNNET VE'L-CEMAAT AKÎDESİNDE SAHABE, HİLAFET VE EHL-İ BEYT

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat Akîdesinde Sahabe, Hilafet ve Ehl-i Beyt

Selef-i salihîn, yani Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat akîdesinin temel esaslarından biri de Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ashâbını kalpten sevmek, onları hayırla anmak, onlar için Allah'tan merhamet, istiğfar ve rıza dilemek, onlara güzel duygular beslemek, onlara el ve dil uzatmamaktır. Bu sebepledir ki onların kalpleri sahabenin sevgisiyle doludur, dilleri de sürekli olarak onları hayırla yâd eder.

Ehl-i Sünnet; sahabeye buğz ve düşmanlık eden, onlardan hoşlanmayan, onlara dil uzatan veya onlardan birine kin besleyenlere buğz eder ve onları düşman bilir. Çünkü Allah Teâlâ, onlardan razı olmuş, onları af, bağışlanma, rıza ve cennetle müjdelemiştir. Onlar, yüce Allah'a ve güvenilir Rasûlüne ilk iman edenlerdir. Allah, onları İslam'a, hak dine ve saf tevhîde hidayet etmiş; onlar da bu dini nübüvvet kandilinden ve risalet pınarından öğrenmişlerdir. Gizli ve açık hallerinde dinlerine samimiyetle sarılmışlar ve onun uğrunda en değerli varlıklarını feda etmişlerdir. İslam'ın ve Müslümanların, garip ve güçsüz oldukları bir zamanda iman etmişler ve zor zamanlarda cihad etmişlerdir. Allah Teâlâ'nın dinine hikmetle ve güzel öğütle davet etmişler, yakın ve uzak herkesin düşmanlığına karşı sabretmişlerdir.

Onlar, insanlar içinde İslam'ı, imanı ve ihsanı en mükemmel; teslimiyetleri, tasdikleri, itaatleri, ihlâsları, ilim ve amelleri, ibâdet ve cihadları en büyük ve her türlü güzel ahlak ve davranışta en önde olanlardır.

Onlar, ümmetin önde gelenleri, ilim ve amelde şeriatın senedidirler. Onlar, istisnasız ümmetin en hayırlı neslidirler.

Allah Teâlâ, onları Peygamberinin sohbeti ve arkadaşlığı, İslâm risaletinin taşınması ve bütün insanlara ulaştırılması için seçmiş ve bu konuda muvaffak kılmıştır. Nitekim onlar, bu dini, indiği şekliyle tebliğ etmiş, dini ayağa kaldırıp yüceltmiş, onu destekleyip güçlendirmişler ve Allah Teâlâ da onlar vesilesiyle dinin temellerini sağlamlaştırmıştır. Onlar, Allah yolunda hakkıyla cihad etmiş, İslam'ı çeşitli ülkelerde ve farklı toplumlarda yaymış, yurtlardan önce kalpleri fethetmiş, adaletle hükmetmiş ve böylece önder olmuşlardır. Dolayısıyla bahtiyar kimse, onların yoluna tâbi olan, izlerinden giden, icmalarını hüccet sayan, ilimlerini öğrenen, amellerini yapan, onların kadrini ve faziletini bilenlerdir.

Sahabe *-Allah onlardan razı olsun-* öyle büyük bir ayrıcalığa sahiptir ki onlardan sonra gelen hiç kimse, hangi dereceye yükselirse yükselsin onların eriştiği makama erişemez. Onların sahip olduğu bu ayrıcalık, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'i görme, onun sohbetinde bulunma, hadisini dinleme, onunla birlikte yaşama, dini ondan bire bir -ilk ağızdan- alma ve kendilerinden sonra gelenlere de aldıkları gibi tebliğ etme şerefidir. Bu sayede kıyamete kadar bu dinle amel edenlerin sevaplarının bir benzeri onlara yazılmaktadır; ancak bu, amel edenlerin sevaplarından hiçbir şey eksiltmez.

Sahabe-i kirâm *radıyallahu anh*um'un tamamı adil ve sikadır, yani dini tebliğ hususunda güvenilir, ihlas ve takva sahibidirler. Nitekim Allah ve Rasûlü buna şahitlik etmiş ve onları bu şekilde methetmişlerdir. Allah Teâlâ'nın Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e arkadaşlık etmelerine ve dini ondan almalarına razı olduğu bu güzide insanlardan daha adil hiçbir kimse yoktur. Bu özellikten daha büyük bir onur ve üstünlük de olamaz. Onlar, Allah'ın dostları ve seçkin kulları, insanların en hayırlılarıdırlar. Onlar, ümmetlerin en üstünü olan bu ümmetin Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den sonra istisnasız en faziletlileridirler.

Onların îmân, ihsan, fazilet, dini ulaştırma açısından güvenilirlik, yüksek derece ve yüce vasıflara sahip olduklarına şahitlik etmek, dinde bilinmesi zorunlu -kesin- bir esastır. Onları sevmek, savunmak, örnek almak ve izlerinden yürümek din ve îmândır. Onlara buğzetmek, dil uzatmak ve haklarına riayet etmemek ise küfür ve nifaktır.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلاً مِنَ اللهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَاةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الإِنْجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْأَهُ فَآزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوَى عَلَى سُوقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَ اللهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا﴾

"Muhammed, Allah'ın elçisidir. Beraberinde bulunanlar da kâfirlere karşı çetin, kendi aralarında merhametlidirler. Onları rükûya varırken, secde ederken görürsün. Allah'tan lütuf ve rıza isterler. Onların nişanları yüzlerindeki secde izidir. Bu, onların Tevrat'taki vasıflarıdır. İncil'deki vasıfları da şöyledir: Onlar filizini yarıp çıkarmış, gittikçe onu kuvvetlendirerek kalınlaşmış, gövdesi üzerine dikilmiş bir ekine benzerler ki bu, ekicilerin de hoşuna gider. Allah böylece onları çoğaltıp kuvvetlendirmekle kâfirleri öfkelendirir. Allah onlardan inanıp iyi işler yapanlara mağfiret ve büyük mükâfat va'detmiştir." [Fetih, 29]

﴿لَكِنِ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ جَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ وَأُولَئِكَ لَهُمُ الْخَيْرَاتُ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ۞أَعَدَّ اللهُ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾

"Fakat Peygamber ve beraberindeki mü'minler, mallarıyla, canlarıyla cihad ettiler. İşte bütün hayırlar, onlarındır ve onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir. Allah, onlara içinde ebedî kalacakları ve zemininden ırmaklar akan cennetler hazırlamıştır. İşte büyük kazanç budur." [Tevbe, 88-89]

﴿وَالسَّابِقُونَ الأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتَهَا الأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾

"(İslâm dinine girme hususunda) öne geçen ilk Muhacirler ve Ensar ile onlara güzellikle tâbi olanlar var ya, işte Allah onlardan razı olmuştur, onlar da Allah'tan razı olmuşlardır. Allah onlara, içinde ebedî kalacakları, zemininden ırmaklar akan cennetler hazırlamıştır. İşte bu, en büyük başarıdır." [Tevbe, 100]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat; Sahabe-i kirâmı daima hayırla ve övgüyle yad eder. Çünkü Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* onları sevmiş ve sevilmelerini tavsiye etmiştir. Nitekim şöyle buyurmaktadır:

«اَللهَ فِي أَصْحَابِي، لَا تَتَّخِذُوهُمْ غَرَضًا بَعْدِي، فَمَنْ أَحَبَّهُمْ فَبِحُبِّي أَحَبَّهُمْ، وَمَنْ أَبْغَضَهُمْ فَبِبُغْضِي أَبْغَضَهُمْ، وَمَنْ آذَاهُمْ فَقَدْ آذَانِي، وَمَنْ آذَانِي فَقَدْ آذَى اللهَ، وَمَنْ آذَى اللهَ يُوشِكُ أَنْ يَأْخُذَهُ».

"Ashâbım hakkında Allah'tan korkun. Benden sonra onları saldırı hedefi yapmayın. Çünkü onları seven, beni sevdiği için sevmiştir. Onlara buğzeden de bana buğzettiği için buğzetmiştir. Onlara eziyet eden, bana eziyet etmiş olur. Bana eziyet eden de Allah'a eziyet etmiş

demektir. Allah'ın ise kendisine eziyet eden kimseyi azabıyla yakalaması an meselesidir."[88]

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in makamının şerefi ve derecesinin üstünlüğü sebebiyle ehl-i sünnet, onu gören herkese sahabî adını vermiştir. Şöyle ki Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i görüp îmân eden ve bu îmân üzere ölen herkes, onunla birlikteliği, onun hadisini işitmesi ve onu görmesi ister bir sene, ister bir ay, ister bir gün, isterse günün bir saati kadar olsun, onun ashâbındandır. Her birinin sahabîliği, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ile olan beraberlikleri oranındadır.

Sahabeden Rıdvan biatinde, ağacın altında, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e savaştan kaçmamak ve gerekirse bu uğurda ölmek üzere biat etmiş olan ve Allah ile Rasûlüne verdikleri sözde sebat etmiş olan muhacir ve ensarın hiçbiri cehenneme girmeyecektir. Zira Allah, onlardan razı olmuş, onlar da Allah'tan razı olmuşlardır. O gün onların sayıları, bin dört yüz (1.400) kişiden fazlaydı. Allah Teâlâ, onlar hakkında şöyle buyurmuştur:

﴿لَقَدْ رَضِيَ اللهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَابَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا﴾

"Andolsun ki o ağacın altında sana biat ederlerken Allah, o mü'minlerden razı olmuştur. Kalplerinde olanı bilmiş, onlara güven duygusu vermiş ve onları pek yakın bir fetihle ödüllendirmiştir." [Fetih, 18]

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmuştur:

88 Yüce sahabî Abdullah İbn Mes'ud *radıyallâhu anh* der ki: "Ebû Bekir ve Ömer'i sevmek ve onların üstünlüklerini kabul etmek, sünnettendir." İmam Mâlik *rahimehullah* şöyle der: "Selef, çocuklarına Kur'an'ın bir sûresini öğretir gibi Ebû Bekir ve Ömer'i sevmeyi de öğretirdi." [Bu iki rivâyeti el-Lâlekâî, *Şerhu Usuli İ'tikâdî Ehli's-Sünne* adlı eserinde zikretmektedir.] (el-Elbânî, *Sahihu Süneni't-Tirmizî*).

«لَا يَدْخُلُ النَّارَ أَحَدٌ بَايَعَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ».

"Ağacın altında biat etmiş olan hiç kimse, cehenneme girmeyecektir." [Buhârî]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat; Büyük makamlarına ve faziletlerine rağmen ashâbın, fazilet yönünden eşit olmadıklarına inanır. Aksine İslam'a giriş, hicret, muhacirlere kucak açma ve yardım etme, cihad, dine ve Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e yönelik olarak yapılan ameller vb. yönlerden bazıları, diğerlerinden üstündür.

Genel olarak onların en üstünleri, İslam'a girme konusunda öne geçen ilk muhacirler ve ensardır. Onlardan sonra sırasıyla Bedir savaşına katılanlar, Uhud savaşına katılanlar, Hendek savaşına katılanlar, ağacın altında Rıdvan biatine katılanlar, hicretten önce ensardan Allah'a ve Rasûlüne yardım etmek üzere iki Akabe biatinde hazır bulunanlar gelir. Daha sonra ise Mekke'nin fethinden önce infakta bulunup cihad edenlerle Mekke'nin fethinden sonra müslüman olup cihad eden bütün sahabîler gelir. *Allah onların tamamından razı olsun.*

Ehl-i Sünnet; Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in, sahabenin bazı ileri gelenlerini cennetle müjdelediğine inanırlar. Allah Rasûlünün teker teker adlarını sayarak cennetle müjdelediği aşere-i mübeşşere bunlardandır: Ebû Bekir es-Sıddîk, Ömer el-Fârûk, Osman Zinnûreyn, Ali el-Murteza, Talha b. Ubeydullah, Zübeyr b. Avvâm, Sa'd b. Ebî Vakkâs, Saîd b. Zeyd, Abdurrahman b. Avf ve bu ümmetin emini Ebû Ubeyde Âmir b. el-Cerrah. *Allah hepsinden razı olsun.*

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

İçinde hiçbir şüphe bulunmayan bir kesinlikte inanırlar ki insanlar arasında Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den sonra hilafete en layık olanlar dört sahabîdir: Ebû Bekir, Ömer, Osman ve Ali *-Allah hepsinden razı olsun-*. Onlar, muhacirlerin ve Müslümanların en üstünleri ve ittifakla Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den sonra bu ümmetin en

hayırlılarıdır. Onlar, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in vezirleri, yardımcıları ve hısımlarıdır. Onlar, sırasıyla kendilerine hidâyet verilmiş Raşid halifelerdir.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«أُوصِيكُمْ بِتَقْوَى اللهِ وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ وَإِنْ عَبْدًا حَبَشِيًّا، فَإِنَّهُ مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ بَعْدِي فَسَيَرَى اخْتِلَافًا كَثِيرًا، فَعَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الْمَهْدِيِّينَ الرَّاشِدِينَ، تَمَسَّكُوا بِهَا، وَعَضُّوا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِذِ، وَإِيَّاكُمْ وَمُحْدَثَاتِ الْأُمُورِ، فَإِنَّ كُلَّ مُحْدَثَةٍ بِدْعَةٌ، وَكُلَّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ»

"Size Allah'tan korkmanızı, başınıza Habeşli bir köle dahi başkan tayin edilse sözünü dinlemenizi ve onun emirlerine uymanızı tavsiye ederim. Çünkü içinizden benden sonra (uzun müddet) yaşayacak olanlar, birçok anlaşmazlık görecektir. O zaman benim sünnetimden ve hidayete erdirilmiş Hulefa-i Raşidîn'in sünnetinden (yolundan) ayrılmayınız. Ona sıkı sıkıya sarılınız ve azı dişlerinizle tutununuz. Ortaya çıkacak bid'atlerden de kaçınınız; çünkü her bid'at, sapıklıktır. Her sapıklık da ateştedir." [el-Elbanî, *Sahihu Suneni Ebî Davud*]

Nebevî hilafet, el-Hasan b. Ali *radıyallahu anhuma*'nın hilafet süresiyle birlikte otuz sene onların idaresinde devam etmiştir. Nitekim Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«اَلْخِلَافَةُ فِي أُمَّتِي ثَلَاثُونَ سَنَةً، ثُمَّ مُلْكٌ بَعْدَ ذَلِكَ.»

"Halifelik, ümmetim arasında otuz yıldır; ondan sonrası ise saltanattır." [Buhârî, Müslim]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Sahabe-i kirâmdan bir kimsenin (Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yakın akrabalarının, İslam'a girmede öncü olanların ve onlardan sonra gelenlerin) günah ve hatadan masum olduğuna dair bir inanç taşımazlar. Aksine Ehl-i Sünnet'e göre onların her bir ferdinin

günah işlemesi mümkündür. Ne var ki Allah Teâlâ, onlara mağfiret ve rıza vaadinde bulunmuştur. Onları; tevbeleri, günahları silen iyilikleri ve salih amelleri vesilesiyle bağışlayacaktır.

Bununla birlikte Ehl-i Sünnet, ashâb-ı kirâm'ın toplu halde hata üzere birleşmekten masum olduklarına inanır. Onların bâtıl bir söz veya hakkı terk etmek üzere birleşmeleri mümkün değildir. Ancak fert bazında hiçbiri günahtan ve hatadan masum değildir. Ehl-i sünnete göre Allah Teâlâ, sadece seçtiği peygamberleri, tebliğ hususunda hatadan korumuştur. Yine Allah Teâlâ, ümmetin fertlerini değil; ama tümünü hata üzere birleşmekten korumuştur.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«إِنَّ اللهَ لَا يَجْمَعُ أُمَّتِي عَلَى ضَلَالَةٍ، وَيَدُ اللهِ عَلَى الْجَمَاعَةِ، وَمَنْ شَذَّ شَذَّ فِي النَّارِ».

"Şüphesiz Allah, benim ümmetimi sapıklık üzere birleştirmez. Allah'ın eli, cemaat üzerindedir. Kim (cemaatten) ayrılıp tek kalırsa ateşte de tek kalır." [el-Elbânî, *Sahîhu Süneni Ebî Dâvûd*]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Sahabe-i kirâm arasında cereyan eden fitne ve savaş konularına girmeyip susmanın gerektiğinde fikir birliği içindedir. Onlar, sahabe arasında meydana gelmiş olan ihtilaf ve anlaşmazlıklar hakkında ileri geri konuşmazlar ve durumlarını Allah'a havale ederler. O dönemde yaşanan musibetlerden dolayı da çokça "inna lillahi ve inna ileyhi raciun" derler ve her iki tarafın ölüleri için Allah'tan bağışlanma ve merhamet dilerler.

Ehl-i sünnet, onlardan hiç kimsenin masum olduğunu söylemez, hiç kimseyi de suçlamaz. Aksine onların ictihad ettiklerine, hakkı aradıklarına ve kasten yanlış yapmadıklarına inanırlar. Onlardan ictihadlarında isâbetli olan için iki ecir, yanılanlar için bir ecir vardır. İnşaallah

hataları da Allah Teâlâ tarafından bağışlanacaktır. Hepsi mazurdur, ecir almıştır; hiçbiri suçlu değildir.[89]

Ehl-i Sünnet, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in vasiyetini yerine getirerek sahabeden hiçbirine hakaret etmez, onlardan uzak olduğunu ifade etmez, onlara karşı önyargılı olmaz, onları kötülükle anmazlar. Aksine onları hak ettikleri şekilde güzel övgülerle anar, hayırla yad ederler.

Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmaktadır:

«لَا تَسُبُّوا أَصْحَابِي، لَا تَسُبُّوا أَصْحَابِي، فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ أَنْفَقَ مِثْلَ أُحُدٍ ذَهَبًا مَا أَدْرَكَ مُدَّ أَحَدِهِمْ وَلَا نَصِيفَهُ».

"Ashâbıma sövmeyiniz, ashâbıma sövmeyiniz. Nefsim elinde olana yemin olsun ki sizden biriniz, Uhud dağı kadar altın infak etse, onlardan birinin infak ettiği bir ölçeğe, hatta yarısına dahi yetişemez." [Buhârî, Müslim][90]

* Onları seven, onlara saygı duyan, onları övüp yücelten, onlar için istiğfar eden, hayır duada bulunan, haklarına riâyet eden, kıymetlerini bilen, faziletlerini anlatan, onları savunan, onların aleyhinde konuşmaktan dilini koruyan, onların yoluna uyan, izlerinden giden ve onları örnek alanlar, iki cihanda da kurtuluşa ererler.

89 Ashâbın büyük çoğunluğu, fitneye karışmamıştır. Fitne alevlendiği zaman Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ashâbının sayısı on binleri buluyordu. Bu fitneye onlardan fiilî olarak yüz kişi bile katılmış değildir, hatta katılanların sayısı otuzu bulmaz. Nitekim İmam Ahmed b. Hanbel, *Müsned*'inde sahih bir senedle İbn Sirin'den, Abdurrezzak *Mûsânnef*'inde, İbn Kesir de *el-Bidaye ve'n-Nihaye* isimli tarih kitabında böyle rivâyet etmektedirler.

90 Ömer b. el-Hattab *radıyallahu anh*'ın oğlu Ubeydullah ile Mikdad *radıyallahu anh* arasında bir tartışma geçmiş ve Ubeydullah, Mikdad *radıyallahu anh*'a hakaret etmişti. Bunun üzerine Ömer *radıyallahu anh* şöyle dedi: "Bana bir ustura getirin, şunun dilini keseyim de artık bundan sonra hiç kimse Allah Rasûlünün ashâbına dil uzatmaya cür'et edemesin." el-Lalekâî, *Şerhu Usuli İ'tikadi Ehli's-Sünne*.

* Onlara buğzeden, dil uzatan, onlara kusur bulan, onlardan uzak olduğunu ifade eden, onlara hayır duada bulunmayan, onlar için istiğfar dilemeyen, haklarında ileri geri konuşan, çeşitli yollardan onları eksiklik ve kusurla anan, onlara karşı önyargılı olanlar da sapıtanlardan ve helâk olanlardan olurlar. Onlar, iyi işler yaptıklarını sandıkları halde dünya hayatındaki bütün çabaları boşa gider.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in eşlerinden, soyundan ve akrabalarından oluşan ehl-i beytini sevmenin,[91] onlara karşı kesinlikle kötü duygular beslememenin, onları dost bilmenin, onlara yardım ve ikram etmenin, saygı göstermenin, kıymetlerini bilmenin, hepsini rahmetle ve hayırla anmanın, maddî ve manevî haklarına riayet etmenin, onları savunmanın, onlara atılan yalan ve iftiralara karşı çıkmanın, onlar hakkında aşırıya gidenlerden uzak olmanın, onlara buğz, hakaret ve düşmanlık edenlere ve dil uzatanlara da buğzetmenin farz olduğuna inanırlar. Onlara eziyet etmeyi, sözlü veya fiilî olarak kötülük yapmayı da haram sayarlar.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, onlar hakkında Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şu sözleriyle ifade ettiği vasiyetini yerine getirirler:

«أُذَكِّرُكُمُ اللهَ فِي أَهْلِ بَيْتِي، أُذَكِّرُكُمُ اللهَ فِي أَهْلِ بَيْتِي».

"Ehl-i beytim hakkında size Allah'tan korkmanızı hatırlatırım. Ehl-i beytim hakkında size Allah'tan korkmanızı hatırlatırım." [Müslim]

«إِنَّ اللهَ اصْطَفَى بَنِي إِسْمَاعِيلَ، وَاصْطَفَى مِنْ بَنِي إِسْمَاعِيلَ كِنَانَةَ، وَاصْطَفَى مِنْ كِنَانَةَ قُرَيْشًا، وَاصْطَفَى مِنْ قُرَيْشٍ بَنِي هَاشِمٍ، وَاصْطَفَانِي مِنْ بَنِي هَاشِمٍ».

91 Her gün beş defa, her ezanın peşinde ve her namazın sonunda teşehhüde oturduğumuzda Peygamberimize salât ve selam getirdikten sonra onlara da salât ve selam getirdiğimiz halde nasıl olur da onları sevmeyiz?!

"Şüphesiz ki Allah, İsmail oğullarını seçti. İsmail oğullarının içinden Kinâne kabilesini seçti. Kinâne'nin içinden Kureyş'i seçti. Kureyş'ten Hâşim oğullarını, Hâşim oğullarından da beni seçti." [Müslim]

Ehl-i Sünnet, onları sevmeyi ve dost bilmeyi imandan ve İslam'dan sayar. Çünkü bu, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'i sevmek demektir. Bunun sebebi de onların faziletleri, derecelerinin yüksekliği ve üstünlükleridir. Ehl-i sünnet, onlara buğzetmeyi, düşmanlık etmeyi ve haklarına riayet etmemeyi ise küfür ve münafıklık sayar. Zira bu, büyük bir günahtır.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in eşlerinin de onun ehl-i beytinden olduğuna inanırlar. Onlar, Kur'an'ın hükmüyle mü'minlerin anneleridir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ إِنِ اتَّقَيْتُنَّ فَلاَ تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلاً مَعْرُوفًا۞وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلاَ تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الأُولَى وَأَقِمْنَ الصَّلاَةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللهَ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا﴾

"Ey Peygamber hanımları! Siz, kadınlardan herhangi biri gibi değilsiniz. Eğer (Allah'tan) korkuyorsanız, (yabancı erkeklere karşı) çekici bir eda ile konuşmayın; sonra kalbinde hastalık bulunan kimse ümide kapılır. Güzel söz söyleyin. Evlerinizde oturun, eski cahiliye âdetinde olduğu gibi açılıp saçılmayın. Namazı ikâme edin, zekâtı verin, Allah'a ve Rasûlüne itaat edin. Ey Ehl-i beyt! Allah, sizden, sadece günahı gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor." [Ahzab, 32-33]

﴿النَّبِيُّ أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ﴾

"Peygamber, mü'minlere kendi canlarından daha yakın ve değerlidir. Onun eşleri de onların anneleridir." [Ahzab, 6]

﴿وَاذْكُرْنَ مَا يُتْلَى فِي بُيُوتِكُنَّ مِنْ آيَاتِ اللهِ وَالْحِكْمَةِ إِنَّ اللهَ كَانَ لَطِيفًا خَبِيرًا﴾

"(Ey Peygamber hanımları!) Evlerinizde okunan Allah'ın âyetlerini ve hikmeti anın. Şüphesiz Allah, her şeyin iç yüzünü bilen ve her şeyden haberi olandır." [Ahzab, 34]

Peygamberimizin hanımlarının isimlerini, -evlilik sırasına göre- şöyle sıralayabiliriz: Huveylid'in kızı **Hatice** el-Esediyye, Zem'a b. Kays'ın kızı **Sevde** el-Âmiriyye, Ebû Bekir es-Sıddîk'ın kızı **Âişe**, Ömer b. el-Hattab'ın kızı **Hafsa**, Huzeyme kızı **Zeyneb** el-Hilâliyye, Ebû Umeyye'nin kızı Hind el-Mahzumiyye (**Ümmü Seleme**), Cahş'ın kızı **Zeyneb** el-Esediyye, el-Haris b. Ebi Dırar'ın kızı **Cüveyriyye** el-Huzâiyye, Ebû Süfyan'ın kızı Hind (**Ümmü Habîbe**), Huyey b. Ahtab'ın kızı **Safiyye**, el-Hâris'in kızı **Meymune** el-Hilâliyye (ki o, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in en son evlendiği hanımıdır). *Allah hepsinden razı olsun.*

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'e göre Allah Teâlâ'nın, onları mü'minlerin anneleri yapmasının sebebi, onların kadrini yüceltmek, saygıyı hak ettiklerini vurgulamak, derecelerini ve mertebelerini yükseltmektir. Ehl-i sünnet, onları yüceltir, onlara hayır ve rıza ile dua eder ve üstünlüklerine şehadette bulunur. Onların hepsi, tertemiz, ak pak ve bütün kötülüklerden uzaktır. Dünyada da, ahirette de Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in eşleridirler. Allah, onlardan razı olmuş, onları razı etmiş ve onlara dil uzatanlara da gazab etmiştir.

Onların en faziletlileri, İslâm'daki öncülüğü sebebiyle Hatice *radıyallahu anha* -ki o, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in çocuklarının çoğunun annesidir- ve Ebû Bekir es-Sıddîk'ın kızı Âişe es-Sıddıka *radıyallahu anha*'dır. Âişe, istisnasız bu ümmetin kadınlarının en fakîhiydi. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, Âişe'den başka bakire ile evlenmemiş ve hiçbir hanımını onun kadar sevmemiştir. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e vahiy, hanımları içinde sadece onun yanındayken nazil olmuştur.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in vefatı da onun kucağında olmuştur. Allah Teâlâ, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in bu dünyadan ayrılmadan önceki son saatiyle ahiret hayatının ilk saatlerinde her ikisinin tükürüklerini ortak kullandıkları bir misvakla bir araya getirmiştir. Ve Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem*, onun evinde defnedilmiştir. Allah Teâlâ, yedi kat göğün üzerinden yüce kitabında Âişe *radıyallahu anha*'yı kendisine atılan iftiradan temize çıkarmıştır. Dolayısıyla Allah'ın onu temize çıkardığı konuda ona iftira eden kişi kâfir olur.

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالإِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ لاَ تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَكُمْ بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ مَا اكْتَسَبَ مِنَ الإِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾

"(Peygamber'in eşine) bu ağır iftirayı uyduranlar, şüphesiz sizin içinizden bir gruptur. Bunu kendiniz için bir şer sanmayın, aksine o, sizin için hayırlı olmuştur. Onlardan her bir kişiye, günah olarak ne işlemişse (onun karşılığı ceza) vardır. Onlardan (elebaşılık yapıp) bu günahın büyüklüğünü yüklenen kimse için de çok büyük bir azap vardır." [Nur, 11]

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmaktadır:

«فَضْلُ عَائِشَةَ عَلَى النِّسَاءِ كَفَضْلِ الثَّرِيدِ عَلَى سَائِرِ الطَّعَامِ».

"Âişe'nin diğer kadınlara üstünlüğü, tiridin[92] *diğer yemeklere üstünlüğü gibidir."* [Buhârî]

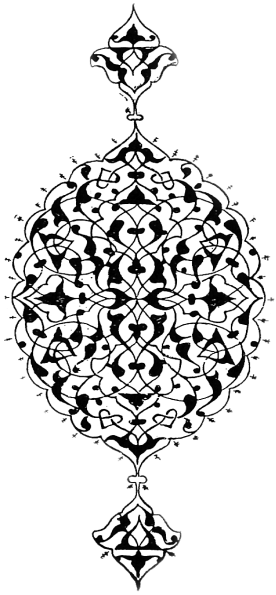
92 Tirid: Rasûlullah *salallahu aleyhi ve sellem* zamanında yapılan et ve ekmek karışımı bir yemektir.

10

Onuncu Esas

EHL-İ SÜNNET VE'L-CEMAAT'İN BİD'AT EHLİNE KARŞI TUTUMU

موقف أهل السنة والجماعة من أهل البدع والأهواء

Onuncu Esas

EHL-İ SÜNNET VE'L-CEMAAT'İN BİD'AT EHLİNE KARŞI TUTUMU

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in Bid'at Ehline Karşı Tutumu

Selef-i sâlihîn, (Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat) akîdesinin temel esaslarından biri de dinde, onda olmayan yenilikler çıkaran bid'at ve heva ehline buğzetmek ve onlara engel olmaktır. Ehl-i Sünnet, onlara buğzetmeyi, onları terk etmeyi, yermeyi, onlara selam vermemeyi ve saygı göstermemeyi Allah'a yakınlaşma vesilesi sayar. Bu nedenle onları sevmezler, onlarla arkadaşlık etmezler, onlarla oturup kalkmazlar, şahitliklerini ve rivayetlerini kabul etmezler, sözlerini dinlemezler ve dinî konularda onlarla tartışmaya girmezler. Kulaklarını onların bâtıl sözlerini dinlemekten korurlar. Zira onların bu tür sözleri, kulaklardan girince kalbe yerleşir ve oraya şeytanın vesveselerini çeker.

Onların durumlarını, kötülüklerini ve hatalarını açıklamayı, ümmeti onlardan ve onların sapık bid'atlerinden sakındırmayı, insanları onlardan ve onların bid'at amellerinden uzaklaştırmayı, onları ve dine aykırı işlerini ortaya çıkarmayı, en önemli vazifelerden biri olarak görürler. Bunları; iyiliği emretmenin, kötülüğü men etmenin bir parçası, Allah'a, Rasûlüne ve Müslümanlara karşı bu hanif dinin hakikati olan nasihatin bir bölümü sayarlar. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«مَا مِنْ نَبِيٍّ بَعَثَهُ اللهُ فِي أُمَّةٍ قَبْلِي إِلَّا كَانَ لَهُ مِنْ أُمَّتِهِ حَوَارِيُّونَ وَأَصْحَابٌ يَأْخُذُونَ بِسُنَّتِهِ وَيَقْتَدُونَ بِأَمْرِهِ، ثُمَّ إِنَّهَا تَخْلُفُ مِنْ بَعْدِهِمْ خُلُوفٌ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ وَيَفْعَلُونَ مَا لَا يُؤْمَرُونَ، فَمَنْ جَاهَدَهُمْ بِيَدِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ،

وَمَنْ جَاهَدَهُمْ بِلِسَانِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَمَنْ جَاهَدَهُمْ بِقَلْبِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَلَيْسَ وَرَاءَ ذَلِكَ مِنَ الْإِيمَانِ حَبَّةُ خَرْدَلٍ».

"Benden önceki ümmetler arasında Allah'ın gönderdiği ne kadar peygamber varsa, mutlaka onların ümmeti arasında sünnetine sarılan, emrine uyan havarileri ve sahabîleri olmuştur. Ne var ki daha sonra onların ardından birtakım kimseler gelir ki yapmadıklarını söyler, emrolunmadıklarını yaparlar. Bunlara karşı eliyle cihâd eden mü'mindir, diliyle cihâd eden mü'mindir, kalbiyle cihâd eden mü'mindir. Bunun ötesinde ise hardal tanesi kadar bile îmân yoktur." [Müslim]

«سَيَكُونُ فِي آخِرِ أُمَّتِي أُنَاسٌ يُحَدِّثُونَكُمْ مَا لَمْ تَسْمَعُوا أَنْتُمْ وَلَا آبَاؤُكُمْ، فَإِيَّاكُمْ وَإِيَّاهُمْ».

"Ümmetimin sonlarında sizlere, (din konusunda) sizin ve de babalarınızın duymadıkları şeyleri anlatacak kimseler olacaktır. Onlardan olabildiğince sakının." [Müslim]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat; Bid'ati şöyle tarif eder:

Bid'at; Allah ve Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem*'in dinde meşru kılmadığı her türlü inanç ve ibâdettir. Yani yapılabileceğine dair Kitap ve Sünnet'ten delili olmayan her şey, bid'attir. O halde bid'at, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den ve ashâbından sonra ortaya atılmış görüş ve ameller olup dinde uydurulan her şeyi içine alır. Dinin haricinde gerçekleşen yenilikler ve icatlar, bid'ate dahil değildir. Çünkü onlarda aslolan, mubah olmalarıdır.

Özetle dinin tamamlanmasından sonra dinde, ibâdet ve Allah'a yaklaşmak maksadıyla ve dine benzer bir tarzda (dindenmiş gibi) ortaya konulan her şey bid'attir.

Bundan dolayı bid'at, sünnetin zıddıdır. Zira sünnet; hidâyet, kurtuluş, sırat-ı mustakim, Allah Teâlâ'nın rızasına ve ebedî cennete götüren

yoldur. Bid'at ise her çeşidiyle haram, sapıklık, cehenneme götüren, Allah Teâlâ'dan, rahmetinden ve ebedî cennetten uzaklaştıran bir yoldur.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«عَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الْمَهْدِيِّينَ الرَّاشِدِينَ، تَمَسَّكُوا بِهَا، وَعَضُّوا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِذِ، وَإِيَّاكُمْ وَمُحْدَثَاتِ الْأُمُورِ، فَإِنَّ كُلَّ مُحْدَثَةٍ بِدْعَةٌ، وَكُلَّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ».

"Benim sünnetime ve hidâyeti bulmuş Raşid halifelerimin sünnetine uyun. Ona sımsıkı sarılın, azı dişlerinizle yapışın. (Dinde) sonradan uydurulmuş şeylerden de sakının. Çünkü (dinde) sonradan uydurulan her iş, bid'attir; her bid'at de bir sapıklıktır." [el-Elbânî, *Sahihu Süneni Ebi Davud*]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'e göre dindeki bid'at iki çeşittir:

Birincisi: İ'tikâdî ve sözlü bid'attir. Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'e muhalif olan Cehmiyye, Mu'tezile, Kaderiyye, Râfızîler ve onlara tâbi olup aynı yoldan giden sapık fırkaların i'tikâdları ve sözleri gibi...

İkincisi: Ibâdetlerdeki bid'attir. Allah Teâlâ'nın meşru kılmadığı, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yapmadığı, emretmediği ve onaylamadığı, aynı şekilde sahabenin de yapmadığı amellerle Allah Teâlâ'ya ibâdet etmek gibi...

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat; Dindeki bid'atin, her türlüsüyle haram ve sapıklık olduğu ve reddedilmesi gerektiği görüşündedir. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ».

"Her kim, bizim şu dinimizde, ondan olmayan bir şeyi icat edecek olursa o reddedilir." [Buhârî, Müslim]

«مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ».

"Her kim, hakkında emrimiz olmayan bir amel ile amel ederse o reddedilir." [Müslim]

«فَإِنَّ خَيْرَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللهِ، وَخَيْرَ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ، وَشَرَّ الْأُمُورِ مُحْدَثَاتُهَا، وَكُلَّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ».

"Muhakkak ki sözlerin en hayırlısı Allah'ın Kitabıdır. Yolların en hayırlısı Muhammed'in yoludur. İşlerin en kötüsü sonradan uydurulan bid'atlerdir. Her bid'at, bir sapıklıktır." [Müslim]

Fakat onlara göre bid'atin çeşidine göre haramlığının derecesi de değişir. Bu açıdan bid'at iki çeşittir:

* Birincisi, apaçık şirk ve küfür olan bid'at çeşididir. Bu tür bid'at; hem i'tikâdda, hem de ibâdetlerde olur. İ'tikâdda olanına, gulat/aşırı Cehmiyye ve Mu'tezile'nin görüşleri örnek verilebilir. Ibâdetlerde olanına ise kabirlerde yatanlara yaklaşmak maksadıyla kabirleri tavaf etmek, onlar için kurban kesmek ve adakta bulunmak ve onlara yalvarıp yakarmak, onlardan yardım istemek vb. gibi ameller örnek verilebilir.

* İkincisi, tevhîdin kemaline aykırı ve şirke vesile olan bid'at çeşididir. Kabirlerin üzerine bina yapmak, kabirlerin yanı başında namaz kılmak, kabir ehlini aracı koyarak Allah'a dua etmek vb. gibi işler bu tür bid'at şekillerindendir.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'e göre dindeki bid'at, şirke götüren yollardan biridir. Zira bid'at; Allah'a, O'nun meşru kılmadığı bir şekilde ibâdet etme ve yakınlaşma maksadı içermektedir. Maksatların hükmü neyse ona götüren araçların hükmü de odur. Allah'a ibâdette O'na ortak koşmaya ve dinde bid'at çıkarmaya götüren her yolun kapatılması gerekir. Çünkü din, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hayatında tamamlanmıştır, onda bir eksiklik yoktur. O, dinle ilgili bütün hususları ya sözlü olarak ya fiilî olarak ya onaylamak sûretiyle, ya bir soruya cevap olarak ya da hiçbir soru olmadan açıklamıştır. İnsanların ibâdet ve muamelat alanında ihtiyaç duydukları her şeyi, yeterli derecede ve doyurucu bir

şekilde izah etmiştir. Ümmetini, gecesi gündüz gibi aydınlık bir yol üzerinde bırakmıştır. Bu yoldan da ancak helak olanlar sapar.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الإِسْلاَمَ دِينًا﴾

"Bugün size dininizi kemale erdirdim, üzerinize nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslâm'a razı oldum." [Mâide, 3]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat; Bid'atçi fırkaların asıllarının beş fırka olduğu görüşündedir: Haricîler, Râfızîler, Cehmîler, Kaderîler ve Mürciîler. Sonra da her bir fırkadan çok sayıda fırka türemiştir ve sonunda sayıları -Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in de haber verdiği gibi- yetmiş iki fırkaya ulaşmıştır. Nitekim Abdullah b. Amr *radıyallahu anh*'tan rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«تَفْتَرِقُ أُمَّتِي عَلَى ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ مِلَّةً، كُلُّهُمْ فِي النَّارِ إِلَّا مِلَّةً وَاحِدَةً، قَالَ: مَنْ هِيَ يَا رَسُولَ اللهِ؟ قَالَ: مَا أَنَا عَلَيْهِ وَأَصْحَابِي».

"Ümmetim, yetmiş üç fırkaya ayrılacaktır. Bunlardan biri hariç hepsi cehennemdedir." (Ravi Abdullah:) "Kurtulan fırka hangisidir, ey Allah'ın Rasûlü?" diye sordu. Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem*: *"Benim ve ashâbımın yolundan gidenlerdir."* buyurdu. [el-Elbânî, *Sahîhu Suneni't-Tirmizî*]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat; Kur'ân, Sünnet ve icmaya aykırı olmayan bid'atleri/yenilikleri, kötü görmezler. Bu tür bid'atler/yenilikler, sadece sözlük anlamı itibarıyla bid'attir. Bu tür bid'atlerden/yeniliklerden bir kısmı güzel (bid'at-ı hasene) de olabilir. Mesela Kur'ân-ı Kerim'in matbaa yoluyla basılıp çoğaltılması, ilim öğrenme ve öğretme metotları ve vasıtalarındaki yenilikler, ordu düzenindeki ve idarî sistemdeki yeni-

likler vb. gibi... Bu bid'atler/yenilikler içinde mesâlih-i mürseleye dâhil olanlar ve farzları tamamlayıcı olanlar da bulunabilir.

Ehl-i Sünnet; Kur'ân, Sünnet ve ümmetin selefinin icmasına aykırı olan i'tikâd ve ibâdet türü bid'atlerin/yeniliklerin, her türlü şekli ve çeşidiyle esas bid'at ve sapıklık olduğu ve reddedilmesi gerektiği görüşündedir.

Bununla birlikte onlar, dindeki bid'atleri aynı mertebede görmezler. Aksine bu konuda ayrıntıya giderler. Şöyle ki bid'atler, hem kendi hükümleri hem de onları işleyenlerin hükümleri yönünden farklı farklılıdırlar. Yine bid'atler, türlerine göre de birbirinden ayrılırlar. Nitekim kimisi, dinden çıkarır; kimisi büyük günah mesabesindedir, kimisi de küçük günahlardan sayılır. Fakat hepsinin ortak noktası, dalâlet/sapıklık ve Kur'ân, Sünnet ve icmaya aykırı olmasıdır.

Dolayısıyla da küllî bid'at, cüz'î bid'at gibi değildir. Mürekkeb bid'at, basit bid'at gibi değildir. Hakikî bid'at, izâfî bid'at gibi değildir.[93] Bunlar, ne zatında ne de hükmünde birdir. Zira bazısı, küfür; bazısı

93 **Küllî bidat:** Etkisi, bid'atçi ile sınırlı kalmayan, aksine onu aşıp başkalarına ulaşan bid'at türüdür. Güzel ve çirkini belirlemede şeriat yerine aklı ölçü kılma bid'ati, âhâd hadislerin hüccet oluşunu veya onunla amel etmenin farziyetini inkar etme bid'atleri vb. gibi...

Cüz'î bid'at: Küllî bid'atin aksine etkisi, bid'atçi ile sınırlı kalan, onu aşıp başkalarına ulaşmayan bid'at türüdür. Mesela sünnete muhalefeti, şeriatın beş temel ilkesinden biri olarak kabul eden kimsenin yaptığı gibi... Onun bu muhalefetinin etkisi başkalarına ulaşmaz; çünkü bu konuda kimse ona uymaz.

Mürekkeb bid'at: İç içe geçmiş birkaç bid'atten oluşur. Daha sonra da ondan müstakil bid'atler türer.

Basit bid'at: Tek bir muhalefetten oluşan, peşinden başka muhalefetlerin gelmediği bid'attir.

Hakiki bid'at: Hakkında Kur'ân, Sünnet ve icmadan herhangi bir delilin olmadığı bid'at türüdür.

İzafî bid'at: İki yönlü bid'at türüdür. Bir yönü meşrudur: Dinin emrettiği bir ibâdeti yerine getirmek gibi... Diğer yönü ise meşru değildir. Bu da bid'atçinin meşru olan yöne kendi kafasından eklediği şeylerdir. Böylece aslen meşru olan amel, onun ameli sebebiyle meşru olmaktan çıkar. Müslümanlar arasında en yaygın olan bid'at türü de budur.

ise fasıklıktır. Onlar, hükümlerinde farklı oldukları gibi onları yapanların hükmü de farklıdır. İşte bu şer'î kâideden dolayı Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, bid'at ehli için tek bir hüküm vermez. Aksine bid'atine ve durumuna göre kişiden kişiye hüküm değişir. Câhil ve te'vilci kimse, neye davet ettiğini bilen âlim gibi değildir. Yine ictihadında hata eden müctehid bir âlim ile hevasına uyup bid'ate çağıran âlim de bir değildir.

Bu sebeble Ehl-i Sünnet, bid'atini gizleyen kimseye, bid'atini açıktan işleyen veya bid'atine davet eden kimseye yaptıkları muameleyi yapmaz. Çünkü bid'ate davet edenin zararı, başkalarına da sirâyet eder. Bu sebeble onun engellenmesi ve yapılan yanlışın açıkça anlatılıp reddedilmesi gerekir. Onun bu halinin anlatılması gıybet de sayılmaz. Ayrıca ona o bid'atten caydırıcı bir ceza verilmesi de gerekir. Bid'atinden vazgeçinceye kadar ona verilecek ceza budur. Çünkü kötülükleri açıktan işlemiş ve cezayı da hak etmiştir.

Ehl-i Sünnet, bu konuda herkese, durumuna göre farklı bir tutum takınır. Bunu da dinî ölçülerin onlara çizmiş olduğu sınırlar dâhilinde, ifrat ve tefrite düşmeden itidal içinde yapar.[94]

94 Dinde ortaya atılan ilk bid'at, namaz ile zekâtı birbirinden ayırmak ve zekâtın sadece Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e verileceğini iddia etmektir. Ebû Bekir es-Sıddık *radıyallahu anh*, onlara karşı koymuş, onlarla savaşmış ve işlerini bitirmiştir. Eğer onları bu hal üzere bırakmış olsaydı, onların bu iddiaları günümüze kadar süren bir din haline gelirdi. Ömer *radıyallahu anh* zamanında da bazı küçük bid'atler ortaya çıkmış; o da bunlara gücü ve hikmetiyle son vermiştir. Osman *radıyallahu anh* zamanında ise meşru yöneticiye kılıçla karşı gelme şeklinde tezahür eden en büyük fitnenin ilk örnekleri baş göstermiş ve bu bid'at, onun öldürülmesiyle sonuçlanmıştır. Bu, günümüze kadar gelen Hariciler fitnesinin de başlangıcı olmuştur. Daha sonra bid'atler birbirini izlemiş, Cehmîler, Râfızîler, Kaderîler, Mürciîler, Mu'tezile, Zındıklar, Bâtınîler, isim ve sıfatları inkâr edenler ve diğer bid'atçiler ortaya çıkmıştır. Bid'atçiler, ne zaman bir bid'at ortaya atsalar, Ehl-i Sünnet'i karşılarında bulmuşlardır. Hak ehli ve bâtıl ehli arasındaki mücadele, günümüze kadar sürmüştür ve kıyamete kadar da bu şekilde sürecektir. Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat ve onların önder alimleri, her zaman ve her yerde Kur'an'a, sünnete ve ümmetin icmaına aykırı olan her söz ve fiilin üzerindeki perdeyi kaldırmış ve kaldıracaktır. İşte bu asil tavır sayesinde gerçek İslam, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e indiği şekliyle bize kadar ulaşmış, geçmiş ümmetlerde gerçekleşen din tahrifi, bu ümmet içinde gerçekleşmemiştir.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Bid'atçilerin avamına ve taklidcilerine karşı merhametlidir. Onların hidâyete ermeleri için dua ederler. Sünnete, hidâyete ve doğru yola uymalarını ümit ederler. Bid'atlerinden tevbe edip hakka ve cemaatin yoluna dönünceye kadar onlara hikmetle ve güzel öğütle açıklamalarda bulunurlar. Bid'atleri küfre götürmeyecek cinsten ise zâhirlerine göre hüküm verir, kalplerini ve niyetlerini ise Allah'a havale ederler.

Bid'atçilerin ve Heva Ehlinin Alâmetleri:

Bid'at ve heva ehlinin, açık birtakım alametleri vardır ki onlar, bu alametlerle tanınırlar. Allah Teâlâ, kitabında bu alametleri haber verdiği gibi Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* de sünnetinde haber vermiştir. Bu da ümmeti onlardan sakındırmak ve onların yoluna girmekten alıkoymak içindir. Bu alametlerin bazıları şunlardır:

Dinin hükümlerini ve şeriatın maksatlarını bilmemek, Allah katından indirilen şeriatı tam ve mükemmel görmemek, naslarına teslim olmamak, boyun eğmemek. Meşru olmayan yollarla Allah'a yaklaşmaya çalışmak, ayrılık (tefrika), cemaatten uzaklaşmak, münakaşa, husumet, hevaya tâbi olup keyfî davranmak... Aklı nakle/şeriata tercih etmek, sünneti bilmemek, zayıf ve uydurma hadisleri esas almak, bid'atlerine uymayan hadisleri reddetmek, müteşabihlere dalmak, sünnete Kur'an'la karşı çıkmak...

Kişilere saygıda aşırı gitmek, onların fikirlerine taassup derecesinde bağlanmak, âdet ve örfe tâbi olmak, ibâdette aşırı gitmek... Kâfirlere benzemek, Ehl-i Sünnet'e kötü lakaplar takmak, hadis ehlinden hoşlanmamak, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hadislerini nakledenlere düşmanlık göstermek ve onları küçümsemek... Kendilerine muhalif olanları delilsiz tekfîr etmek ve hak ehline karşı yöneticilerden, sultanlardan ve diğer güç sahiplerinden yardım almak...

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Bid'atçilere ve heva ehline cevap vermek için övgüye değer gayretler göstermiştir. Nitekim onlar, her zaman ve mekânda bid'atçilere karşı teyakkuz halinde olmuşlar, bid'atlerini meydana çıkarmışlar, sözlerindeki sahtekârlığı ve iddialarındaki yalanı açıklayıp ortaya koymuşlardır.

Onların bid'atçiler hakkında sözleri gerçekten de çoktur. Bunların bazıları şöyledir:

* İmam Ahmed b. Sinân el-Kattân *rahimehullah* şöyle der:

"Dünyada ne kadar bid'atçi varsa hepsi de hadisçilere buğzeder. Çünkü bir adam, bid'atçi olunca kalbinden hadisin lezzeti sökülüp alınır."[95]

* İmam Ebû Hâtim el-Hanzalî er-Razî *rahimehullah* şöyle der:

"Bid'atçilerin alameti, hadis âlimlerine dil uzatmaktır. Zındıkların alameti, hadisleri geçersiz kılmak için hadis âlimlerini Haşeviyye diye adlandırmalarıdır. Cehmiyye'nin alameti, ehl-i sünneti Müşebbihe diye adlandırmalarıdır. Kaderiyye'nin alameti, ehl-i sünneti Cebriyye diye adlandırmalarıdır. Mürcie'nin alameti, ehl-i sünneti Muhâlife ve Nuksâniye diye adlandırmalarıdır. Râfizîlerin alameti, ehl-i sünneti, Nâsıbe diye adlandırmalarıdır. Ehl-i Sünnete ise tek bir isim uygun düşer. Bütün bu isimlere haiz olması imkânsızdır."[96]

* İmam Ebû Muhammed el-Berbehârî *rahimehullah* şöyle der:

"Bir adamın: 'Falan, teşbihçidir, filan teşbih içeren şeyler söylüyor.' dediğini duyarsan, ondan şüphe et ve bil ki o, Cehmiyye'dendir. Bir adamın: 'Falan, Nâsıbî'dir.' dediğini duyarsan, bil ki o, Râfızî'dir. Bir adamın: 'Tevhîdden bahset, bana tevhîdi açıkla.' dediğini duyarsan bil ki o, Haricî ve Mu'tezilî'dir. Bir kişinin de: 'Falan, Cebrî'dir veya Cebrîlik içeren şeyler söylüyor ya da adalet hakkında konuşuyor.' de-

95 Nevevî, *et-Tezkira*.

96 er-Razî, *Aslu's-Sunne ve İ'tikâdu'd-Din*.

diğini duyarsan bil ki o, Kaderiyye'dendir. Çünkü bu isimler, sonradan ortaya atılmıştır ve onları bid'at ve heva ehli uydurmuştur."[97]

* İmam Ahmed b. Hanbel *rahimehullah*'a denildi ki:

"Mekke'de İbn Kuteyle'ye hadis ehlinden söz edilince o, hadis ehlinin kötü bir topluluk olduğunu söyledi. Sen ne dersin?" Ahmed b. Hanbel, elbisesini silkerek ayağa kalktı ve şöyle dedi: "O zındıktır, o zındıktır, o zındıktır." Evine girinceye kadar da bu sözünü tekrarladı.[98]

Allah Teâlâ, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'i, Ehl-i Hadîs'i, ittiba ve amel ehlini, apaçık hak ehlini kendilerine nispet edilen bu kusurların hepsinden korumuştur. Onlar sadece Ehl-i Sünnet-i Seniyye'dirler. Sîretleri, razı olunmuş bir sîret, yolları da düzgün bir yoldur. Delilleri, etkileyici ve güçlüdür. Onlar, şeriatın koruyucuları, ilahî yardıma mazhar olmuş fırka-i naciye ve kıyamet gününe kadar hak üzere sabit kalacak olanlardır.

Allah Teâlâ, onları yüce Kitabına ve şerefli Peygamberi *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetine tâbi olma ve onunla amel etmede başarılı kılmıştır. Kalplerini Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in, onun karanlıkları aydınlatan birer kandil mesabesindeki ashâbının ve onlara sadakat, ihlâs ve güzellikle tâbi olan, onların ilimlerini öğrenen ve amelleriyle amel eden ve onların izlerinden giden din imamlarının ve ümmetin ilmiyle amel eden âlimlerinin sevgisine açmıştır.

Kim bir topluluğu severse onlardandır. Nitekim Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmaktadır:

«اَلْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ».

"Kişi, sevdiği ile beraberdir." [Buhârî]

O halde kim, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i, ashâbını, onlara tâbi olanları ve onlara tâbi olan din önderlerini ve şeriat âlimlerini, ha-

97 İmam Ebû Muhammed el-Hasan İbn Halef el-Berbeharî, *Şerhu's-Sünne*.

98 er-Razî, *Aslu's-Sunne ve İ'tikâdu'd-Din*.

dis ve eser ehlini kısaca faziletli ilk üç nesli ve günümüze kadar onları en güzel şekilde izleyenleri severse bil ki o, Ehl-i Sünnet'tir.[99]

99 **Bid'atçilerin Arkasında Namaz Kılmanın Hükmü:**

Bu mesele hakkında ehl-i sünnetin ortaya koyduğu görüşlerin özeti şudur:

* Kâfir ve mürtedin arkasında namaz kılmak caiz değildir.

* Durumu belli olmayan ve akîdesi bilinmeyen kimsenin arkasında namaz kılmayı terk etmek, bid'attir. Selef imamlarından hiç kimse, böyle bir şey söylememiştir.

* Aslolan bid'atinin çirkinliğini ortaya koymak ve insanları ondan uzaklaştırmak için bid'atçinin arkasında namaz kılmanın yasak olmasıdır. Bununla birlikte böyle birinin arkasında kılınmışsa o namaz sahihtir.

Bid'atçinin cenaze namazını kılmayı ve ona rahmet dilemeyi terk etmenin hükmü:

* Aslen kâfir, dininden dönmüş veya bid'ati sebebiyle tekfîr edilmiş ve bizzat kendisine delil getirilmiş kimsenin namazı kılınmaz ve ona arkasından rahmet dilenmez. Bu konuda icma vardır.

* Günahkâr olarak veya dinden çıkarmayan bir bid'ate bulaşmış olarak ölen kimseye gelince; imamın ve ona uyan ilim ehlinin, insanları onun işlediği günahtan ve bid'atten sakındırmak ve uyarmak için onun namazını kılmayı terk etmeleri meşrudur. Ancak bu durum, insanların onun namazını kılmalarının haram olduğu anlamına gelmez. Aksine onun namazını kılmak ve onun için dua etmek, hakkında ebedî olarak cehennemde kalma hükmü verilen kâfirlerden biri olarak ölmediği müddetçe farz-ı kifayedir.

BİD'ATÇİLERDEN VE HEVA EHLİNDEN SAKINDIRMAK İÇİN SELEF İMAMLARININ TAVSİYELERİ

* Emîru'l-Mü'minîn Ömer b. el-Hattâb *radıyallâhu anh* şöyle dedi:

"Kur'an'daki müteşabih âyetleri sizlerle tartışacak birtakım kimseler gelecek. Siz, onları sünnetlerle susturun. Çünkü sünnete tâbi olan kimseler, Allah'ın kitabını en iyi bilen kimselerdir."[100]

* Abdullah b. Ömer *radıyallâhu anhuma* kendisine kaderi inkâr edenler hakkında soru soran kimseye şöyle dedi:

"Onlarla karşılaştığın zaman şunu onlara bildir ki İbn Ömer, onlardan uzaktır, onlar da ondan uzaktırlar." İbn Ömer, bu sözünü üç defa tekrarladı.[101]

* Abdullah b. Abbas *radıyallâhu anh*uma şöyle dedi:

"Heva ehliyle birlikte oturma. Çünkü onlarla birlikte oturmak, kalbi hasta eder."[102]

* Zâhidlerin imamı Fudayl b. 'Iyad *rahimehullah* şöyle dedi:

"Dininle ilgili bir konuda bid'atçiye sakın güvenme ve işlerinde onunla istişare etme. Onun yanında oturma. Kim, bid'atçiyle birlikte otururs Allah onun kalbini kör eder."[103]

* İmam el-Hasan el-Basri *rahimehullah* şöyle dedi:

"Allah Tebâreke ve Teâlâ, heva sahibi kimsenin tevbe etmesine izin vermek istemez."[104]

100 el-Lâlekâi, *Şerhu Usuli İ'tikâdi Ehli's-Sünne*, İbn Batta, *el-İbâne*.
101 el-Lâlekâi, *Şerhu Usuli İ'tikâdi Ehli's-Sünne*, İbn Batta, *el-İbâne*.
102 el-Lâlekâi, *Şerhu Usuli İ'tikâdi Ehli's-Sünne*, İbn Batta, *el-İbâne*.
103 el-Lâlekâi, *Şerhu Usuli İ'tikâdi Ehli's-Sünne*, İbn Batta, *el-İbâne*.
104 el-Lâlekâi, *Şerhu Usuli İ'tikâdi Ehli's-Sünne*, İbn Batta, *el-İbâne*.

* İmam Abdullah b. el-Mübârek *rahimehullah* şöyle dedi:

"Allah'ım! Bid'at sahibinin bana iyilik etmesine izin verme ki bunun sonucunda kalbim ona sevgi beslemesin."[105]

* Hadis ilminde mü'minlerin emîri olan Süfyan es-Sevri *rahimehullah* şöyle dedi:

"Her kim, bid'at sahibine, onun bid'atçi olduğunu bildiği halde kulak verirse Allah'ın koruması onun üzerinden kalkar ve o kendi haline terk edilir."[106]

* İmam el-Evzâi *rahimehullah* şöyle dedi:

"Bid'at sahibi kimsenin münazarasına imkân vermeyiniz; yoksa kalplerinize kendi fitnesinden şüpheler sokar."[107]

* İmam Muhammed b. Sirin *rahimehullah,* bid'at ve bidatçilerden sakındırmak için şöyle dedi:

"Bir bid'at ortaya koyup da sonra sünnete dönen yoktur."[108]

* İmam Mâlik b. Enes *rahimehullah* şöyle der:

"Bid'atçiyle ne evlenilir, ne onlara kız verilir, ne de selam verilir."[109]

* İmam Şâfiî *rahimehullah* kelâmî konuları tartışan bir topluluğu görünce bağırarak onlara şöyle dedi:

"Ya bizimle iyi bir komşuluk yaparsınız ya da bizim yanımızdan kalkar gidersiniz."[110]

* Ehl-i Sünnet'in imamı Ahmed b. Hanbel *rahimehullah* şöyle dedi:

"Bid'atçilerden ve heva ehlinden Müslümanlarla ilgili hiçbir konuda yardım istememek gerekir. Çünkü böyle bir şey yapmak, dine çok büyük zarar verir."[111]

105 el-Lâlekâi, *Şerhu Usuli İ'tikâdi Ehli's-Sünne*, İbn Batta, *el-İbâne*.
106 İbn Vaddah, *el-Bid'a ve'n-Nehyu Anha.*
107 İbn Vaddah, *el-Bid'a ve'n-Nehyu Anha.*
108 Darimî, *Sünen*'in mukaddime bölümünde rivâyet etmiştir.
109 İmam Mâlik, *el-Mudevvenetu'l-Kubrâ.*
110 Nasr b. İbrâhîm el-Makdisi, *Muhtasaru Kitâbi'l-Hucce ala Târiki'l-Mehacce.*
111 İbnu'l-Cevzi, *Menakıbu'l-İmam Ahmed.*

Yine o şöyle dedi: "Bütün bid'atlerden sakın. Dininle ilgili hiçbir konuda bid'atçilerle istişare etme."[112]

* İmam Abdurrahmân b. Mehdî *rahimehullah* şöyle dedi:

"Heva sahipleri arasında Cehm'in taraftarlarından daha kötüsü yoktur. Onlar: 'Semada hiçbir şey yoktur.' demek istiyorlar. Allah'a yemin olsun ki onlarla evlenilmeyeceği ve onlara mirasçı olunmayacağı görüşündeyim."[113]

* İmam Ebû Kılâbe el-Cermî el-Basrî *rahimehullah* şöyle der:

"Heva ehliyle birlikte oturup kalkmayın. Çünkü siz, onların girdiği konulara girmeyecek olsanız bile onlar, sizin bildiğiniz konularda aklınızı karıştırırlar."[114]

* Büyük tâbiî İmam Eyyûb es-Sahtiyânî *rahimehullah* şöyle der:

"Şüphesiz heva ehli, dalalet/sapıklık ehlidir. Bana göre onların cehennemden başka gidecekleri bir yer yoktur."[115]

* İmam Kadı Ebû Yûsuf *rahimehullah* şöyle der: "Ben, bir Cehmî'nin, bir Râfızî'nin ve bir Kaderî'nin arkasında namaz kılmam."[116]

* Şeyhülislam İmam Ebû Osman İsmail es-Sâbûnî *rahimehullah* değerli kitabı *Akîdetu's-Selef Ashâbi'l-Hadis*'te şöyle der:

"Bid'atçilerin alametleri, üzerlerinde açıkça görülür. Onların alamet ve belirtilerinin en açığı ise Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e ait haberleri taşıyanlara (hadis ehline) düşmanlık etmeleri, onları hafife almaları, onları Haşeviyye, cahil, Zâhiriye ve Müşebbihe diye isimlendirmeleridir. Çünkü onlar, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hadislerinin ilimle ilgisi olmadığına inanırlar. Onlara göre ilim, bozuk akıllarının vardığı sonuçlarla karanlık kalplerinin vesveselerinden oluşan ve aslında şeytanın onlara telkin ettiği şeylerdir."[117]

112 İbnu'l-Cevzi, *Menakıbu'l-İmam Ahmed*.
113 Abdullah b. Ahmed, *Kitâbu's-Sunne*.
114 İbn Batta, *el-İbâne*.
115 İbn Batta, *el-İbâne*.
116 el-Lâlekâi, *Şerhu Usuli I'tikâdi Ehli's-Sünne*.
117 Şeyhülislâm Ebû Osman es-Sabuni, *Akîdetu's-Selef Ashâbi'l-Hadîs*.

* İmam Ebû Muhammed el-Berbehârî *rahimehullah*'ın, bid'ati teşhis konusundaki şu sözü ne kadar kapsamlıdır! O, değerli kitabı *Şerhu's-Sünne*'de şöyle demektedir:

"Şu bilinmelidir ki insanlar, bir bid'at ortaya attıkları vakit mutlaka sünnetten onun bir benzerini terk etmiş olurlar. Dolayısıyla dinle ilgili sonradan çıkarılan işlerden uzak dur. Çünkü dinde sonradan çıkarılan her şey bid'attir. Her bid'at de sapkınlıktır. Sapkınlık da, sapkınlar da cehennemdedir. Dinde sonradan çıkarılan işlerin küçüklerinden de kaçın! Çünkü bid'atlerin küçükleri, büyür ve sonunda büyük bid'ate dönüşür. Nitekim bu ümmet içerisinde çıkarılan her bid'at, başlangıçta küçüktü ve hakka benziyordu. O bid'atlere bulaşanlar da buna aldanmışlardı; ama sonra ondan kurtulmayı başaramadılar. Böylece o bid'atler büyüdü ve insanların uyguladığı bir din haline geldi. Onların sahipleri de doğru yoldan ayrıldı ve İslam'dan çıktılar. Allah sana merhamet etsin, işittiğin sözleri özellikle de yaşadığın çağdakilerin sözlerini incele ve sakın acele etme! Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ashâbının ya da âlimlerden birinin o konuda bir şey söyleyip söylemediğini araştırıp öğrenmeden sakın onları uygulama! Şayet o konuda onlardan gelen bir rivayet bulursan ona sımsıkı sarıl, onu bırakıp başka bir şeye yönelme ve başka bir şeyi de ona tercih etme, yoksa ateşe düşersin!"

* İmam, müfessir Ebû Muhammed el-Hüseyin b. Mes'ud b. el-Ferra el-Beğavî *rahimehullah* değerli kitabı *Şerhu's-Sünne*'de şöyle der:

"Sahabe, tabiîn ve onlara tâbi olanlarla sünnet âlimleri, bu konuda icma etmiş; bid'atçilere karşı düşman olmak ve onlarla ilişkileri kesmek konusunda ittifak etmişlerdir."[118]

* İmam İbn Ebî Zemeneyn el-Endelusî *rahimehullah* şöyle demiştir:

"Ehl-i sünnet, öteden beri sapkın görüşleri olan bidatçileri yerer, onlarla birlikte oturulmasını yasaklar, onların fitnelerinden sakındırır, onların değersizliklerini açıkça ortaya koyar ve bunu da gıybet ya da onlara saldırı olarak görmez."[119]

118 İmam Beğavî, *Şerhu's-Sünne*.
119 İmam İbn Ebî Zemeneyn, *Usulu's-Sünne*.

* İmam İbn Kudame el-Makdisî *rahimehullah* şöyle der:

"Selef, bid'at ehliyle bir arada oturmayı, onların kitaplarına göz atmayı ve sözlerini dinlemeyi yasaklardı."[120]

* İmam Şafiî *rahimehullah,* bid'at ve heva ehli hakkında verdiği hükmü açık ve kesin bir şekilde şöyle açıklar:

"Benim kelamcılar hakkındaki hükmüm şudur: Onlar, sopayla dövülür, develere bindirilip kabileler ve aşiretler arasında dolaştırılır ve: 'Kitap ve Sünneti terk ederek Kelam'a sarılanların cezası işte budur.' diye teşhir edilir."[121]

* İmam Ebû Osman İsmail es-Sabunî *rahimehullah*, *Akîdetu's-Selef Ashâbi'l-Hadis* isimli değerli eserinde Ehl-i Sünnet'in, bid'atçileri ve heva ehlini bastırıp zelil kılmanın gerekliliği üzerinde icma ettiklerini nakleder. Onların bu konudaki sözlerini sıraladıktan sonra da şöyle der:

"Bu bölümde naklettiğim sözler, onların tamamının inancıdır. Bu konuda aralarında ihtilaf yoktur. Aksine bu konuların hepsinde icma etmişlerdir. Bunun yanı sıra onlar, bid'atçileri bastırmak, zelil ve rüsva etmek, onları kovup uzaklaştırmak, onlardan ve onlarla arkadaşlık edip yakın ilişki içinde olmaktan kaçınmak, onlardan uzaklaşmayı ve ilişkiyi kesmeyi Allah'a yakınlaşma vesilesi saymak konusunda da görüş birliği etmişlerdir."

* İmam İbn Abdilber *rahimehullah, et-Temhîd* isimli değerli kitabında şöyle der:

"Âlimler, bir müslümanın din kardeşiyle üç günden fazla küs kalmasının caiz olmadığında icma etmişlerdir. Ancak onunla konuşması ve ilişki içinde olması dini bozacaksa veya dininde ya da dünyasında kendisine zarar verecekse işte o zaman ondan uzak kalmasına ruhsat vermişlerdir. Nice güzel ayrılık vardır ki zararlı beraberlikten daha hayırlıdır."

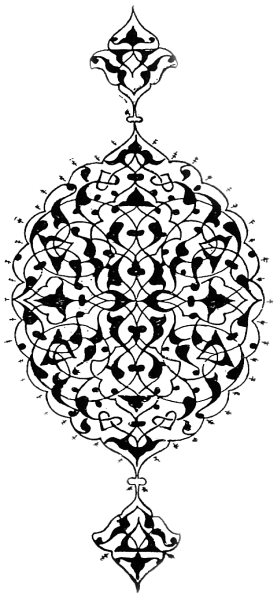
120 İbn Muflih, *el-Âdabu'ş-Şer'iyye*.
121 İmam Beğavî, *Şerhu's-Sünne*.

11

On Birinci Esas

EHL-İ SÜNNET VE'L-CEMAAT'İN EDEB VE AHLÂKI

منهج السلوك والأخلاق

Onbirinci Esas

EHL-İ SÜNNET VE'L-CEMAAT'İN EDEB VE AHLÂKI

Selef-i salihîn (yani Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat) akîdesinin temel esaslarından biri de: Emr-i bi'l-ma'rûf nehy-i ani'l-münker: İyiliği emretmek ve kötülüğe engel olmaktır.[122]

Ehl-i Sünnet, bu ümmetin hayırlı ve istikamet üzere olma niteliğinin, bu mübarek ilke sayesinde baki kalacağına ve bu ilkenin, İslam dininin en büyük sembollerinden biri olduğuna inanır. Onu müslümanların cemaatinin, birliğinin ve devletinin muhafaza edilmesinde önemli bir vasıta olarak görürler. O, peygamberlerin *-Allah'ın salât ve selamı onlara olsun-* getirdiği en önemli vazifelerden biridir. Sosyal hayatın huzur ve düzeninin sağlanmasında rol oynayan en önemli faktörlerden biridir.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللهِ﴾

"Siz, insanların iyiliği için ortaya çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz; iyiliği emreder, kötülükten meneder ve Allah'a iman ederseniz." [Al-i İmran, 110]

122 **Kötülüğü engellemede dikkat edilmesi gereken şartların bazıları şunlardır:**

* Kötülüğü engellemeye çalışan kişinin, neyi engellediğini bilmesi gerekir.
* Bir iyiliğin terk edildiğinden ya da bir kötülüğün işlendiğinden emin olunması gerekir.
* Bir kötülüğü değiştirirken başka bir kötülüğe neden olunmaması gerekir.
* Kötülüğü engellemek, ondan daha büyük bir kötülüğe yol açmamalıdır.

Ehl-i Sünnet, iyiliği emretme ve kötülüğe engel olmanın, ümmet üzerindeki sözlü ve fiilî en büyük vazifelerden biri olduğuna inanır. Herkes gücü oranında bu vazifeyi yerine getirir ve bu konuda maslahata itibar edilir. Ehl-i Sünnet, iyiliği hem genel anlamda hem de detaylarına inerek emreder. Allah Teâlâ'nın haramlarını korumak ve O'nun çizdiği sınırların çiğnenmesini engellemek amacıyla da kötülüğe mani olurlar. Bu vazife, zulüm ve fısk ehline karşı bir cihaddır. Onu yerine getirene mükâfat, terk edene ise ceza vardır.

﴿وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾

"Sizden, hayra çağıran, iyiliği emredip kötülüğü meneden bir topluluk bulunsun. İşte onlar, kurtuluşa erenlerdir." [Âl-i İmran, 104]

﴿لَيْسُوا سَوَاءً مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ أُمَّةٌ قَائِمَةٌ يَتْلُونَ آيَاتِ اللهِ آنَاءَ اللَّيْلِ وَهُمْ يَسْجُدُونَ ۞ يُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَأُولَئِكَ مِنَ الصَّالِحِينَ﴾

"Hepsi bir değildir; ehl-i kitap içinde istikamet sahibi bir topluluk vardır ki gece saatlerinde secdeye kapanarak Allah'ın âyetlerini okurlar. Onlar, Allah'a ve ahiret gününe îmân ederler; iyiliği emreder, kötülükten menederler; hayırlı işlere koşuşurlar. İşte bunlar, salih kimselerdir." [Âl-i İmran, 113-114]

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmaktadır:

«مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ، وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ».

"Sizden kim bir kötülük görürse, onu eliyle (müdahale ederek) değiştirsin, buna gücü yetmezse diliyle (müdahale ederek) değiştirsin, buna da gücü yetmezse bari kalbiyle (buğzetsin). Zira bu, îmânın en zayıf halidir." [Müslim]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Bu önemli vazifeyi terk etmenin, Allah'ın azabının ve cezasının inmesine ve onun lanetine müstahak olmaya sebep olduğuna inanır. Yine onu terk etmeyi, fitne ve fesadın yayılmasına ve ümmetin hayatında sapmaların oluşmasına yol açan sebeplerin en önemlilerinden biri olarak görürler.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ أَنْجَيْنَا الَّذِينَ يَنْهَوْنَ عَنِ السُّوءِ وَأَخَذْنَا الَّذِينَ ظَلَمُوا بِعَذَابٍ بَئِيسٍ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ﴾

"Onlar, kendilerine yapılan uyarıları unutunca, Biz de kötülükten men edenleri kurtardık, zulmedenleri de yapmakta oldukları kötülüklerden ötürü şiddetli bir azap ile yakaladık." [Araf, 165]

﴿لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى لِسَانِ دَاوُودَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ۝كَانُوا لاَ يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾

"İsrail oğullarından kâfir olanlar, Davud ve Meryem oğlu Îsâ diliyle lânetlenmişlerdir. Bunun sebebi, söz dinlememeleri ve sınırı aşmalarıdır. Onlar, işledikleri kötülükten, birbirlerini vazgeçirmeye çalışmazlardı. Andolsun bu yaptıkları ne kötüdür!" [Mâide, 78-79]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

İyiliği emir ve kötülüğü engelleme vazifesini yaparken yumuşaklığa ve nezakete öncelik verileceği, Allah'ın dinine hikmetle ve güzel öğütle davette bulunulacağı görüşündedir. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ﴾

"Rabbinin yoluna hikmet ve güzel öğütle çağır ve onlarla en güzel şekilde mücadele et!" [Nahl, 125]

Ehl-i sünnet, iyiliği emretme ve kötülüğü engelleme vazifesi yerine getirilirken insanlardan gelecek olan eziyet ve sıkıntılara -Allah Teâlâ'nın şu emri gereği- sabredilmesi gerektiğini söylerler:

﴿يَا بُنَيَّ أَقِمِ الصَّلاَةَ وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَاصْبِرْ عَلَى مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الأُمُورِ﴾

"Ey oğulcuğum! İyiliği emret, kötülükten vazgeçirmeye çalış, başına gelenlere de sabret. Doğrusu bunlar, azmedilmeye değer işlerdir." [Lokman, 17]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

İyiliği emretme ve kötülüğü engelleme vazifesini yerine getirirlerken aynı zamanda bir başka ilkeye bağlı kalırlar ki o da cemaati ve birliği korumak, kalpleri birbirine ısındırmak, sözbirliğini gerçekleştirmek, tefrika ve ihtilafı bir kenara atmaktır.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Her müslümana en güzel şekilde nasihatte bulunmanın gerekliliği görüşündedirler. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«اَلدِّينُ النَّصِيحَةُ، قُلْنَا: لِمَنْ؟ قَالَ: لِلهِ وَلِكِتَابِهِ وَلِرَسُولِهِ وَلِأَئِمَّةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ».

"Din, nasihattir." Biz: "Kime?" diye sorduk. Şöyle buyurdu: *"Allah'a, kitabına, peygamberine, Müslümanların yöneticilerine ve bütün müslümanlara."* [Müslim]

Ehl-i Sünnet, iyilik ve takva konusunda yardımlaşmanın farz olduğu görüşündedir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى وَلاَ تَعَاوَنُوا عَلَى الإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا اللهَ إِنَّ اللهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾

"İyilik ve takva (Allah'ın yasaklarından sakınma) üzerinde yardımlaşın, günah ve düşmanlık üzerine yardımlaşmayın. Allah'tan korkun, çünkü Allah'ın cezası çetindir." [Mâide, 2]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Bid'atçiler ve heva ehlinin aksine Cuma ve diğer farz namazlar, bayram ve yağmur duası namazları, hac ve cihad gibi İslam'ın sembolü niteliğini taşıyan ibâdetlerin, -iyi de, kötü de olsalar- yöneticilerle birlikte icra edilmesine önem verirler.

Farz namazları kılmaya ve özellikle de onları ilk vaktinde cemaatle birlikte camide eda etmeye özen gösterirler. Zira yatsı namazı hariç, namazların ilk vaktinde kılınması, son vaktinde kılınmasından daha faziletlidir. Yine Ehl-i Sünnet, Allah'ın emrinin gereği olarak namazların huşû ve sükûnet içinde kılınmasını emreder:

﴿قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ۞الَّذِينَ هُمْ فِي صَلاَتِهِمْ خَاشِعُونَ﴾

"Namazlarını huşû ile eda eden mü'minler, kurtuluşa ermişlerdir." [Mü'minûn, 1-2]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Allah'a itaat ve ibâdet etmede gayretli olmayı, teheccüd namazı kılmayı, geceyi namazla ve Kur'ân kıraatiyle ihya etmeyi birbirlerine

tavsiye ederler. Çünkü bu, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetidir. Nitekim yüce Allah, Peygamberine gece namazı kılmasını ve buna devam etmesini emretmiştir.

Âişe *radıyallâhu anh*a'dan rivâyet edildiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ayakları şişip çatlayıncaya kadar gece namazı kılardı. Âişe *radıyallahu anha,* ona: "Ey Allah'ın Rasûlü! Allah, senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlamış olduğu halde niçin böyle yapıyorsun?" deyince Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle cevap verdi:

« أَفَلَا أُحِبُّ أَنْ أَكُونَ عَبْدًا شَكُورًا ».

"Allah'a çokça şükreden bir kul olmayı istemeyeyim mi?" [Buhârî]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

İmtihanla karşı karşıya kaldıkları durumlarda sebat gösterir. Bu da bela ve musibetler karşısında sabretmekle, bolluk ve rahatlıkta şükretmekle ve kaderin acılarına rıza gösterip isyan etmemekle olur. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾

"Sabredenlere mükâfatları hesapsız verilir." [Zümer, 10]

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«إِنَّ عِظَمَ الْجَزَاءِ مَعَ عِظَمِ الْبَلَاءِ، وَإِنَّ اللهَ إِذَا أَحَبَّ قَوْمًا ابْتَلَاهُمْ، فَمَنْ رَضِيَ فَلَهُ الرِّضَا، وَمَنْ سَخِطَ فَلَهُ السَّخَطُ».

"Şüphesiz ki mükâfatın büyüklüğü, imtihanın büyüklüğüyle beraberdir. Şüphe yok ki Allah, bir topluluğu sevdiği zaman onları bela ve musibetlerle imtihan eder. Kim, razı olursa Allah da ondan razı olur. Kim, öfkelenirse Allah da ona öfkelenir." [el-Elbânî, *Sahihu Süneni't-Tirmizi*]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat; Allah'tan bela istemez ve bunu kesinlikle temenni etmez. Çünkü onlar, bu belalara karşı sebat gösterip gösteremeyeceklerini bilemezler. Fakat bir belaya mübtela oldukları zaman da sabrederler. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«لاَ تَتَمَنَّوْا لِقَاءَ الْعَدُوِّ، وَاسْأَلُوا اللهَ الْعَافِيَةَ، فَإِذَا لَقِيتُمُوهُمْ فَاصْبِرُوا، وَاعْلَمُوا أَنَّ الْجَنَّةَ تَحْتَ ظِلَالِ السُّيُوفِ».

"Düşmanla karşılaşmayı temenni etmeyiniz. Allah'tan afiyet dileyiniz. Düşmanlarla karşılaştığınız zaman da sabrediniz ve biliniz ki cennet, kılıçların gölgeleri altındadır." [Buhârî, Müslim]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

İmtihan, sıkıntı ve musibet anında Allah'ın rahmetinden ümit kesmez, ye'se kapılmaz. Çünkü Allah Teâlâ, bunu mü'minlere haram kılmıştır. Aksine onlar, musibet günlerinde yakın bir kurtuluş ve kesin yardım ümidiyle yaşarlar. Çünkü onlar, Allah'ın vaadine ve yardımına güvenirler, kolaylığın zorlukla birlikte, ferahlığın da sıkıntı ve darlıkla birlikte olduğuna inanırlar. Karşılaştıkları musibetlerin sebeplerini her şeyden önce kendi nefislerinde ararlar. Başlarına gelen bela ve musibetlerin, kendi elleriyle yaptıkları günah ve ma'siyetler yüzünden olduğunu düşünürler. İlahî yardım ve desteğin, günah işlemeleri veya itaat, sünnete uyma ve onunla amel etme konusundaki kusurları sebebiyle gecikebileceğini bilirler. Çünkü Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمَا أَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ﴾

> **"Başınıza gelen her musibet, kendi ellerinizle işlediğiniz (günahlar) sebebiyledir"** [Şura, 30]

Ehl-i Sünnet; musibet anında ve dine destek çalışmalarında maddî sebeplere ve kainat kanunlarına güvenip dayanmaz. Bununla beraber bunları da göz ardı etmez, hikmetli dinimizin emrettiği üzere sebeplere

sarılmaktan geri durmaz. Fakat bunlardan önce Allah'a karşı takvalı olmanın, günah ve ma'siyetlerden dolayı mağfiret dilemenin, Allah'a güvenip dayanmanın ve rahatlık zamanlarında şükretmenin, sıkıntılardan kurtuluşu çabuklaştıran en önemli sebeplerden olduğuna inanır.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat;

Bu dünya hayatında hem dinleri hem de dünyaları konusunda imtihana tâbi tutulacaklarına inanır. Musibetler, onların günah ve kusurları için kefaret olup derece ve mükâfatlarının yükselmesine de vesiledir. Onlar, dünya hayatında sanki birer yabancı ve oradan ebedî ahiret yurduna yolculuk yapan birer yolcu gibidirler. Dünya hayatı, onlar için ebedî ahiret nimetlerine oranla sanki bir zindan gibidir. Şöyle ki dünya hayatı; süsü, fitnesi, cazibeleri ve günahlarıyla onların kalpleri ve azaları için bir zindandır. Ancak Rablerinin onlara helal kıldıkları hariç ki onların, bu helal nimetlerden istifade etmelerinde bir sakınca yoktur.

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿هُنَالِكَ ابْتُلِيَ الْمُؤْمِنُونَ وَزُلْزِلُوا زِلْزَالاً شَدِيدًا﴾

"İşte orada iman sahipleri imtihandan geçirilmiş ve şiddetli bir sarsıntıya uğratılmışlardı." [Ahzab, 11]

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurmuştur:

«مَا يَزَالُ الْبَلاَءُ بِالْمُؤْمِنِ وَالْمُؤْمِنَةِ فِي نَفْسِهِ وَوَلَدِهِ وَمَالِهِ حَتَّى يَلْقَى اللهَ تَعَالَى وَمَا عَلَيْهِ خَطِيئَةٌ».

"Mü'min olan erkek ve kadının bedeninden, çocuğundan ve malından bela eksik olmaz. Böylece o, Allah'ın huzuruna günahsız olarak varır." [el-Elbanî, *Sahihu Suneni't-Tirmizî*]

«اَلدُّنْيَا سِجْنُ الْمُؤْمِنِ، وَجَنَّةُ الْكَافِرِ».

"Dünya, mü'minin zindanı, kâfirin ise cennetidir." [Müslim]

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat; Nimete karşı nankörlük etmenin ve onun hakkını eda edememenin cezasından korkar. Bundan dolayı onların, insanlar içinde büyük küçük her nimete karşı en çok şükür ve hamd eden kimseler olduklarını ve bu hallerini sürekli devam ettirdiklerini görürsün. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«اُنْظُرُوا إِلَى مَنْ هُوَ أَسْفَلَ مِنْكُمْ، وَلَا تَنْظُرُوا إِلَى مَنْ هُوَ فَوْقَكُمْ، فَإِنَّهُ أَجْدَرُ أَنْ لَا تَزْدَرُوا نِعْمَةَ اللهِ عَلَيْكُمْ».

"(Dünyalık konularda) sizden daha aşağıdaki kimselere bakın, sizden daha yukarıdakilere bakmayın. Çünkü böyle yapmak, Allah'ın sizin üzerinizdeki nimetlerini küçümsememeniz için daha uygundur."
[el-Elbânî, *Sahihu Süneni't-Tirmizi*]

Zira Allah'tan korkmak, onların en üstün vasıflarından biridir. Bunun sebebi de imanlarının ve Rablerinin gözetimi altında olduklarına dair inançlarının kuvvetli oluşundandır. Sanki onlar, Allah Teâlâ'nın huzurunda duruyorlarmış gibidirler. Çünkü Allah Teâlâ'nın azameti karşısındaki korkuları, kalplerinden hiç ayrılmaz. Onlar, Allah Teâlâ'nın gerçek manada zengin olduğuna, O'nun dışındakilerin ise O'nun rahmetine muhtaç olduğuna, O'nun gerçek güç sahibi olduğuna, O'nun dışındakilerin ise aciz ve güçsüz olduğuna inanırlar.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat; Allah Teâlâ'yı andıkları zaman kalpleri titrer, içlerini korku kaplar, tüyleri ürperir ve suskunluğa bürünürler. Bunun sebebi ise Allah'a olan saygıları, O'nun celalinden ve hâkimiyetinin yüceliğinden korkmaları ve şiddetli cezasından çekinmeleridir. Allah Teâlâ'nın kullarına olan şefkat ve merhametinin mükemmelliğini, mükâfatının bolluğunu ve ihsanın büyüklüğünü hatırladıkları zamansa kalpleri ümitle dolup yatışır, içleri ferahlar ve sevinirler. Yani Allah Teâlâ'nın celali, gücü ve cezasından söz edildiğinde onların kalpleri ürperir, O'nun rahmetinden ve mükâfatının bolluğundan söz edildiğinde ise rahatlayıp huzura erer. İşte Allah Teâlâ'yı tanıyan ve O'nun

elim azabından korkanların durumu böyledir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ۞الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلاَةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ۞أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ﴾

"Müminler ancak, Allah anıldığı zaman yürekleri titreyen, kendilerine Allah'ın âyetleri okunduğunda imanlarını artıran ve yalnız Rablerine dayanıp güvenen kimselerdir. Onlar namazlarını dosdoğru kılan ve kendilerine rızık olarak verdiğimizden (Allah yolunda) harcayan kimselerdir. İşte onlar gerçek müminlerdir. Onlar için Rableri katında nice dereceler, bağışlanma ve tükenmez bir rızık vardır." [Enfal, 2-4]

Ehl-i Sünnetin süsü; üstün ahlak, güzel söz ve amellerdir. Onlar, birbirlerini severler, birbirlerine merhamet ederler ve birbirlerinin kusurlarını örterler. Dostluklarını ve düşmanlıklarını yalnızca dini esas alarak yaparlar. İnsanlar içerisinde en güzel ahlaka sahip olanlar, Allah'a itaat ve ibâdet etmek sûretiyle nefislerini arındırmaya en fazla özen gösterenler onlardır. Onlar, insanların ahlak, hal hareket ve davranış yönünden en mükemmel olanlarıdır. Sadece hayır konuşurlar ve insanlara faydalı olacak konulardan söz ederler.

Özetle onlar, insanlar içerisinde nebi ve rasûllerden sonra Allah Teâlâ'nın en üstün ve en seçkin kulları ve dostlarıdır. Onların i'tikâd ve ahlaklarının belirgin bir özelliği de farklı zaman ve mekan koşullarına rağmen bu meziyetlerde birbirlerine zıd düşmemeleridir.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا».

"Mü'minler arasında îmânı en mükemmel olanlar, ahlakı en güzel olanlardır." [el-Elbânî, *Sahihu Süneni't-Tirmizi*]

«إِنَّ مِنْ أَحَبِّكُمْ إِلَيَّ وَأَقْرَبِكُمْ مِنِّي مَجْلِسًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَحَاسِنَكُمْ أَخْلَاقًا».

"Şüphesiz aranızda benim en sevdiğim ve kıyamet günü bana en yakın olacak olan kimseler, ahlakı en güzel olanlarınızdır." [el-Elbânî, *Sahihu Süneni't-Tirmizi*]

«مَا مِنْ شَيْءٍ يُوضَعُ فِي الْمِيزَانِ أَثْقَلُ مِنْ حُسْنِ الْخُلُقِ، وَإِنَّ صَاحِبَ حُسْنِ الْخُلُقِ لَيَبْلُغُ بِهِ دَرَجَةَ صَاحِبِ الصَّوْمِ وَالصَّلَاةِ».

"Mizana konulacak amellerin içinde güzel ahlaktan daha ağır hiç-bir şey yoktur. Şüphesiz güzel ahlak sahibi, bu ahlakı sayesinde (na-file) oruç tutan ve (nafile) namaz kılan kimsenin mertebesine ulaşır." [el-Elbânî, *Sahihu Süneni't-Tirmizi*]

SELEF-İ SALİHÎN'İN
(EHL-İ SÜNNET VE'L-CEMAAT'İN)
BAZI AHLÂKÎ ÖZELLİKLERİ

* İlim ve amelde ihlâslı olup riyadan korkarlar. Çünkü ibâdetlerini Allah Teâlâ'ya has kılarlar, sadece O'na ibâdet ederler ve O'na hiçbir varlığı ortak koşmazlar. Niyetlerini şirk şaibelerinden, riya (gösteriş) ve nefse uyma kirlerinden arındırarak sadece Allah Teâlâ için yaparlar. Çünkü ibâdet ve itaate yalnızca Allah Teâlâ layıktır.

Ibâdetin Allah Teâlâ'ya has kılınması, ancak iki önemli şartın yerine gelmesiyle mümkün olur:

1- Amelin, sadece Allah rızası için yapılması. Yani niyette ihlas.

2- Amelin, Allah'ın koyduğu şeriata, yani dine uygun olması.

Allah Teâlâ, hem sözde hem de fiillerde ihlaslı olunmasını emretmiş, riya ve şirke karşı da uyarmıştır. Nitekim şöyle buyurmaktadır:

﴿إِلاَّ الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَاعْتَصَمُوا بِاللهِ وَأَخْلَصُوا دِينَهُمْ لِلهِ فَأُولَئِكَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ وَسَوْفَ يُؤْتِ اللهُ الْمُؤْمِنِينَ أَجْرًا عَظِيمًا﴾

"Ancak tevbe edip hallerini düzeltenler, Allah'a sımsıkı sarılıp ibâdetlerini yalnız O'nun için yapanlar başkadır. İşte bunlar mü'minlerle beraberdirler ve Allah mü'minlere yakında büyük mükâfat verecektir." [Nîsâ, 146]

﴿وَمَا أُمِرُوا إِلاَّ لِيَعْبُدُوا اللهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلاَةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ﴾

"Hâlbuki onlara ancak, ibâdeti yalnız O'na has kılarak ve hanifler olarak Allah'a kulluk etmeleri, namazı ikâme etmeleri ve zekât vermeleri emrolunmuştu. Sağlam din de budur." [Beyyine, 5]

* Allah Teâlâ'nın yolunda güzel bir sabırla süslenirler. Onlar, dünya hayatında başlarına gelen bela ve musibetlere karşı sabrederler. Nefislerinin kötü arzularına uymama konusunda sabrederler. Allah Teâlâ'ya itaat etme ve O'na olan kulluk görevini yerine getirme hususunda sabrederler. Allah Teâlâ'nın dinine davet ve O'nun yolunda cihad uğrunda ve bu yolda -Allah Teâlâ'nın merhamet ettikleri hariç- nice yiğitlerin tahammül göstermekten aciz kaldıkları sıkıntı ve acılara sabrederler.

Onlar, Allah yolunda sabretmenin nebi ve rasûllerin *-Allah'ın salat ve selamı onların üzerine olsun-* özelliği olduğunu ve onların Allah Teâlâ'nın şeriatını, emir ve hükümlerini tebliğde başarılı olmalarının altında yatan temel nedeninin bu olduğunu bilirler. Yine onlar, kulun emellerine ulaşması ve hedeflerini gerçekleştirebilmesi için sabrın zaruri olduğunun bilinci içindedirler. Çünkü onlar, nimetlerle dolu cenneti elde etmeyi hedeflerler. Cennet ise Allah Teâlâ'nın en değerli ve pahalı malıdır. Dolayısıyla da onun mutlaka bir bedeli olacaktır. Öyleyse sabreden başarıya ulaşır. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

"Ey iman edenler! Sabredin, sabır yarışında düşmanlarınızı geçin, cihad için daima hazırlıklı ve uyanık bulunun ve Allah'a karşı gelmekten sakının ki kurtuluşa eresiniz." [Âl-i İmran, 200]

﴿فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أُولُو الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ وَلاَ تَسْتَعْجِلْ لَهُمْ﴾

"O halde ey Rasûlüm! O üstün Ulu'l-Azm (azim sahipleri olan) peygamberler nasıl sabrettilerse, sen de öyle

sabret. Onlar hakkında azap gelmesi için acele etme!" [Ahkaf, 35]

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾

"Ey iman edenler! Sabır göstererek ve namazı vesile kılarak Allah'tan yardım dileyin. Muhakkak ki Allah, sabredenlerle beraberdir." [Bakara, 153]

* Allah'ın haram ve dokunulmaz kıldığı hususlara saygı gösterirler, bu haramlar çiğnendiği zaman da bundan rahatsız olurlar. Allah Teâlâ'nın hükümlerini severler, O'nun dinini desteklerler ve küçük büyük her konuda O'nun hikmetli şeriatına teslim olurlar. Müslümanların haklarına karşı çok saygılıdırlar ve hep onların iyiliğini isterler.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿ذَلِكَ وَمَنْ يُعَظِّمْ شَعَائِرَ اللهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ﴾

"Kim, Allah'ın dininin sembollerine saygı gösterirse şüphe yok ki bu, kalplerin takvasındandır." [Hac, 32]

Çünkü onlar, sadece Allah Teâlâ'dan korkarlar, O'ndan başka hiç kimseden korkmazlar. Allah Teâlâ'nın koyduğu had cezalarını uygulamakta zaaf göstermezler. Onlar, sözlü ve fiilî olarak Allah'ın dinine destek olma konusundaki sözlerinde Allah'a sadıktırlar.

Onların en büyük özelliklerinden biri de Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'i çok sevmeleri ve bu sevgilerinin, kim olursa olsun onun dışındaki hiç kimseye duydukları sevgiye denk olmamasıdır. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmaktadır:

«لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَلَدِهِ وَوَالِدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ»

"Sizden hiçbiriniz, beni çocuğundan, ana-babasından ve bütün insanlardan daha çok sevmedikçe iman etmiş olamaz." [Buhârî]

* İyilik yaparken içleri de, dışları da bir olacak şekilde münafıklığı/ikiyüzlülüğü terk etmeye gayret ederler. Yaptıkları amelleri, kendilerine ait olması yönünden, gözlerinde küçük görürler. Ahiret amellerini daima dünya amellerinden önde tutarlar.

* Yufka yüreklidirler. Allah'ın haklarına karşı kusurlu oldukları için Allah, belki merhamet eder, bağışlar ve kötülüklerini affeder ümidiyle çokça ağlarlar. Özellikle de bir cenaze gördükleri veya ölümü, ölüm baygınlığını ve son nefesin kötü verilmesi ihtimalini hatırladıkları zaman kalpleri sarsılıncaya kadar ağlarlar ve onlardan ibret alırlar. Ölümü önemserler ve onun endişesini taşırlar.

* Allah'a yakınlıkta dereceleri arttıkça tevazuları da artar.

* Çokça tevbe eder, pişmanlık duyar ve gece gündüz istiğfar ederler. Zira itaat ve ibâdetlerinde dahi günahlardan kurtulamadıklarının bilincindedirler. Bu nedenle itaatlerindeki eksikliklerinden dolayı da ayrıca istiğfar ederler. İtaat ve ibâdetlerinde Allah Teâlâ'nın rızasını gözetirler. Amellerinin hiçbirinden dolayı kendilerini beğenmişlik duygusuna kapılmazlar, meşhur olmaktan hoşlanmazlar. Aksine günahları bir yana, itaatlerinde ve ibâdetlerinde bile eksikleri ve kusurları olduğunu düşünürler.

* Takva konusunda çok titizdirler. Hiçbiri takvalı olduğunu ve Allah'tan çok korktuğunu iddia etmez.

* Kötü bir sonla ölmekten çok korkarlar.

* Allah Teâlâ'dan çok korkarlar ve O'nu anmaktan gafil olmazlar.

* Fani dünya hayatının geçici süslerine sevinip şımarmazlar. Onların nazarında dünyanın hiçbir kıymeti yoktur. Onu ve onun fitnelerini şiddetle reddederler. Bu, onların olgun akla sahip olmalarının bir sonucudur.

* Lüks evler yapmaya düşkün değildirler. Bu konuda israfa ve şatafata kaçmadan sadece ihtiyaçları kadarıyla yetinirler. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«وَاللهِ مَا الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا مِثْلُ مَا يَجْعَلُ أَحَدُكُمْ إِصْبَعَهُ هَذِهِ فِي الْيَمِّ، فَلْيَنْظُرْ بِمَ تَرْجِعُ؟».

"Allah'a yemin olsun ki ahiret (nimetlerine) oranla dünya, ancak birinizin parmağını denize daldırdığında denizden aldığı su kadardır. Bir baksın bakalım parmağı ne kadar su almış?" [Müslim]

* Dine veya bu dine mensup müslümanlara zarar veren hataları asla kabul etmezler. Aksine bu hataları reddederler ve böyle bir söz söyleyen kimse, mazur sayılabilecek biriyse onun için mazeret bulmaya çalışırlar. Zira onlar, müslüman kardeşlerinin hatalarını hep örterler, takva hususunda kendi nefislerini hesaba çekip kınarlar ve hiçbir müslümanın ayıbının ortaya çıkmasından hoşlanmazlar. İnsanların ayıplarıyla uğraşmaktansa kendi ayıplarıyla meşgul olurlar. Başkalarının ayıp ve kusurlarını gizlemeye çalışır ve sır saklarlar. Bir kimse hakkında duydukları şeyleri ona ulaştırmazlar. Dinî bir gerekçe olmadıkça sırf nefsî duygulardan dolayı insanlara düşmanlık etmezler. Daima onları idare etmeye ve hiç kimseye kötülükle karşılık vermemeye çalışırlar. Onlar, hiçbir müslümana düşmanlık beslemezler.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَتَّاتٌ».

"Laf taşıyıp insanların arasını bozan kimse, cennete giremez." [Buhârî, Müslim]

* Meclislerinin bir günah meclisi haline gelmemesi için bulundukları yerlerde gıybet yapılmasına müsaade etmezler ve kendileri de dillerini gıybetten korurlar. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿وَلَا يَغْتَبْ بَعْضُكُمْ بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ﴾

"Biriniz, diğerinizi arkasından çekiştirip gıybetini yapmasın. Sizden biri, hiç ölmüş kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? Bundan tiksindiniz (değil mi?)." [Hucurat, 12]

* Hayâ, edeb, sevgi, sükûnet, vakar ve üstün ahlakta çok ileridirler. Az konuşur, az güler ve çok susarlar. Bir şeyler öğrenmek isteyenin kolayca anlaması için hikmetli konuşurlar.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ».

"Allah'a ve ahiret gününe îmân eden bir kimse, ya hayır söylesin ya da sussun." [Buhârî, Müslim]

«مَنْ صَمَتَ نَجَا».

"Susan kimse kurtulur." [el-Elbânî, *Sahihu Süneni't-Tirmizi*]

* Dövmek, malını almak, şahsiyetine saldırmak veya benzeri yollarla kendilerine eziyet eden herkesi affederler, onları cezalandırma yoluna gitmezler. Çünkü Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾

> **"Kızdıklarında öfkelerini yutarlar ve insanları affederler. Allah da böyle iyi davrananları sever."** [Al-i İmran, 134]

* İnsanoğlunun en büyük düşmanı olan İblis'e ve onun cin ve insan şeytanlarından oluşan yandaşlarına karşı savaşta gaflete düşmezler. Onun hile ve tuzaklarını öğrenmek için büyük çaba harcarlar.

* Abdest, namaz ve diğer ibâdetlerde kendilerini vesveseye kaptırmazlar. Çünkü bu tür bütün vesveseler şeytandandır.

* Durumlarını öğrenmek için sık sık arkadaşlarının hal ve hatırlarını sorarlar. Bunu ihtiyaç duyacakları yiyecek, giyecek, mal vb. gibi hususlarda onlara yardım etmek için yaparlar.

* İhtiyaçlarından fazla olan her şeyden, israfa düşmeden ve cimrilik de etmeden gece gündüz, gizli ve açık çokça sadaka verirler.

* Elde ettikleri zaman helal malı ölçülü kullanıp israf etmezler. Çünkü Allah Teâlâ israf edenleri sevmez.

* Cimrilikten hoşlanmazlar. Çok cömerttirler, mallarını bol bol verirler. Güler yüzlüdürler. Yolculuklarında ve ikamet hallerinde kardeşlerine yardım ederler. İşte bu güzel ameller vesilesiyle asıl maksatları olan dine yardım konusundaki dayanışma gerçekleşmiş olur.

* Kardeşlerine iyilik yapmayı ve birbirlerini sevindirmeyi çok severler. Bu konuda kardeşlerini kendilerinden önde tutarlar.

* Misafire ikramda bulunurlar. Çünkü bu, Allah Teâlâ'ya imana dahildir. Meşru bir mazeret olması dışında misafirlerine bizzat kendileri hizmet ederler. Bununla beraber onları doyurdukları, onlara hizmet ettikleri ve yanlarında barındırdıkları için onları ödüllendirdiklerini düşünmezler, yaptıklarını yeterli görmezler.

* Kardeşlerinin davetine icabet ederler. Ancak haram yediren, fakirleri değil de sadece zenginleri davet eden veya ziyafet mahallinde günah işlenen kimselerin davetlerine katılmazlar.

* Sadece büyüklere, akrabalara ve âlimlere değil, küçüklere, akraba olmayanlara ve cahillere karşı da güzel bir edeble muamele ederler.

* İnsanların arasını düzeltirler. Çünkü bu, hayır kapılarının en güzellerinden biri ve iyiliğin zirvesidir. Çünkü insanların arasını düzeltmek, şeytanın planlarını bozar. Zira şeytanın gayesi, Müslümanların arasına düşmanlık ve kin yerleştirmek ve onların arasını bozmaktır.

* Hasetten uzak dururlar. Çünkü haset, düşmanlık ve kin doğurur, îmân zayıflığına ve meşru bir maksat olmaksızın dünyaya ve dünyalıklara gönül bağlamaya neden olur. Ayrıca haset eden kişi, Allah Teâlâ'nın kaderine iman etmiyor demektir. Çünkü o, Allah'ın insanlara vermiş olduğu nimetlerden dolayı insanlara haset etmektedir.

* Ana-babaya itaat etmeyi, onlara iyi davranmayı, saygı göstermeyi, rızalarını kazanmaya gayret etmeyi ve onların yararına harcama yapmayı teşvik ederler. Onlara eziyet etmeyi ve onları tersleyip azarla-

mayı da men ederler. Özellikle de yaşlandıkları zaman bunlara daha da özen gösterirler. Çünkü ana-babaya iyilik, Allah Teâlâ'yı razı eder.

Bu konuda Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿وَقَضَى رَبُّكَ أَلاَّ تَعْبُدُوا إِلاَّ إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلاَهُمَا فَلاَ تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ وَلاَ تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلاً كَرِيمًا۞وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا﴾

"Rabbin, sadece kendisine kulluk etmenizi, ana-babanıza da iyi davranmanızı kesin bir şekilde emretti. Onlardan biri veya her ikisi senin yanında yaşlanırsa, kendilerine 'Of!' bile deme; onları azarlama; ikisine de güzel söz söyle. Onları esirgeyerek alçakgönüllülükle üzerlerine kanat ger ve: 'Rabbim! Küçüklüğümde onlar, beni nasıl (şefkatle) yetiştirmişlerse, şimdi de Sen onlara (öyle) merhamet et!' diyerek dua et." [İsra, 23-24]

﴿وَوَصَّيْنَا الإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا حَمَلَتْهُ أُمُّهُ كُرْهًا وَوَضَعَتْهُ كُرْهًا﴾

"Biz, insana ana-babasına iyilik etmesini emrettik. Annesi, onu zahmetle taşıdı ve zahmetle doğurdu." [Ahkaf, 15]

* Güzel komşuluğu, Allah'ın kullarına yumuşak davranmayı, akrabalık bağlarını canlı tutmayı, selamı yaymayı ve fakirlere (yoksullara), yetimlere ve yolda kalmışlara merhamet etmeyi teşvik ederler.

* Böbürlenmeyi, kibri, kendini beğenmişliği, haksızlık yapmayı ve haksız yere insanlara saldırmayı yasaklarlar ve her konuda adalete bağlı kalmayı emrederler.

* Dinin yapılmasını teşvik ettiği hiçbir faziletli sözü ve ameli hafife almazlar. Zira Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«لَا تَحْقِرَنَّ مِنَ الْمَعْرُوفِ شَيْئًا وَلَوْ أَنْ تَلْقَى أَخَاكَ بِوَجْهٍ طَلْقٍ»

"Kardeşini güleç bir yüzle karşılamak bile olsa hiçbir iyiliği küçük görme." [Müslim]

* Kötü zan beslemeyi, Müslümanların ayıbını, gizlisini saklısını araştırmayı yasaklarlar. Çünkü bunlar, toplumsal ilişkileri bozar, kardeşlerin arasını açar ve bozgunculuk tohumları eker.

* Kendi nefisleri için kızmazlar. Çünkü onlar; neye, niçin ve nasıl kızacaklarını çok iyi bilirler.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

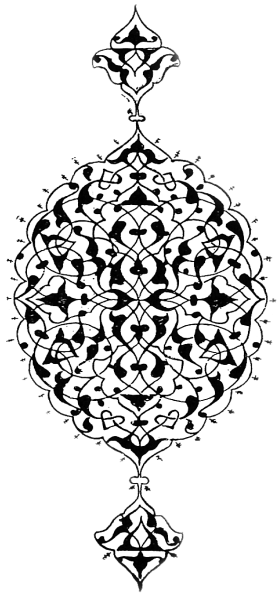
﴿وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾

"Kızdıklarında öfkelerini yutar, insanların kusurlarını affederler. Allah da böyle iyi davrananları sever." [Al-i İmran, 134]

Kısaca Ehl-i Sünnet, üstün nebevî ahlaka ait meziyetlere sahiptir. Allah'ın salât ve selamı, bu üstün ahlakın sahibi ve önderinin üzerine olsun.[123]

123 Selef-i sâlihînin yoluna davet etmenin gayesi, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e öğrencilik yapmış, onun elinde yetişmiş ve adeta İslam'ın yeryüzünde yürüyen canlı örneği olan sahabe nesline uygun bir nesil inşa etmektir. Allah Teâlâ, Peygamberini şu sözlerle övmüştür: **"Şüphe yok ki sen, çok büyük bir ahlaka sahipsin."** Her ne kadar i'tikâd birinci ve en önemli esas olsa da selef yoluna davet etmenin gayesi, onlara sadece akîde konularında uymak değildir. Aksine amaç, yüce dinimizin bütün konularında onlara uymaktır. Çünkü bizim insanları çağırdığımız selef yolu, sadece zihinde yer alan soyut bir bilgi değildir. Bu yol, onların i'tikâd, ibâdet, düşünce, hal hareket ve ahlak konularındaki yöntemlerini de kapsar. Ama maalesef günümüzde selef yönteminin bu önemli yönüne hak ettiği önemin verilmediğini ve gerekli özenin gösterilmediğini görmekteyiz. Hâlbuki Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: *"Ben, ancak yüksek ahlakî değerleri tamamlamak için gönderildim."* Selef de Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i örnek aldılar, onun izinden gittiler, onun ahlakıyla ahlaklandılar ve emirlerini yerine getirdiler. Onlar, Allah Teâlâ'nın: **"Siz, insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz."** buyruğunda dile getirdiği dereceye ulaştılar. Eğer bizler, kurtuluşa, başarıya ve doğru yola ulaşmak istiyorsak büyük küçük her konuda sâlih selefimizin yoluna sımsıkı sarılmamız gerekir. *Allah onların hepsinden razı olsun.*

KUR'ÂN VE SÜNNET'E TÂBİ OLMA VE BİD'ATLERDEN SAKINMA KONUSUNDA EHL-İ SÜNNET VE'L-CEMAAT İMAMLARININ TAVSİYELERİ

KUR'ÂN VE SÜNNET'E TÂBİ OLMA VE BİD'ATLERDEN SAKINMA KONUSUNDA EHL-İ SÜNNET İMAMLARININ TAVSİYELERİ

1- Büyük sahabî Muaz b. Cebel *radıyallâhu anh* şöyle demiştir:

"Ey insanlar! İlim ortadan kalkmadan önce ilim öğrenmeye bakın. Şunu biliniz ki ilmin ortadan kalkması, ilim ehli olan kimselerin ortadan kalkmasıyla olur. Bid'atlerden, bid'at çıkarmaktan ve aşırılıktan sakının. Sizden öncekilerin (sahabenin) yoluna uyun."[124]

2- Büyük sahabî Huzeyfe b. el-Yemân *radıyallâhu anh* şöyle demiştir:

"Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ashâbının ibâdet olarak yapmadığı hiçbir ameli siz de ibâdet olarak yapmayın. Çünkü önce gelenler, (ibâdet konusunda) sonra gelenlere söyleyecek bir söz bırakmamıştır. Ey âlimler topluluğu! Allah'tan korkun ve sizden öncekilerin yolunu tutun."[125]

3- Büyük sahabî Abdullah b. Mes'ud *radıyallâhu anh* şöyle demiştir:

"Sizden kim, bir yol tutacaksa ölenlerin yolunu tutsun ki onlar Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ashâbıdır. Onlar, bu ümmetin en hayırlıları idiler. Kalpleri en iyi, ilimleri en derin ve tekellüften en uzak kimseler onlardı. Onlar, Allah Teâlâ'nın, Peygamberine arkadaşlık etmeleri ve dinini sonraki nesillere aktarmaları için seçtiği bir topluluktur. Sizler de onların ahlakını ve onların yolunu örnek alın. Çünkü onlar, dosdoğru bir yol üzerindeydiler."[126]

124 İbn Vaddah, *el-Bid'a ve'n-Nehyu anha.*

125 İbn Batta, *el-İbâne.*

126 Beğavî, *Şerhu's-Sünne.*

"(Kur'ân'a ve Sünnet'e) tâbi olun, bid'at çıkarmayın yeter. Öncekilerin (sahabenin) yoluna uyun."[127]

4- Sahabenin fakihlerinden Abdullah b. Ömer *radıyallâhu anhuma* şöyle demiştir:

"İnsanlar, hadislere uydukları müddetçe daima doğru yoldadırlar."[128]

"İnsanlar, güzel görse bile her bid'at bir sapıklıktır."[129]

5- Büyük sahabî Ebu'd-Derda *radıyallâhu anh* şöyle demiştir:

"Hadislerle amel ettiğin sürece asla sapıtmazsın."[130]

6- Emîru'l-Mü'minîn Ali b. Ebi Talib *radıyallâhu anh* şöyle demiştir:

"Eğer din, akla/şahsî görüşlere dayansaydı mestlerin altının meshedilmesi, üstünün meshedilmesinden daha uygun olurdu. Fakat ben, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i mestlerin üst tarafını meshederken gördüm."[131]

7- Abdullah b. Amr b. el-As *radıyallâhu anhuma* şöyle demiştir:

"Bir bid'at ortaya konulunca artık o gittikçe yerleşir. Bir sünnet kenara atılıp terk edilince artık gittikçe ondan uzaklaşılır."[132]

8- Âbis b. Rabia'dan şöyle rivâyet edilmiştir: Ömer b. el-Hattab *radıyallâhu anh*'ı gördüm, bir yandan Hacer-i-Esved'i öpüyor, bir yandan da şöyle diyordu:

"Ben, kesinlikle biliyorum ki sen, faydası ve zararı olmayan bir taşsın. Şayet Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in seni öptüğünü görmeseydim ben de seni öpmezdim." [Buhârî, Müslim]

9- Adil halife Ömer b. Abdulaziz *radıyallâhu anhuma* şöyle demiştir:

"(Nasları anlama konusunda) o -sahabe- topluluğunun durduğu yerde sen de dur. Çünkü onlar bir bilgiye dayanarak duruyorlardı. Terk

127 Dârimî, *Sünen*.
128 Lâlekâî, *Şerhu Usuli l'tikâdi Ehli's-Sünne ve'l-Cemaa*.
129 Lâlekâî, *Şerhu Usuli l'tikâdi Ehli's-Sünne ve'l-Cemaa*.
130 İbn Batta, *el-İbâne*.
131 İbn Ebi Şeybe, *el-Mûsânnef*.
132 İbn Batta, *el-İbâne*.

ettiklerini de derin bir basiretle terk ediyorlardı. Onlar, terk ettiklerinin mahiyetini keşfetmekte daha güçlüydüler. Eğer bunda bir fazilet olsaydı onu yapmaya da onlar daha layıktılar. Eğer siz: 'Şu şeyler, onlardan sonra ortaya çıktı.' derseniz, bilin ki onları, onların yoluna muhalefet eden ve onların sünnetinden yüz çevirenlerden başkası ortaya çıkarmamıştır. Onlar, bu konuda gerektiği kadar ve tatmin edici miktarda konuştular, anlattılar. Onlardan aşırı/ileri giden, bitkin ve yorgun düşer; onların gerisinde kalan ise kusur etmiş olur. Andolsun ki birtakım kimseler, onların gerisinde kaldılar da bu yüzden uzaklaştılar. Bazıları da onları ileri gittiler de aşırılığa düştüler. Onlar ise -şüphesiz- bu ikisi arasında dosdoğru bir yolda idiler."[133]

10- Büyük İmam el-Evzâî *rahimehullah* şöyle demiştir:

"İnsanlar, seni reddetseler bile selefin izinden gitmelisin. Sözleriyle allayıp pullasalar bile insanların şahsî görüşlerinden uzak dur. Böyle yaparsan sen, doğru bir yol üzerindeyken mesele açığa kavuşur."[134]

11- Sika tâbiîlerden İmam Eyyub es-Sahtiyanî *rahimehullah* şöyle demiştir:

"Bid'atçinin gayreti arttıkça Allah'tan uzaklaşması da artar."[135]

12- Fakih tâbiîlerden İmam Hassan b. Atıyye *rahimehullah* şöyle demiştir:

"Bir topluluk, dinlerinde bir bid'at ortaya çıkarınca sünnetlerinden onun bir benzeri kendilerinden çekilip alınır."[136]

13- Takva ehli büyük tâbiî İmam Muhammed b. Sirin *rahimehullah* şöyle demiştir:

"Onlar, şöyle derlerdi: Kişi, selefin izinde olduğu müddetçe doğru yoldadır."[137]

133 İbn Kudame, *Luma'tu'l-I'tikâdi'l-Hadi ila Sebili'r-Reşad.*
134 el-Hatib el-Bağdadi, *Şerafu Ashâbi'l-Hadis.*
135 İbn Veddah, *el-Bid'a ve'n-Nehyu Anha.*
136 el-Lâlekâî, *Şerhu Usuli I'tikâdi Ehli's-Sünne ve'l-Cemaa.*
137 el-Lâlekâî, *Şerhu Usuli I'tikâdi Ehli's-Sünne ve'l-Cemaa.*

14- İmam, Hafız Sufyan es-Sevri *rahimehullah* şöyle demiştir:

"İblis, bid'atleri günahlardan daha çok sever. Çünkü günahlardan tevbe edilir; ama bid'atlerden tevbe edilmez."[138]

15- Mücahid Hafız İmam Abdullah b. el-Mubârek *rahimehullah* şöyle demiştir: "Güvenip dayandığın şey hadis olsun. Reyden hadisi sana açıklayacak kadarını al."[139]

16- İmam Şafiî *rahimehullah* şöyle demiştir:

"Hakkında sünnete aykırı olarak görüş belirttiğim hangi mesele olursa olsun ben, ondan hayatımda da, ölümümden sonra da döndüm."[140]

er-Rabi' b. Süleyman'dan şöyle rivâyet edilmiştir: Bir gün İmam Şafiî bir hadis rivâyet etmişti. Adamın biri ona dedi ki: "Ey Ebû Abdullah, sen bu hadisi kabul ediyor musun?" İmam Şafiî ona şöyle dedi: "Ben, ne zaman sahih bir hadis rivâyet eder de onu kendim kabul etmezsem şahit olun ki ben, aklımı yitirmişim demektir."[141]

17- Nûh el-Cami'den şöyle rivâyet edilmiştir: Ebû Hanife'ye dedim ki: "İnsanlar, (Allah'ın sıfatlarıyla ilgili olarak) cisimler ve arazlar hakkında konuşmaya başladılar, ne dersin?" O şöyle dedi:

"Bunlar, felsefecilerin sözleridir. Sen, nakilden ve selefin yolundan ayrılma. Dinde sonradan ortaya atılan her şeyden de sakın. Çünkü onlar, bid'attir."[142]

18- İmam Mâlik b. Enes *rahimehullah* şöyle demiştir: "Sünnet, Nûh'un gemisidir. Ona binen kurtulur, geride kalan boğulur."[143]

"Şâyet kelam bir ilim olsaydı, sahabe ve tabiîn tıpkı ahkâm konusunda konuştuğu gibi o konuda da konuşurdu. Fakat o, bâtıla delalet eden bir bâtıldır."[144]

138 Beğavî, *Şerhu's-Sünne*.
139 Beyhaki, *Sünenu'l-Kübra*.
140 el-Hatib, *el-Fakih ve'l-Mutefakkih*.
141 İbn Batta, *el-İbâne*.
142 el-Hatib, *el-Fakih ve'l-Mutefakkih*.
143 Suyuti, *Miftâhu'l-Cenne fi'l-İhticâci bi's-Sünne*.
144 Beğavî, *Şerhu's-Sünne*.

İbnu'l-Mâcişûn'dan şöyle rivâyet edilmiştir: Ben, Mâlik'i şöyle derken dinledim:

"Her kim, İslam dini dâhilinde güzel olduğunu iddia ederek bir bid'at çıkarırsa o, Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in peygamberlik vazifesine ihanet ettiğini söylemiş olur. Çünkü Allah Teâlâ: **"Bugün sizin için dininizi tamamladım."** buyurmaktadır. Dolayısıyla o gün din olmayan hiçbir şey, bugün de din olamaz."[145]

19- Ehl-i Sünnet'in imamı Ahmed b. Hanbel *rahimehullah* şöyle demiştir:

"Bize göre sünnetin temel ilkeleri şunlardır: Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ashâbının izlediği yola sımsıkı sarılmak, onlara uymak ve bid'atleri terk etmek. Her bid'at, bir sapıklıktır."[146]

20- Büyük tâbiî İmam Hasan-ı Basri *rahimehullah* şöyle demiştir:

"Eğer bir kimse, ilk selefe -sahabeye- yetişmiş olsaydı da sonra bugün yeniden diriltilseydi İslam'dan hiçbir şeyi tanıyamazdı." Hasan-ı Basri, elini yanağına koyarak şöyle devam etti: "Ancak şu namaz hariç." Sonra şöyle dedi: "Allah'a yemin olsun ki şu kötü zamanda yaşayıp da selef-i salihîne de yetişmemiş olan, bid'atçinin bid'atine, dünya ehlinin dünyasına davet ettiğini gördüğü halde, Allah'ın kendisini bunlardan koruduğu ve kalbinin selef-i salihîne özlem duymasını nasip ettiği, böylece onların yolunu sorup izlerini takip eden bir kimseye büyük bir ecir verilecektir. Allah'ın izniyle siz de böyle olun."[147]

21- İlmiyle amel eden, zâhid ve âbid İmam el-Fudayl b. 'Iyad *rahimehullah*'ın şu sözü ne kadar güzeldir:

"Hidâyet yollarına tâbi ol. O yollardan gidenlerin azlığı sana zarar vermez. Sapıklık yollarından da uzak dur. O yollardan gidenlerin çokluğu seni aldatmasın."[148]

145 İmam Şatıbi, *el-İ'tisam.*
146 Lâlekâî, *Şerhu Usuli İ'tikâdi Ehli's-Sünne ve'l-Cemaa.*
147 İbn Veddah, *el-Bid'a ve'n-Nehyu Anha.*
148 İmam Şatıbi, *el-İ'tisam.*

22- Fakih sahabîlerden Abdullah b. Ömer *radıyallâhu anhuma* kendisine bir mesele hakkında soru sorup da: "Baban bunu yasaklamıştı." diyen kimseye şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in emri mi uyulmaya daha layık, yoksa babamın emri mi?"[149]

Abdullah b. Ömer *radıyallâhu anhuma,* sahabîlerin içinde bid'atlere karşı en şiddetli tepkiyi gösteren ve sünnete en çok tâbi olanlardandı. Bir adamın aksırdıktan sonra "Elhamdulillah, vessalatu vesselamu ala Rasûlillah" dediğini duymuştu. İbn Ömer ona şöyle dedi: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bize böyle öğretmedi. Bilakis o: *"Sizden biriniz aksırdığı zaman elhamdulillah desin."* buyurdu. "Rasûlullah'a salât ve selam getirsin." demedi." [Tirmizî]

23- Abdullah İbn Abbas *radıyallâhu anhuma,* Ebû Bekir ve Ömer'in *radıyallahu anhuma* sözleriyle sünnete karşı çıkan kimseye şöyle demiştir:

"Yakında üzerinize gökten taş yağacak. Ben size: 'Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu.' diyorum. Siz bana: 'Ebû Bekir şöyle dedi; Ömer böyle dedi.' diyorsunuz."[150]

İbn Abbas *radıyallâhu anhuma,* Ehl-i Sünnet'i şu sözlerle anlatırken ne kadar doğru söylemiştir: "Ehl-i Sünnet'e mensup bir adama bakmak, kişiyi sünnete davet eder ve bid'atten alıkoyar."[151]

24- İmam Sufyan es-Sevri *rahimehullah* şöyle demiştir:

"Doğudaki bir adamın sünnete bağlı oluğu haberi sana geldiği zaman sen de ona selam gönder. Çünkü sünnete bağlı kişiler çok azaldı."[152]

25- Büyük tâbiî İmam Eyyub es-Sahtiyani *rahimehullah* şöyle demiştir:

"Bana Ehl-i Sünnet'ten bir adamın öldüğü haber verildiği zaman sanki organlarımdan birini kaybetmiş gibi oluyorum."[153]

149 İbnu'l-Kayyim, *Zadu'l-Mead.*
150 Abdurrazzak, *el-Mûsânnef.* (Sahih bir senedle)
151 Lâlekâî, *Şerhu Usuli İ'tikâdi Ehli's-Sünne ve'l-Cemaa.*
152 Lâlekâî, *Şerhu Usuli İ'tikâdi Ehli's-Sünne ve'l-Cemaa.*
153 Lâlekâî, *Şerhu Usuli İ'tikâdi Ehli's-Sünne ve'l-Cemaa.*

26- Zâhidlerin imamı el-Fudayl b. 'Iyad *rahimehullah* şöyle demiştir:

"Şüphesiz Allah'ın kendileriyle beldelere hayat verdiği kulları vardır. Onlar, sünnet bağlılarıdır."[154]

27- Mücahidlerin imamı Abdullah b. el-Mübarek *rahimehullah* şöyle demiştir:

"Ey kardeşim, şunu bil ki bugün ölüm, sünnet üzere Allah'a kavuşan her müslüman için bir şereftir. Şüphesiz biz, Allah'a aidiz ve yine O'na döneceğiz. Yalnızlığımızı, kardeşlerin göçüp gitmesini ve yardımcıların azlığını Allah'a şikâyet ediyoruz. Âlimlerin ve Ehl-i Sünnet'in göçüp gitmesi ve bid'atlerin ortaya çıkması gibi bu ümmetin başına gelen büyük musibetleri de Allah'a şikâyet ediyoruz."[155]

28- Muhaddis İmam Kuteybe b. Said *rahimehullah* şöyle demiştir:

"Bir adamın Yahya b. Said, Abdurrahman b. Mehdi, Ahmed b. Hanbel, İshak b. Rahaveyh -daha başka isimler de zikretti- gibi hadis ehli kişileri sevdiğini görürsen bil ki o, sünnete uyan bir kişidir. Bunlara muhalefet eden bir kimseye gelince bil ki o, bid'atçidir."[156]

29- İmam Şafiî *rahimehullah*'ın Ehl-i Sünnet'i anlattığı şu sözleri ne kadar da doğrudur:

"Ben, hadis ehlinden birini gördüğüm zaman sanki Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ashâbından birini görmüş gibi oluyorum."[157]

30- Değerli âlim İmam el-Evzaî *rahimehullah* şöyle demiştir:

"İlim, Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ashâbından gelenlerdir. Onlardan birinden gelmeyen bir şeyse ilim değildir."[158]

31- Irak'ın fakihi, büyük tâbiî İmam İbrâhîm en-Nehai *rahimehullah*'ın Kur'ân ve Sünnet'e uyma ve bid'at çıkarmama konusundaki anlayışı ne kadar güzeldir. O bu anlayışını şöyle ifade etmiştir:

154 Lâlekâî, *Şerhu Usuli İ'tikâdi Ehli's-Sünne ve'l-Cemaa.*
155 İbn Veddah, *el-Bid'a ve'n-Nehyu Anha.*
156 Lâlekâî, *Şerhu Usuli İ'tikâdi Ehli's-Sünne ve'l-Cemaa.*
157 el-Hatib el-Bağdadi, *Şerafu Ashâbi'l-Hadis.*
158 İmam İbn Abdilber, *Camiu Beyani'l-İlm ve Fadlih.*

"Eğer Muhammed'in ashâbı bir tırnağı meshetmişlerse ben, sırf onlara uymanın faziletini elde etmek için tırnağımı yıkamam."[159]

32- Tabiî Hafız Katade b. Diâme el-Basrî *rahimehullah* şöyle demiştir:

"Kendilerini tasdik etmenize en layık olan kimseler, Allah Rasûlünün ashâbıdır. Ki Allah, onları Peygamberi *sallallahu aleyhi ve sellem*'e arkadaşlık etmeleri ve dinini ayakta tutmaları için seçmiştir."[160]

33- Büyük sahabî Abdullah b. Mes'ûd *radıyallahu anh* şöyle demiştir:

"Allah Teâlâ, kullarının kalplerine baktı ve Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'i seçti. Onu peygamberlik göreviyle gönderdi ve ilmiyle onu seçkin kıldı. Daha sonra kulların kalplerine baktı ve onların içinden onun için ashâb/arkadaşlar seçti. Onları, dininin destekçileri ve Peygamberi *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yardımcıları yaptı."[161]

"Allah'tan korkun ve cemaate sarılın. Çünkü Allah Teâlâ, Muhammed ümmetini dalalet üzere birleştirmeyecektir. İyi kimse rahata erinceye ya da kötü kimseden kurtuluncaya kadar sabredin."[162]

34- Büyük tâbiî İmam Eyyub es-Sahtiyanî *rahimehullah* şöyle demiştir:

"Allah Teâlâ'nın kendilerine Ehl-i Sünnet'ten bir âlimi nasip etmesi, küçük çocuğun ve yabancının saadetine vesiledir."[163]

35- İmam Mâlik *rahimehullah,* zikri geçen bütün imamların sözlerini özetleyen büyük ve önemli bir kaideyi şu sözlerle ortaya koymuştur:

"Bu ümmetin başı ne ile düzelmişse sonu da ancak onunla düzelecektir. O gün din olmayan hiçbir şey, bugün de din olamaz."[164]

159 İbn Batta, *el-İbâne.*
160 İmam Ahmed, *el-Müsned*, 3/134 (Musnedu Enes b. Mâlik).
161 Lâlekâî, *Şerhu Usuli İ'tikâdi Ehli's-Sünne ve'l-Cemaa.*
162 Lâlekâî, *Şerhu Usuli İ'tikâdi Ehli's-Sünne ve'l-Cemaa.*
163 Lâlekâî, *Şerhu Usuli İ'tikâdi Ehli's-Sünne ve'l-Cemaa.*
164 Bk. Kadı 'Iyad, *eş-Şifa,* 2/88.

İşte bunlar, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat mensubu selef-i sâlihînin muteber bazı önderlerinin Kur'ân ve Sünnet'e tâbi olma ve bid'at çıkarmaktan sakındırma konusundaki güzel sözlerinin bazılarıdır.

Onlar, insanların en samimileri ve ümmetlerine en çok iyililiği dokunanlarıdır. Onların neyle düzeleceklerini, neyle hidâyet bulacaklarını, dünya ve ahirette neyle kurtuluşa ereceklerini en iyi bilenlerdir. İşte onlar;

* Allah'ın Kitabına, Peygamberi *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetine ve sahabe-i kiramın *-Allah hepsinden razı olsun-* yoluna sımsıkı sarılmayı tavsiye ediyorlar.

* Ümmetlerini sonradan uydurulan işlerden, bid'atlerden, heva ve hevese uymaktan, bid'at, dalalet ve küfür ehlinin yollarından da sakındırıyorlar.

* Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kendilerine haber verdiği gibi onlar da kurtuluş, başarı, saadet ve her iki cihanda kazanç ve kurtuluş yolunun; büyük küçük her konuda Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetine ve dosdoğru yoluna sımsıkı sarılmaktan geçtiğini haber veriyorlar. Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmaktadır:

﴿وَاتَّبِعُوا أَحْسَنَ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ بَغْتَةً وَأَنْتُمْ لاَ تَشْعُرُونَ﴾

"Siz farkında olmadan, ansızın başınıza azap gelmezden önce, Rabbinizden size indirilenin en güzeline (Kur'an'a) tâbi olun." [Zümer, 55]

﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللهَ إِنَّ اللهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾

"Peygamber size ne verdiyse onu alın, size neyi yasakladıysa ondan da sakının. Allah'tan korkun. Çünkü Allah'ın azabı çetindir." [Haşr, 7]

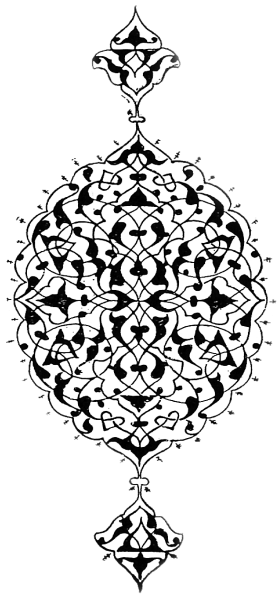
﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ وَأَنَّهُ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ﴾

"Ey iman edenler! Hayat verecek şeylere sizi çağırdığı zaman, Allah'a ve Rasûlüne uyun. Ve bilin ki Allah, kişi ile kalbi arasına girer. Siz, mutlaka O'nun huzurunda toplanacaksınız." [Enfal, 24]

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلاَ تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ ﴾

"Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, Peygamber'e itaat edin. Amellerinizi boşa çıkarmayın." [Muhammed, 33]

EHL-İ SÜNNET VE'L-CEMAAT AKÎDESİNE DAVETİN ŞARTLARI VE KURALLARI

EHL-İ SÜNNET VE'L-CEMAAT AKÎDESİNE DAVETİN ŞARTLARI VE KURALLARI

Ey Müslüman kardeşim! Şunu bil ki selef-i salihîn, yani Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, akîdesine davet etmek, ancak şu üç şartın gerçekleşmesiyle mümkün olur:

1- Doğru İ'tikâd:

İ'tikâdımızın; rubûbiyyet tevhîdinde, ulûhiyyet tevhîdinde, isim ve sıfat tevhîdinde, diğer i'tikâd ve îmân meselelerinde bu ümmetin selefinin i'tikâdına uygun olmasıdır.

2- Doğru Yöntem:

Yani Kitap ve sünneti, onların ortaya koymuş olduğu usul ve kaidelerin ışığında anlamaktır.

3- Doğru Amel:

Yani amel ve ibâdetlerde herhangi bir bid'at ortaya koymamalıyız. Bilakis yaptığımız bütün ameller, ister i'tikâdî olsun, ister fiilî olsun, isterse sözlü olsun, sadece Allah için olmalı, O'nun şeriatına ve Peygamberi *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetine uygun olmalıdır.

Gerçek İslam'ı tebliğ etmek, insanlara hak dini öğretmek ve saf tevhîdi yaymak; işte bu, Allah Teâlâ'ya davet demektir. Allah'a davet, amellerin en değerlilerinden ve ibâdetlerin en üstünlerinden biridir. O, nebi ve rasûllerin en büyük ve en seçkin özelliklerinden, Allah'ın salih ve muttaki dostlarının ve seçkin kullarının en bariz görevlerinden biridir. Nitekim Allah Teâlâ, onlardan söz ederken şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلاً مِمَّنْ دَعَا إِلَى اللهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ﴾

"Allah'a davet eden, salih amel işleyen ve: 'Şüphesiz ben, Müslümanlardanım.' diyen kimseden daha güzel sözlü kim olabilir?" [Fussilet, 33]

Allah'a davet görevini üstlenenlerin yükü çok ağır ve sorumlulukları çok büyüktür. Çünkü onlar, çok değerli ve çok ulvî bir konumda bulunmaktadırlar. Zira onlar, peygamberlerin vazifelerini yerine getirmektedirler ki o, vazifelerin en üstünü ve en şereflisidir. Hatta o, bu hayattaki en yüce ve en ulvî gayedir. Nasıl olmasın ki? Zira o, yalnızca Allah'a ibâdete ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmamaya davettir.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلاَّ نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾

"Senden önce hiçbir peygamber göndermedik ki ona: 'Benden başka hak ilâh yoktur, öyleyse yalnız Bana ibâdet edin!' diye vahyetmiş olmayalım." [Enbiya, 25]

Allah yolunun davetçileri, ümmetin en seçkin zümresidir. Çünkü üstlendikleri davet görevi; onların, insanların izinden yürüyeceği üstün ve örnek birer şahsiyet olmalarını ve insanlara her konuda önderlik etmelerini gerektirmektedir. Nitekim Allah Teâlâ, davetçilerin önderi ve efendisi Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hakkında şöyle buyurmuştur:

﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُو اللهَ وَالْيَوْمَ الآخِرَ وَذَكَرَ اللهَ كَثِيرًا﴾

"Andolsun ki Rasûlullah'da sizin için, Allah'a ve âhiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok zikredenler için güzel bir örnek vardır." [Ahzâb, 21]

Dolayısıyla da davetçilerin, sorumlulukları kadar görevleri de çoktur ve büyüktür. Onlar, ahlak ve erdem bekçileridirler. İnsanların hal, hareket ve gidişatları üzerinde kontrol vazifesi üstlenirler. Onlar, toplumun aynasıdırlar ki Müslümanlar, bu aynada kendilerini görürler. Bu sebeble davetçiler, toplumları için güzel birer örnek olmalıdırlar. Davet ettikleri ilkeleri kendi hayatlarında uygulamalı ve onların izleri attıkları her adımda görülmelidir. Çünkü davetçinin dini dosdoğru yaşaması, Rabbiyle olan bağının kuvvetli olması ve güzel ahlakı, İslamî kimliğin özünü yansıtır ve kalpleri cezbeder. Böylece o, insanların iman etmesi ve davetçiyi örnek almasında belirleyici bir faktör olur. Mü'minlerin annesi Âişe *radıyallahu anha*'nın, kendisine, davetçilerin önderi Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ahlakı sorulduğunda verdiği cevap ne kadar güzeldir:

"Onun ahlakı, Kur'ân idi." [Müslim]

Sanki o, bu cevabıyla Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şahsını, Kur'ân-ı Kerim'in çağırdığı ve insanî ilişkilerde uyulmasını istediği üstün ahlakın ve yüce erdemlerin somut bir örneği olarak vasfetmiştir. O halde İslam davetinin yayılması için, bakışları üstüne çekecek ve kalpleri cezbedecek örnek şahsiyetlere ihtiyaç vardır. Bu sayede insanlar, onlardan gerçek İslam'ı öğrenir ve benimserler. Nitekim salih selefimizin, tüm insanlığa İslam davetini duyurma vazifesini üstlendikleri zaman yaptıkları da buydu.

Kendini Allah'a davet görevine adayan örnek şahsiyet, bütün işlerinde İslam ahlakını kendine prensip edinmelidir. Her türlü işinde ve sözünde ihtiyatlı davranmalıdır. Çünkü onun etrafında bulunanlar, ona daima açık arayan bir eleştirmen gözüyle bakarlar. Her hareketini onun aleyhinde değerlendirirler. Çünkü onların gözünde o, örnek alınacak bir modeldir.

Allah Teâlâ, bu ümmete, içlerinden hak dine davet vazifesini yerine getirecek bir grup hazırlayıp oluşturmalarını farz kılmıştır. Bu hazırlık, basit bir iş değildir. Aksine yoğun çalışmalara ve uzun süreli

fedakârlıklara ihtiyaç duyar. Bu nedenle bu önemli vazifeyi yerine getirecek kimselerin özenle seçilmesi, eğitim ve öğretimden geçirilmesi şarttır. Çünkü davetçinin, sadece âlim olması ya da sadece güzel bir konuşmacı olması tek başına yeterli değildir. Aynı şekilde sadece ince, kibar ve sevilen biri olması da yeterli değildir. Aksine onda bütün bu özelliklerin bir arada bulunması şarttır. Hatta o, vazifesini en mükemmel şekilde yerine getirebilmesini sağlayacak olan nebevî hasletlerin hepsine birden sahip olmalıdır.

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem,* daveti insanlara nasıl ulaştıracağımızı ve dini nasıl tebliğ edeceğimizi bize öğretmiştir. Bunu öğrenmek isteyenler için onun hayatında pek çok ders ve ibret vardır. Dolayısıyla da selef akîdesine davet eden kimselerin, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in davet metoduna uymaları, onu esas almaları ve ondan ayrılmamaları gerekir. Şüphe yok ki onun metodunda Allah'a davet üslubunun nasıl olacağı konusunda yeterli ve tatmin edici bilgiler vardır. Ki bu bilgiler sayesinde davetçiler, insanların sonradan uydurdukları ve Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yöntem ve uygulamalarına aykırı olan metotlara başvurmaya ihtiyaç duymazlar.

Bugün bütün dünya, davet konusunda peygamberlerin metodunu kavramış, Allah Rasûlünün izinden giden, İslam'ı ve onun eşsiz öğretilerini yaymaya gayret gösteren ve bunu hayatlarının temel gayesi edinen, bu yüce vazifeyi Allah Teâlâ'ya yakınlaşma vesilesi sayan, hak dine ve saf tevhîde davetle yeryüzünü aydınlatmayı amaçlayan samimi davetçilere ve hakiki âlimlere muhtaçtır. Nitekim selef-i salihîn de böyle yapmış, hak dine davetle yeryüzünü aydınlatmış, insanları karanlıklardan çıkarıp aydınlığa kavuşturmuş, dünyayı adalet, medeniyet ve ilimle doldurmuşlardır. Onlar, Allah Teâlâ'nın da buyurduğu gibi, insanların yararına çıkarılmış en hayırlı ümmet olmuşlardır. Saadet, hakimiyet ve önderlik onların olmuştur. İmanları, ihlasları ve hakka uymaları sayesinde İranlılara ve Bizanslılara galip gelmişler, Kisraların ve Kayserlerin tahtlarını sallamışlardır.

İşte bundan dolayıdır ki hak davetçilerinin, Allah'a davette salih selefimizin yolunu izlemeleri, bununla birlikte zaman ve mekân farkını da göz ardı etmemeleri gerekir.

İşte bu dinî esastan ve doğru anlayıştan hareketle biz, davetçilerin uyması gereken birtakım şartlar, kurallar ve hareket noktaları belirlemeye çalıştık. Umarız ki bunlar, hedeflenen ıslahı gerçekleştirmede faydalı olur. Başarı ve doğruya ulaşma, Allah'ın yardımıyladır.

DAVETİN KURALLARI VE DAVETÇİLERİN HAREKET NOKTALARI

1- Allah'a davet, dünya ve ahiret hayatında kurtuluşa ulaşmanın yollarından biridir. Nitekim Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«فَوَاللهِ لَأَنْ يُهْدَى بِكَ رَجُلٌ وَاحِدٌ خَيْرٌ لَكَ مِنْ حُمْرِ النَّعَمِ»

"Allah'ın senin vasıtanla bir kişiye hidâyet nasip etmesi senin için kırmızı develere sahip olmaktan daha hayırlıdır." [Buhârî]

Bu mükâfata nail olmak için sadece davette bulunmak yeterlidir, davetin kabul edilmesi şart değildir. Davetçiden İslam'ı zafere ulaştırması istenmez. Bu, Allah'ın işidir ve O'nun elindedir. Fakat davetçiden istenen, sadece bu uğurda bütün gücünü sarf etmesidir.

Hazırlık yapmak bir davetçi için şarttır. Başarıya ulaştırmak, Allah'ın vaadidir. Davet, cihadın şekillerinden biridir. Savaşarak yapılan cihadla amaç ve sonuç bakımından ortaktır.

2- Bu mübarek ümmetin selefinin yöntemini pekiştirmek ve derinleştirmek. Ki bu yöntem, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in dengeli (itidalli / ifrat ve tefritten uzak) ve kapsamlı olmakla meşhur yönteminde kendini bulmaktadır. Kur'ân ve sahih sünnete bağlı dinî ilimden hareket etmek, Allah'ın izniyle sendelemekten ve düşmekten korur ve peygamberlerin yolunda yürümekte kararlı olan kimselerin yolunu aydınlatır.

3- "Kelime-i Tevhîd, söz birliğini temin etmenin temelidir." diyen yöntemi esas alarak Müslümanlara ait bir cemaat oluşturmaya ve onların hak üzere söz birliği etmelerini sağlamaya çalışmak. Bununla beraber günümüzdeki Müslüman cemaatleri paramparça eden, Müslü-

manların birliğini bozan, kalplerinin arasını açan, saflarını dağıtan ve güçlerini zayıflatan hizipçilikten uzak durmak. Allah'a davet için çalışan her topluluğun, Müslümanların cemaatinden bir parça olduğunu, yoksa Müslümanların cemaatinin onlardan ibaret olmadığını doğru bir şekilde anlamak.

4- Bağlılık, -ne kadar üstün olurlarsa olsunlar- şahıslara değil dine olmalıdır. Çünkü hak, kalıcıdır; şahıslar ise gelip geçicidir. Hakkı bilirsen ehlini de bilirsin.

5- Şeriatın izin verdiği ölçüler dahilinde yardımlaşmaya ve buna götüren her şeye davet etmek, ihtilaftan ve ihtilafa yol açan her şeyden de uzak durmak. İhtilaf ettiğimiz konularda birbirimize yardım etmemiz, kin ve nefreti bir kenara atarak birbirimize nasihat etmemiz gerekir.

Mutedil İslam cemaatleri arasında asıl olan, yakın ilişki ve birlik içinde olmaktır. Şâyet bu mümkün olmazsa yardımlaşma olmalıdır. Bu da mümkün olmazsa birlikte yaşamaya devam etmeleri gerekir. Aksi takdirde dördüncü şık helak olmaktır.

6- Müslüman bir kişi, mensup olduğu cemaate körü körüne bağlanmamalı, başkalarının gösterdiği herhangi bir güzel çabayı da -şeriata uygun ve ifrat ve tefritten uzak olduğu müddetçe- hoş karşılamalıdır.

7- Müsamahalı dinimizin fer'î/fıkhî meselelerindeki ihtilaflar, düşmanlığı ve savaşmayı değil nasihati, diyaloğu ve hoşgörüyü gerektirir.

8- Özeleştiri, sürekli kendini kontrol ve yanlışlarını düzeltme şarttır.

9- Tartışma adabını öğrenmeli, diyaloğun usulünü yerleştirip derinleştirmeli, bunların önemini ve araçlarına sahip olmanın zaruretini kabul etmelidir.

10- Hüküm verirken genellemeden uzak durmalı, bunun afetlerinden sakınmalı ve şahıslar hakkında adâletli hüküm vermelidir. Şekle göre değil muhtevaya göre hüküm vermek adâletin gereğidir.

11- Amaçla aracı birbirine karıştırmamalıdır. Mesela Allah'a davet, bir amaç ve dinî bir hedef; hareket, cemaat, cemiyet, dernek vb. gibi şeyler ise birer araçtır.

12- Amaçlarda sebat etmek, araçlarda ise şeriatın izin verdiği ölçüde esnek olmak gerekir.

13- Önceliklere riâyet edilmeli, işler önemine göre sıraya konmalıdır. Fer'î veya cüz'î bir mesele, zorunlu bir hal aldığı zaman onun; yerinde, zamanında ve uygun şartlarda yapılması gerekir.

14- Öncekilerin tecrübelerinden istifade etmek ve davetçiler arasında karşılıklı bilgi ve tecrübe alışverişi yapmak önemli bir iştir. Davetçi, işe sıfırdan başlamaz. Zira bu dine ilk defa hizmet eden kişi o değildir ve bu işe girişenlerin sonuncusu da o olmayacaktır. Çünkü nasihat ve irşada ihtiyaç duymayan bir kimse hiç olmamıştır ve olmayacaktır da. Yine doğruların tamamını tekelinde bulunduran bir kimse olmadığı gibi bunun tersi de yoktur.

15- Kur'ân ve Sünnete tâbi olmaları, güzel bir akîdeye sahip olmaları ve sünnete sımsıkı sarılmalarıyla tanınan muteber âlimlere saygı göstermeli, ilmi onlardan almalı, onların izinden gitmeli, onlara karşı küstahlık etmemeli, onur ve şahsiyetlerine dil uzatmamalı, niyetlerinden şüphe etmemeli ve onlara ithamlarda bulunmamalıdır. Bununla beraber onlara taassup derecesinde de bağlanmamalıdır. Çünkü her âlim, hata da eder, isâbet de. Müctehid bir âlimin fazilet ve değeri devam etmekle birlikte hatası kendine aittir.

16- Müslümanlar hakkında hüsnü zan beslemeli, sözlerini iyiye yormalı, hata ve kusurlarını örtmelidir. Bununla beraber kusur sahibine kusurlu olduğu da usulüne uygun bir şekilde beyan edilmelidir.

17- Bir kimsenin iyi ve güzel yönleri fazlaysa gereği ve yararı olmadıkça kötülüklerinden söz edilmez. Bir kimsenin de kötülükleri fazlaysa halkın kafasını karıştırmamak için iyiliklerinden söz edilmez.

18- İfade ettikleri hassas anlamlar sebebiyle şer'î lafızlar/terimler kullanılmalı, yabancı ve yanlış manalara çekilebilecek lafızlar kullanılmamalıdır. Mesela şura yerine demokrasi kelimesi kullanılmamalıdır.

19- Muteber fıkhî mezhepler karşısındaki doğru bakış açısı şudur: Bunlar; büyük, faydalı, araştırma ürünü ve sağlam temellere oturtulmuş

zengin bir fıkhî servettir. Onları okuyup incelememiz, hem onlardan hem de onların güzelliklerinden ve fıkhî çıkarımlarından yararlanmamız gerekir. Ancak onlara taassupla bağlanmamalıyız, hepsini toptan da reddetmemeliyiz. Onların zayıf ve şaz görüşlerinden uzak durmalı, Kitap, Sünnet ve ümmetin selefinin anlayışı ışığında hak ve doğru görüşlerini de almalıyız.

20- Kâfir Batı ve onun medeniyeti karşısında, sağlıklı bir tutum belirlemeliyiz. Yüce dinimizin hikmetli ilke ve kuralları çerçevesinde onların deneysel ilimlerinden yararlanmalıyız.

21- Allah'a davette, şura'nın önemi kabul edilmelidir. Davetçinin, istişare fıkhını öğrenmesi zorunludur.

22- Davette hikmet ve güzel öğüt yolu izlenmelidir. Allah Teâlâ'nın: **"Rabbinin yoluna hikmet ve güzel öğütle çağır ve onlarla en güzel şekilde mücadele et!"** âyeti, davetin terazisi ve davet yolunda yürümenin hikmeti olmalıdır.

23- Davetçi, güzel örnek olmalıdır. Çünkü o, davet ettiği şeyin aynası ve davetini ifade eden bir numunedir.

24- Davetçi, güzel sabırla bezenmeli, sabrın adabını ve ahkâmını öğrenmelidir. Çünkü sabır, nebi ve rasûllerin özelliği ve onların davetlerinin başarıya ulaşmasındaki temel etkendir.

25- Ölçüsüzlükten ve aşırılıktan uzak durup afetlerinden ve olumsuz sonuçlarından sakınılmalı, şeriatın izin verdiği sınırlar içinde kolaylaştırma ve yumuşak davranma yolu tutulmalıdır.

26- Müslüman, hakkı arayan kimsedir. Hak yolunda cesur olmak da davette bir zorunluluktur. Hakkı söylemekten acizsen hiç değilse bâtılı söyleme!

27- Gevşeklikten ve onun davetçinin hayatında yol açacağı olumsuz sonuçlardan kaçınılmalı, onun sebepleri ve tedavi yolları araştırılmalıdır.

28- Dedikodu ve söylentilerden ve bunları yaymaktan kaçınmalı ve bunların İslam toplumunda sebep olacağı olumsuz etkilere karşı uya-

nık olunmalıdır. Onların kaynağını ve tedavi yollarını araştırmaktan ve zararlarını def etmekten de geri durulmamalıdır.

29- Üstünlük ölçüsü; takva, güzel i'tikâd ve salih ameldir. Bölge, aşiret, grup ve cemaat taassubu gibi her türlü cahilî tutuculuktan uzak durulmalıdır.

30- Allah'a davette aslolan, açıktan yapılmasıdır. Gizli davete; zaman, mekân ve vaziyet yönünden zaruret miktarınca müracaat edilir.

31- Davette en üstün yöntem, öncelikle İslam'ın hakikatlerini sunmaktır. Yoksa şüpheleri ortaya koyup bunları cevaplandırmak değildir. Sonra insanlara; hakkın ölçüsü verilmeli, dinin temel esaslarına davet edilmeli, saf tevhîd öğretilmeli ve anlayışlarına göre hitap edilmelidir. İnsanların gönüllerine hangi yollardan girileceğini öğrenmek, onları Allah'ın izniyle hakka hidâyet etmek için önemli bir vasıtadır.

32- Samimi davetçiler ve samimi İslamî cemaatler, her konuda daima Allah'a bağlı kalmalı, beşerî çalışma ve gayretlerini ortaya koymalı ve sadece Allah'tan yardım istemelidirler. Davetin yönünü ve gidişatını belirleyenler, davetçileri hedefe ulaştıracak olanın Allah olduğuna, dinin ve her şeyin O'na ait olduğuna kesin ve samimi bir şekilde inanmalıdırlar.

Ey müslüman kardeşim! Bütün bu kurallar ve faydalı meseleler, ilimleriyle amel eden âlimlerin ve Allah yolunun samimi davetçilerinin pek çoğunun tecrübelerinin bir ürünüdür. Şu kesin olarak bilinmelidir ki Allah'a davet edenler, şayet bu ilkeleri iyi kavrar ve onları uygulamaya koyarlarsa bu, davetin gidişatı açısından pek çok fayda sağlar.

Bütün samimi İslam davetçileri şunu bilmelidir ki onlar, davetlerinde ve çalışmalarında ancak Allah'a güvenip dayanarak, büyük küçük her işte O'na tevekkül ederek, başarıyı ve hedefe ulaşmayı ancak Allah'tan isteyerek, her işte niyetlerini Allah'a has kılarak, her türlü şekliyle hevaya uymayı terk ederek ve her şeyin Allah'ın emriyle olduğuna inanarak başarılı olabilirler.

SELEF-İ SALİHÎN (EHL-İ SÜNNET VE'L-CEMAAT) AKÎDESİ HAKKINDA YAZILMIŞ ESERLER

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in eşsiz âlimleri, selef-i salihîn i'tikâdı konusunda çok sayıda kitap telif etmişler, bu akîdenin temellerinin yerleşmesine önem vermişler ve bunlara Allah'ın Kitabından, Peygamberinin sünnetinden, sahabe, tabiîn ve tebe-i tabiîn imamlarının sözlerinden deliller getirmişlerdir. Bid'atçilere ve heva ehline karşı koymuşlar, onların kusurlarını, sahte sözlerini ve boş fikirlerini ortaya çıkarmışlardır. Bâtıla apaçık hakikatle, cehalete ilimle, bid'ate sahih sünnetle karşı koymuşlardır. Bid'atçilerin ve heva ehlinin silahlarını ellerinden almışlar, hakkı ortaya koymuşlar ve bâtılı da geçersiz kılmışlar. Bütün bunları da sadece saf dini korumak için yapmışlardır.

Burada, *el-Veciz* isimli kitabımı hazırlarken müracaat ettiğim kitaplardan bazılarını zikretmek faydalı olacaktır. Bu, siz değerli müslüman kardeşlerimin, kendi akîdeniz, bu akîdenin kaynağı ve bu akîdeyi nereden aldığınız konusunda belge, bilgi ve basiret sahibi olmanız için de önemlidir. Yine bu; sizlerin, bu akîdenin -selef-i sâlihîn akîdesinin- hak dinin temeli olduğunu, sonraki asırlarda karşılaştığı tahrifatın (selef-i sâlihînin -yani sahabe, tabiîn ve onları ihlas, sadakat ve en güzel şekilde izleyenlerin- bu mukaddes dinin Peygamberinden aldığı) sahih akîdeye sonradan sokuşturulmuş şeyler olduğunu öğrenmeniz açısından da önem arz etmektedir.

Ümmetin önder âlimlerinden çok sayıda kişi, telif ettikleri eserlerde selef-i salihîn akîdesini anlatmıştır. Bu kitapların bazıları -ayrıntıya girmeden- sadece örnek olmak üzere aşağıda zikredilmiştir:

1- *Kitabu's-Sünne:* İmam Ahmed b. Hanbel, 241 h.

2- *Kitabu's-Sünne:* Abdullah b. Ahmed, 290 h.

3- *Kitabu's-Sünne:* Ebû Bekir Ahmed b. Yezid el-Hallâl, 211 h.

4- *Kitabu's-Sünne:* Hafız Ebû Bekir b. Ebi Âsım, 287 h.

5- *Kitabu's-Sünne:* Muhammed b. Nasr el-Mervezî, 294 h.

6- *Şerhu's-Sünne:* İmam İsmail b. Yahya el-Müzenî, 264 h.

7- *Şerhu's-Sünne:* İmam Hasan b. Ali el-Berbehârî, 329 h.

8- *Şerhu's-Sünne:* İmam el-Hüseyin b. Mes'ud el-Beğavî, 436 h.

9- *eş-Şerîa:* İmam Ebû Bekir Muhammed b. el-Huseyn el-Âcurrî, 360 h.

10- *Aslu's-Sünne ve I'tikâdu'd-Din:* İmam Ebû Hâtim er-Râzî, 327 h.

11- *Sarîhu's-Sünne:* İmam Ebû Cafer Muhammed b. Cerir et-Taberî, 310 h.

12- *Şerhu Mezâhibi Ehli's-Sünne ve Ma'rifetu Şerâii'd-Dîn ve't-Temessükü bi's-Sünen:* Ebû Hafs Ömer b. Ahmed b. Osman b. Şahin, 279 h.

13- *Şerhu's-Sünne:* İmam Ebû Îsâ es-Sulemî et-Tirmizî, 279 h.

14- *Usulu's-Sünne:* İmam İbn Ebi'z-Zemeneyn el-Endelüsî, 399 h.

15- *İ'tikadu'l-İmam eş-Şafiî*: Ebû Talib el-Uşarî rivayeti, 204 h.

16- *Kitabu'n-Nüzul,* Hafız Ali b. Ömer ed-Darakutnî.

17- *Kitabu's-Sıfat,* Hafız Ali b. Ömer ed-Darakutnî.

18- *Kitabu'r-Ru'ye:* Hafız Ali b. Ömer ed-Darakutnî, 385 h.

19- *Kitabu't-Tevhîd ve İsbatu Sıfati'r-Rabbi Azze ve Celle:* İmam Ebû Bekir Muhammed b. İshâk b. Huzeyme, 311 h.

20- *Mukaddimetu İbn Ebî Zeyd el-Kayravani fi'l-Akîde:* Abdullah b. Ebû Zeyd el-Kayravanî, 386 h.

21- *el-İbâne an Şerîati'l-Firkati'n-Naciyeti ve Mucanebetu'l-Firakı'l-Mezmûme:* İmam Ebû Abdullah b. Muhammed b. Battâ el-Ukberî el-Hanbelî, 387 h.

22- *İ'tikâdu Eimmeti'l-Hadis:* İmam Ebû Bekir el-İsmailî, 371 h.

23- *el-İbâne an Usuli'd-Diyane,* İmam Ebu'l-Hasan el-Eş'âri.

24- *Risaletun ila Ehli's-Seğr,* İmam Ebu'l-Hasan el-Eş'âri.

25- *Makâlâtu'l-İslamiyyîn:* İmam Ebu'l-Hasan el-Eş'âri, 320 h.

26- *Akîdetu's-Selef Ashâbi'l-Hadîs:* İmam Ebû Osman İsmail b. Abdurrahmân es-Sâbunî, 449 h.

27- *el-Muhtar fi Usuli's-Sünne:* İmam Ebû Ali el-Hasan b. Ahmed b. el-Benna el-Hanbeli el-Bağdâdi, 471 h.

28- *Şerhu Usuli İ'tikâdi Ehli's-Sünne ve'l-Cemaa:* İmam Ebu'l-Kasım Hibetullah İbnu'l-Hasen et-Taberî el-Lâlekâî, 418 h.

29- *el-Erbein fi Delâili't-Tevhîd:* Ebû İsmail el-Heravî, 481 h.

30- *Kitabu'l-Azame:* Ebu'ş-Şeyh el-Esfehâni, 369 h.

31- *el-İ'tikâdu ve'l-Hidaye:* Ebû Bekir Ahmed b. el-Huseyn el-Beyhaki, 458 h.

32- *el-Akîdetu't-Tahaviyye*: İmam Ahmed b. Muhammed b. Selame Ebû Cafer et-Tahâvi el-Ezdi el-Hanefi, 321 h.

33- *el-Hucce fi Beyani'l-Mehacce ve Şerhu Akîdeti Ehli's-Sünne:* İmam Ebu'l-Kasım İsmail b. Muhammed et-Teymi el-Esfehani, 535 h.

34- *İ'tikadu Ehli's-Sünne ve'l-Cemaa*: Huccetu'l-İslam Adiy b. Mûsâfir el-Hekkarî, 555 h.

35- *Lum'atu'l-İ'tikâd el-Hâdî ila Sebili'r-Raşâd:* İmam Muvaffakuddîn Ebû Muhammed Abdullah İbn Kudâme el-Makdisi, 620 h.

36- *en-Nasîha fi Sıfati'r-Rabbi Celle ve Ala:* İmam Ebû Muhammed Abdullah b. Yusuf el-Cüveyni, 438 h.

37- *Kitabu't-Tevhîd:* İmam Muhammed b. İsmail el-Buhâri, 256 h.

38- *Kitabu't-Tevhîd ve Marifeti Esmaillahi ve Sıfâtihi:* İmam Muhammed b. İshâk b. Mende, 395 h.

39- *Kitabu'l-Îmân:* İmam Ebû Ubeyd el-Kasım b. Sellâm, 224 h.

40- *Kitabu'l-Îmân:* Hafız Muhammed b. Yahyâ el-Adeni, 243 h.

41- *Kitabu'l-Îmân:* Hafız Ebû Bekir b. Muhammed b. Ebi Şeybe, 235 h.

42- *Kitabu'l-Îmân:* Hafız Muhammed b. İshâk b. Mende, 395 h.

43- *Şuabu'l-Îmân:* Hafız Ebû Abdullah el-Halimi el-Buhâri, 403 h.

44- *Mesailu'l-Îmân:* el-Kâdî Ebû Ya'la, 458 h.

45- *er-Raddu ale'l-Cehmiyye:* İmam Hafız İbn Mende, 359 h.

46- *er-Raddu ale'l-Cehmiyye:* İmam Osman b. Said ed-Darimi, 280 h.

47- *er-Raddu ale'l-Cehmiyye ve'z-Zenâdika:* İmam Ahmed b. Hanbel, 241 h.

48- *er-Raddu ala Men Enkera'l-Harfe ve's-Savte:* Hafız Ebû Nasr Ubeydullah b. Sa'd es-Siczî, 444 h.

49- *el-İhtilafu fi'l-Lafzi ve'r-Raddu ale'l-Cehmiyye ve'l-Müşebbihe:* İmam Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim b. Kuteybe ed-Dineveri, 276 h.

50- *Halku Ef'ali'l-İbadi ve'r-Raddu ale'l-Cehmiyye ve Ashâbi't-Ta'til:* İmam el-Buhari -256 h.

51- *el-Uluvvu li'l-Aliyyi'l-Azim ve Îdâhu Sahihi'l-Ahbâr Min Sakîmiha,* İmam Şemsuddin Muhammed b. Ahmed ez-Zehebî.

52- *el-Erbeûn fi Sıfati Rabbi'l-Alemin:* İmam Şemsuddin Muhammed b. Ahmed ez-Zehebî, 748 h.

53- *Kitabu'l-Arş ve ma Ruviye fih:* Hafız Muhammed b. Osman b. Ebi Şeybe el-Absi, 297 h.

54- *Ekâvilu's-Sikât fi Te'vili'l-Esma ve's-Sıfat:* İmam Zeynüddîn Mer'î b. Yusuf el-Kermi el-Makdisi el-Hanbeli -1033 h.

55- *İsbatu Sıfati'l-Uluv*: İmam Muvaffakuddîn b. Kudame el-Makdisi, 620 h.

56- *el-Ba'su ve'n-Nuşur,* İmam el-Beyhaki.

57- *İsbatu Azabi'l-Kabr:* İmam el-Beyhaki, 458 h.

58- *et-Tasdiku bi'n-Nazar ilallahi Teâlâ fi'l-Âhırati:* İmam Ebû Bekir Muhammed b. el-Huseyn el-Acurri, 360 h.

59- *el-I'tikâdu'l-Hâlis Mine'ş-Şekki ve'l-İntikâd:* Alauddîn b. el-Attar, 724 h.

60- *el-Uyûn ve'l-Eser fi Akaidi Ehli'l-Eser:* Allame Abdulbaki el-Mevâhilî el-Hanbeli, 1071 h.

61- *Katfu's-Semer fi Beyani Akîdeti Ehli'l-Eser,* Muhammed Sıddik Han el-Kannuci,

62- *ed-Dînu'l-Halis:* Muhammed Sıddik Han el-Kannuci, 1307 h.

63- *Levamiu'l-Envâri'l-Behiyye ve Sevâtıu'l-Esrâri'l-Eseriyye,* Allame Muhammed b. Ahmed es-Seffarini.

64- *Levâihu'l-Envâri's-Seniyye ve Levâkıhu'l-Efkâri's-Sünniyye Şerhu Kasideti İbn Ebi Davud el-Hâiyye:* Allame Muhammed b. Ahmed es-Seffarini, 1188 h.

65- *Tecridu't-Tevhîdi'l-Mufid:* İmam Ahmed b. Ali el-Makrizi, 845 h.

* Ehl-i Sünnetten iki kişinin bile hakkında ihtilaf etmediği i'tikâd ilmi konusunda telif öncüsü Şeyhülislam İbn Teymiyye (728 h) bu ilmi tertip etmiş, usul ve yöntemlerini belirlemiştir. Onun bu konuda pek çok eseri vardır. Bunların bazıları şunlardır:

66- *Minhacu's-Sünneti'n-Nebeviyye.*

67- *Der'u Teârudi'l-Akli ve'n-Nakli.*

68- *Buğyetu'l-Murtâd fi'r-Raddi ale'l-Mutefelsifeti ve Ehli'l-İlhad.*

69- *İktidâu's-Sırâtı'l-Mustekîm Muhâlefetu Ashâbi'l-Cahîm.*

70- *es-Sarimu'l-Meslûl ala Şâtimi'r-Rasûl.*

71- *Kitabu'l-Îmân*

72- *er-Risaletu't-Tedmuriyye.*

73- *Kâidetun Celîletun fi't-Tevessül ve'l-Vesile.*

74- *er-Raddu ale'l-Mantıkiyyin.*

75- *el-Akîdetu'l-Vasitıyye.*

76- *el-Akîdetu'l-Hameviyye.*

77- *er-Risaletu't-Tis'îniyye.*

78- *Beyanu Telbisi'l-Cehmiyye.*

79- *Kitabu'n-Nubuvvat.*

80- *Şerhu'l-Akîdeti'l-Esfehaniyye*

81- *Şerhu Hadisi'n-Nüzul.*

* Bu kitaplara ilaveten, teliflerinin pek çoğunun içinde derlendiği ve fihristleriyle birlikte otuz yedi cilde ulaşan *Mecmûu'l-Fetava.*

* Bu konuda ikinci telif öncüsü ise İbn Teymiyye'nin öğrencisi, Rabbanî âlim, sapık fırkalara reddiye yazmada büyük gayret sahibi İbn Kayyım el-Cevziyye (752 h.)'dir. Onun eserlerinin bazıları ise şunlardır:

82- *es-Savâiku'l-Mursele ale'l-Cehmiyyeti ve'l-Muattıle.*

83- *İctimau'l-Cuyuşi'l-İslamiyye ala Ğazvi'l-Muattıleti ve'l-Cehmiyye*

84- *el-Kasidetu'n-Nuniyye.*

85- *Şifau'l-Alîl fi Mesâili'l-Kadâi ve'l-Kaderi ve'l-Hikmeti ve't-Ta'lîl.*

86- *Tariku'l-Hicrateyn ve Bâbu's-Seâdeteyn.*

Ve diğer kıymetli kitaplar...

Sözünü ettiğimiz bütün bu kaynaklar ve telif eserlerin tamamı -Allah'a hamdolsun- basılmıştır. Bunların dışında bu alanda kimisi matbu, kimisi de yazma olmak üzere sözünü etmediğimiz daha pek çok eser bulunmaktadır.

SONUÇ

İşte bu kitapta anlatılanlar, bu mübârek ümmetin ilk neslinin akîdesidir. O; nebevî, arı duru ve sağlam bir akîdedir. Kitap ve sünnetin metoduna, ümmetin selefinin ve önderlerinin görüşlerine uygun, sahih ve doğru bir yoldur. Bu ümmetin ilk nesillerinin kalplerini dirilten ve neticede onları efendiler ve önderler yapan yoldur.

O, selef-i sâlihînin, kurtuluşa eren fırkanın, yardıma mazhar topluluğun, ehl-i hadisin ve Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in akîdesidir.

O, izinden gidilen muteber dört mezhebin meşhur imamları olan Ebû Hanife'nin, Şafiî'nin, Mâlik'in ve Ahmed'in *-Allah onlara merhamet eylesin-* akîdesidir. Fıkıhçıların, hadisçilerin ve ilmiyle amil Rabbanî ve muttaki âlimlerin çoğunluğunun ve günümüze kadar onların yolundan gidenlerin akîdesidir. Bu, kıyamete kadar da böyle devam edecektir.

O halde ey aziz Müslüman kardeşim!

Biz de kurtulmak istiyorsak bu akîdenin salih selefimizin hayırlı önderlerinin beslendiği arı duru kaynağına dönmemiz, onların aldıklarını bizim de almamız, onların terk ettiklerini bizim de terk etmemiz, sükût ettikleri konularda bizim de sükût etmemiz gerekir, yani onlara yetenin bize de yetmesi gerekir.

Yine ibâdetleri onların eda ettiği gibi eda etmemiz, Allah'ın Kitabına, Peygamberi *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetine, ümmetin selefinin ve imamlarının icmaına ve yeni ortaya çıkan durumlarda onların esaslarının ve anlayışlarının ışığında sahih kıyasa sarılmamız gerekir.

Mü'minlerin emîri Ömer b. el-Hattab *radıyallâhu anh* şöyle demiştir:

"Ben, insanların ne zaman düzelip ne zaman bozulacaklarını bilirim. Bilgi, küçükten geldiği zaman onu almak, büyüğün zoruna gider.

Büyükten geldiği zamansa küçük, büyüğe tâbi olur, böylece her ikisi de hidâyeti bulmuş olurlar."[165]

Mü'minlerin emîri Ali b. Ebi Talib *radıyallâhu anh* şöyle demiştir:

"Bu ilmi kimden aldığınıza iyi bakın, çünkü bu, dindir."[166]

Yüce sahabî Abdullah b. Mes'ud *radıyallâhu anh* şöyle demiştir:

"İnsanlar ilmi, büyüklerinden almaya devam ettikleri sürece daima iyi bir durumda olurlar. Onu küçüklerinden ve kötülerinden aldıkları zaman ise helak olurlar."[167]

Değerli müslüman kardeşim! *-Allah seni de bizi de hakka hidâyet etsin-* şunu iyi bilmelisin:

Kim, hidâyeti Kur'an'ın, Sünnetin ve selefin bu ikisini anlama metodunun dışında ararsa veya Allah'ın koyduğu dine bir ilavede bulunursa, kesinlikle apaçık bir sapıklık içindedir, doğru yoldan uzaklaşmıştır ve mü'minlerin yolundan başka bir yola sapmıştır.

Yine bizler, şunu kesin olarak biliyoruz ki şayet bütün sünnetleri en mükemmel şekliyle tatbik etmek istesek, onların tamamını uygulama imkânı bulamadan ömrümüzü tamamlarız. O halde dinde bid'at çıkarmak niye?

Allah rahmet eylesin İmam Mâlik, şu beyti sıkça okurdu:

"Din işlerinden en hayırlısı sünnete uygun olandır
En kötüleri ise sonradan uydurulan bid'atlerdir."[168]

Ibâdet edenlerin en üstünü ve önderi, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'dir. Bunda herkes ittifak etmiştir. Öyleyse şekil, zaman ve mekân bakımından onun ibâdetine aykırı olan her türlü ibâdet, bid'attir, sapıklıktır, reddedilmiştir. O, sahibini Allah'a yaklaştırmaz, aksine O'ndan daha da uzaklaştırır.

165 İbn Abdilber, *Câmiu Beyâni'l-İlm*, s. 247.
166 el-Hatib el-Bağdadi, *el Kifâye fi İlmi'r-Rivâye*, s. 196.
167 İbn Abdilber, *Câmiu Beyâni'l-İlm*, s. 248.
168 İmam Şatıbi, *el-İ'tisam*.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَى شَرِيعَةٍ مِنَ الأَمْرِ فَاتَّبِعْهَا وَلاَ تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ لاَ يَعْلَمُونَ﴾

"Sonra da seni din konusunda bir şeriat sahibi kıldık. Sen, ona uy; bilmeyenlerin heva ve isteklerine uyma." [Casiye, 18]

﴿وَمَنْ يَرْغَبُ عَنْ مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ إِلاَّ مَنْ سَفِهَ نَفْسَهُ وَلَقَدِ اصْطَفَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا وَإِنَّهُ فِي الآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ﴾

"İbrâhîm'in dininden kendini bilmezlerden başka kim yüz çevirir? Andolsun ki biz, onu dünyada seçkin kıldık ve o, ahirette de salih kullardandır." [Bakara, 130]

﴿وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَاتَّخَذَ اللهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلاً﴾

"Hep iyiliği şiar edinmiş olarak, yüzünü ve özünü Allah'a teslim edip bir de İbrâhim'in tevhîd dinine tâbi olan kimsenin dininden daha güzel din olabilir mi? Bundandır ki Allah, İbrâhim'i dost edinmiştir." [Nîsâ, 125]

Hiç şüphe yok ki müslümanların; birlik, kuvvet, izzet ve heybetlerinin yolu, akîde birliğinden geçer. Bu akîde de bu mübarek ümmetin selefi olan ilk neslin bağlandığı saf akîdedir. Onlar, dünyayı bu akîde sayesinde adâletle yönettiler ve dünyanın efendileri ve önderleri oldular.

Sözün özü şudur:

Bizler, işe önemliden, önce daha önemli olandan başlamadığımız sürece ne dünyada ve ahirette rahata erebilir, ne de davetimizde ba-

şarılı olabiliriz; ne bizler ne de toplumlarımız önderliği elde edebilir. Bu da davetimize saf tevhîd akîdesinden başlamamıza; siyasetimizi, ahkamımızı, ahlakımızı, yaşantımızı, adabımızı ve muamelatımızı bu akîde üzerine bina etmemize bağlıdır.

Bütün bunlarda da Kitap ve Sünnetin rehberliğinde ve ümmetin selefinin anlayışının ışığında hareket etmeliyiz. İşte Allah Teâlâ'nın bize emrettiği dosdoğru yol ve sağlam yöntem budur. Nitekim O şöyle buyurmaktadır:

﴿وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلاَ تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾

"Şüphesiz ki bu, Benim dosdoğru yolumdur. Buna uyun. (Başka) yollara uymayın. Yoksa o yollar, sizi Allah'ın yolundan ayırır. İşte sakınmanız için Allah, size bunları emretti." [Enam, 153]

Selef akîdesi, ümmetin durumunu düzeltecek yegane yoldur.

Selef-i sâlihînin yolunu ve akîdesini bizlere gösteren yüce Allah'tan; bizi onlardan kılmasını, yaratılanların efendisi, şefaatçi ve şefaati kabul edilen Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sancağı altında onlarla birlikte toplamasını ve hidâyete erdirdikten sonra kalplerimizi saptırmamasını niyaz ederiz. Bizi kendi yolunda çalışan muvahhid, salih, âlim ve âbid kullarından eylemesini dileriz. Şüphesiz O'nun buna gücü yeter. O, her şeyi işitendir, duaları kabul edendir.

Allah'ın salât ve selâmı, Peygamberimiz Muhammed'e, onun ailesine ve bütün ashâbına olsun.

Yüce Allah'ın yardımıyla bu kitap tamamlandı.

İÇİNDEKİLER

Yeni Baskının Önsözü 7
Allâme Abdullah b. Abdurrahman el-Cibrîn'in Takdimi 11
Allâme Sâlih b. Abdilaziz b. Muhammed Âlu'ş-Şeyh'in Takdimi 12
Prof Dr. Nâsır b. Abdulkerîm el-Alî el-'Akl'ın Takdimi 21
Prof. Dr. Su'ûd b. İbrâhîm eş-Şuraym'ın Takdimi 22
Şeyh Muhammed b. Cemîl Zînû'nun Takdimi 23
Prof. Dr. Muhammed b. Abdurrahmân el-Humeyyis'in Takdimi 24
Şeyh Muhammed Râşid b. Hâlid Dündar Karaköylü'nün Takdimi 26
Prof. Dr. el-Emînu'l-Hâc Muhammed'in Takdimi 28
Doç. Dr. Abdurrazzak b. et-Tahir Meâşi'l-Cezâirî'nin Takdimi 29
Allâme Muhammed b. İsmail el-Umrânî es-San'ânî'nin Takdimi 30
Prof. Dr. Muhammed Yusrî'nin Takdimi 31
Muhaddis Prof. Dr. Mâhir b. Yâsin el-Fahl'ın Takdimi 33
Birinci Baskının Önsözü 35

Önemli Bazı Tanımlar

Akîde'nin Tanımı 43
Akîdenin Sözlük Anlamı 43
- Akîdenin Terim Anlamı 44
- İslâm Akîdesi 44

Selef'in Tanımı 45
- Selef Kelimesinin Sözlük Anlamı 45
- Selef Kelimesinin Terim Anlamı 45
- Selef'in En Üstünleri 51

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in Tanımı 54
Sünnet'in Sözlük Anlamı 54
Sünnetin Terim Anlamı 55
Cemaat'in Sözlük Anlamı 55
Cemaat'in Terim Anlamı 56
Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in Özellikleri 57
Selef-i Sâlihîn Akîdesi Niçin Uyulmaya Daha Lâyıktır? 61
Selef-i Sâlihîn'in Yöntemine Uygun Akîde 62

SELEF-İ SÂLİHÎN (EHL-İ SÜNNET VE'L-CEMAAT) AKÎDESİNİN ESASLARI

Birinci Esas

İman ve Şartları 71
Birinci Rükün: Allah'a İman 73
1- Rubûbiyyet Tevhîdi 74
2- Ulûhiyyet Tevhîdi (Ibâdet Tevhîdi) 78
3- İsim ve Sıfat Tevhîdi 83
İkinci Rükün: Meleklere İman 96
Üçüncü Rükün: Kitaplara İman 101
Dördüncü Rükün: Peygamberlere İman 108
Muhammed, Allah'ın Rasûlüdür 113
Beşinci Rükün: Ahiret Gününe İman 120
Kıyâmetin Küçük Alametleri 121
Kıyâmetin Büyük Alametleri 123
Altıncı Rükün: Kadere İman 132
Birinci Mertebe: İlim 134
İkinci Mertebe: Yazı 134
Üçüncü Mertebe: İrade ve Meşiet 135
Dördüncü Mertebe: Yaratma 135

İkinci Esas

Îmânın Kapsamı ..145
Ameller imandan bir cüzdür..145
Selef imamlarının iman hakkındaki sözleri..150
İmanda istisna..155

Üçüncü Esas

Ehl-i Sünnet'in Tekfir Meselesindeki Tutumu..159
Birincisi: Dinden çıkaran büyük küfür..166
1. İnkâr ve yalanlama küfrü ..166
2. Tasdikle birlikte olan inat ve kibir küfrü:..166
3. Yüz çevirme/umursamama küfrü:..167
4. Şüphe küfrü:..167
5. Münafıklık küfrü:..168
6. Hakaret ve alay etme küfrü: ..169
7- Nefret küfrü: ..169
İkincisi: Dinden Çıkarmayan Küçük Küfür: ..170

Dördüncü Esas

Vaad ve Vaîd (Tehdit) Naslarına İman ..175

Beşinci Esas

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat Akîdesinde Dostluk ve Düşmanlık ..189
Dostluk ve düşmanlığın dindeki yeri..190
Dostluk ve düşmanlığın hükmü..192
Dostluk ve düşmanlık konusunda insanların kısımları..193
Allah için dostluğun gerektirdikleri ..196
Allah için düşmanlığın gerektirdikleri..197
Kâfirlere Muvafakat Etmenin Hükümleri..197

Altıncı Esas

Evliyânın Kerâmeti, Feraset, Rüya, Sihir, Hased, Nazar ve Cinleri Tasdik Etmek..205

Yedinci Esas

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in Nasları Anlama ve Delil Olarak Kullanma Yöntemi..219

Sekizinci Esas

Müslümanların Yöneticilerine Meşru Emirlerinde İtaat Etmek ..235

Dokuzuncu Esas

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat Akîdesinde Sahabe, Hilafet ve Ehl-i Beyt ..245

Onuncu Esas

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in Bid'at Ehline Karşı Tutumu. ..261

Bid'at'ın tarifi ..262

Bid'atçilerin ve Heva Ehlinin Alâmetleri ..268

Bid'at ehli hakkında selef imamlarının görüşleri ..269

Bid'atçilerden ve heva ehlinden sakındırmak için selef imamlarının tavsiyeleri ..272

On Birinci Esas

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in Edeb ve Ahlâkı ..279

Selef-i Salihînin Bazı Ahlâkî Özellikleri ..290

Kur'ân ve Sünnet'e Tâbi Olma ve Bid'atlerden Sakınma Konusunda Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat İmamlarının Tavsiyeleri ..301

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat Akîdesine Davetin Şartları ve Kuralları ..313

Davetin Kuralları ve Davetçilerin Hareket Noktaları ..318

Selef-i Salihîn Akîdesi Hakkında Yazılmış Eserler ..323

Sonuç ..329

İçindekiler ..333

guraba

Kaliteli, seviyeli, itidalli, sahih ve

Ehl-i Sünnet çizgisindeki

yayıncılıkta bir markadır.